

Riksdagens protokoll

2002/03:39

Onsdagen den 18 december

Kl. 09.00 – 17.54
19.00 – 22.28

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 december.

2 § Meddelande om val

Andre vice talmannen meddelade att val av förste vice talman och val av tre riksrevisorer skulle äga rum *torsdagen den 19 december*.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2002/03:68

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:68 om moms på skidliftar av Håkan Larsson (c)

Interpellationen kommer att besvaras den 23 januari 2003.

Orsaken är andra externa engagemang samt juluppehållet för interpellationsdebatter i kammaren.

Stockholm den 13 december 2002

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2002/03:75

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:75 av Carl-Axel Johansson om skuldsatta barn

Interpellationen kommer att besvaras den 21 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationstillfällena i kammaren saknas.

Stockholm den 16 december 2002

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

Interpellation 2002/03:81

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:81 av Inger René (m) om tillfälliga uppehållstillstånd

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att det saknas interpellationstillfällen i kammaren.

Stockholm den 12 december 2002

Utrikesdepartementet

Jan O Karlsson

Interpellation 2002/03:83

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:83 av Rigmor Stenmark (c) om delaktighet i EU-arbetet

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationstillfällen i kammaren saknas.

Stockholm den 12 december 2002

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Interpellation 2002/03:84

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:84 av Rigmor Stenmark om handel med kvinnor och barn

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att det saknas interpellationstillfällen i kammaren.

Stockholm den 12 december 2002

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

4 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2002/03:20 till socialutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till *fredagen den 24 januari 2003*.

5 § Förnyad bordläggning

Prot. 2002/03:39
18 december

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkande 2002/03:SoU1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2002/03:MJU1 och MJU2

6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 december

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Punkt 6 (Enskilda vägar)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

174 för utskottet

142 för res. 2

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 1 fp, 24 v, 16 mp

För res. 2: 50 m, 43 fp, 30 kd, 19 c

Avstod: 1 v

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 8 (Översyn av Botniabanans finansiering m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, m, kd)

Votering:

174 för utskottet

99 för res. 3

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 1 m, 23 v, 17 c, 14 mp

För res. 3: 38 m, 34 fp, 27 kd

Frånvarande: 25 s, 16 m, 14 fp, 6 kd, 7 v, 5 c, 3 mp

Birgitta Ohlsson (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 22 (Fritidsbåtsregister)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 10 (mp, v)

Votering:

174 för utskottet

41 för res. 10

102 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 11 m, 13 fp, 17 c

För res. 10: 25 v, 16 mp

Avstod: 39 m, 31 fp, 30 kd, 2 c

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Henrik S Järrel (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 9 (m, fp, kd)

Votering:

169 för utskottet

124 för res. 9

24 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 17 v, 18 c, 1 mp

För res. 9: 50 m, 44 fp, 30 kd

Avstod: 8 v, 1 c, 15 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 35 (Flygplatskapaciteten i Storstockholmsområdet)

1. utskottet

2. res. 17 (m, fp)

3. res. 18 (mp, v, c)

Förberedande votering:

94 för res. 17

60 för res. 18

163 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 17.

Huvudvotering:

140 för utskottet

94 för res. 17

83 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 16 v

För res. 17: 50 m, 44 fp

Avstod: 9 s, 30 kd, 9 v, 19 c, 16 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 41 (Riktlinjer m.m. för trafikupphandlingen)

1. utskottet

2. res. 22 (v, c)

Votering:

271 för utskottet

45 för res. 22

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 43 fp, 30 kd, 15 mp

För res. 22: 1 fp, 25 v, 19 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 42 (Färjetrafiken över Kvarken)

1. utskottet

2. res. 23 (c)

Votering:

295 för utskottet

20 för res. 23

2 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 43 fp, 30 kd, 23 v, 16 mp

För res. 23: 1 fp, 19 c

Avstod: 2 v

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 50 (Postservice)

1. utskottet

2. res. 26 (v)

Votering:

286 för utskottet

25 för res. 26

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 50 m, 44 fp, 30 kd, 19 c, 13 mp

För res. 26: 24 v, 1 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 14 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Punkt 3 (Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

266 för utskottet

51 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 43 fp, 30 kd, 25 v, 19 c, 16 mp

För res. 1: 50 m, 1 fp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 4 (Specialiserade narkotikaenheter)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m)

Votering:

223 för utskottet

94 för res. 2

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 30 kd, 25 v, 19 c, 16 mp

För res. 2: 50 m, 44 fp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 9 (Vidareutbildningen, m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, m, kd, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 12 (Ytterligare en polishögskola)

1. utskottet

2. res. 9 (fp, m, c)

Votering:

199 för utskottet

115 för res. 9

1 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 27 kd, 24 v, 16 mp

För res. 9: 50 m, 44 fp, 1 kd, 1 v, 19 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 12 s, 5 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 15 (Polisförsörjningen i glesbygdsområden)

1. utskottet
2. res. 11 (c)

Votering:

290 för utskottet

20 för res. 11

2 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 49 m, 39 fp, 29 kd, 25 v, 16 mp

För res. 11: 1 m, 19 c

Avstod: 2 fp

Frånvarande: 12 s, 5 m, 7 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Tobias Billström (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 33 (Vittnen)

1. utskottet
2. res. 31 (fp, kd)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 41 (Lokalt brottsförebyggande arbete)

1. utskottet
2. res. 38 (kd)

Votering:

180 för utskottet

30 för res. 38

107 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 3 m, 1 fp, 25 v, 3 c, 15 mp

För res. 38: 30 kd

Avstod: 47 m, 43 fp, 16 c, 1 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 47 (Prioritering av brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 46 (fp, m, kd, c)

Votering:

174 för utskottet

143 för res. 46

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 25 v, 16 mp

För res. 46: 50 m, 44 fp, 30 kd, 19 c

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 48 (Utvärdering av nya rättshjälpslagen, m.m.)

1. utskottet

2. res. 47 (v)

Votering:

291 för utskottet

25 för res. 47

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 44 fp, 30 kd, 19 c, 15 mp

För res. 47: 25 v

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan

Kammaren biföll utskottets förslag.

7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 17 december

SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

Punkt 1 (Allmänna principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 4 (c)

Förberedande votering 1:

44 för res. 2

19 för res. 4

254 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

54 för res. 1

45 för res. 2

215 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

173 för utskottet

51 för res. 1

92 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 24 v, 16 mp

För res. 1: 50 m, 1 fp

Avstod: 43 fp, 30 kd, 19 c

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 1 mp

Punkt 7 (Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare)

1. utskottet

2. res. 10 (kd, m, fp, c)

Votering:

172 för utskottet

143 för res. 10

2 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 24 v, 16 mp

För res. 10: 50 m, 44 fp, 30 kd, 19 c

Avstod: 1 s, 1 v

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 10 (Mål för ökad hälsa i arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 14 (fp)

3. res. 15 (kd)

Förberedande votering:

44 för res. 14

29 för res. 15

243 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:

172 för utskottet

44 för res. 14

99 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 25 v, 16 mp

För res. 14: 44 fp

Avstod: 50 m, 30 kd, 19 c

Frånvarande: 13 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 14 (Samverkan och finansiell samordning)

1. utskottet

2. res. 20 (kd, m, fp, c)

Votering:

175 för utskottet

141 för res. 20

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 1 kd, 25 v, 16 mp

För res. 20: 50 m, 43 fp, 29 kd, 19 c

Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Mikael Oscarsson (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 15 (Övriga sjukförsäkringsfrågor)

1. utskottet

2. res. 24 (mp)

Votering:

185 för utskottet

16 för res. 24

112 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 1 fp, 28 kd, 25 v

För res. 24: 16 mp

Avstod: 49 m, 43 fp, 1 kd, 19 c

Frånvarande: 13 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Gunnar Andrén (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 18 (Arbetsgivares kostnadsansvar m.m.)

1. utskottet

2. res. 28 (v)

Votering:

188 för utskottet

28 för res. 28

88 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 43 m, 15 mp

För res. 28: 2 fp, 1 kd, 25 v

Avstod: 4 m, 40 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 4 c, 2 mp

Mikael Oscarsson (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 32 (Återställande av pensioner)

1. utskottet

2. res. 47 (v)

Votering:

288 för utskottet

25 för res. 47

4 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 44 fp, 30 kd, 16 c, 15 mp

För res. 47: 25 v

Avstod: 3 c, 1 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 34 (Flexibel pensionsålder)

1. utskottet

2. res. 48 (kd)

Votering:

284 för utskottet

32 för res. 48

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 50 m, 44 fp, 23 v, 19 c, 16 mp

För res. 48: 30 kd, 2 v

Frånvarande: 12 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 35 (Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen m.m.)

1. utskottet

2. res. 49 (v)

Votering:

279 för utskottet

38 för res. 49

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 44 fp, 30 kd, 19 c, 3 mp

För res. 49: 25 v, 13 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 37 (Bostadstillägg vid särskilt boende)

1. utskottet

2. res. 51 (m, fp, c)

Votering:

204 för utskottet

113 för res. 51

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 30 kd, 25 v, 16 mp

För res. 51: 50 m, 44 fp, 19 c

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 39 (Familjepolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 52 (fp)

3. res. 53 (kd)

4. res. 54 (c)

Förberedande votering 1:

31 för res. 53

19 för res. 54

267 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 53.

Förberedande votering 2:

44 för res. 52

30 för res. 53

243 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 52.

Huvudvotering:

175 för utskottet

42 för res. 52

96 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 2 m, 1 fp, 24 v, 16 mp

För res. 52: 42 fp

Avstod: 46 m, 1 fp, 30 kd, 19 c

Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 1 mp

Punkt 42 (Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m.)

1. utskottet

2. res. 57 (v)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 43 (Fördelning av mamma- och pappamånad)

1. utskottet

2. res. 59 (v)

Votering:

228 för utskottet

29 för res. 59

46 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 1 m, 41 fp, 27 kd, 17 c, 12 mp

För res. 59: 1 fp, 25 v, 3 mp

Avstod: 41 m, 1 fp, 2 kd, 1 c, 1 mp

Frånvarande: 14 s, 13 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 1 mp

Henrik S Järrel (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 44 (Jämställdhetsbonus)

1. utskottet

2. res. 61 (fp)

Votering:

202 för utskottet

43 för res. 61

70 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 29 kd, 25 v, 15 mp

För res. 61: 43 fp

Avstod: 49 m, 1 fp, 1 kd, 19 c

Frånvarande: 11 s, 6 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Punkt 45 (Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan)

1. utskottet

2. res. 65 (mp)

Votering:

233 för utskottet

15 för res. 65

69 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 46 m, 30 kd, 25 v

För res. 65: 15 mp

Avstod: 1 s, 4 m, 44 fp, 19 c, 1 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 59 (Aktiefonder ur ett etiskt perspektiv)

1. utskottet

2. res. 81 (v, mp)

Votering:

276 för utskottet

41 för res. 81

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 44 fp, 30 kd, 19 c

För res. 81: 25 v, 16 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Punkt 60 (Ideella fonder)

1. utskottet

2. res. 82 (v, mp)

Votering:

272 för utskottet

42 för res. 82

2 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 49 m, 44 fp, 28 kd, 19 c

För res. 82: 1 kd, 25 v, 16 mp

Avstod: 1 s, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 6 m, 4 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag

Energi

8 § Energi

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2002/03:NU3

Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 1 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för att vi återigen får tillfälle att diskutera den svenska energipolitikens problem och möjligheter.

I den diskussion som har uppstått de senaste veckorna om vårt svenska energisystem och speciellt kärnkraftens vara eller icke vara tycks det som om vissa delar av vårt samhälle underblåser en inställning att Sverige är och ska förbli beroende av kärnkraft. Det må väl vara hänt, men det tycks som om vissa av riksdagens partier talar med dubbla tungor i detta avseende. Därför vill jag veta, fru talman, utifrån dagens debatt, om de här i kammaren närvarande riksdagspartierna menar allvar med sitt tal om omställningen av vårt energisystem eller inte.

För Centerpartiets del kan jag säga att vi inte tvekar. Vi är och har länge varit övertygade om att en förnybar energiproduktion är den enda hållbara lösningen för framtiden. På köpet får vi då, om vi ställer om vårt energisystem, en chans att skapa framstående teknik och kan bli en betydande exportör av den tekniken, vilket jag tycker borde intressera de ledamöter som finns i kammaren nu och vilka till större delen företräder näringsutskottet.

Anf. 2 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman!

Midvinternattens köld är hård,
stjärnorna gnistra och glimma.

Ljusen är släckta i enslig gård
sedan långt före midnattstimma.

Månen vandrar sin tysta ban,
snön lyser vit på fur och gran.
Månen gulaktigt lyser.
Barnen i stugan fryser.

Prot. 2002/03:39
18 december

Energi

Ja, denna travestering av Viktor Rydberg kan snart vara verklighet. I ensliga gårdar, i 70-talsvillor eller på den elintensiva industrins kontorsrum sover ingen längre tryggt. Och vad beror då det på? Det är lätt att säga att sommaren har varit för vacker och torr och att vintern kom för fort. Därför kan vattenkraftverken i Norden inte gå för fullt, och det är därför elpriserna stiger.

För den unga familj som gjort sitt livs största investering i en eluppvärmd villa är detta ingen tröst. När de står där och ska betala de ständigt stigande elräkningarna, höjningar som de inte har kalkylerat med, hjälper inga försäkringar om att elprishöjningarna beror på vädret. De ska slanta av med pengar till räkningarna – pengar som kanske inte finns när räntor, amorteringar och fastighetsskatt är betalda. Då återstår bara att släcka lyset och att kanske, som förr i världen, krypa ned hela familjen under långullfällan när natten kommer. Beslutar de sig i stället för att med skattade pengar investera i energibesparande åtgärder får de dyrt betala det via höjd fastighetsskatt. De sitter fast i rävsaxen, med andra ord.

Vattenbristen är inte heller hela förklaringen till de ständigt höjda elkostnaderna.

Fru talman! Det är regeringen och de partier som stod bakom energiuppgörelsen 1997 som måste ta på sig ansvaret för den nuvarande situationen. Uppgårelsen var ett misslyckande. Den energipolitik som uppgörelsen bygger på har visat sig vara ett önsketänkande.

De energipolitiska stöden har kostat statskassan stora pengar men gett magert resultat. Den förda politiken har ökat vår sårbarhet, och det är detta som blir märkbart under år när det är ont om vatten i vattenmagasinen i norr. Vi kommer att få effektproblem denna vinter. Trots vetskapen om detta står partierna bakom energiuppgörelsen fast vid sitt beslut om att avveckla hälften av Sveriges elproduktion.

Jag tycker att det är lite märkligt att Eskil Erlandsson i den nuvarande situationen ändå står fast vid energiuppgörelsen, fastän det är uppenbart att den var helt felaktig. Uppgårelsen har inte gett den stabilitet som behövs för att det ska investeras i ny elproduktion, och det har vi ju fått erfaras.

Fru talman! För varje dag som går blir det alltmer uppenbart att beslutet om en stängning av Barsebäck var felaktigt och att beslutet om en förtida avveckling av kärnkraften var felaktigt. Med den energipolitik som överenskommelserna med diverse bakåtsträvande och tillväxtfientliga partier har givit kommer vi att få leva med en stor osäkerhet om energitillgången och om prisutvecklingen på el. Detta drabbar inte bara hushållskunder och elintensiv industri med höjda priser. Det drabbar hela landets tillväxt, och det drabbar jobben.

Men det är inte bara höjda priser och en ökad sårbarhet som blir följden av detta felaktiga beslut. Miljön påverkas också, eftersom det under överskådlig tid är endast kol- och oljeeldade kraftverk som kan ersätta det effektbortfall som en avveckling av kärnkraften medför. Visserligen exporterar vi stora delar av våra utsläpp till i första hand Danmark, men

anser näringsministern att det är förenligt med Sveriges åtagande enligt Kyotoprotokollet att föra en energipolitik som ökar koldioxidutsläppen i världen?

Fru talman! Elmarknadsreformen var en framgång. Den har gjort att vi nu utnyttjar våra samlade produktionsresurser bättre inom den gemensamma elmarknaden. Den har pressat produktionskostnaderna. Ingenting av detta har dock kommit konsumenterna till godo. Och varför inte? Jo, på grund av de exempellösa skatthöjningar som regeringen genomfört under en följd av år. Jag kan bara citera Lena Melin i Aftonbladet häromveckan: Skatten har ökat med 158 % på tio år. Där är förklaringen.

Som grädde på moset har nu den gröna skatteväxlingen påbörjats och fortsätter, vilket vi kan se exempel på i årets budget. Detta ökar osäkerheten ytterligare och leder till fortsatta fördröjningar av industrins viktiga investeringsbeslut.

Tycker näringsministern att det är rimligt att 40 % av elpriset är skatt?

Fru talman! Elanvändningen ökar både i Sverige och i de andra länder som utgör den gemensamma elmarknaden. I Sverige har elanvändningen ökat stadigt och var under förra året större än någonsin tidigare. Prognoserna pekar på att elanvändningen kommer att fortsätta att öka. Man kan också konstatera att elanvändningen under en lång följd av år har ökat betydligt mer än vad experter knutna till utredningar och energikommissioner trots vara möjligt, och detta trots omfattande satsningar på energieffektiviseringar.

Fru talman! Elförbrukningen i Sverige uppnådde redan förra året den nivå som Energikommissionen trodde skulle inträffa år 2010. Vilka bedömningar gör regeringen när det gäller elbehovet? Anser näringsministern att det behövs mindre eller mer el i framtiden?

Fru talman! Marginalerna i den svenska elförsörjningen är nu mycket små. Vattenkraften står för i runda tal halva den svenska elproduktionen och kärnkraften för den andra halvan. Årets torrsommar har visat vilka konsekvenser detta kan medföra. Vår slutsats är att det är nödvändigt att energipolitiken, inte minst vad gäller energiskattesystemet, utformas så att det blir intressant att investera i en utökad elproduktion. Det bör också undersökas hur överföringskapaciteten mellan den gemensamma marknadens olika regioner kan utökas.

Tillgången på elenergi påverkar priset. Elmarknaden är avreglerad, och på en avreglerad marknad fungerar det tveklöst så att en bristvara får ett högre pris. Så ska det också vara, men det kräver givetvis att man för en ansvarsfull energipolitik så att inte denna brist uppstår. Vi tycker därför att beslutet om en förtida avveckling av kärnkraften ska rivas upp. Vi vill möjliggöra att Barsebäck 1 startas igen. Vi vill att tankeförbudslagen ska slopas och att den gröna skatteväxlingen ska upphöra. Klara besked om detta även från näringsministerns sida skulle vara bra för kraftindustrin och svenska familjer. Kraftindustrin skulle därmed få de signaler som behövs för att våga investera för framtiden.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 3 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Vi fortsätter regera – ja, så sade Göran Persson glatt på valnatten 1998. Vi kan inse, så här drygt fyra och ett halvt år efteråt, att

detta glada utrop har medfört ett mycket högt pris för Sverige och för miljön.

När man går ut i en vanlig livsmedelsbutik, fru talman, och ska köpa mjölk, smör, bröd, rökt skinka eller något annat finns det ett bäst-före-datum så att man ska veta när gränsen är nådd för att födan ska vara tjänlig. Bortanför det datumet äter man på egen risk, och ganska snart börjar det lukta ganska illa om paketen i kylskåpet.

Fru talman! Vi borde ha ett bäst-före-datum även för politiska beslut. När det gäller energipolitiken är nämligen den gränsen sedan länge passerad. Ingen i debatten här i dag kommer att förneka att dagens energipolitiska beslut i allt väsentligt baserar sig på ett över 20 år gammalt beslut, det vill säga folkomröstningen om kärnkraft 1980. Allt utgår från detta så tolkade och omtvistade beslut. Regeringen klänger sig envist fast vid det passerade som en bebis vid sin älskade napp. De vägrar att inse att en hel del har hunnit förändras på 20 år och att deras snuttefilt är både trasig, möjlig och bortom all räddning. Detta 22 år gamla beslut ligger som en död mans hand över hela den svenska energipolitiken.

Fru talman! De energipolitiska riktlinjer som antogs av riksdagen 1997 och de som vi diskuterar här i dag skadar Sverige både som industri- och som miljönation. Särskilt allvarligt är det att genomföra den förtida avvecklingen av kärnkraften. Det innebär en kapitalförstöring som saknar motstycke och som kommer att medföra välfärd förluster på sikt. Miljön skadas, och det blir svårare att bekämpa arbetslösheten. De synliga effekterna ser vi tydligt. Elpriserna stiger, och hela samhällets energiförsörjning hotas vid stark kyla eller vid tillfälligt avbrott i någon del av nätet.

Samtidigt har elförbrukningen ökat konstant över åren. Sammantaget under till exempel år 2000 ökade elanvändningen med drygt 2 % netto jämfört med året innan. Även i fortsättningen förväntas elkonsumentionerna att öka med ca 2 % per år, allt enligt den statliga Energimyndigheten.

Efterfrågan kommer alltså att öka. Utsläppen borde däremot minska. Risker för torrår och stränga vintrar kvarstår, och då ska Sverige stänga väl fungerande, rena och säkra svenska kärnkraftverk som ger en stabil tillgång till el. Regeringen hoppas att man snart ska hitta ersättning för 50 % av den svenska energiproduktionen – kanske genom att bygga många fler förfulande och störande vindkraftverk, kanske genom att elda lite mer biobränsle i ett certifikatsystem som ger böter åt den som inte köper sin kvot av grön el eller kanske genom att köra i gång oljeeldade värmekraftverk som de gamla avstängda turbinerna i Karlshamn eller Stenungsund.

Vi däremot, fru talman, avvisar inte tanken på att vi kan behöva ny kärnkraft i framtiden.

Det som inte syns finns inte, säger ett gammalt talesätt. Men det är tyvärr inte sant. Det som inte syns, i alla fall inte till en början, är ju de ökade utsläpp som kommer att bli följderna av detta energipolitiska ställningstagande eftersom vi importerar energi producerad av smutsig olja och kol.

I nuläget importerar vi energi i en sådan mängd att det motsvarar fem kärnkraftverk. Praktiskt nog ska det ske en bedömning av de miljömässiga konsekvenserna först efter det att hela Barsebäcksverket är stängt. Redan i dag varnar dock den statliga Energimyndigheten för effekten av

stängningen av Barsebäck 2. Det finns en klar risk för elbrist under torrår, speciellt i Syd- och Mellansverige. Utsläppen beräknas öka med 4–6 miljoner ton koldioxid bara vid avstängningen av Barsebäck 2. Multiplieras sedan detta med alla kärnkraftsreaktorer vi har i Sverige, och vi kan förstå att detta är en miljöförstörare utan all like.

Praktiskt nog syns inte de ökade koldioxidutsläppen i Sveriges statistik. Energi som är importerad har statistiskt sett inga utsläpp. Häpp, ett utsläppens svarta hål är bildat – så praktiskt!

Regeringens energipolitik har i all sin luddighet lyckats reta upp oss som är för en fortsatt användning av kärnkraft samtidigt som de som är emot i allt väsentligt är sura. Kärnkraften ska enligt regeringen avvecklas snabbt men samtidigt i allt väsentligt vara grund för en svensk energipolitik under de närmaste 30–40 åren – fast det finns det ju ingen politisk majoritet för, säger Göran Persson.

Fru talman! Det är inte alltid lätt att vara en tydlig opposition när det är så oklart vad regeringen egentligen vill och föreslår.

Fru talman! När det gäller stängningen av Barsebäck 2 är villkoret att kraftbortfallet ska kompenseras inom angiven tid inte uppfyllt, i synnerhet inte om elkonsumentökningen tas i beaktande. Risken för effektbrist redan i dagsläget är mycket hög. Den skulle givetvis bli större om Barsebäck 2 skulle stängas och inga andra åtgärder vidtas.

En stängning av Barsebäck 2 medför påtagligt negativa effekter för miljön, för klimatet, för ekonomin och för våra viktiga företag. Elpriset kommer att öka ytterligare vid en eventuell stängning. Även en marginell ökning kan få allvarliga återverkningar och konsekvenser för den elintensiva industrin i Sverige.

På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne utförde SMHI år 2001, alltså förra året, en studie för att undersöka i vilken mån luftmiljön i Skåne påverkas om kraften i en av Barsebäckens kärnkraftsreaktorer ersätts med importerad el producerad i ett fossilbaserat kraftverk i Danmark. Studien är mycket intressant. Den visar att utsläppen av kväveoxider skulle öka med 14 000 ton per år. Svaveldioxider skulle öka med 18 000 ton per år. Dessa utsläpp skulle medföra en ökning av kvävenedfallet med 128 ton och svavelnedfallet med 460 ton per år bara över Skåne.

Denna rapport från Länsstyrelsen i Skåne är en av många som varnar för de stora negativa konsekvenser som kommer att uppstå vid en eventuell stängning av Barsebäck 2. Vi kan konstatera att en stängning av Barsebäck 1 har haft påtagliga negativa effekter för miljön och ökar risken för klimatstörningar. En stängning av Barsebäck 2 kommer att ytterligare förvärra miljöbelastningen.

Fru talman! Vi måste bryta detta dödläge. Vi måste ta oss ifrån det över 20 år gamla beslutet som lägger en död mans hand över hela Sveriges energipolitik. Det påverkar jobb, det påverkar ekonomin och det påverkar miljön. Bryt upp det gamla energibeslutet, ta bort tankeförbudet, tillåt ny kärnkraft och tillåt forskning framför allt om den nya tekniken och framtiden!

Fru talman! Jag står bakom alla Folkpartiets reservationer i det här ärendet, men jag vill yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 4 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Julen står för dörren. Den ska vi nog klara vid brasans sken och med varma element. Men sedan... Om det knäpper till i januari eller februari och blir verkligt kallt kan det bli mycket kallt, så kallt att det inte hjälper med långkalsonger och så ont om effektiv energi att industrin tvingas att stundtals stå stilla.

Vattenkraften, som ju står för hälften av elproduktionen i vårt land, har i år haft dålig tillrinning, den lägsta på 50 år. Det är ett extremår. Bristen på vatten i kraftverkens magasin kräver elimport som riskerar att öka koldioxidutsläppen i vårt land med 20 %.

Fru talman! En långsiktig och stabil energiförsörjning är avgörande för en framtida tillväxt i Sverige. Kristdemokraterna menar att inriktningen måste vara tydlig mot en ökad andel förnybar och inhemsk energi, och energipolitiken måste vara långsiktig. Spelreglerna måste ligga fast, både vad gäller skatter och bidrag, så att alla kan kalkylera för framtiden och veta att de kalkylerna håller. Konkurrensförutsättningarna för svensk industri måste också vara goda.

I dag känns det inte tryggt i Sverige. Kylan är på väg att tränga in. Även om det är ett extremår i år är risken uppenbar för både el- och effektbrist framöver. Den energipolitik som regeringen presterar tillsammans med sina stödpartier är varken genomtänkt eller långsiktig. Jag tycker att det är graverande att regeringen har lagt fram en budget som sträcker sig ett år framåt i tiden. Så kort överblick har man. Det är inte lätt att vara vare sig producent eller konsument på elmarknaden i dag. Vem vågar investera i nya produktionsalternativ? Och vad ska en företagare i den elintensiva industrin tro om framtiden? Vad kommer elen att kosta? Är det bättre att driva näringsverksamhet någon annanstans i Europa eller i världen, ett ställe där man kan få besked om vad som gäller inför framtiden? Länder med långsiktig planering finns runtomkring oss.

Fru talman! Centerpartiet har begärt att få ta upp detta ärende som aktuell debatt för att debattera just hur Sverige ska få ett långsiktigt hållbart energisystem. Man blir en smula förvånad. Det är ju Centerpartiet som tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har träffat den uppgörelse som ska uppnå just detta. Nu säger Centerpartiet att det går för långsamt. Vems fel är det? Det är just Centerpartiet bland annat som är ansvarigt för att vi är där vi är just nu. Man kan dock undra något över det maktpolitiska spelet. När Centerpartiet tvingas väcka en motion där man ber regeringen återkomma i vår med de ekonomiska förutsättningarna för år 2004 visar det att man faktiskt inte visste att regeringen skulle lägga fram en ettårsbudget. Det framstår för mig som ett märkligt sätt att bedriva samarbete på, långt borta från den tillit, ömsesidiga öppenhet och det förtroende som jag tycker bör prägla ett samarbete.

Fru talman! En genomtänkt och långsiktig energipolitik fattas oss. Sanningen är att energiuppgörelsens partier har tappat greppet. Det finns ingen helhetssyn. Man tillsätter den ena utredningen efter den andra med förhoppningen att någon ska hitta en bra lösning. Redan innan den så kallade SNED-utredningen, som utreder den framtida energibeskattningen, har kommit med sitt slutbetänkande planeras det för en ny parlamentarisk utredning. Egna visioner lyser med sin frånvaro, och energipolitiken fortsätter att vara fragmentarisk.

Detta faktum har också strypt tillväxten av de miljövänliga alternativen. Det är alarmerande att EG-kommissionen måste rikta skarp kritik mot den svenska regeringen för att denna inte lever upp till de krav på miljökonsekvensbeskrivningar som gemenskapen har fastställt. Den politik som har förts har resulterat i att koldioxidutsläppen i norra Europa har ökat. När Barsebäck 1 stängdes ersattes elproduktionen med import av kolkraft från framför allt Danmark. Det är sanningen. Är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet nöjda med detta resultat av sin förda politik? Jag är mycket bekymrad över att Sverige tillhör busarna i ligan – de som inte reducerar utan ökar sina koldioxidutsläpp.

Fru talman! Att säkra energiförsörjningen i närtid och på lång sikt handlar vårt uppdrag om. Då måste vi se till att klimatfrågan står i centrum för lösningen. Att trygga elförsörjningen och handla så att koldioxidutsläppen minskar är de viktigaste utgångspunkterna för energipolitiken. Det får aldrig hända att Barsebäck 2 stängs av för att ersättas av kol- eller oljeeldad kraft. Att stänga en reaktor är detsamma som att öka koldioxidutsläppen med lika mycket som 1,1 miljon Volvo S80 släpper ut under ett år om de körs 1 500 mil – 1,1 miljon. Är det detta som energipolitikens partier är beredda att göra?

Båda de konsulter som tittat närmare på stängningen av Barsebäck 2 konstaterar i sina rapporter att vid en stängning kan inte elförsörjningen garanteras vintertid. Det är framför allt effektbalansen som brister. Konsulterna konstaterar också att en stängning kommer att innebära ökad import av kolkraft från förmodligen mestadels Danmark men även från andra länder. Man kan visserligen säga att merparten av produktionen och utsläppen av koldioxid sker utanför Sveriges gränser, men för Kristdemokraterna gör det ingen skillnad. Vi har inte bara ett nationellt ansvar, vi har ett globalt.

Vid stängningen av Barsebäck 1 efterlyste vi kristdemokrater en ordentlig analys av både de miljömässiga och de samhällsekonomiska konsekvenserna av ett stängningsbeslut. Sådana fanns inte på bordet. Men majoriteten i denna kammare valde ändå att fatta beslut. När beslut om Barsebäck 2 ska fattas i riksdagen i vår måste både de miljömässiga och de samhällsekonomiska konsekvenserna vara fullständigt genomlysta. Kan näringsministern i dag lova att detta kommer att vara fallet inför beslutet?

Fru talman! Kristdemokraterna menar att vi måste agera klokt och inte dumdrigt både i närtid och på lång sikt. Vi måste också våga de medvetna framtidssatsningarna. Sverige ligger i framkant inom forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade system. Det är två forskningsområden som kan bli mycket betydelsefulla om de också genererar en offensiv produktutveckling. Här vill Kristdemokraterna satsa 50 miljoner kronor för att komma framåt till en marknad som hungrar efter förnybar energi på marknadsmässiga villkor. Dessutom kan en betydelsefull exportmarknad ligga inom räckhåll. Redan nästa år kommer tre vätgasdrivna bussar att rulla runt i Stockholm och i ytterligare åtta europeiska städer. Kristdemokraterna vill verka för den sortens långsiktiga framtidslösningar som strävar mot att minimera fossila bränslen och maximera förnybara.

Fru talman! Vi ska självfallet alla släcka lyset när vi inte behöver ha ljus, och vi ska stänga av våra hushållsapparater. Men vi måste också

inse att för att vi ska ha ett sjudande näringsliv och värme i våra hus måste de långsiktiga lösningarna fram. Det ansvaret vilar för närvarande tyngst på regeringen med stödpartier.

Fru talman! Jag står bakom alla Kristdemokraternas reservationer, men jag vill yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 5 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer 3 och 5, fast jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer.

Jag vill också börja med att vända mig till Ulla Löfgren angående höjd fastighetsskatt på miljöinvesteringar. Det är någonting som Miljöpartiet för länge sedan fick igenom i förhandlingarna med regeringen, men regeringen har sölat lite grann med att göra någonting åt det. Det är någonting som ska träda i kraft. Familjen med elvärmerna som Ulla Löfgren talade om kan nog ganska tryggt investera i ett annat elsystem.

I 1997 års energiuppgörelse sågs att energin ska användas så effektivt som möjligt. Men det slösas lika mycket med el nu som 1997, och det enda som har hänt är att Nuteks program för effektivare energianvändning i det närmaste har försvunnit. Om regeringen, Centern och Vänsterpartiet menar allvar bör de kanske överväga att skapa en ny myndighet för energieffektivisering eftersom Energimyndigheten ändå har så många roller, uppdrag och inbyggda konflikter.

I Sverige förbrukade vi nästan 16 000 kilowattimmar per capita år 2000. Det är 2,6 gånger mer än genomsnittet i EU-länderna. Där förbrukas 6 000 kilowattimmar per person. Det beror inte på industrin – det finns faktiskt industri i andra länder också. Det beror inte på klimatet – det är ingen stor skillnad på klimatet i norra Tyskland och i Götaland där de flesta svenskar bor. Skillnaden är att vi slösar med el.

Ett av de många sätten vi slösar med el på är att vi använder den till värme. Det innebär att elförbrukningen blir mycket ojämn över året, och det ställer krav på extremt hög kapacitet och överföringskapacitet för några få kalla timmar vart tionde år.

Det är samhällsekonomiskt slöseri med en överutbyggd elsektor. Men vad som är värre är att det bäddar för en elkris. På en perfekt marknad uppstår inte brist, bara höga priser. Men på vår slutkundsmarknad kan det bli både brist, höga priser och effektbrist med bortkoppling och ransoning som realistiska hot. De flesta elkunder har mer eller mindre fast pris – helt oberoende av spotpriset. Det gäller både hushåll och industrier. De har ganska obetydliga incitament att minska sin elförbrukning.

Kombinationen av oligopol, en felbyggd marknad och mycket elvärme skapar en farlig instabilitet. Däremot har kärnkraftsavvecklingen nästan ingenting med saken att göra – om man nu talar om Barsebäck.

Flera partier vill nu uppskjuta avvecklingen ännu en gång – 26 år efter att Thorbjörn Fälldin vann valet på att lova att inte starta just Barsebäck 2 med hänvisning till höga elpriser på grund av torrår. Vi kan inte göra någonting åt torrår, men vi kan göra någonting åt vår elförbrukning.

Det sägs också i 1997 års energiuppgörelse att stränga krav ska ställas på säkerhet vid användning av all energiteknik. Detta gäller helt klart inte den svenska kärnkraften. Hur säker den är vet man inte. Någon genomgripande granskning av reaktorsäkerheten har inte förekommit sedan 1979 års reaktorsäkerhetsutredning. Den nu pågående utredningen som

förebådades av Anders Sundström 1998 och som kom i gång fyra år senare är att döma av direktiven inte den stora utredning som behövs. Jag vill föreslå tilläggsdirektiv till den utredningen.

Om svensk kärnkraft är så säker i en internationell jämförelse – bevisa det! Vilar den moderata, folkpartistiska och kristdemokratiska övertygelsen om att Barsebäck är säker på någon annan bevisning än att dessa partier brukar påstå det? Även om vi inte vet mycket om hur svensk kärnkraft står sig i internationell jämförelse vet vi att Barsebäck aldrig har varit i närheten av de säkerhetsmål som sattes upp av Sydkraft och Vattenfall, nämligen att den beräknade sannolikheten för härdsmälta per år är 1 på 100 000. Olika preliminära studier har visat på att sannolikheten är 10–30 gånger högre för de äldsta reaktorerna. Orsaken till detta är pinsamt enkel: När reaktorerna byggdes snålade Sydkraft med säkerheten så att det bara finns två oberoende elmatningar, medan andra likadana reaktorer har fyrdubbel säkerhet. Men de får köras i alla fall. Kärnkraftsinspektionens tålamod verkar oändligt.

Oskarshamn 1 har nu rustats och moderniserats för mer än 3 miljarder för att möta moderna säkerhetskrav. Om det lyckas vet vi inte, men om det lyckas anger det storleksordningen för vad det kostar att rusta en redan från början föråldrad reaktor. Då ska man minnas att Oskarshamn 1 är vår minsta reaktor och att kostnaden för stillestånd tillkommer. Under de senaste elva åren har Oskarshamn 1 inte producerat el ens halva tiden.

Barsebäck har en minst sagt svag lönsamhet redan nu. Den kan inte bära upp en upprustning på flera miljarder. Det enda skälet till att den körs är Kärnkraftsinspektionens rabatt på säkerhet. Det är helt logiskt att Kärnkraftsinspektionen motsätter sig en europeisk harmonisering av kriterierna för kärnkraftssäkerhet. En sådan harmonisering kunde ifrågasätta både inspektionens beslutsgrund och ett antal faktiska beslut.

Barsebäck 2 bör stängas snarast genom att Kärnkraftsinspektionen gör sitt jobb och ställer moderna säkerhetskrav. Den bör också stängas på ekonomiska grunder.

Miljöpartiet, som har siktet inställt på avveckling av all kärnkraft, vill se höga säkerhetskrav och miljöskatt på kärnkraft som huvudmetoderna för att uppnå detta. Vi tror inte på metoden att förhandla med kraftindustrin om miljardersättningar och planer som sträcker sig över flera decennier. Vi vill öka skatten på kärnkraft eftersom den är mycket miljöfarlig. Uranbrytningen producerar enorma mängder giftigt avfall. Avfallsfrågan är inte löst. Tjernobyl har visat vad som kan hända när olyckan är framme. Den händer inte ofta, men den kan hända här också.

Den svenska kärnkraften har producerat en förskräckande serie allvarliga incidenter där ett eller flera säkerhetssystem har slagits ut.

Kärnkraften är på väg ut. Det kan visserligen hända att Finland bygger en reaktor till, men detta är långtifrån säkert. Vad som däremot är säkert är att Sverige har mest kärnkraft per capita i världen. Tätt efter oss kommer Frankrike och sedan ingenting.

Det är Sverige som är ovanligt. I nuvarande EU finns det två länder som har avvecklat sin kärnkraft, och det är Italien och Österrike – båda som resultat av folkomröstningar. Snart har även Nederländerna avvecklat sin kärnkraft. Tyskland och Belgien har beslutat om slutdatum. I Storbritannien pågår avvecklingen för fullt även om den inte har beslutats.

Av de kommande EU-länderna har Polen skrotat sina kärnkraftsbyggen efter folkomröstning. I USA är det 25 år sedan en reaktor beställdes.

Kärnkraften har ingen framtid. Det är inte frågan om ifall den ska avvecklas, bara när.

Vad gäller det långsiktiga energipolitiska programmet konstaterar jag att regeringen har valt att tillsätta Peter Nygårds som utredare. Han är vd för Svensk Kärnbränslehantering AB, en organisation som ägs av kärnkraftverken. Han är alltså betald av kärnkraftsindustrin, medan han opartiskt ska utreda Sveriges energiframtid. Mer behöver kanske inte sägas.

Diskussionen om huruvida Vattenfall ska vara statligt eller privat tycker inte jag är särskilt viktig. Utskottsmajoriteten hävdar att Vattenfall ska förbli i statlig ägo och vara ett verktyg i energiomställningen – omställningen av vadå, till vadå? Det är tydligen till mer brunkol och stenkol och ännu mer kärnkraft, att döma av hur bolaget faktiskt agerar.

Utskottsmajoriteten försvarar Vattenfalls agerande i Tyskland med att det inte är olagligt i Tyskland och tillfogar djärvt att man vill framhålla vikten av att Vattenfall följer den miljöpolicy och den etiska policy som företaget fastställt. Detta är att abdikera från ägaransvaret. Det kan inte vara direktionens ensak att fastställa företagsets mål och inte heller dess ensak att bedöma om dessa mål har uppfyllts.

Saken är den att Vattenfall avviker 180 grader från den svenska regeringens energi- och miljöpolitik utan att kunna redovisa någonting positivt i gengäld. Vattenfall har förvisso blivit en aktör på den europeiska marknaden, men varför är detta över huvud taget ett mål? Vi i Miljöpartiet vill ha mer konkurrens, inte en utveckling mot ett fåtal dominerande bolag i Europa.

Så länge staten äger Vattenfall måste staten ta sitt ägaransvar och sluta fördriva folk från deras hem för att bryta den extremt smutsiga och onödiga brunkolen.

År 2001 släppte Vattenfall ut nästan 80 miljoner ton koldioxid, enligt sin hållbarhetsredovisning. Som jämförelse kan nämnas att hela Sverige släpper ut 56 miljoner ton koldioxid per år.

En självklar följd av att Vattenfall har engagerat sig på detta sätt är att Vattenfall kommer att lobba för att bevara de förmånliga villkoren för stenkol och brunkol i Tyskland och därmed motsätta sig genomförandet av en effektiv klimatpolitik där, i Polen och i hela EU.

Å andra sidan finns ingen poäng i privatiseringen av Vattenfall, som de borgerliga partierna förespråkar. Varför skulle ett privat Vattenfall förväntas uppträda mer etiskt och miljömedvetet än ett statligt? Problemet är att Vattenfall är för stort för att kunna styras ordentligt.

Frågan om Hornos framtid är viktig, inte bara för dem som bor i Horno och för utvecklingen där utan också på grund av att det är flera byar som riskerar att utsättas för samma sak. Det finns en hel rad byar som riskerar detta. Det är därför angeläget att det vidtas åtgärder för att förhindra upprepningar av det som nu har hänt. När det gäller Vattenfalls agerande är det ytterst den svenska regeringen som bär ansvaret för den framtida utvecklingen.

För det första bör regeringen utreda om ett stopp för brunkolsbrytningen och ett bevarande av byn Horno innebär att Vattenfall bryter mot de kontrakt som bolaget är bundet av och vilka följer detta i så fall skulle få. Kan Horno räddas utan att Vattenfall begår något kontrakts-

brott tycker jag att regeringen ska tillse detta på lämpligt sätt genom ägardirektiv eller annat.

Det har gått väldigt långt med Horno, så det är tveksamt om byn kan räddas, men jag anser att den svenska regeringen ska göra vad den kan och se om byn kan räddas.

För det andra måste regeringen se till att liknande situationer inte uppkommer i framtiden. Den måste tydliggöra de statliga företagens etiska förhållningssätt. De här frågorna måste komma mycket mer i fokus i framtiden.

Anf. 6 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag hittade en sak i Ingegerd Saarinen's anförande som jag höll med om, och det var Vattenfalls agerande i Tyskland när det gällde brunkolsbrytning. Vi är flera som är överens om att det är ett ytterst olämpligt uppträdande, och vi vill på alla sätt se till att det inte upprepas. Vi i Folkpartiet tror däremot att det nu är för sent att göra någonting mer för byn Horno, som är det exempel vi har talat om. I fortsättningen måste man absolut se till att Vattenfall lever upp till de etiska krav som vi har rätt att ställa på dem. Självfallet är det, precis som Ingegerd Saarinen sade, regeringens ansvar och ingen annans. Där är vi överens.

Sedan delas våra åsikter. Ingegerd Saarinen sade: All industri är likadan när vi jämför till exempel ett snittvärde för energiförbrukning i Europa och i Sverige. Det är inte så. Svensk industri har en mycket större del som är just elintensiv. Det ser inte ut på samma sätt, och där har vi en av förklaringarna till att det går åt mer el i Sverige.

Sverige är stort. Jämfört med Danmark har vi väldigt långa sträckor där vi ska ha kommunikationer. Det är till exempel tåg, som Miljöpartiet gillar, som såvitt jag vet drivs med energi från elkraft. Vi kanske ska ta tillbaka ångloken, men där används ju brunkol så det kanske inte är att föredra.

De nya satsningarna, till exempel ny teknik och 3 G, är inte heller gratis vad gäller energi. Såvitt jag minns kommer all den energi som går åt till just den nya tekniken att motsvara ett helt nytt kärnkraftverk.

Ingegerd Saarinen sade att kärnkraften inte har någon framtid utan att det överallt går en våg av nedläggningar, nere i Europa och ute i världen. Då lyssnar vi med olika öron och ser olika rapporter.

Enligt de rapporter jag har sett byggs det ungefär 35 nya kärnkraftverk runtom i världen i dag. I Finland, ett land som ligger mycket nära, har den finska riksdagen just beslutat att tillåta ny kärnkraft om man är intresserad av detta. Jag har sett en uppgift – den kan vara felaktig, men jag har läst den i en internationell rapport – att Nederländerna just har annullerat sitt beslut om att lägga ned och avveckla kärnkraften och i stället är intresserade av att bygga nytt.

Anf. 7 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Svensk industri är elintensiv – det stämmer. Vi har en mycket elintensiv industri i Sverige, men det finns elintensiv industri även i andra länder.

Det är egentligen inte den elintensiva industrin som är det stora problemet för svensk elmarknad. Om man tittar på när det kan bli elkris ser

man att det är under vissa vinterdagar. Det som då är problemet är inte den svenska elintensiva industrin utan elvärmen. Det är de som har elvärme som ökar sin konsumtion dramatiskt under kalla timmar och kalla dagar. Om vi vill ha en bra elmarknad måste vi alltså minska antalet hus som värms med el.

Att utöka elvärmen har varit en medveten politik av regeringen sedan kärnkraften började byggas och man fick ett stort överskott. Nu ser vi effekterna av det. Någoting måste göras åt det, och det måste ske nu, med goda incitament.

Anf. 8 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi kommer längre än så i den diskussionen. Men låt oss inte glömma att Sverige är ett stort och kallt land, och det har självfallet betydelse för hur mycket el och energi vi gör av med. Det gäller kommunikationerna, som vi talade om tidigare. Vi måste se verkligheten som den faktiskt är.

Att vi stänger kärnkraftverk är inte det som har med miljön att göra, säger Ingegerd Saarinen. Att vi stänger kärnkraftverk har en mycket stor negativ inverkan i fråga om dålig miljö och ökade utsläpp. Sedan kan man tycka att annat är viktigare än just miljön. Vi i Folkpartiet tycker att det är mycket väsentligt att ta upp det.

Jag pratade tidigare om att Länsstyrelsen i Skåne med hjälp av SMHI hade utfört en studie där man undersökte luftmiljön i Skåne. Där visade man att det innebär en ökning av kvävednedfallet med 128 ton och av svavelnedfallet med 460 ton per år enbart i Skåne att stänga Barsebäck 1.

Fru talman! Vi har ibland olika statistikuppgifter, men jag tror att statens energimyndighet, Länsstyrelsen i Skåne och SMHI inte har hittat på några siffror. Detta är det faktiska utfallet av att elda med kol och olja i stället för att använda den rena, säkra svenska kärnkraften. Då får vi de här konsekvenserna. Inte kan Ingegerd Saarinen som miljövän – det tror jag absolut att hon och hela partiet är – tycka att det är bra med det ökade nedfallet över Skåne, till exempel av svavel. Det gäller inte bara Skåne utan även Västsverige där jag själv kommer ifrån.

Miljövännen för kärnkraft är en förening som jag tycker är mycket bra och har fattat hela galoppen med det här med kärnkraften, att den är en positiv kraft i miljöhänseende. Jag tycker att Ingegerd Saarinen skulle kunna gå på ett av deras möten och kanske skåda ljuset, som vi säger.

Anf. 9 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag glömde att kommentera det där med 3 G. Det finns siffror som tyder på att det som det kommer att kräva är gravt överuppskattat. Jag vill i och för sig inte blanda mig i diskussionen om 3 G, men det kommer inte att ta så mycket energi. Det är inte sannolikt.

Sedan gäller det elimporten. Normalt sett brukar vi importera 85 % från Norge. Det blir alltså inte de här konsekvenserna. Nu har jag inte sett årets import. Det är väl sannolikt att Norge inte har haft så stora möjligheter att exportera i år. Men hursomhelst är Danmark och Tyskland – det är väl snarast de länderna som kommer i fråga – liksom Sverige parter av Kyotoprotokollet. De är tvungna att dra ned sin användning av fossila bränslen, precis som vi. Både Danmark och Tyskland gör även detta. De bygger betydligt mer än vi av förnybar energi, även om de

fortfarande är ganska fast i sin fossila energianvändning. Men det här förhållandet kommer inte att fortsätta, eftersom de kommer att bli tvungna att dra ned på sin fossilanvändning, precis som vi. Jag tror att i den mån det är kolkraft som nu är importerad är det inte någonting som kommer att bestå. Och vad säger att det är kolkraft? Det kan vara vindkraft som vi har importerat. De har ganska mycket vindkraft i Danmark, till exempel.

Anf. 10 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Jag vill först säga till Ingegerd Saarinen att det låter hoppfullt att regeringen på Miljöpartiets initiativ tänker se till att det inte blir några höjningar av fastighetsskatten om man gör miljöinvesteringar. Vi vill ju helt ta bort fastighetsskatten, men i det läge som råder är detta ändå positiva signaler. Jag hoppas att näringsministern kan bekräfta att det är på det viset.

Sedan funderar jag över hur det här med att avveckla kärnkraften går ihop med Miljöpartiets strävan efter en bättre miljö. Jag kan ju bara referera till Energikommissionen 1997 som beräknade hur vår elförbrukning skulle öka, och det som man hade beräknat till 2010 hade vi redan föregående år. Hur sannolikt tror egentligen Ingegerd Saarinen att det, med den nuvarande politiken, är att vi kan minska vårt elberoende så att vi inte kommer att bli beroende av kol- och oljekraft i framtiden? Det kan väl ändå inte vara förenligt med Miljöpartiets politik att vi ska vara det?

Anf. 11 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Beträffande fastighetsskatten vill jag säga att det finns en sådan uppgörelse. Framöver ska det inte medföra att man får en högre fastighetsskatt om man genomför miljöinvesteringar. Det är bara det, som jag sade, att regeringen tyvärr har sölat med att genomföra det här. Det borde ha varit genomfört redan i år. Det är en gammal överenskommelse som tyvärr inte har blivit genomförd.

Jag anser att sannolikheten för att vi ska kunna minska vår energianvändning, snarast vår elanvändning, är stor. Det finns mycket att göra, och det är väldigt underutvecklat det som har gjorts. Det finns mycket stora möjligheter att effektivisera som inte har tagits i bruk. Det är en stor elanvändning i hushållen. Och industrin, inte den elintensiva industrin men den andra industrin, har inte haft incitament att effektivisera. Det måste den få. Det kan göra oerhört mycket. Även den elintensiva industrin kan göra mycket, men framför allt handlar det om den industri som inte har elkostnader som en stor andel av sina kostnader. I Sverige är de dubbelt eller tredubbelt så energiintensiva som motsvarande industrier i Europa. Det är faktiskt ett väldigt dåligt betyg till svensk energipolitik.

Anf. 12 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Kärnkraften står ju för hälften av vår elförsörjning. Jag tror inte att sannolikheten är så stor att vi ska kunna göra sådana besparingar att vi kan ta bort kärnkraften.

När det gäller besparingar inom industrin tror jag inte att någonting talar för att man kan göra så stora besparingar. Jag har följt den här utvecklingen genom att jag har varit aktiv i byggbranschen. Jag ser ju att i och med att vi ställer arbetsmiljökrav på industrier så ökar elförbruk-

ningen. Vi ställer komfortkrav på olika sätt. Vi vill inte ha det så varmt på sommaren. Då använder vi oss av kyla. Det ökar elförbrukningen. En väldigt stor del av elförbrukningshöjningen härrör faktiskt från små industrier och från kontorsbyggnader där man förbättrar luftkvaliteten. Det är också någonting som vi ställer krav på, så det finns alltså kolliderande mål, om man säger så.

Men tycker Miljöpartiet och Ingegerd Saarinen att det är en bättre politik att stänga kärnkraften och öka koldioxidutsläppen än att låta kärnkraftverken vara kvar och ha fortsatt låga koldioxidutsläpp och kanske kunna uppnå målen enligt Kyotoöverenskommelsen?

Anf. 13 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Som jag sade anser jag att det finns väldigt stora möjligheter att energieffektivisera både industri och hushåll till exempel på grund av att industrin har mellan två och tre gånger högre energiintensitet än motsvarande anläggningar i andra europeiska länder där priserna har varit högre.

Det är förskräckligt att det ser ut så i Sverige. Jag påstår att det är svensk miljödumpling det handlar om, och det måste vi göra någonting åt. Vi går in i ett nytt samhälle där det är helt andra saker som behövs än att vi lever på billig energi och faktiskt ägnar oss åt miljödumpling jämfört med andra länder. Så kan inte framtiden se ut när vi nu står inför en växthuseffekt.

Beträffande koldioxidutsläpp och kärnkraft tror jag inte att det är en motsatsställning på det vis som Ulla Löfgren menar. Det handlar inte om antingen—eller, utan vi måste avveckla kärnkraften, och vi ska inte öka koldioxidutsläppen. De måste ned. Detta är möjligt. Vi måste lära oss att använda den energi och den el vi har på ett smart sätt. Det finns väldigt mycket att göra.

Ett av problemen kommer vi in på i en annan debatt också. De flesta av de nya goda idéerna till energibesparingar och energieffektivitet finns i små företag. Och jag ser många exempel på att dessa små företag inte har pengar och kapital till att utveckla sina idéer, utan de läggs ned i ett alltför tidigt stadium. Det här måste vi göra någonting åt, tycker jag. Jag har träffat så många vid det här laget och hört så många vittnesmål om goda idéer som, innan de börjar utvecklas eller i ett tidigt skede i sin produktion, faller på att man inte har kapital.

Anf. 14 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Vi behandlar utgiftsområde 21 Energi. Jag vill börja dagens debatt med att tacka våra samarbetspartier, inte stödpartier som några i den här kammaren ofta vill säga då vi pratar om dem vi samverkar med.

Jag vill tacka Centerpartiets och Vänsterpartiets företrädare för det goda samarbetet på energiområdet, och jag ser fram emot ett fortsatt gott samarbete under fortsättningen av mandatperioden.

Efter detta ska jag gå över och kommentera vårt betänkande kring energiområdet. Jag ska ge bakgrunden till vår långsiktighet då det gäller energipolitiken.

Riksdagen beslutade i juni 2002 om riktlinjerna för energipolitiken. Beslutet innebar att riktlinjerna från 1997 års energipolitiska beslut ligger

fast. Enligt vad riksdagen fastställt ska den svenska energipolitiken ha följande övergripande mål:

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Enerkipolitiken ska skapa villkor för effektiv och hållbar energi-användning och kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Vidare ska energipolitiken bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen. Enerkipolitiken ska därför utformas så att energimarknaden ges en säker tillgång på energi – el, värme, bränslen och drivmedel – till rimliga priser.

Regeringens redovisning av elmarknadspolitiken görs med hjälp av sex resultatindikatorer. Dessa indikatorer är prisutveckling på den nordiska elbörsen, elpriser till slutanvändare, strukturutveckling, nättariffer, antal ärenden vid tillsynsmyndigheten samt effekt- och elbalans.

Man kan kommentera elpriser och utveckling utifrån det som hänt de senaste veckorna. Jag tänker överlåta till energiministern att kommentera det lite mer ingående i sitt anförande.

Elpriserna har varit sjunkande på spotmarknaden från elreformen år 1996 och fram till 2000-talet. Under våren 2001 vände trenden, och priserna steg kraftigt. Den främsta orsaken till prisstegringen var att tillrinningen var lägre än normalt i Norge under början av året. I dag ser vi elpriser som vi inte trodde var möjliga då vi genomförde omställningen på energiområdet. Det beror på att det var en mycket torr sommar samt en extremt torr höst med ringa nederbörd. Därför ser vi i dag att våra vattenmagasin både i Sverige och i Norge endast är fyllda till 75–80 % av det normala vid denna tidpunkt på året. Det innebär att spotpriset nu stigit mycket kraftigt. Det är inte priset för leverans i dag, utan det som ligger framåt 2003, alltså i februari–mars nästa år.

Många vill skylla detta på den avreglerade elmarknaden. Det är inte rätt. Vi kan konstatera att den svenska omregleringen av elmarknaden fungerade. Det är så här marknaden kommer att fungera framöver om det blir en torr sommar.

Fru talman! Målet för politiken för ett uthålligt energisystem är att energin ska användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav ska ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid användning och utveckling av energiteknik. Programmet indelas i energipolitiska åtgärder på kort sikt, åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem samt energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser.

Jag vill flika in att vi socialdemokrater, centerpartister och vänsterpartister i energipolitiken tar ett ansvar både nationellt och globalt kring utsläppen. Jag vill också säga till Eva Flyborg och Maria Larsson att det kanske är på sin plats att ni går hem och tar kontakt med era respektive partikamrater som sitter i Flex-Mex-utredningen för att ta reda på vad de gör i denna kommitté. Där tar vi faktiskt ett ansvar för den globala utvecklingen och ser till att vi tar vår andel av Kyotoprotokollet. Vi har spetsat det lite ytterligare. Vi ska ta en större andel av det. Det är kanske på sin plats att ni pratar med medlemmarna i kommittén för att se vad vi gör på området.

Energipolitiska åtgärder på kort sikt är den del av programmet som avser att kompensera bortfallet av elproduktion från andra reaktorn i Barsebäck. Ett villkor för stängning av Barsebäcks andra reaktor är att bortfall av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny produktion och minskad användning av el. Syftet med åtgärderna inom det kort-siktiga programmet är att under perioden 1998–2002 minska användningen av el för uppvärmning och öka tillförseln av el och värme från förnybara energikällor och utnyttja det befintliga energisystemet effektivare.

Regeringen har tillsatt en utredare, Bo Bylund, generaldirektör för Banverket, som har i uppdrag att föra diskussioner med kraftvärmeföretagen om hur vi fortsättningsvis ska kunna avveckla verksamheten. Kammaren ska till våren diskutera en eventuell stängning av Barsebäck 2. Vi har två konsultrapporter till grund för vårt ställningstagande. Vi vet inte om vi kommer att stänga Barsebäck 2. Framtiden får utvisa det. Regeringen tittar på frågan ihop med oss som tillhör förhandlingsgruppen.

Målet med insatserna för minskad elanvändning är att åtgärderna ska leda till minskad årlig elanvändning på 1,5 terawattimmar under perioden 1998–2002. Regeringens måluppfyllelse för minskad elanvändning och den ökade produktionen av mottryck i fjärrvärmesystemet motsvarar ca 1,2 terawattimmar baserat på de ansökningar som det beviljats medel till och de utbetalningar som gjorts under perioden 1998–2001.

Fru talman! Målet för åtgärderna för ökad tillförsel av el från förnybara energikällor är att öka tillförseln med totalt 1,5 terawattimmar per år under perioden 1998–2002. Fördelningen mellan energislagen är 0,75 terawattimmar bibränslebaserad kraftvärme, 0,5 terawattimmar vindkraft och 0,25 terawattimmar småskalig vattenkraft. Regeringen konstaterar att målen avseende stöden för utbyggnad av vindkraft och bibränsleeldade kraftvärmeverk kommer att nås inom programperioden.

Åtgärder för effektivare energianvändning syftar till att främja en effektiv användning av energi och omfattar främst information och kunskapsspridning till olika målgrupper. Redovisning av måluppfyllelsen görs utifrån kvalitativa variabler, och regeringen påpekar att det av olika skäl är svårt att ställa upp relevanta kvantitativa mål.

Fru talman! För de energipolitiska åtgärderna på lång sikt gäller den del av programmet som innebär en långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik under perioden.

Fru talman! När det gäller redovisning av anslagen för 2004 fanns det i propositionen inte fastställt hur vi skulle finansiera 2004. Vi har självklart resonerat med våra samarbetspartier om vilka pengar vi pratar om långsiktigt.

Vi vill ge regeringen till känna att den i samband med vårpropositionen bör tydliggöra finansieringen för 2004 beträffande det nämnda anslaget.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande NU3 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 15 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar för högläsningen ur inriktningen för det energipolitiska programmet. Det är mycket vacker läsning. Det är mycket bra som står där. Det är viktigt att detta följs upp i form av handling.

Jag vill fråga Nils-Göran Holmqvist om han anser att resultatet av stängningen av Barsebäck 1 som har lett till ökat koldioxidutsläpp är förenligt med inriktningen på de energipolitiska målen.

Jag skulle också vilja fråga om Nils-Göran Holmqvist personligen känner stolthet och tillfredsställelse över det beslut som då fattades.

I årets budget fanns ett förslag om förändrade skatteregler för fjärrleveranser till industrin som egentligen gick emot alla de mål som finns uppsatta i riktlinjerna för energipolitiken. Hur kommer det sig att Socialdemokraterna lade fram ett förslag som i praktiken innebär att man gör det dyrare för de industrier som har gjort goda miljöval? Detta förslag går tvärs emot de energipolitiska inriktningarna. Det är en smula märkligt. Jag tycker att det tarvar en förklaring.

Anf. 16 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Vi i vårt utskott hanterar inte frågan om skatter över huvud taget. Det är skatteutskottet som har hand om detta. Jag vet, av de kontakter jag har med skatteutskottet, att de har tagit upp den här frågan. De har också skrivit om energiskatterna på industriområdet. Jag vet att det kommer att rättas till. Detta var någonting som hände i samband med förhandlingsarbetet för att få ihop budgeten tillsammans med våra samarbetspartier. Man hade inte klart för sig att det blev den här effekten. Jag är på det klara med att det kommer att förändras.

Jag är självfallet stolt över vår energipolitik. Jag skulle inte kunna stå här i talarstolen och säga någonting annat. Jag är stolt över de beslut som vi har fattat där vi går framåt. Vi har också tagit det första steget genom att stänga ett kärnkraftsaggregat. Nu är vi också på väg att stänga det andra så småningom. Kärnkraften är ingen framtida energikälla. Vi måste hitta andra saker. Därför är jag stolt över detta.

Anf. 17 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det blev ju bakläxa för regeringen när det gäller fjärrvärmeleveranserna. Det fanns en stor majoritet i finansutskottet för att skicka tillbaka det ärendet. Jag tycker att det är lite farligt att stå med alltför stolta paroller om de resulterar i förslag som går i totalt motsatt riktning. Nu var det ju bra att riksdagen kunde justera detta och ändra det.

Sedan noterar jag att Nils-Göran Holmqvist är stolt över att utsläppen av koldioxid har ökat och att växthuseffekten har förvärrats på grund av stängningen av Barsebäck 1. Det är ju detta som blir resultatet. Det är därför som vi kristdemokrater så starkt betonar att vi måste kunna ersätta kärnkraften. Vi tycker också att den ska fasa ut, men vi ska göra det genom att ersätta den med det som är bättre ur miljösynpunkt och ur växthuseffektssynpunkt. Det uppnåddes inte med stängningen av Barsebäck 1. Därför är jag en smula förvånad över den stolthet som nu utbreder sig i riksdagens talarstol.

Jag hoppas, Nils-Göran Holmqvist, att vi tillsammans ordentligt ska genomlysa konsekvenserna av en stängning av Barsebäck 2 så att samma

sak inte upprepas en gång till, nämligen att miljön försämras. Jag menar att det står i strid med det som Nils-Göran Holmqvist alldeles nyss sade om att ta ett globalt ansvar. Vi kan inte bara se till var utsläppen produceras någonstans. Även om det är svensk kraft som är beställd i Danmark, Polen eller någon annanstans har vi ett ansvar. Därför måste vi titta väldigt noga på miljökonsekvensanalyserna av en stängning av nästa reaktor. Stängningen av en reaktor motsvarar koldioxidutsläppen från 1,1 miljon bilar av modell Volvo S 80 som kör 1 500 mil på ett år. Det är en bra jämförelsesiffra. Det blir ett tydligt språk.

Anf. 18 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Utsläppen av koldioxid är ingenting som vi har åstadkommit här i Sverige. De kommer från den elproduktion som sker i Danmark. Danmark gör också saker på det här området. De ser till att rationalisera, och de gör kraftverken effektivare. De lyder också under Kyotoprotokollet. De kommer också att ställas inför det faktum att de måste göra detta.

Det vi gör, Maria Larsson, är att vi tar ansvar för svensk energipolitik. Vi ser till att vi börjar fasa ut kärnkraften. Men vad gör Maria Larsson och hennes parti? De sitter still i båten och säger, precis som moderater och folkpartister, att vi ska vänta och se. Men förr eller senare måste ni också fatta det här beslutet. Vi har gjort det i tid. Den dagen när dessa kärnkraftverk är utslitna står vi inför det faktum att vi måste hitta någonting annat. Vi ger möjligheter att göra detta mycket tidigare.

Anf. 19 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Den energiuppgörelse som gjordes 1997 har avancerat framåt i olika former. Vi kan nu säga att vi är inne på sjätte året av samarbete mellan tre olika partier över blockgränserna. Vi kan kanske inte alltid hålla sams i alla andra frågor, men i energifrågan har vi lyckats att undan för undan komma framåt och komma över olika problem. Nu har vi kanske hittat den rätta vägen.

Samtidigt som vi har den här enigheten kan vi konstatera att det finns rätt olika motioner och reservationer i betänkandet. Det är alltså en ganska spretig opposition där man måhända också kan utläsa en viss kristdemokratisk kluvenhet.

Nu har energifrågan blivit intressantare igen. Det är bra att vi får en sådan situation att frågan blir lite hetare. Höga priser gör naturligtvis att fler är intresserade. Jag vill påstå att den elmarknad vi har fungerar helt okej. Den ska fungera på det här sättet. När det är torra somrar går priserna upp. Vi har dessutom fått balans mellan tillgång och efterfrågan. Det börjar i sin tur ge lite resultat så tillvida att aktörerna på marknaden nu börjar diskutera nyinvesteringar, till exempel kraftvärme och vindkraft. Det är just detta som har varit problemet i många år. Elpriset har varit så lågt att kraftindustrin inte har sett någon anledning att nyinvestera.

Då blir man lite undrande när pessimisterna Eva Flyborg och Ulla Löfgren med djup stämma säger att kylan tränger in och att industrin riskerar att stanna. Egentligen kräver man att det alltid ska finnas tillgång till mycket och billig el. Nog tycker jag att detta liknar vad vilken plananhängare som helst skulle påstå. Här gäller det att få ordning inom lan-

dets gränser så att det finns tillräckligt med el och att den dessutom är billig. Jag måste säga till moderater och folkpartister att detta med en fri marknad är ett problem, men nog brukar ni väl kunna handskas med detta. Inte ska vi vänsterpartister behöva tala om hur en fri marknad ska fungera på elsidan.

Den nuvarande elprissituationen visar också vilka brister som finns kvar i vårt svenska energisystem. Ingegerd Saarinen tog till exempel upp att vi faktiskt fortfarande använder el för att värma upp en väldig massa bostäder i det här landet. Att vi använder så stor del av elproduktionen för att hålla värme i våra bostäder gör att vi får den stora skillnaden mellan sommar och vinter i Sverige. Detta beror på att vi har haft en stor uppbyggnad av kärnkraft och stor tillgång till billig el. Man har mer eller mindre tvingat på oss husägare den här formen av uppvärmning.

Det lustiga är att av de ungefär 8 000 nya hus som i dag produceras är fortfarande merparten eluppvärmda. Jag kan ta åt mig en viss kritik mot att vi ännu inte har lyckats få bort detta förhållande. Det vore annars en ganska naturlig åtgärd.

Detta visar också att vi snabbare måste komma fram till en fungerande effekthandel på elmarknaden, så att man vet vilka åtgärder man ska vidta den dag när det blir jättekallt både i Sverige och i norra Europa i övrigt. Då måste det finnas ett system för att klara försörjningen.

Nu finns det inte längre, Ulla Löfgren och Eva Flyborg, en massa reservkraft som står och väntar, för något sådant finns inte på en fri och avreglerad elmarknad. Detta måste vi ta med i beräkningen.

Jag anser också, även om vi antagligen ännu inte på länge kommer att lyckas få igenom detta, att vi borde se till att också vanliga människor prioriterar effektivisering. I dag tycker kunder i lägenheter och i hus utan elvärme att de har för liten morot för att spara och effektivisera.

Ingegerd Saarinen tog vidare upp den mindre elintensiva industrin. Det är klart att den billiga el som vi har haft i Sverige har gjort att denna industri har varit mera slösaktig än motsvarande industri i andra delar av Europa.

Ett annat problem som man kan fundera över gäller ägandet av kraftbolagen i Sverige, kanske framför allt det faktum att kraftbolagen har ett samtidigt ägande i samma kärnkraftverk. Vi har dessutom egentligen bara tre stora kraftproducenter. Vi har ett oligopolliknande ägarförhållande, som man naturligtvis måste titta på. Möjligen har man trott att detta förhållande skulle kunna jämnas ut i och med att marknaden blir större och det blir flera aktörer som kan konkurrera med varandra, men det finns fortfarande problem kvar som måste lösas.

Frågan är om en utförsäljning av hela eller delar av Vattenfall skulle öka konkurrensen och lösa problemet. Nej, jag tror inte det. Konkurrensen skulle tvärtom antagligen minska, och det enda stora svenskägda elbolaget skulle bli tysk-, finsk- eller franskägt. Jag vill ställa frågan om moderater och kristdemokrater verkligen menar allvar med sina utförsäljningsförslag.

Som Nils-Göran Holmqvist sade är en av de stora frågorna framdeles att vi försöker få en situation där det politiska systemet samverkar med industrin. Vi tror att det är effektivare vad gäller att ställa om energisystemet att de här aktörerna drar åt samma håll. Vi får se hur det går med detta, men det skulle naturligtvis förändra diskussionen och förutsätt-

ningarna ganska avsevärt. Det innebär naturligtvis att båda sidor måste ge och ta, men jag tror faktiskt att detta kan få till följd att vi får en effektivare energianvändning, att vi får en utfasning av reaktorerna efter hand och att alla kan få en uppfattning om hur det kommer att bli i framtiden.

Det förvånar mig att Miljöpartiet så tydligt säger att man inte tror på en sådan här utveckling. Man vill ha skatt på kärnkraften så att den går med förlust och därmed kommer att ställas av. Vi tror att det är en felaktig metod.

Ett annat nytt grepp – låt mig kalla det så – som också kommer att diskuteras senare är de gröna certifikaten, en väldigt bra insats som jag tror kommer att snabba på ökningen av förnyelsebar el i systemet. Också detta är en marknadslösning. Jag kan bara hoppas att övriga partier tycker att det här är en minst lika bra väg som den vi tidigare har använt, nämligen att genom bidrag försöka få till stånd en sådan utveckling.

Jag tycker också att det är viktigt att slå fast att vi i vårt land har en ganska stor elintensiv industri. Låt mig säga att det är 13–15 enheter som använder el som insatsvara. Vi måste självklart se till att de klarar konkurrensen och att de kan fortsätta att investera i Sverige. Jag vet att sådana stora enheter, som exempelvis Kvarnsvedens pappersbruk, naturligtvis har gjort analyser av om det är möjligt att investera i Sverige. Vad blir det för energikostnader och råvarukostnader? Hur kommer det att se ut om 25–30 år eller ännu längre fram?

Jo, de gör den bedömningen att det fortfarande är intressant att investera i Sverige. Det gör man trots att man naturligtvis vet om att den stora konkurrens fördelen vad gäller elpriserna för svensk elintensiv industri undan för undan kommer att minska i förhållande till annan elintensiv industri. Man tycker att andra fördelar är så stora att det är värt att investera i landet. Jag tycker att det är ett bra exempel.

För övrigt, fru talman, anser Vänsterpartiet att Barsebäck 2 ska fasas ut ur elsystemet sommaren 2003. Jag yrkar därutöver bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 20 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet att Lennart Beijer och Vänsterpartiet intar samma hållning som Kristdemokraterna, nämligen att kärnkraften på sikt ska fasas ut. Jag har dock uppfattat Lennart Beijer som anhängare av samma tingens ordning som den jag förespråkar, nämligen att det är viktigt att man kan ersätta den utfasade kraften på ett bra sätt. Min direkta fråga till Lennart Beijer är om han anser att kol- och oljebaserad kraft är otänkbar som ersättning för den kraft som fasas ut genom ett beslut om Barsebäck 2. Det finns ju ett tydligt samband mellan stängning av en kärnkraftsreaktor och utsläpp av koldioxid.

Det andra som jag skulle vilja ta upp är de gröna elcertifikaten, en ny väg som är utstakad. Problemet är att Sverige nu arbetar med *ett* system, medan man ute i Europa jobbar med ett system där man går i likartad riktning men ännu inte riktigt har kommit fram. För mig känns det rimligt att invänta att man kan ansluta sig till ett gemensamt europeiskt system. Jag vill gärna höra Lennart Beijers uppfattning i den frågan.

Anf. 21 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! På Maria Larssons ledande fråga om det är bra att ersätta exempelvis Barsebäck 2 med kol och olja är svaret naturligtvis att så inte är fallet. Men det är felaktigt att ställa den frågan, för om man ser till Sveriges elförsörjning över året finner man att vi i princip hela året kan exportera. Vid vissa tider under den kallaste delen av året kan vi dock råka in i situationer där vi måste använda all el som vi har och dessutom importera så mycket som vi kan, beroende på att vi har en avreglerad marknad utan en massa tillgänglig reservkraft.

Det är inte någon lösning på problemet att exempelvis låta Barsebäck 2 vara kvar eller att åter starta Barsebäck 1. Det som måste ske är en nyinvestering i ny och miljövänlig energiproduktion. Vi håller nu på att närma oss detta när vi får ett utslag på marknaden att det är en annan situation – det är balans mellan tillgång och efterfrågan, och nu kommer investeringarna.

Det vore dumt, Maria Larsson, av oss att klamra oss fast vid den gamla kärnkraften, för då är det väldigt stor risk att vi inte kommer någonsans i den omställning som vi vill göra.

Anf. 22 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! För mig är klimatfrågan den stora frågan. Jag vill inte att beslut som vi fattar i den här kammaren ska få ökade utsläpp från kol- och oljeeldning som resultat. Det är ju ett faktum att det är det som kommer att hända om vi stänger Barsebäck 2, åtminstone enligt de konsultrapporter som vi hittills har tillgång till.

Då innebär egentligen Lennart Beijers svar att han säger att det är okej att vi köper in kraft från kol- och oljeeldning för att ersätta kärnkraften när vi har de här behoven, och det är framför allt under vintertid. De uppstår inte jämnt över hela året, men de uppstår under vissa delar av året. För mig är det ett orimligt sätt att resonera både med tanke på vårt globala ansvar och med tanke på den största tickande miljöbomb som finns, nämligen växthuseffekten.

Jag finner det här oförsvarbart, och jag tycker att det går stick i stäv med de långsiktiga energipolitiska mål som vi har. Jag menar att vi ska göra allt för att få fram förnybar energi, miljövänlig energi, i alla former. I det arbetet vill vi aktivt bidra och delta. Men att fatta beslut som på kort sikt innebär att man påskyndar växthuseffekten är inte bara dumt. Det är idiotiskt.

Anf. 23 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det är bra att Maria Larsson är intresserad av att få fram förnybar energi. Då menar jag att för att få det, för att få en situation där vi börjar investera i just förnybar energiproduktion, åtminstone så länge vi har en avreglerad marknad, måste det finnas ett prisintresse i att göra de här investeringarna. Det är ju det som faktiskt sker nu.

Däremot blir det fel när man säger att vi ska hålla kvar de gamla reaktorerna så länge som möjligt. Då inträffar ju nästa problem, nämligen att så länge de är kvar blir det svårare att få i gång nyinvesteringarna. Så det är möjligt, Maria Larsson, att i och med att temperaturskillnaden i Sverige mellan sommar och vinter ser ut som den gör, och vi vill ställa av såväl kol och olja som uran, kan vi vid vissa tillfällen få bekymmer med

just ökad CO₂-import. Å andra sidan måste nyinvesteringar komma i gång. Det är det som är det viktiga om vi ser några år framåt.

Prot. 2002/03:39
18 december

Anf. 24 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet brukar ofta tala om att man vill avveckla kärnkraften och menar också att man *gör* det. Men Vattenfall har upprepade gånger klagat på effektskatten. Man har sagt att om inte effektskatten tas bort kommer man på kort och medellång sikt att avveckla flera reaktorer. Är Beijer benägen att göra Vattenfall till viljes och ta bort effektskatten så att de slipper avveckla reaktorer som blir olönsamma?

Energi

Anf. 25 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Den beryktade effektskatten är naturligtvis ett rött skynke för kärnkraftsindustrin. Vi har väl tyckt, när den tillkom, att den var ett bra medel för att få in pengar till omställningen och för att eventuellt öka kärnkraftsindustrins vilja att börja investera i någonting annat i stället.

Nu har vi emellertid fått den här nya elmarknaden. Det är klart att där passar inte en sådan här sorts skatt. Men för den sakens skull vet nog vår kraftindustri att det inte är lönt att tro att den skatten tas bort innan vi får en ordentlig uppgörelse om hur vi vill ha det i framtiden.

Här kommer det att hända mycket, Ingegerd Saarinen, och jag tror att det kan vara till nytta för oss som vill stänga av kärnkraften inför framtiden att vi får till stånd det här samarbetet med industrin. Men, som med allting annat: Vill man vara med och leka måste man också ha något att sätta in.

Anf. 26 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Den avveckling som Beijer förordar förstår jag är ungefär att kärnkraften, bortsett från Barsebäck, går sin livstid ut. Det är en annan tolkning av avvecklingen än vad vi hade en gång i världen när vi röstade om den. Jag skulle gärna vilja få bekräftat av Beijer att det är ungefär den här tolkningen det handlar om. Då kommer kraftverken att vara så gamla att de inte rimligtvis kan drivas längre när de avvecklas.

Sedan undrar jag också vad Beijer verkligen anser om en elmarknad där de flesta köper el på långa avtal och där det inte finns incitament att minska elförbrukningen när effektsituationen är bekymmersam. Anser Beijer att det är en bra marknad?

Anf. 27 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag tar den sista frågan först. Nej, det finns fortfarande brister på marknaden. Naturligtvis innebär långa avtal att man kommer undan vissa prisuppgångar. Nu är det mycket som talar för att prisuppgången har varit stor. Det finns en del, i alla fall, som talar för att priset inte kommer att sjunka tillbaka riktigt till det gamla läget. Det är klart, då får man förr eller senare en påverkan också på hur folk och företag agerar. Men det är helt klart, och jag är inne på precis detsamma som Ingegerd Saarinen, att både hushåll och vanlig industri har för dåliga incitament att spara och effektivisera i dag.

Huruvida kärnkraften ska gå sin livstid ut med det upplägg som finns vet vi inte så mycket om än. Jag tror nog att det ska pressas betydligt.

Men det ska det ju förhandlas om. Vad som däremot inträffar ganska snabbt, och det är ju intressant, är att det knappast är någon av kraftindustrins ägare som efter en uppgörelse blir särskilt intresserad av att rusta upp äldre reaktorer. Det blir ju bortkastade pengar. Då investerar man hellre i något nytt, naturligtvis något som håller för framtiden.

Man får nog försöka få i gång snöbollen. Den står nu stilla. Den ska börja rulla. Vi har inte fått i gång den riktigt bra ännu, det kan jag erkänna. Men det är ändå läge för att det kan lyckas den här gången.

Anf. 28 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara kort kommentera det här med att vi har en fungerande elmarknad. Ja, det har vi. Det underströk jag i mitt anförande, och jag tycker att det ska vara så.

Lennart Beijer menar att i och med att vi har en marknad är det enbart prisintresset som styr om kraftindustrin vill göra investeringar. Ja, det tror jag är det främsta intresset. Men det måste också vara så att man tror på den energipolitik som förs. Den energiuppgörelse som är gjord är inte trovärdig. Jag skulle vilja fråga: Tror inte Lennart Beijer att det också kan vara en anledning till att det faktiskt inte sker några nyinvesteringar?

Anf. 29 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att det är så, naturligtvis, att kraftindustrin inte har sett med så blida ögon på det politiska systemet under rätt många år. Det må vara sant. Men jag tycker ändå, i de diskussioner vi har med dem, att åtminstone *jag* känner att de litar på det politiska systemet så långt de nu kan. Det är ju trots allt val också vart fjärde år, vilket kan ställa till det. De tror nog att vi faktiskt försöker genomföra det som vi nu pratar om. De kommer att sitta i förhandlingar med oss om hur vi på bästa sätt kan effektivisera framdeles långsiktigt – någonting som kan hålla över olika mandatperioder naturligtvis. Jag tror att de ändå börjar förstå hur vi fungerar och på vilket sätt det här kommer att hanteras.

Industrin är mycket medveten om att det inte går att gå på i de gamla vanliga hjulspåren. De är mycket medvetna om att det måste in bra mycket mer miljöel, grön el, i systemet. De är också medvetna om att vi måste få en effektivare elanvändning. Det är inte så stor skillnad när man diskuterar i dag – vare sig med kraftindustrin eller med industrin i övrigt.

Anf. 30 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Det här är en väldigt intressant fråga: Vad är det som driver kraftföretagen att göra investeringar? Priset har en mycket stor betydelse. Av den anledningen anser jag att det är viktigt att vi kan behålla den billiga kärnkraften så länge som möjligt, så att svensk kraftindustri har möjlighet att investera i ny och förnybar elframställning för att konkurrera på den marknad där man faktiskt konkurrerar. Det är inte bara inom landet i framtiden. Därför gäller det att Sverige fortfarande ska kunna ha konkurrenskraftiga elpriser gentemot omvärlden också.

Precis som Lennart Beijer sade är det under vinterhalvåret som vi har importbehov. Under sommarhalvåret kan vi exportera. Det måste vi kunna göra till konkurrenskraftiga priser. Annars är det ingen som köper el av oss.

Anf. 31 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det kan nog tänkas att det finns de som vill behålla reaktorerna och inte alls stänga av någon kärnkraft och hoppas på att elpriset hålls nere på det sättet. Jag tror inte att det är så enkelt. Om det nu skulle vara så, vore det ändå att gå och vänta på någonting som måste komma. Innan vi får en prissituation som motiverar nyinvesteringar så investerar inte kraftindustrin. Det innebär att vi riskerar att förlora väldigt många år. Vi kan helt plötsligt stå i en situation där flera reaktorer måste ställas av samtidigt beroende på ålder, och då har vi inte vidtagit de åtgärder som behövs för att klara situationen, vare sig på marknaden eller i övrigt. Det är en situation som vi inte vill hamna i.

Jag tror ändå att det är någotsånär balans i den energipolitik som de tre samarbetspartierna driver, än så länge med stor framgång.

Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Den varma sommaren med avsaknad av regn har inneburit att de vattenmagasin vi har i Norden är lite eller dåligt fyllda med vatten. Därmed har vi också en begränsad förmåga att producera elektrisk kraft från de vattenkraftsstationer som finns i anslutning till vattenmagasinen. Då meddelar elkraftproducenterna att det kan bli en något ansträngd situation i vinter eller rentav brist på elektrisk kraft.

Fru talman! Genast studsar då representanter för vissa organisationer och företrädare för vissa politiska partier upp och säger att vi kommer att få brist på elenergi i vinter. Man är bestämd och säger att vi, med anledning av det, måste öka produktionen från våra kärnkraftverk, kanske rentav bygga mer. Framför allt finns det inget behov av att stänga Barsebäck 2, menar man.

Fru talman! Själv skulle jag i sammanhanget snarast vilja tala om brist på tydliga signaler från samtliga riksdagens partier om att vi vill ha och behöver ett nytt energisystem. Jag skulle vilja tala om brist på tydliga signaler om att vi vill bli ett land som satsar på förnybar energi, tydliga signaler om att vi tror på våra möjligheter att teknikutveckla redan existerande gröna energikällor och använda oss av annan energi i vår produktion och uppvärmning än elenergi. Därav min fråga i inledningsanförandet som löd: Menar de i kammaren deltagande riksdagspartierna allvar med talet om omställningen av vårt energisystem? På denna fråga har jag fått mycket konkreta och definitiva svar från två av de företrädare som varit före mig i talarstolen i dag. Det förvånar mig, för det bevisar för mig och för övriga delar av kammaren att de båda partierna talar med dubbla tungor.

I andra sammanhang talar man om behovet av att ställa om vårt samhälle till ett ekologiskt uthålligt sådant. Från riksdagens talarstol talar man i dag med den andra tungan och säger att vi rentav ska bygga ut vår kärnkraftsproduktion i världen, till och med i Sverige.

Det tredje partiet, företrätt av Maria Larsson, är inne på nästan samma väg. Man ansluter sig till stora delar av det resonemang som finns i den reservation som de två tidigare nämnda partierna har företett i betänkandet. Men framför allt saknas i den reservation som Maria Larsson företräder konkreta förslag på vad man vill göra i stället. Det enda jag har kunnat finna är att man vill ha ytterligare 50 miljoner till forskning, och det är väl gott och väl. Men vad vill Maria Larsson göra i stället för att

införa den kvotbaserade certifikatshandeln? Vad vill Maria Larsson göra för att komma ifrån det fossilbränsle- och kärnkraftssamhälle som vi för närvarande leder fram mot?

Fru talman! Nu skulle jag vilja gå in på varför vi vill ifrån det här samhället. Det är därför att kärnkraften, liksom de fossila bränslena, är och förblir en ändlig energikälla. Uranet kommer att ta slut, precis som oljan och gasen. Därtill vet vi allesammans att kärnkraften är och förblir en osäker, kanske rentav farlig energikälla. Så länge vi inte kan säga att vi är 110 % säkra på att ingenting kommer att hända så säger jag att den är farlig. Så länge vi inte med hundra procentig säkerhet kan säga att vi kan ta hand om vårt avfall för all framtid på ett tryggt och säkert sätt så har vi ett ansvar även för kommande generationer att ställa om vårt energisystem och skapa ett ekologiskt sådant.

Vi har, tillsammans med två andra partier här i kammaren, skapat förutsättningar för att göra detta. Jag trodde i min enfald att vi skulle kunna bli överens i den här kammaren om behovet av det, men icke sa Nicke. Moderaterna och folkpartisterna framhärdar i fossilbränsle- och kärnkraftssamhället och till en del även kristdemokraterna.

Vi som har slutit den energiuppgörelse som vi arbetar efter menar att energipolitiken kräver långsiktiga och förutsägbara regler och lösningar. Detta i sig kommer att bidra till att ny energiproduktionskapacitet kommer till stånd, för det behöver vi till viss del. Jag sade inledningsvis att vi behöver långsiktiga och förutsägbara regler. Det kommer också att leda till att vi hushållar bättre med den energi vi behöver och vill ha. Vi kommer att effektivisera användningen av den. Exempel på sådana åtgärder som är vidtagna och kommer att fortsätta att vidtas är, som redan nämnts, den kvotbaserade certifikatshandeln.

Fru talman! Man kan utifrån den här debatten fråga sig om vissa partier vill återreglera, eller kanske rent av statsplanera, energiproduktionen i Sverige, och om de inte vill ha en marknad som sköter den här delen av vårt samhälle. Det tycks vara så, och jag skulle vara mycket intresserad av att få ett klart besked från Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna om det är på det sättet. Utifrån de anföranden som är hållna från talarstolen tycks det vara så.

Själv säger jag att det är en avreglering, eller kanske ska jag kalla det en omreglering, som har skett. Den har varit bra. Den har varit positiv framför allt för oss konsumenter, vilket vi allesammans är på ett eller annat sätt.

Denna avreglering har ökat trycket på elproducenterna att pressa ned produktionskostnaderna. Den har gett en ökad konkurrens på elmarknaden, vilket i sin tur inneburit att anläggningar med höga produktionskostnader och låga nyttjandetider har stängts. De har alltså stängts av ekonomiska skäl. Detta i kombination med att elproducenterna inte längre behöver hålla den reservkapacitet, den reserveffekt, som de tidigare hållit har medfört att vi i dag har få sådana anläggningar.

Så fungerar en marknad, och jag vill alltså, fru talman, ha besked från de tre uppräknade partierna om de tror på marknaden eller inte.

Anf. 33 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Eskil Erlandsson med att vi självklart står bakom en omställning av energisystemen inför framtiden. Jag tycker att

jag i mitt inlägg var ganska tydlig med att säga att det är precis den riktningen som vi vill se. Vi har en rad förslag för att kunna skapa incitament för detta, men naturligtvis har vi inte de utredningsresurser som står till Eskil Erlandssons förfogande på departementet. Jag hoppas i alla fall att han får del av dem.

Självklart vill vi ha en avreglerad och konkurrensutsatt elmarknad även i fortsättningen. Därom råder inga tvivel.

Jag skulle vilja ställa tre frågor till Eskil Erlandsson. Centerpartiet skriver i sin ansökan om aktuell debatt att man tycker att det går för långsamt med energiomställningen. Jag skulle vilja fråga Eskil Erlandsson: Vems är felet för att det går så långsamt?

Min andra fråga är: Ser Centerpartiet i dag något allvarligare miljöhot än koldioxidutsläppen och växthuseffekten?

Min tredje fråga är: Är Centerpartiet berett att stänga av en reaktor även om det innebär ökade koldioxidutsläpp?

Anf. 34 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Målsättningen med omställningen av energisystemet är att vi ska få en ekologiskt långsiktigt hållbar energiproduktion i Sverige och i övriga delar av jordklotet. Det är svar på den tredje frågan, Maria Larsson. Alla de åtgärder som vidtas, enligt det beslut som riksdagen fattade i juni månad, strävar mot det målet och ingenting annat.

Vi skapar incitament för att få fram ny elproduktion genom den kvotbaserade certifikatshandeln. Maria Larsson har inget svar på min fråga vad hennes alternativ är till vårt sätt att ställa om. Jag har inte kunnat finna detta i det betänkande som i dag är föremål för behandling i kammaren. Var i betänkandet finns kd:s alternativ? Var finns pengarna?

Fru talman! Omställningen har tagit tid. Det har berott på att den avreglering, eller snarare omreglering, som är gjord har varit lyckosam. Elenergi priset sjunker till historiskt mycket låga nivåer. Det är alldeles självklart att en sund investerare inte investerar pengar om vederbörande inte tror att han kan få tillbaka dem, och kanske inte ens får ränta på nedlagt kapital.

Nu har vi fått ett elenergi pris som gör att investeringar åter är lönsamma. I kombination med de så kallade gröna certifikaten kommer de investeringar som görs framöver att bli gröna.

Anf. 35 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag måste nog ändå få ett förtydligande kring kombinationen stängd reaktor och ökade koldioxidutsläpp. Är man från Centerpartiets sida beredd att öka utsläppen till en viss nivå om de håller sig inom rimliga gränser? Hur mycket ökade koldioxidutsläpp är man beredd att acceptera för att kunna stänga en reaktor – om det nu handlar om ett längre eller ett kortare övergångsskede? Jag skulle gärna vilja ha detta specificerat lite mer.

Beträffande de gröna elcertifikaten är jag intresserad av att höra om Eskil Erlandsson tycker att det finns en poäng i att invänta det arbete som i dag pågår ute i Europa för att kunna samordna certifikatssystemen. På en avreglerad marknad har det naturligtvis betydelse om länder utvecklar egna system eller om de kombinerar sina system med andras så långt det är möjligt.

När det gäller framtiden, Eskil Erlandsson, tror jag väldigt mycket på solcellsbaserade system. Jag tror på vätgasbaserade system. Det är en av anledningarna till att vi vill lägga mer forskningspengar på detta. Fortfarande finns endast initiala satsningar, och det finns många trösklar att komma över innan man har en så bärkraftig teknik att den också ger ett tillskott till den totala energiproduktionen. Detta är en av de framkomliga vägar som vi tydligt vill peka ut i årets budget.

Anf. 36 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det kan konstateras att de mål som var uppsatta för tillkomst av ny produktionskapacitet, liksom sparmålen, är uppnådda. Detta innebär att det är möjligt att stänga Barsebäck 2, eftersom vi nått dit vi skulle. Vi har alltså nått målet utan att ta någon ny produktionskapacitet, baserad till exempel på fossila bränslen, i anspråk.

Jag vill återigen säga, fru talman, att det är min bestämda uppfattning att ny produktionskapacitet ska vara precis som den senast tillkomna, nämligen ekologisk – grön – för att inte smutsa ned vår omgivning.

När det gäller de gröna certifikaten är de på väg in i stora delar av Europa. Det är bra om vi kan harmonisera ett regelsystem så att vi får en handel över nationsgränser. Jag tycker att det är viktigt att någon går före. Förmodligen kommer vi i Sverige att gå före med detta. Låt oss i så fall göra det, så att vi får i gång en ny produktion av grön el inte bara i Sverige utan också i övriga delar av Europa. Då kanske vi också kan harmonisera de gröna certifikaten allteftersom länderna ansluter sig till systemet, vilket jag är alldeles övertygad om kommer att ske i större delen av Europa.

Anf. 37 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Eskil Erlandsson efterlyser besked om var Folkpartiet står i energipolitikfrågan. Det borde väl inte vara någon tvekan om det. Jag tror att alla i kammaren, och även i riksdagen i övrigt, vet var Folkpartiet står – utom möjligtvis Eskil Erlandsson. Vi är mycket tydliga när det gäller energipolitiken. Så det blir inga poäng för den frågan, Eskil Erlandsson, utom möjligtvis avdrag för stilpoäng. Att vi i Folkpartiet dessutom skulle framhärda om fossilsamhället, som Eskil Erlandsson sade, är absolut inte sant. Det är dessutom rent dumt att påstå det.

Menar vi allvar med omställningen? Ja, men med ansvar – ansvar för jobben, för ekonomin och för miljön. Jag kan i dag tyvärr inte säga att samma sak gäller för Eskil Erlandsson.

Eskil Erlandsson talade också om ett ekologiskt uthålligt samhälle, och det är väldigt intressant. Hur ska samhället byggas uthålligt på lång sikt? I Johannesburg i somras fattades vid ett möte med i stort sett alla världens länder närvarande ett intressant beslut, som Eskil Erlandsson säkert också känner till men galant hoppade över. Det sades där att kärnkraften förmodligen är en av de komponenter som kommer att behövas för den framtida utvecklingen just för att skapa en uthållig tillväxt i världen.

Det glömde Eskil Erlandsson att tala om. Vi kanske ska tala lite grann om det i stället. Man ser från världssamfundets sida oerhört mycket mer positivt på kärnkraften än just Centerpartiet och Eskil Erlandsson.

Anf. 38 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Att ställa om energisystemet handlar om att ställa om det både från kärnkraftssamhället och från fossilsamhället. Återigen, Eva Flyborg: Jag har inte i det betänkande som är föremål för behandling kunnat hitta något alternativ till den omställning som vi tre samarbetspartier nu har påbörjat.

Det finns inget annat än kritik mot det vi har gjort. Det finns inget alternativ. Vad är Folkpartiets alternativ? Jo, Folkpartiets alternativ är att fortsätta att gå i de fotsår vi i dag går i, och det är fossilsamhället och kärnkraftssamhället. Vi måste tänka om, Eva Flyborg.

Anf. 39 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Man kan inte bara ställa om för sakens egen skull, även om det är någonting man har haft i sitt partiprogram i många år och kanske känner en förpliktelse att leva upp till.

Jag har här en artikel från gårdagens GP, Göteborgs-Posten. Man beskriver de stora fina turbinerna i Stenungsund. De har legat i malpåse i fem år. Nu ska man sätta i gång dem. Det är oljeedlade kondenskraftverk i Stenungssund. Det är en del av den politik som Centerpartiet och Eskil Erlandsson stöder i kammaren och som han tvingar på svenska folket. Det är inte någonting som det alls har valt medvetet.

Tycker Eskil Erlandsson att de 128 ton svavelnedfall och 460 ton kvävenedfall över Skåne som kommer att ske per år i ökning för att vi ställer av kärnkraften är bra? Är det en del av ett framtida samhälle som Centerpartiet vill se?

Fru talman! Jag kan inte annat än fundera lite på det som Centerpartiet sade i valrörelsen om att det är ett kluvet och delat land. Jag har börjat förstå vad Centerpartiet och Maud Olofsson menar med det. I norr får man inget väsentligt ökat nedfall därför att man ligger långt från Danmark. Men vi i södra och västra Sverige får ett stort ökat nedfall.

Nu förstår jag lite mer vad Centerpartiet menade i valrörelsen. Vi får ett kluvet Sverige med stora miljöförstöringar i söder och inte så mycket i norr.

Anf. 40 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Svara på min fråga någon gång, Eva Flyborg. Vi har haft dessa debatter nu ett antal gånger. Vad är Folkpartiets alternativ? Eva Flyborg säger gång på gång att också hon vill ha en omställning av vårt energisystem till ett ekologiskt hållbart samhälle. Men i konkret handling visar aldrig Eva Flyborg några kort på bordet.

Vilket ansvar tar Eva Flyborg för kommande generationer? Vilket ansvar lägger Eva Flyborg på kommande generationer att ta hand om det avfall, bara för att ta ett exempel, som skapas varje dag i vår kärnkraftsproduktion?

Den ökning av koldioxidutsläppen som Eva Flyborg talar om beroende på det resonemang Eva Flyborg har om att det skulle bli en ökad elproduktion från till exempel kolkraft om vi stänger av ytterligare kärnkraftsproduktion bygger just på att vi ersätter kärnkraftsproduktion med kolkraft. Men i Centerpartiets Sverige gör vi inte det.

I Centerpartiets Sverige ställer vi om vårt energisystem till ett ekologiskt hållbart sådant innebärande att det inte blir några utsläpp. Det blir en miljövänlig energiproduktion i stället.

Anf. 41 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Eskil Erlandsson undrar som Moderaterna inte tror på marknaden. Jag tror inte att det är Moderaterna som är marknadsproblemet. Problemet är Eskil Erlandsson. Det är Eskil Erlandsson som vill stänga av kranarna. Det är inte Moderaterna.

Vi tycker inte att man ska detaljreglera hur framtidens kraftindustri ska se ut. Vi vill i stället sätta ramar, i vissa fall tuffa ramar för miljökrav och utsläpp. Givetvis måste vi ställa krav på hög effektivitet. Men vi vill inte detaljreglera. Vi vill inte gå och stänga av kranen som Eskil Erlandsson.

Anf. 42 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag måste upprepa min fråga som svar. Moderaternas företrädare brukar också tala om behovet av att vi allesammans på klotet ska leva i ett ekologiskt samhälle. Det gäller inte minst för att kommande generationer också ska ha ett bra samhälle att leva i där de mår bra, hälsan är god och så vidare. Men Ulla Löfgren lever kvar i det förgångna.

Hur ska Ulla Löfgren ställa om vårt energisystem? Svar finns inte i betänkandet i dag. Samtidigt talar man med ord om behovet. Ulla Löfgren måste också vara medveten om att även om vi kan diskutera tidsutdräkten på kärnkraftens vara eller inte vara finns det ett behov av att investera i ny energiproduktion.

Det behovet finns nu oaktat om Ulla Löfgren vill köra kärnkraftverken några år längre än vad jag tycker att vi ska göra. Vad är Ulla Löfgrens svar på min fråga? Hur ska vi få den nya produktionen? Jag har inte sett något sådant alternativ i det betänkande som är föremål för behandling i dag.

Anf. 43 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Jag har gett svaret. Det är vi politiker som ska sätta ramar, och marknaden ska rätta sig efter vilka ramar vi sätter. Men det är marknaden som ska utveckla alternativen. Det är inte vi politiker som ska göra det, och det är inte vi som ska gå och stänga av kranarna.

Det behövs investeras i ny energiproduktion, säger Eskil Erlandsson. Ja, det behövs det. Men marknaden investerar inte i ny elproduktion om den är osäker. Den energiuppbyggnad som Eskil Erlandsson har varit med och skrivit under skapar en så stor osäkerhet att marknaden inte investerar i ny elproduktion.

Anf. 44 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det är rätt, Ulla Löfgren. En av politikens uppgifter är att sätta ramar och bestämma spelregler. Men den ska också skapa långsiktiga förutsättningar som i sin tur kan ge långsiktiga lösningar.

Det är just detta som vi har gjort i samband med att vi fattade energi beslutet i somras. Moderaterna har inget alternativ. De påstår att vi ska

köra vidare med det vi redan har. Men det kommer också att ta slut. Vi måste ha en ny produktionskapacitet.

Vad är Moderaternas svar på hur vi ska få fram denna? Vi har ett svar. Vi har ett ramverk. Moderaterna har det inte.

Prot. 2002/03:39
18 december

Energi

Anf. 45 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vill börja med att erinra om hörnstenarna i energipolitiken. Den energipolitiska proposition som riksdagen beslutade om i våras innebär att vi ska ha en trygg och säker energiförsörjning. Vi ska värna industrins konkurrenskraft, vi ska ta stor hänsyn till miljö, hälsa och klimat, och vi ska – och det är viktigt – hålla hushållens kostnader för energi på en rimlig nivå.

Det finns en bred politisk samsyn på energiområdet mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet alltsedan år 1997.

I och med samarbetet i 2002 års energipolitiska proposition har vi en fortsatt uppgörelse över blockgränsen som ger stabilitet och långsiktighet i en fråga som så många människor, företag och andra aktörer är så beroende av. Det är en styrka för svensk energipolitik.

Jag vill påminna om att huvudinriktningen sedan 1997 års energioverenskommelse ligger fast. Hittills har resultaten på det hela taget varit goda. De mål som sattes upp har uppnåtts. För att kunna höja ambitionsnivån kraftigt och för att ytterligare främja teknikutvecklingen antogs i 2002 års energipolitiska beslut nya styrmedel. En ny styrform för förnybar energi, elcertifikatsystemet, ska komma till. Målet är att öka användningen av el från förnybara energikällor med 10 terawattimmar till år 2010. Det är en mycket kraftig ambitionshöjning jämfört med nuvarande stödprogram.

Det nya systemet innebär att vi kommer att få mer energi från biobränsle men också från vind- och vattenkraft. En särskild satsning görs på just vindkraften, som under certifikatsystemets inledande år får ett särskilt stöd. Ett planeringsmål sätts också upp för att öka beredskapen i den fysiska planeringen för utbyggnad av vindkraften.

Fru talman! Efterfrågan på energi ökar. Även om senare års utveckling visar att sambandet mellan BNP-tillväxt och ökad energianvändning inte är lika stark som tidigare så finns det där. Därför är det viktigt att skapa incitament till en effektivare användning av energin. I Sverige har vi länge gjort det med hjälp av höga energiskatter och skatter på utsläpp av bland annat koldioxid. Detta kompletteras med åtgärder för att i första hand främja lokala och regionala initiativ.

På klimatområdet går vi vidare och utvecklar nya styrmedel. Ett exempel är handel med utsläppsrätter, där EU:s miljöministrar nyligen nådde en överenskommelse om ett direktiv.

Vår samverkan om energipolitiken innebär också att socialdemokrater, vänsterpartister och centerpartister tar ett gemensamt ansvar när det gäller kärnkraften.

I 1997 års beslut avskaffades slutåret 2010. Det var ett uttryck för att vi anser att kärnkraften är nödvändig tills andra energikällor kan komma in i systemet i tillräcklig omfattning. Det är viktigt att komma ihåg att det var för att ersätta olja och kol som kärnkraften en gång byggdes ut. Detta betyder att Sverige nu är mindre sårbart när det gäller svåra effekter på ekonomin i tider när oljepriserna är instabila. Så hade det inte sett ut utan

kärnkraften. Då hade vi suttit i den sits som de flesta andra länder i Europa nu gör, nämligen i ett ordentligt beroende av olja, kol och naturgas.

Det vore att lura sig själv och medborgarna att säga att vi på kort tid kan ersätta kärnkraften med förnybara energislag. Jag tycker att vi bör vara ödmjuka inför detta faktum, framför allt i dessa tider.

Fru talman! Kärnkraften svarar för i princip halva vår elförsörjning – omkring 65 terawattimmar. Den andra halvan står vattenkraften för. Vinden svarar för en halv terawattimme och biobränslena för tre terawattimmar. Det är mot den bakgrunden man måste se sanningen i vitögat och våga säga att det måste få ta tid att avveckla kärnkraften.

I samband med den senaste energipolitiska propositionen togs det nya initiativ, som innebär att det nu skapas förutsättningar för att reaktorerna stängs i en takt som medger tid för anpassning. Detta kan ske i en planerad och ordnad utfasning av kärnkraften samtidigt som annan miljövänlig elproduktion tas i drift och elförsörjningen tryggas. I somras utsågs en förhandlingsman. Han har nu kommit i gång med sitt arbete. En överenskommelse mellan staten och kraftindustrin ger gynnsamma förutsättningar för en företagsekonomiskt försvarbar fortsatt drift och en successiv stängning av de svenska kärnkraftverken samtidigt som annan miljövänlig elproduktion tas i drift och elförsörjningen tryggas. Den elintensiva industrins konkurrenskraft måste naturligtvis särskilt beaktas.

Fru talman! Vi har just nu en mycket ovanlig situation i den svenska elförsörjningen. Svenska och norska vattenmagasin har nivåer som vi inte observerat på många tiotals år. De svenska magasinen är på en nivå som inte har varit så låg på 50 år. De norska magasinen slår rekord som är 70 år gamla. Orsaken är de knappa regnmängderna under sommaren och hösten. Elpriserna stiger kraftigt, och det innebär förstås en oro hos många konsumenter och aktörer på marknaden. Priserna på den nordiska elbörsen Nordpol låg under motsvarande period förra året på i genomsnitt 20 öre per kilowattimme. Det kan jämföras med genomsnittspriset den här veckan, som ligger på över 70 öre per kilowattimme. Stigande priser är ett resultat av att marknaden reagerar på en bristsituation. De stigande priserna har lett till att kraft nu också produceras i anläggningar som tidigare låg i malpåse eller som bara användes under mycket korta perioder i några enstaka timmar per år. Importen av el till Sverige och Norge ökar. Jag förutsätter att marknaden samtliga aktörer tar sitt ansvar. All tillgänglig överföringskapacitet måste utnyttjas, och företag och hushåll måste ta vara på möjligheterna till energibesparing. Jag utgår från att det sker nu.

I det korta perspektivet kan problem uppstå för de konsumenter som har rörliga priser eller för de handlare som inte har prissäkrat sig mot höga priser. Det är viktigt att våra myndigheter noga bevakar utvecklingen till exempel i ett konkurrensperspektiv.

Dagens situation är en illustration till det faktum att det svenska elsystemet i förlängningen kommer att behöva tillföras ny produktionskapacitet. Det är något som regeringen också har beskrivit noggrant i budgetpropositionen. Därför behövs det kommande elcertifikatsystemet och den kommande förändringen av kraftvärmebeskattningen.

De partier som står bakom energipolitiken är överens om att även med en utökad handel så ska Sverige vara i huvudsak självförsörjande

med elproduktion. Med den inriktning som vi valt minskas behovet av att importera el, och utsläpp av koldioxid och andra miljöskadliga ämnen reduceras.

Fru talman! Jag vill avsluta med några ord om Barsebäck. Regeringen har tidigare bedömt att stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck kan genomföras senast 2003, när erforderliga åtgärder har fått genomslag. Riksdagen har angivit de viktigaste kriterierna för att villkoren ska kunna sägas vara uppfyllda. De är att stängningen inte får medföra påtagligt negativa effekter för elpriset, för tillgången till industrin, för effektbalansen, för miljön och för klimatet. Som ni vet pågår just nu remissbehandling av de rapporter som har tagits fram i frågan. Regeringen avser att tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet redovisa sin bedömning till riksdagen i mars. Den omställningen ska givetvis ske på ett för jobben, miljön och ekonomin ansvarsfullt sätt.

Anf. 46 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag gläder mig över ministrarnas uttryckssätt när han säger följande: Det måste få ta tid att avveckla kärnkraften.

Jag tycker att det är en ansvarsfullt formulerad politik, och den överensstämmer också med min syn på det hela. Men den står delvis i motsats till vad en del av regeringens stödpartier i energifrågan har sagt i talarstolen tidigare i dag, vilket gör mig något konfunderad.

Jag är intresserad, och skulle vilja ha ett löfte av näringsministern här i dag, när det gäller det beslut som riksdagen ska fatta i mars om en eventuell stängning av Barsebäck 2. Då ska det verkligen finnas en fullständig genomlysning både av miljökonsekvenserna och de samhällsekonomiska konsekvenserna.

Det underlag som presenterades i samband med att beslutet fattades om Barsebäck 1 var inte fullständigt på någon av dessa två punkter. Och jag förutsätter att det blir ett mycket bättre underlag när riksdagen ska ta ställning nästa gång, naturligtvis både utifrån remissomgången och utifrån alla de beräkningsmetoder som finns att tillgå. Det är min ena fråga, och jag hoppas på ett positivt löfte.

Min andra fråga handlar om att energipolitiken numera också har jämställdhetsambitioner. Det tycker jag var väldigt positivt att läsa. Följande står i budgetpropositionen:

Vid utformning av information, utbildningsverksamhet och utveckling av ny teknik är det viktigt att ha ett genusperspektiv för att tillgodose såväl kvinnors som mäns behov.

Ord utan handling är inte mycket värda. Och jag tycker att denna skrivning är väldigt intressant. Jag skulle därför vilja fråga ministern: Vilka uppföljningsmetoder finns för att se om detta verkligen ger genomslag? Hur tänker ministern mäta resultatet av dessa skrivningar?

Anf. 47 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag kan härmed försäkra Maria Larsson om att det kommer att bli en utomordentligt högkvalitativ genomlysning av effekterna både på miljön och på ekonomin av de förslag som jag kommer att signera och lägga fram till riksdagen i mars. Det pågår nu ett utomordentligt ambitiöst arbete på många olika myndigheter och institutioner för att analysera de konsultrapporter som har tagits fram. Tillsammans blir det

ett väldigt brett material. Och jag ska se till att det förädlas ytterligare vid den kommande behandlingen i departementen. Jag är rätt övertygad om att när vi står här fram på vårkanten och debatterar igen på basis av den propositionen kommer vi att vara överens om att det är ett fullödigt och högkvalitativt beslutsunderlag som vi har.

När det gäller jämställdhetsambitionerna är jag den förste att hålla med om att ord utan handling inte betyder mycket. Detta är ett nytt sätt att närma sig dessa frågor som vi nu utvecklar. Det kommer också att ingå i propositionen i mars hur vi nu tar steg vidare i konkretiseringen av den viljeyttring som var beskriven i budgetpropositionen.

Även jag skulle vilja ställa en fråga till Maria Larsson. Jag lyssnade uppmärksamt på hennes anförande i debatten, och hon sade ett par saker som jag tyckte var väldigt kloka. Bland annat underströk hon vikten av långsiktighet och stabilitet i energipolitiken. Det är nyckelord också för mig i mitt val av politisk väg i denna fråga. Men jag undrar: Vad är Kristdemokraternas strategi för att medverka till långsiktighet och stabilitet i denna fråga? Är det den parlamentariska strategi som jag kan iaktta hos Kristdemokraterna, en energipolitik som bygger på en liten koalition av utkantspartier, samarbete med de två andra partierna till höger, Folkpartiet och Moderaterna? Stabilitet och långsiktighet står för mig i motsatsställning till en liten utkantsgrupp av partier längst ut på brädans yttersta spets. Om man menar allvar med att säga att man vill ha långsiktighet och stabilitet bör man väl närma sig gungbrädans mitt och vara med och påverka över blockgränsen? Det är min fråga till Maria Larsson, och jag är utomordentligt nyfiken på svaret.

Anf. 48 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Då får jag nog be ministern att läsa betänkandet noggrant. Då kommer ministern att se att Kristdemokraterna har en alldeles egen reservation när det gäller inriktningen av energipolitiken. Det innebär i praktiken att vi står ganska ensamma men samtidigt med öppningar och naturligtvis utsträckta händer åt olika håll därför att vi är intresserade av att hitta lösningar som innebär en större andel förnybar energi. Men vi är också tillräckligt kloka för att säga att vi inte ska göra dumheter som gör att vår industri står utan kraft med tanke på den elintensiva industri som vi har här i landet. Vi vill inte heller fatta förhastade beslut som faktiskt är oåterkalleliga. Så är det när man har beslutat sig för att lägga ned en kärnkraftsreaktor. Vi vill tillgodose industrins behov, men vi vill också tillgodose den vanliga medborgarens behov av att ha värme i sitt hus. Det är utgångspunkten.

Vi försöker ha en långsiktig inriktning, naturligtvis utan departementets alla tjänstemän till vårt förfogande. Men en långsiktig och uthållig energipolitik där vi successivt fasar ut kärnkraften för att bygga in en större andel förnybar energi är vår absoluta målsättning, och den kan ministern läsa mer om i vår reservation.

Jag tycker inte att jag fick svar på min fråga. Ministerns vanliga grepp är, vilket jag har lärt mig efter att vi har haft några debattomgångar, att hela tiden ställa motfrågor. Jag försöker duktigt nog besvara dem. Men när det gäller jämställdhetsprofilen tyckte jag att svaret var lite otydligt. I vilken form kommer det att mätas? Hur kommer uppföljning

Anf. 49 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Maria Larsson svarade på min korta fråga. Jag har en klocka framför mig och jag ägnade faktiskt ungefär 1 minut och 50 sekunder åt att svara på hennes frågor och ungefär 10 sekunder åt att ställa en kort och kärnfull egen fråga. Den gällde Maria Larssons parlamentariska strategi. Om man tar på allvar att man tycker att det här är ett politikområde som behöver långsiktighet och stabilitet och om man är ett parti i Sveriges riksdag och inte en organisation på gator och torg, hur översätter man då detta allvarsamma konstaterande till praktisk politisk handling? Maria Larsson svarade med att räkna upp alla möjliga inslag i Kristdemokraternas politiska innehåll i denna fråga. Dem har jag varit beredd att diskutera också, även om jag tyckte att er reservation är tunn på förslag och rik på retorik. Men den fråga som jag ställer är: Hur åstadkommer man långsiktighet och stabilitet genom att vandra med, i detta sammanhang, två små utkantspartier som är kärnkraftsfanatiker, åtminstone vad gäller Folkpartiet? Ni vandrar ensamma just i denna reservation. Men ni vägrar att delta i politikens utformning över blockgränsen. Därmed medverkar ni inte till stabilitet och långsiktighet. I stället går ni fram, med några tiotal mandat här i kammaren, en helt egen väg och säger att alla ska vara stabila och långsiktiga. Men såsom parlamentarismen fungerar är detta enbart en politik för ryckighet, för korsiktighet och för temporära hoppande majoriteter. Vi satsar på uppgörelser över blockgränsen som har förutsättningar att vara långsiktiga, uthålliga och stabila. Välkommen i det samarbetet, Maria Larsson, i stället för att stå längst ut på gungbrädan och tjoa åt oss.

Anf. 50 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Om jag håller mig till näringsministerns anförande och tolkar det som har sagts i talarstolen i dag, och om ministern verkligen följer samtliga de hörnstenar som han räknade upp i början, då kan vi i Folkpartiet och hela svenska folket se ljuset i den mörka tunneln. Då blir det ju ingen ytterligare stängning av något kärnkraftverk, näringsministern, och förmodligen startar regeringen Barsebäck 1 ganska snart igen. Det är ett bra besked, tycker jag.

Vindkraften byggs inte heller ut, särskilt inte med tanke på signalerna från Danmark och en omvärdering av deras egen vindkraft. Vi kanske också till och med avskaffar tankeförbudet mot att forska på nya former av miljövänlig framtida kraft eftersom vi behöver mer energi, som näringsministern sade. Detta är en helt annan tolkning som näringsministern gör än Centerpartiet och Vänsterpartiet som vi hittills har hört. Så tolkar jag näringsministern i dag.

Jag kan även för Leif Pagrotsky rekommendera Miljövänner För Kärnkraft. Jag tycker att hela regeringen verkar vara mogen för det. Det är ett glädjande besked att man kommer med en mycket mer nyanserad inställning till hela kärnkrafts- och energiproblematiken. Den skiljer sig väsentligt från Centerpartiets och Vänsterpartiets tidigare retorik här i dag. Välkommen i gänget!

Energi

Anf. 51 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Eva Flyborg för stödet för regeringens energipolitik, och jag skulle kunna önska också Folkpartiet och Eva Flyborg välkomna i vårt samarbete när det gäller att ta ansvar för en långsiktig, viktig och svår fråga som har dominerat svensk politik till och från under ett kvarts sekel.

Det är bara det att det för mig känns lite ihåligt. Jag vet ju vad Eva Flyborg tycker i sakfrågan, och jag vet hur långt avståndet är mellan oss. Men jag välkomnar den trivsamma tonen och den lågmälda polemiken.

Jag menar allt jag säger i mitt anförande och utgår från att Eva Flyborgs varma omfamnande är ironiskt menat. När vi fram på värkanten nästa gång ska debattera detta, på basis av konkreta förslag där vi väger samman dessa olika mål, finner vi kanske att vi har så övertygande argument att avståndet kan krympa.

Jag är dock förvånad över en sak och skulle i det sammanhanget vilja ställa en fråga till Eva Flyborg. Jag vet att Folkpartiet i dag är Sveriges mest kärnkraftsvänliga parti. Såvitt jag vet – vi får väl se om diskussionen om en liten stund visar någonting annat – är Folkpartiet det enda partiet som vill sätta gasen i botten när det gäller att bygga ny kärnkraft, att utveckla ny kärnkraft.

Därför blev jag lite förvånad när jag observerade att Folkpartiet inbjöd Miljöpartiet till regeringssamverkan. Hur kan det komma sig att man – om man menar allvar med den utkantsposition som man har när det gäller synen på kärnkraften – bjuder in Miljöpartiet? De finns ju så långt ut på den andra utkanten att de inte ens klarar av att samarbeta med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centern, som ju så till den milda grad är föremål för Eva Flyborgs ogillande vad gäller politikens innehåll. Men att sitta i samma regering skulle fungera finfint i fyra år. Förklara det för oss, Eva Flyborg!

Anf. 52 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle behöva förklara mycket för den här regeringen men jag ska nöja mig med några saker här i dag. Jag misstänkte, fru talman, att han bara lövade och lövade – det kommer inte att bli någonting av alla fina ord som vår näringsminister är så bra på och duktig på att uttala. Däremot får jag gå i svaromål beträffande några saker.

Näringsministern utmålar oss och även Moderaterna som en utkantsgrupp i marginalen – kanske talade han till och med om fanatiker; jag får senare läsa protokollet lite tydligare. I så fall är ju också en majoritet av svenska folket det. Menar verkligen näringsministern att svenska folket är kärnkraftsfanatiker bara därför att en majoritet av svenska folket faktiskt vill behålla och till och med tillåta ny kärnkraft? Det kan han väl ändå inte mena.

Vad man inte vill ha är ett fortsatt beroende av kol, olja, naturgas och så vidare. Jag visade tidigare en artikel från Göteborgs-Posten om att sätta i gång gamla oljeturbiner, om att fortsatt elda med olja och kol. Näringsministern kan väl ändå inte mena att det är bra.

Genusperspektivet är en annan sak som näringsministern egentligen inte gav något svar om. Det skulle i så fall vara olika för män och kvinnor. Är det så jag ska uppfatta det? Med ordet ”genus” syftar man ju trots

allt på kön. Eller är tanken att man ska skriva så att även män ska förstå sådana här komplicerade saker?

Prot. 2002/03:39
18 december

Jag skulle gärna vilja höra lite grann om vilka tankar näringsministern har om just detta med ett genusperspektiv på informationen.

Vidare: Att regera ihop med Miljöpartiet skulle ha gått alldeles utmärkt. I dag kl. 17 kommer vi att rösta igenom några saker som vi trots allt har kunnat enas om, även efter "regeringsskiftet". Det handlar då om regelförenklingar för våra småföretag till exempel – om en minskning av kostnadsmassan och om att inte behöva hantera så många krångliga regler. Det här är bara ett av tusentals exempel på saker som skulle ha blivit väsentligt bättre med en sådan regering, Leif Pagrotsky!

Jag ska skicka med ett inbetalningskort vad gäller Mijövänner För Kärnkraft, för där tror jag att ni kan få en del bra information och lite stöd för er uppfattning i frågan om att kärnkraften faktiskt behövs i Sverige även fortsättningsvis.

Anf. 53 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag ställde en enda fråga till Eva Flyborg men jag kan inte urskilja ens en ansats till svar. Min enkla fråga var: Hur kan det komma sig att man ska regera ihop när man står så långt från varandra i denna viktiga fråga? Jag undrar hur energipolitiken då skulle ha sett ut och hur det skulle ha sett ut när det gäller synen på kärnkraften. Och hur skulle det i en sådan regering ha varit med attityden till Barsebäck – till att återstarta Barsebäck 1 och till stängningen av Barsebäck 2 – och till nyutvecklingen av nya kärnkraftverk? Hur skulle alltså politiken ha sett ut på det område som vi diskuterar här och nu i den energipolitiska debatten?

Jag försöker bara fråga om Eva Flyborgs argument om energipolitikens stora betydelse är ett ens trovärdiga om det som de gäller ska genomföras tillsammans med Miljöpartiet. Det var detta som var min enkla fråga men jag konstaterar att Eva Flyborg har använt all sin tid utan beröra detta ens med ett andetag. Jag beklagar det och konstaterar samtidigt att hennes debattid är uttömd.

Eva Flyborg ställde en fråga till mig som jag ska besvara, nämligen hur jag kan kalla Folkpartiet för ett utkantsparti när de har en så fin politik som Eva Flyborg tycker att de har. Jo, jag konstaterar att i Sveriges riksdag är partierna i frågan om kärnkraftens framtid grupperade på ett visst sätt, innebärande att i stort sett alla partier tycker att kärnkraften ska fasas ut. Till och med Kristdemokraterna har en del formuleringar om detta, även om de säger nej till ett certifikatsystem och nej till tillförsel av nämnda typ av energi och annat.

Det finns två partier som inte vill fasa ut, och det är Moderaterna och Folkpartiet. Ett av dessa partier, det mindre av dessa två, vill inte bara säga nej till en utfasning av kärnkraften. Tvärtom vill man till och med utöka kärnkraften. Jag förstår inte vad ordet "utkant" betyder om det inte inrymmer Folkpartiet i den här frågan. Det är mitt enkla svar på den fråga som Eva Flyborg ställde till mig om hur man kan kalla Folkpartiet för ett utkantsparti i energipolitiken.

Anf. 54 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! I mitt anförande ställde jag ett par frågor till näringsministern. Jag tycker mig faktiskt ha fått svar på de frågorna i näringsministerns anförande, så det gläder mig.

Min första fråga var om näringsministern tycker att det är rimligt att elskatten på tio år har höjts med 158 % och att 40 % av elpriset är skatt. Näringsministern redogjorde för att det var en del av politiken att ha hög skatt på el.

Min andra fråga gällde om det behövs mer eller om det behövs mindre el i framtiden. Ministern sade att det kommer att behövas mer el i framtiden. Där måste jag få ställa en följdfråga. Energikommissionen har ju gjort bedömningen – jag antar att det är bland annat på denna som regeringens politik vilar – att elförbrukningen framöver kommer att öka med si och så mycket. Men ökningen sker snabbare. Jag undrar därför om energiuppgörelsen var baserad på de prognoser som fanns tidigare och på vilket sätt det i så fall kommer att påverka energiuppgörelsen att vi förmodligen kommer att förbruka mer el än som är prognostiserat.

Slutligen, fru talman, vill jag säga att jag är väldigt spänd på att höra vilken motfråga jag får från näringsministern.

Anf. 55 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Min motfråga är: Hur kan det komma sig att riksdagens ledamöter är så förvånade över att detta är en debatt och inte en frågestund? Riksdagens ledamöter verkar tycka att man ska stå här i talarstolen och svara på frågor ungefär som i Fråga Lund eller något sådant. Jag uppfattar detta som en debatt där skillnader och likheter mellan partierna i en för folket viktig fråga ska klargöras. Då tycker jag att det är rimligt att man diskuterar fram och tillbaka, inte bara enkelriktat. Jag tycker dock att en och annan har misslyckats i den ambitionen.

Jag gör mitt bästa när det gäller att svara på de frågor som jag får. De är dock extremt många, så jag klarar inte att få tid för alla. Jag gör dock, som sagt, mitt bästa. Men jag kräver också rätten att få ställa en och annan motfråga.

En sak som jag redan har nämnt men som inte blev berörd här var ärligt menad och ingen retorisk fråga. Jag skulle nämligen gärna vilja ha klarlagt om Moderaterna liksom Folkpartiet vill bygga ut kärnkraften. Jag har inte kunnat läsa mig till någon syn på detta och efterlyser därför ett klargörande. Jag är genuint nyfiken på att få veta detta.

Vi har redan konstaterat att vi på samma sätt ser sambandet mellan tillväxt å ena sidan och elförbrukning och energiförbrukning i övrigt. När tillväxten är bra går det åt mer energi. Men vi måste ha en politik för att se till att detta samband blir så svagt som möjligt. En ökad och hög tillväxt och samtidigt minskad energiförbrukning, elförbrukning, har jag väldigt svårt att se.

Vi vet ju att en regering i modern tid i Sverige har lyckats med bedriften att minska elförbrukningen genom en hel mandatperiod. Det var den borgerliga regeringen mellan 1991 och 1994, och det berodde inte på att de var fanatiska elmotståndare, det berodde på att ekonomin havererade. När industrin står still och människor inte har råd att köpa saker som drar ström förbrukar de mindre el. Det är min tydliga utredande svar på den fråga som jag fått. Så här ser jag på sambandet. Det är ett uppfordrande synsätt. Vi måste jobba hårt för att försvaga sambandet, men det finns där.

Anf. 56 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Det sambandet är klart, frågan är bara om man ser det här sambandet och hoppas på tillväxt i samhället. Jag är inte säker på att regeringen för en politik som ger tillväxt, men jag tror ändå att det är regeringens förhoppning att man gör det. Då ser man också att elförbrukningen kommer att öka. Det var därför jag frågade om energiuppgörelsen på något vis måste revideras med anledning av att man kan se att elförbrukningen ökar mer än vad man hade trott.

Sedan ska jag svara på ministerns fråga angående Moderaternas och Folkpartiets syn på kärnkraften genom att citera ur vår gemensamma reservation där det står, sista meningen i andra stycket: ”Därtill vill vi inte heller utesluta en eventuell framtida utbyggnad av kärnkraften i Sverige.”

Anf. 57 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag beklagar, jag blev inte riktigt klar över vad detta betyder. Ni har lyckats enas om att inte utesluta. Men Eva Flyborg vill aktivt bygga ut. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att Moderaterna inte vill gå lika långt i sin skrivning om man har enats om en svagare formulering. Jag kanske har fel, jag är lite ödmjuk i den tolkningen. Men det är den enda rimliga tolkning som går att göra.

Eva Flyborg skäms inte för sin uppfattning och säger: Vi ska bygga ut, vi ska planera för fler kärnkraftverk. Man väntar bara på att få sätta spaden i jorden. Men från Moderaternas sida har man en mesigare formulering ”utesluter inte”.

Jag kan ändå konstatera att Folkpartiet och Moderaterna tillsammans är isolerade i den här frågan. Jag har inte riktigt klart för mig Kristdemokraternas syn, men omställningen av energisystemet och en gradvis och långsiktig utfasning av kärnkraften bekänner de sig till. Det är milsvitt ifrån m och fp, men de har å andra sidan mycket annat som sammanfaller.

Jag tackar för det beskedet. Eftersom Ulla Löfgren inte har några fler repliker till sitt förfogande ska jag avstå från att ställa ytterligare frågor.

Anf. 58 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Det vore klädsamt om näringsministern lät Eva Flyborg tala för Eva Flyborg och Folkpartiet, hon gör det bättre dessutom.

Lår mig först kommentera den aktuella debatt som Centerpartiet begärde. De senaste veckorna har illustrerat svagheterna i den energipolitiska uppgörelse som har ingåtts. Jag får säga att det mot den bakgrunden är lite magstarkt att begära en aktuell debatt. Det är nog första gången i riksdagens historia som ett politiskt parti begär en särskild debatt om sina egna tillkortakommanden.

Men näringsminister Leif Pagrotsky var inte mindre fräck, får jag säga. Näringsministern rubricerade Moderaternas och Folkpartiets politik som utkantspolitik. Vi borde i stället samlas hos Leif Pagrotsky på gungbrädans mitt. Sanningen är den att regeringens energipolitik sedan 1997 och framåt ju har präglats mer av politik än av energi. 1997 års energipolitiska beslut var i hög grad en uppvisning i maktpolitik där helt andra överväganden styrde regeringen än rent energipolitiska överväganden.

Sanningen är också den att den energipolitiska uppgörelse som man så småningom ingick med Centerpartiet och Vänsterpartiet var en uppgörelse i direkt konfrontation mot flera partier i riksdagen, mot en majoritet i den svenska folkopinionen, mot hela det svenska näringslivet, mot en samlad fackföreningsrörelse med LO, industrifacken men också offentligfacken med på vagnen. Leif Pagrotsky är över huvud taget inte i närheten av gungbrädan. Är det någon som förespråkar en energipolitik som har en förankring i det svenska folkdjupet är det Moderaterna och Folkpartiet, låt vara att vi inte har riktigt lika många mandat i kammaren som vi förtjänar, men det är en helt annan sak som vi får rätta till framöver.

Låt mig också säga att den här energipolitiken är ytterligt besynnerlig och destruktiv av det enkla skälet att elavregleringen har gett oss möjligheten att lägga ansvaret för utveckling och miljöanpassning av den svenska elproduktionsapparaten där det ansvaret rätteligen hör hemma, nämligen hos kraftindustrin, i kraftbranschen själv. Just när man skapat de förutsättningarna faller man tillbaka i gammalt plantänkande och börjar fatta riksdagsbeslut om hur el ska produceras i enskilda produktionsanläggningar ute i landet. Och man fattar stängningsbeslut i den mest bisarra tron att man kan stimulera morgondagens teknik genom att förbjuda dagens.

Nej, samling vid gungbrädans mitt kräver en ganska radikal omläggning av den destruktiva energipolitik som regeringen, Centerpartiet och Vänsterpartiet står bakom. Jag kallar den destruktiv just därför att den bygger på det bisarra förhållningssättet att man kan stimulera ny energiteknik genom att förbjuda dagens. Men jag kallar den destruktiv också därför att den bygger på en medveten kapitalförstörelse. Man behöver inte vara någon stor ideolog för att säga det. Står man bara fast på marken inser man att det ligger en viss klokskap i att nyttja de produktionsresurser som man har byggt upp och som står till folkhushållets förfogande. Dit hör också kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck.

Anf. 59 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Låt mig säga att det alltid är lika rörande att höra ett parti som just har tappat var tredje väljare säga att man är det parti som bäst representerar de breda folklagren och representerar någon sorts majoritetsuppfattning. Verkligheten är den att det här är en fråga som har splittrat i svensk politik i en kvarts sekel. Vi har just nu för första gången på mycket länge en ordning där en bred politisk överenskommelse över blockgränser ger stabilitet och långsiktighet, som är viktiga egenvärden i ett politikområde som kännetecknas av så enormt långsiktigt beslutsfattande som energipolitiken. Jag tycker att det är tråkigt att så få partier menar allvar när de pratar om stabilitet och långsiktighet. När de pratar om detta kombinerar de det med en smal och kortsiktig politik som inte har förutsättningar att påverka på längre sikt. Det är förtydligandet av vad jag menar. Jag tycker att det är underligt att Mikael Odenberg inte tycks förstå detta.

Mikael Odenberg har nu chansen att svara på frågan om den otydlighet som jag tyckte mig läsa i Moderaternas redovisning av synen på kärnkraften. Men han tog inte den chansen, så jag ska försöka en gång till. Har Moderaterna bestämt sig för att man vill bygga ut kärnkraften eller inte? Har man dörren öppen och utesluter inte, eller har man den

synen att det är fritt fram, var så god och bygg ut om det finns kommersiella möjligheter och någon vill?

Anf. 60 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Den omständigheten, fru talman, att Moderaterna har 55 mandat i stället för 82 mandat förändrat inte det faktum att den energipolitik jag står för har förankring i Landsorganisationen och den övriga svenska fackföreningsrörelsen. Den har förankring i det svenska näringslivet. Den energipolitik som Leif Pagrotsky står för har inte den förankringen. Den har förankring hos Gudrun Schyman och Eskil Erlandsson.

Det är inte heller så att den energipolitiska uppgörelsen 1997 har gett stabilitet och långsiktighet. Det är ju precis tvärtom. Just återfallet i gammaldags plantänkande, i denna tanke att riksdagen ska fatta beslut om vad enskilda produktionsanläggningar ute i landet ska göra och inte göra skapar en otydlighet och en osäkerhet. Jag skulle vilja gå så långt som att säga att det skapar en osäkerhet om de långsiktiga förutsättningarna för att investera i industriell verksamhet i Sverige. Och det har varit vår huvudkritik vid sidan av miljöaspekterna när det gäller den förtida kärnkraftsavvecklingen, att den just skapar en osäkerhet.

Vi kan nog leva med skadestånd och sådant. Den stora kostnaden för en förtida kärnkraftsavveckling är den samhällsekonomiska kostnad som ligger i den osäkerhet som skapas kring förutsättningarna för att investera.

Jag ska gärna svara på frågan om kärnkraft. Moderata samlingspartiet är inte ett parti som sätter upp olika energislag som sol, vind, torv, kärnkraft, biobränsle och anger vilka vi är för och vilka vi är emot. Vi tycker att staten ska ange spelreglerna för elmarknaden och fastställa miljökraven. Sedan är det kraftbranschen som i konkurrens om kundernas gunst ska utveckla den produktionsapparaten.

Ja, vi tar gärna bort det förbud som finns i svensk lagstiftning mot att bygga nya kärnkraftverk i Sverige, men jag tror inte att det finns någon som under överskådlig tid skulle vara intresserad av att göra det. Man skulle inte fatta ett sådant beslut på goda kommersiella grunder. Men, visst, kan vi acceptera elva kärnkraftsreaktorer i drift, ja, då är det också rimligt att vi tillåter en nybyggnad av kärnkraftverk.

Anf. 61 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Mikael Odenberg har ju ett förflutet i näringsutskottet, men sedan har han varit borta därifrån ett antal år. Därför är han i viss mån förlåten för att han höjer tonen så här i sluttampen på debatten.

Det är Mikael Odenbergs egen tro att fackföreningsrörelsen, näringslivet och majoriteten av svenska folket står bakom den moderata energipolitiken. Ändå är det intressant att Mikael, till skillnad från en del andra företrädare, försöker att vara en väldigt klar marknadsvän och marknadsföreträdare. Vill man få någonting till stånd, vill man styra ett energisystem bort från kol, olja och uran måste man anta en klar viljeinriktning.

Bara för att höra vad Mikael Odenberg tycker i dessa frågor skulle jag vilja ta upp detta med elcertifikat. Är det så dåligt ur marknadssynvinkel? Är det dåligt att vi försöker att få till stånd en överenskommelse med svensk kraftindustri och även med den elintensiva industrin? Är inte det

Anf. 62 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Med all respekt ber jag att få återkomma till frågan om elcertifikat. Lennart Beijer är ju medveten om att vi i våras när riksdagen behandlade frågan preliminärt var negativa till de principbeslut som då fattades. Nu väntar vi på den proposition som näringsminister Leif Pagrotsky ska lägga fram. Vi får väl se vad den innehåller och sedan återkommer vi på vanligt sätt. Så den debatten får vi ta efter nyår.

En felaktighet som hela tiden förekommer i den energipolitiska debatten är att man inte har respekt för de enormt långa ledtider som det handlar om när man ställer om ett energisystem. Det finns en tro att man genom kända beslut i riksdagen kan genomföra en relativt snabb omställning. Så är det inte. Ledtiderna är oändligt långa. Det behövs ett teknikenombrott om vi med bibehållen levnadsstandard ska kunna bygga vår energiförsörjning på förnybara energikällor. Det är klart att det måste vara målsättningen och det är dit vi ska sträva. Men, som sagt, vi måste ha respekt för de långa ledtiderna.

På 50 års sikt har jag väldigt svårt att tänka bort kärnkraften ur den globala energiförsörjningen. Med den teknik som i dag står till förfogande skulle det i så fall innebära att vi i de länder som har kärnkraft skulle göra anspråk på de fossila bränslen som i huvudsak är det enda alternativet som står till hela utvecklingsvärldens förfogande. Om inte detta jordklot ska gå mot en formidabel koldioxidkatastrof är det mycket som talar för att vi, som ett uttryck för internationell solidaritet, i de länder som har de teknologiska förutsättningar för att hantera kärnkraften bör använda den just för att ge utvecklingsländerna som saknar dessa teknologiska förutsättningar möjlighet att använda andra energislag.

Anf. 63 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag håller med Mikael Odenberg om att det är fråga om väldigt långa ledtider när det gäller energifrågor. Det finns säkert en okunskap om detta på olika håll i samhället bland dem som kräver snabba förändringar, att de ska ske mer eller mindre över en dag.

Men det är inte fråga om kända beslut i riksdagen när man försöker att ändra på detta axiom, att ledtiderna är långa. När nu kol, olja och uran bär upp så stor del av den svenska energiförsörjningen har vi försökt att hitta en annan väg.

Om det nu är fråga om så långa ledtider som Mikael Odenberg säger – och jag håller med honom – är det ju märkligt att både Mikael och andra moderater alltid har gått emot ytterligare resurser för teknikutveckling, forskning och så vidare som verkligen behövs om man ska komma framåt i dessa frågor.

Mikael Odenberg säger att vi i Sverige och andra utvecklade länder ska fortsätta att använda kärnkraft så att övriga länder i världen kan använda olja och kol. Är det inte lite passivt? Vore det inte bättre om vi kunde gå före och visa hur man med ny teknik kan använda mindre el och hur man kan producera el på ett mer miljövänligt sätt?

Energi

Anf. 64 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Jag har inget emot att Lennart Beijer går före och visar vägen. Men vi måste också producera den förnybara energin till priser som är rimliga. Annars kommer vi att tappa oerhört mycket i levnadsstandard och i välstånd.

Det är inte så att Moderaterna går emot alla satsningar på forskning och teknikutveckling, tvärtom. Men vi är väldigt angelägna om att de anslag som ges verkligen styrs till forskningsansträngningar som kan leda till teknikgenombrott. Vi ska inte bara subventionera en gammal och befintlig teknik, om än förnybar.

Vad har Lennart Beijer blivit herostratiskt ryktbar för? Jo, han medverkade till Anders Sundströms mysplyschbidrag. Ni minns säkert kaminbidraget där man skulle få pengar av staten för att installera en braskamin hemma i sitt hus. När man hade fått dessa pengar – man fick skjuta till en del själv också – och installerat sin braskamin, ja, då kom kommunens hälsovårdsnämnd och införde eldningsförbud därför att dessa kaminer ledde till så mycket utsläpp av sot och annat elände över småhusområdet.

Den typen av statliga bidragsansträngningar, som var ett inslag i 1997 års energipolitiska uppgörelse, ser vi moderater inte som framtidssatsningar.

Anf. 65 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Jag känner mig nödgad att begära ordet igen, men jag ska fatta mig hyfsat kort.

Vi har sagt att vi ”utesluter inte tanken på ny kärnkraft”. Det är en stor skillnad mot att trampa gasen i botten som Leif Pagrotsky påstod att vi hade gjort, vilket vi aldrig har. Vi vill ha en fri produktion av energi som följer de avtal, lagar och regler som statsmakterna ställer upp när det gäller krav på säkerhet, miljösäkerhet och så vidare.

Och snälla näringsministern, vi är inget utkantsparti. I den här frågan som vi diskuterar i dag, energipolitiken, företräder vi en klar majoritet av svenska folket, men inte med avseende på antalet ledamöter i kammaren – det är helt riktigt, i alla fall inte än så länge. Vad stöder jag den uppfattningen på? Vi är inte isolerade, det är regeringen i den är frågan. Allt beror självklart på vad man själv befinner sig, i periferin eller i centrum.

Vad vi däremot inte vill ha, näringsministern, är mer olja och kol. Den politik som näringsministern, regeringen och dess samarbetspartier företräder går ut på att man ska starta upp för de gamla energislagen som till exempel olja. Stabil politik – ja, det som blir stabilt är ju det socialdemokratiska partiets maktinnehav. Det blir i sanning stabilt med sådana här uppgörelser, men ingenting annat. Vi tar energipolitiken på allvar i Folkpartiet. Vi tar ansvar – för miljön, för ekonomin, för Sverige.

Det var ett möte i Johannesburg i somras, som näringsministern säkert känner till väl. Där talades det i mycket positiva ordalag om just kärnkraften som en parameter och utgångspunkt för en uthållig utveckling i världen. Är de också ute och cyklar? Är världssamfundet som talar positivt om kärnkraften ute och cyklar? Svenska folket skulle säkert vilja ha ett svar på detta.

Och man skulle säkert vilja ha en ny energiuppgörelse, kanske till och med mellan Folkpartiet, Moderaterna och Socialdemokraterna, när väl

Socialdemokraterna har insett att det inte går att ösa ton efter ton med koldioxid, svavel, kvävedioxid med mera över Skåne och västra Sverige. Så ser sanningen ut i Sverige i dag.

Prot. 2002/03:39
18 december

Energi

Anf. 66 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Eva Flyborg sade att hon skulle fatta sig kort. Vi har hållit på i tre timmar redan, men hon överskrider sin talartid även i sitt andra anförande.

Eva Flyborg vill inte kännas vid att Folkpartiet är ett utkantsparti i synen på kärnkraften. Då skulle jag vilja vara väldigt kort nu efter tre timmar och ha ett svar som kan formuleras med ett enda ord och ingen ny tvåminutersförlängning – det är kö till talarstolen just nu. Vilket parti ligger längre ut än Folkpartiet i sin syn på kärnkraften? Vilket parti ligger längre bort från mitten i riksdagen? Vilket parti ligger längre bort från den andra utkanten, nämligen Miljöpartiet? Det räcker att svara med ett enda ord, så behöver ingen här vänta på lunch eller på nästa debatt längre än nödvändigt. Vi väntar ivrigt på detta enda ord, Eva Flyborg.

Anf. 67 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Näringsministern vet att det inte går, därför att det är som att ställa frågan: Har du slutat att slå din fru? Den frågan skulle jag inte heller ställa till näringsministern. Svaret på frågan är att Folkpartiet befinner sig i mitten, hur man än vill se saken. Men det beror ju självklart på var man själv står någonstans, om man befinner sig i periferin, som den socialdemokratiska regeringen med samarbetspartier gör.

Vi i Folkpartiet befinner oss i mitten. Vi företräder en majoritet när det gäller vad svenska folket tycker och vill. Det är det som är lite svårt för näringsministern att acceptera. Men han lär nog få göra det i alla fall, för sådan är verkligheten och därmed sanningen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Näringsliv

Näringsliv

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2002/03:NU1

Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2002/03:1 delvis och skr. 2002/03:8).

Anf. 68 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Det här betänkandet från näringsutskottet handlar om näringspolitiken i vid mening. Jag ska inte göra några långa utsvävningar. Vi hade ju inslag av den här debatten redan under riksdagens allmänpolitiska debatt. Där hade jag anledning att ta upp en del av de problem som finns med att starta och driva företag i vårt land och med det näringsklimat i vid mening som ger alltför dåliga förutsättningar för företagsamheten i Sverige. Det är i sin tur ett hot mot vår långsiktiga välförhållanden, eftersom ett framgångsrikt företagande och näringsliv är en förutsättning för välfärden.

Det finns ett antal internationella undersökningar som indikerar att vi i Sverige har ett väldigt dåligt entreprenörsklimat. Det finns statistik från det europeiska patentkontoret som visar att vi ligger väldigt högt när det gäller till exempel patentansökningar, men att vi ligger väldigt lågt i jämförelse med andra länder när det gäller patentansökningar som förs vidare och blir till fungerande och vinstdrivande företag.

Jag har också hävdad att mycket av problemen med det svenska näringsklimatet bottnar i ett genuint oförstående för företagandets drivkrafter och villkor från den offentliga sektorn och de politiker som fattar beslut om de regelverk som styr företagandet.

Jag vet att jag i en diskussion med Sylvia Lindgren under den allmänpolitiska debatten hävdade att det maktbärande parti som hon tillhör främst företräds av ombudsmän och personer med rötterna i den offentliga sektorn. Jag dristade mig till att säga att den genomsnittlige socialdemokratiska riksdagsledamoten bara har sett företag på bild, och de företag som man då har sett på bild är dessutom ett stort företag i tillverkningsindustrin. Det finns ingen insikt om de drivkrafter som leder den lilla entreprenören, den lilla företagaren.

Det här leder till att väldigt många av de regelsystem som vi bygger upp är anpassade efter de stora företagen och efter de stora företagens intressen. Det gäller också skattereglerna. Vi har ju sett hur förmögenhetsskattereglerna har utformats med hänsyn tagen till Fredrik Lundberg, Marcus Wallenberg, Stefan Persson och andra, men att väldigt lite har gjorts för att anpassa skattereglerna efter de små företagare som bedriver verksamhet och ger sysselsättning runtom i vårt land.

Det finns naturligtvis många aspekter på företagsklimatet, och det finns många saker som försvårar företagandet. Skattereglerna hör dit, liksom de beryktade 3:12-reglerna som försvårar generationsskiften och där hela utgångspunkten för konstruktionen är att företagaren är en presumtiv skatteflykting. Allt detta är regler som försvårar.

Det krävs en expert för att deklarerar en enskild firma i vårt land. Vi har en arbetsrättslig lagstiftning som omfattar inte bara LAS, lagen om anställningsskydd, och MBL vilket många tycks tro, utan som sammantaget rör sig om åtminstone 300 lagar och författningar som är svåröverskådliga för en normal näringsidkare.

Vi har miljöbalksregler som många gånger framstår som godtyckliga. Vi har totalt ca 40 000 sidor myndighetsregler som styr företagandet, och vi har en regel inflation varje år på 4–5 %. Vi har 75 myndigheter som på 1 150 blanketter infordrar uppgifter från de arma stackare som försöker att förverkliga sina idéer och framtidsdrömmar i företagandets form.

Det har gjorts uppskattningar inom OECD som indikerar att det i vart fall för de mindre företagen kan röra sig om kostnader för att administrera hela det här regelverket på uppemot 30 000 kr per anställd och år. Det ger ju svindlande summor. Skulle man omsätta OECD-beräkningarna till det svenska näringslivet i stort, blir summan av kostnaderna för att administrera regelverket 50 miljarder om året. Det är alltså svindlande summor.

Vi är starkt kritiska till vad som har utträttats av de senaste socialdemokratiska regeringarna när det gäller att förenkla hela regelverket för att underlätta för företagen. Vi har haft Simplex, en arbetsgrupp som ska försöka se till att rensa bort onödig byråkrati och onödiga regler, men det

arbetet har enligt vår mening gått på sparlåga. Vi har haft Småföretagsdelegationen, där alltför få av förslagen har genomförts och förts till riksdagen för beslut.

Vi har under de här åren sett en fortlöpande försämring av näringsklimatet när det gäller byråkrati, regler och uppgiftslämning i stället för den förbättring som vi hade hoppats på. Vi menar att det inte räcker att bara bromsa ny byråkrati, utan man måste börja rensa upp i det byråkratiska regelverk som under åren har byggts upp.

Det måste kort sagt börja hända någonting. Det är mot den bakgrunden som vi tillsammans med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern har skrivit ihop oss med Miljöpartiet i utskottet om den reservation 2 som, givet att ingen trycker på fel knapp, bör vinna majoritet i kammaren under eftermiddagens omröstning. Blir detta riksdagens beslut innebär det att vi begär av regeringen kvantitativa mål för det regelförenklingsarbete som alltför länge har bedrivits på sparlåga. Det innebär att vi kräver att regeringen tar fram en mätmetod. Man måste ju också mäta framgångarna när man tar bort regler, och det kan lite grann diskuteras hur det ska gå till. Därför måste vi få fram mätmetoder, och det ska vi få under 2003.

Vi vill också tvinga regeringen att redan under 2003 anmäla Sverige till OECD för deltagande i en granskning av olika länders regelförenklingsarbete som OECD bedriver. Vi tror att det skulle vara värdefullt, och det skulle ge oss en möjlighet att stämma av vårt arbete mot andra länder.

Vi vill också tvinga regeringen att redan under denna mandatperiod gå igenom hela det regelverk som styr företagandet och företagandets villkor så att vi kan ta bort onödiga och krångliga regler.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till reservation 2 i näringsutskottets betänkande.

Jag kan i det sammanhanget göra vad vi kan kalla en principiell deklARATION. Det har varit intressant att under näringsutskottets arbete se hur socialdemokraterna har uppfört sig när majoriteten av de borgerliga partierna och Miljöpartiet har hotat i fjärran. Det har lett till att vi nu har fått majoritetsskrivningar som ligger, vill jag säga, ganska nära reservationen. Det har lett till en långtgående omprövning bland socialdemokraterna i näringsutskottet, naturligtvis med ambitionen att undvika ett voteringsnederlag i kammaren. Det ser jag som positivt.

Jag tycker inte heller att det finns någon anledning att hymla om att Miljöpartiet i högsta grad är medansvariga till det dåliga företagsklimat vi har i Sverige av det enkla skälet att Miljöpartiet under en följd av år ju har stött regeringens politik och regeringens budgetar.

Det är klart att Miljöpartiet har starka politiska intressen av att både ha kvar kakan och äta upp den – att samarbeta med regeringen men samtidigt verka som att man står vid sidan om och är ett oppositionsparti som vill förändra. Jag har full förståelse för det. Det hör till politikens villkor, och jag utesluter inte att jag skulle ha agerat likadant om jag hade varit i Miljöpartiets kläder. Men det är klart: Man bör samtidigt ha denna verklighet klar för sig.

Det var likadant under förra mandatperioden. Vi gjorde då upp med Miljöpartiet om förändringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen som gjorde det möjligt för företag med färre än tio anställda att göra undantag från turordningsreglerna för två anställda. Vi träffar nu en uppgörelse

som innebär – fortfarande givet att alla lyckas trycka på rätt knapp i vote- ringen – att vi faktiskt kan tvinga regeringen att skrida till verket med regelförenklaringsarbetet. Vi kommer under resten av den här mandatperi- oden att på motsvarande sätt ha ett konstruktivt förhållningssätt. Där det uppkommer en möjlighet att, som vi tycker, styra politiken i någon del- fråga i rätt riktning är vi alltid beredda att föra en diskussion i syfte att nå en sådan majoritet.

Jag ska inte bli mer långrandig än så, utan med det här bifallsyrkandet till reservation 2 i betänkandet tackar jag för mig.

Anf. 69 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Statens roll i näringspolitiken tycker vi liberaler främst ska vara att sätta ramar för och övervaka spelreglerna på marknaden, ansvara för samhällsplanering i övrigt och infrastruktur och skapa förut- sättningar för en långsiktig tillväxt. När staten agerar såväl domare som spelare på marknaden är risken därför stor att konkurrensen snedvrids och att investeringar inte görs på ett bra sätt i de företag som har de bästa förutsättningarna.

Negativa attityder till småföretagare har under lång tid påverkat före- tagsstrukturen i vårt land. Jämför med det Småföretagar-Sverige vi hade till exempel på 50-talet. Vad är det som har förändrats? Jag tror att det är en generell attityd, men också att villkoren för företagande helt har an- passats till de stora företagen, vilket i förlängningen har lett till en bris- tande mångfald av medelstora växande företag, något som faktiskt finns i många andra länder. Av Sveriges cirka en halv miljon företag är den överväldigande majoriteten enmansföretag, och bara 3 % av Sveriges samtliga företag har fler än 20 anställda.

Framväxten av nya företag inom tjänste- och servicesektorn har ef- fektivt hindrats genom den offentliga sektorns monopol. Världens högsta skatter har ytterligare bromsat tillkomsten av företag och en bättre till- växt. Den arbetsintensiva privata tjänstesektorn, som fungerat som sysselsättningsmotor i många andra länder, till exempel i USA, Förenta staterna, har utvecklats betydligt långsammare, nästan intill obefintlighet, i Sverige.

Nyföretagandet har minskat under 2001, och antalet nystartade före- tag ligger nu på den lägsta nivån sedan början av 1990-talet. Dessutom ökade antalet företagskonkurser med 10 % mellan år 2000 och år 2001, uppger faktiskt regeringen själv. Regeringens egna redovisningar visar alltså hur allvarlig situationen är.

Ytterligare belägg, herr talman, för allvaret i situationen när det gäller just nyföretagandet har nyligen presenterats i en internationell undersök- ning, *Global Entrepreneurship Monitor 2002*, förkortat GEM. I den analyseras internationellt entreprenörskap, definierat som antalet indivi- der som startat ett företag som är högst tre och ett halvt år gammalt eller som håller på att starta ett företag, och dessa företags betydelse för till- växten och välståndet i ett land. Analyserna och själva undersökningarna har genomförts sedan 1998. Årets rapport baseras på officiell statistik och över 114 000 intervjuer i 37 länder med motsvarande 65 % av ar- betskraften och 92 % av global BNP.

För Sverige är det tyvärr en dyster läsning, herr talman. Sverige lig- ger på 31:a plats av 37 medverkande länder när det gäller just entrepre-

nörskap, och Sverige tillhör de länder där entreprenörskapet minskat mest mellan år 2000 och år 2002. Få företag, bara 3 %, startas i Sverige av den anledningen att man ser framtida vinstmöjligheter, jämfört med till exempel 10 % i USA, 9 % i Israel, 8 % i Irland och Kanada och faktiskt 7 % i Norge.

Per hundra invånare startas två och ett halvt nya företag av kvinnor i Sverige medan genomsnittet för de 37 länderna är dubbelt så högt och i Förenta staterna tre gånger så högt – fastän vi har en regering som säger sig vilja medverka till att fler kvinnor ska starta och driva företag.

I rapporten studeras också vilka åtgärder som skulle ha mest inverkan på ett mer positivt entreprenörskap. De är att man väl definierar en entreprenörskapspolicy, att man har regleringar som inte hämmar entreprenörskapet, fungerande konkurrens och tillgång till såddkapital via informellt kapital: familj, vänner och så kallade affärsänglar.

Herr talman! I stället för den nedgång som vi nu har sett i nyföretagandet måste en ökning komma till stånd, och för det krävs det en helt annan näringspolitik än den som regeringen med stödpartier omfattar, en helt annan och god företagarpolitik med många förändringar på alla områden: skatter, arbetsmarknad, konkurrens, regelförenklningar och så vidare. Men grundläggande är att attityder till företagande och entreprenörskap måste ändras i hela samhället. Fler kvinnor och män måste vilja, våga och kunna starta och driva företag, och även anställa medarbetare. Det måste löna sig att arbeta. Det måste löna sig att ha, äga och driva ett företag.

Regelförenklaringsarbetet är av största vikt när det gäller de här sakerna. Kostnaderna för ett svenskt företag med upp till 19 anställda för att administrera skatte-, marknads- och miljöregler är ungefär 30 000 kr per anställd och år. Det är mycket högre än motsvarande siffra för stora företag. Läger man ihop företagens kostnader för att administrera alla dessa lagar, regler och föreskrifter beräknas det kosta svenska företag 50 miljarder kronor per år. Med 50 miljarder kronor per år, herr talman, brandskattas svenska företag bara för att hantera lagar, regler och förordningar.

Vad gäller att minska företagens regelbörda finns det många länder som går i framkant, som går före. I Nederländerna har parlamentet beslutat om att minska regelbördan med 25 %, och faktiskt har man under den förra mandatperioden redan lyckats minska regelbördan med 10 %.

Det är därför vi vill att riksdagen ska tillkännage att vi ska börja göra en genomgång av hela det regelverk som berör företagarna så att vi kan ta bort onödiga regler, lagar och förordningar. Om alla trycker rätt får vi en sådan ny inriktning i Sverige efter klockan fem i dag.

Vi måste också öka takten i att ta bort dåliga regler. Vi vill anmäla Sverige till OECD:s oberoende granskning av hur detta fortskrider. Det tror vi är ett bra grepp.

Det gäller också att det inte är krångligt när man startar ett företag. Det ska kunna gå snabbt. Vi i Folkpartiet har tagit fram ett startpaket som man ska kunna hämta på en post, en bank, ett försäkringsbolag eller var som helst. Man hämtar det, fyller i en blankett, i stort sett, och är i gång på 20 minuter. Det är målet, herr talman.

Jag ska inte uppehålla mig längre vid det här ärendet. Jag tycker att väldigt mycket redan är sagt i många års tidigare näringsdebatter. Vi står fast vid alla tidigare uppfattningar.

Herr talman! Jag vill sluta med att yrka bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Yvonne Ångström (fp).

Anf. 70 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 2.

Äntligen! Äntligen kommer tomten till landets småföretagare med en efterlängtd klapp som kan leda till att livet blir lite enklare och lite mindre kostsamt för dem.

Enklare regler för företagare och företagande – det har blivit ett mantra som vi från oppositionen har hamrat in. Det har också varit ett mantra för regeringen, som tillsatt en simplexgrupp och sagt sig vilja tillmötesgå Småföretagsdelegationens förslag om förändringar i regelverket. Mängder med stolta paroller har uttalats av tidigare ministrar som Björn Rosengren och Mona Sahlin. Resultatet har inte blivit lika storslaget. Det goda de ville, det gjorde de aldrig.

Varför är ett enkelt regelverk så viktigt?

För det första menar vi kristdemokrater att varje företagare ska ges största möjliga överblick över sin egen verksamhet. Vi är övertygade om att det gynnar ett gott och sunt företagande. Det möjliggör för företagaren att kunna göra rätt för sig i alla delar. Det är inte möjligt i dag. Det fordras frågor till revisorer och skattemyndighet för att man ska få veta vad som är rätt och vad som är fel. Ändå kan man få två olika svar av två olika tjänstemän på samma skatteförvaltning. Det är förödande för moralen att ha ett svårgenomträngligt regelverk.

För det andra ska det inte kosta skjortan att administrera en verksamhet. De kostnaderna ska ned på ett minimum. I dag är kostnaden, som vi hörde förut härifrån talarstolen, 30 000 kr årligen per anställd i företag med färre än 20 anställda. Det är på tok för mycket.

Herr talman! Efter de förhandlingsrundor som pågått i näringsutskottet finns det nu ett litet ord som framför allt är det som skiljer majoriteten från oppositionen, en utskottsminoritet som i kväll vid voteringen förväntas bli en kammarmajoritet. Ordet är ”hela”. Hela regelverket ska gås igenom. Här har Socialdemokraterna stretat emot. Hela regelverket blir ett alltför omfattande arbete, har man sagt.

Men nu råkar det ju vara så att hela detta regelverk varje dag drabbar varje företagare. De har att hantera det varje dag. Då är det väl inte för mycket begärt att regeringen under hela fyra år går igenom hela regelverket för att stryka bort och lägga samman. En rad kreativa förslag finns på området. Nu senast har flera organisationer gett förslag på hur redovisnings- och skatteregler kan harmoniseras med varandra. I morgon är det bara att sätta i gång. Glöm inte 3:12-reglerna och F-skattsedelsprövningen!

Jag förutsätter att regeringen, om vi nu får ett positivt beslut i kam-maren i kväll, inte obstruerar mot beslut som går dem emot. Tyvärr har vi sett prov på det tidigare. Nej, nu gäller det att prioritera personalresurser till detta arbete. Nu gäller det att intensifiera Simplexgruppens arbete så

att den inte bara tittar på den nya lagstiftningen utan också på den befintliga.

Herr talman! Det känns bra att vi också får inge en anmälan till OECD om granskning. Det kan få vårt lands status när det gäller regelkrångel belyst i ett lite större perspektiv.

Personligen känner jag mig också glad åt beslutet att myndigheter nu ska ha en *limit*, en tidsgräns inom vilken de lämnar svar. Färre frågeställare måste därmed leva i ett vakuum. Jag tror att det är viktigt för att skapa legitimitet åt det Myndighets-Sverige som vi har. En förtroendefull relation mellan myndighet och företagare kan inte utvecklas om företagaren åläggs att inge besked till skattemyndigheten inom en vecka och samme företagare sedan inte hör av skattemyndigheten på ett helt år.

Herr talman! I går kom beskedet från Konjunkturinstitutet att man skriver ned sin tillväxtprognos med en historiskt stor siffra, en hel procentenhet. I sådana tider blir det av största vikt att bereda jorden för tillväxt.

Eva Flyborg var i sitt anförande inne på att nyföretagandet är mycket lågt. Av 37 undersökta länder kommer Sverige först på 31:a plats. Regeringen har i budgetpropositionen satt målet 37 500 nya företag på ett år. Nu är inte det någon hisnande målsättning; det är egentligen bara 1 500 fler nya företag än vad som startades förra året. Nutek kritiserar också regeringen för detta och menar att det är för lite. 45 000 nya företag skulle behövas bara för att kompensera bortfallet av jobb inom stora företag, säger man.

Regeringens låga målsättning när det gäller nyföretagande måste tolkas som en betygssättning på det egenproducerade tillväxtklimatet. Annat var det 1998 då Göran Persson lovade 100 000 nyföretagare. Ambitionerna har uppenbarligen dalat något sedan dess.

Frågan är om Sverige har råd med Persson och Pagrotsky särskilt länge till. När nyföretagande och företagande dalar ökar arbetslösheten, och då minskar plånboksmöjligheterna för enskilda människor. Då minskar också servicen i form av vård, skola och omsorg. Sverige är redan nu fattigast i Norden. Hur långt ned ska vi?

Herr talman! I morgon ska jag bege mig till Kista, till ett företag som befinner sig i produktutvecklingsstadiet med en uppfinning som redan är en världssensation. Till och med NASA hänger i hasorna och vill köpa. Ändå har detta företag problem. Man får inte fram det riskkapital som är nödvändigt för att sätta i gång produktionen. Industrifonden har sagt nej.

Tillgången på riskkapital är just nu ett jätteproblem och en hämsko för nyföretagande och företagsutveckling. Vi har ett stort utbud av stöd till företag som rymmer allt från tidig såddfinansiering till investeringslån. Det är ett sådant virrvarr att ingen riktigt vet vem som ska göra vad eller när. Många gör samma sak samtidigt.

Kristdemokraterna menar att vi bör införa ett riskkapitalavdrag för enskilda på 100 000 kr. Det skulle underlätta att få loss riskkapital hos privata finansärer. Dessa människor satsar i dag inte sitt riskkapital i aktier, men de ges inte heller möjlighet att satsa det i bra former i svenskt företagande, i svenskt näringsliv. Vi vill tillskapa den möjligheten.

Kristdemokraterna menar också att vissa statliga medel bör kanaliseras direkt till regionala och lokala aktörer som ett regionalt innovations- och produktionsutvecklingsstöd. Vi bör pröva olika vägar för för-

medlande av de statliga satsningarna. Myndigheter är inte alltid den optimala vägen.

IUC-bolagen är regionalt ägda och regionalt förankrade. De ska bedriva uppsökande verksamhet, hjälpa till med produktutveckling och genomföra avknoppningar, det vill säga de kan följa en innovatör från idé till företag, från ax till limpa. IUC blir någon att hålla i handen hela vägen genom träsket av bidrag och institutioner. Det finns många goda idéer i det här landet som aldrig har realiserats. Med en långsiktig satsning på IUC-bolagen skulle mer vara möjligt. Kristdemokraterna anslår 30 miljoner kronor till denna verksamhet. Vi noterar att Ulf Lönnkvists utredning om regional tillväxt vill gå samma väg och tilltro de regionala aktörerna mer självständiga och långsiktiga medel.

Herr talman! De närmaste tio åren kommer 200 000 av Sveriges företagare att gå i pension. Flertalet av dessa leder familjeföretag, som fortfarande är och hoppas jag ska förbli den dominerande ägarformen i Sverige. Den här ägarformen minskar dock, och det är alarmerande. Familjeföretagens ägande är ofta långsiktigt och uthålligt, också i lågkonjunktur. Det står i motsats till den kvartalskapitalism som i dag växer i Sverige.

En ny Sifundersökning visar att sex av tio svenskar helst vill arbeta i ett familjeföretag, helst ett ägarlett sådant. Regering och riksdag måste ge förutsättningarna för fortsatt fåmansägande. Därför brinner det i knutarna när det gäller att förändra arvs- och gåvoreglerna. Kristdemokraterna föreslår ett avskaffande av arvsskatten på bundet kapital. En ny generation ska kunna ta över ett företag utan att börja med en tung nypåtagen skuldbörda.

Herr talman! Det är mycket mer än regelförenkling som tomten borde ha med i säcken till landets företagare. Vi kristdemokrater har massor med bra klappar i vår säck. Vi lånar gärna ut dem till regeringen om de garanterat delas vidare till den yrkeskategori som har Sveriges framtid i sin hand.

Anf. 71 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till de båda reservationerna 1 och 2 i det här betänkandet.

I motsvarande debatt för ett år sedan konstaterade min partikollega Åke Sandström att vi i Sverige har ungefär 75 myndigheter som samlar in uppgifter från företagen. Tillsammans har de 1 150 olika blankettyper och såg år 2000 till att få in 73 miljoner ifyllda blanketter. Det är ganska talande siffror, egentligen ganska horribla siffror.

Vad har då hänt under det gångna året? Svaret är tyvärr: Egentligen inte någonting alls. Byråkratin har inte minskat sedan förra årets debatt. Det komplicerade regelverket är fortfarande en tung börda för landets företagare, särskilt för småföretagarna, som måste sköta pappersarbetet själva, som inte har anställda som sköter detta.

Krånglet är tidskrävande och dyrt. Som vi hörde förut beräknas kostnaderna för de minsta företagen uppgå till 30 000 kr per anställd. Det är pengar som i varje fall till stor del skulle kunna användas på ett mer konstruktivt och effektivt sätt.

I det betänkande som vi nu behandlar kan vi läsa att under 2001 och fram till augusti i år har den så kallade Simplexgruppen lyckats få till stånd ett tjugotal omprövningar och modifieringar av nya och ändrade förslag som har lagts fram av regeringen. Det är säkert utmärkta ändringar och modifieringar som man har åstadkommit, men ingenting har ju gjorts åt det existerande regelverket. Det måste ses som ett misslyckande för regeringspolitiken.

Fortfarande måste företagarna slita med ett på många sätt djungelartat regelverk. Som framgår av betänkandet beräknas företagens kostnader för att administrera lagar, regler och föreskrifter uppgå till minst 50 miljarder kronor varje år. Samhällsekonomiskt är kostnaderna långt större än så eftersom regelverket upplevs som krångligt och betungande och därmed utgör ett hinder för att befintliga företag ska utvecklas och nyanställa och för att nya företag ska startas. Det utgör helt enkelt ett hinder för tillväxt.

Den här situationen är allvarlig. Visst krävs det tydliga regler för företagande. Men när regelverket växer över huvudet på entreprenörerna får det en tillväxtdämpande effekt. Då tjänar inte reglerna längre samhällsnyttan.

Mot den här bakgrunden är de krav som de fem partierna i näringsutskottet ställer på att det antligen måste hända någonting högst befogade. Tiden går, och det borde vara på tiden att hela det regelverk som berör företagande gås igenom så att onödiga och krångliga regler kan tas bort och de regler som behövs vara kvar göras så enkla som möjligt. Det har vi möjlighet att rösta för i kammaren i eftermiddag.

Från Centerpartiets sida har vi satt upp ett mål. Det är att det aktuella regelverket ska kunna bantas med 25 % fram till år 2006. Men det kräver naturligtvis åtgärder och att arbetet sätts i gång.

De stora exportföretagen i Sverige har haft och har goda förutsättningar. Men villkoren för småföretagen behöver förbättras så att de lättare kan växa och utvecklas. Krångel och regler ska inte som i dag vara ett hinder för företagsamma människor att pröva hållkraften i de affärsidéer de har. Sverige har många uppfinnare men trots detta startas förhållandevis få företag. Om man räknar antalet patent i förhållande till folkmängden är uppfinningsrikedomen stor, men samtidigt minskar nyföretagandet. Det är nu på en mycket låg nivå.

Trots detta finns det undersökningar som visar att hela 60 % av de unga kan tänka sig att starta ett eget företag. Då måste det vara något fel på företagsklimatet. Detta klimat är i behov av en kraftig förbättring. Det vackra talet om vår tids hjältar, som Mona Sahlin en gång uttryckte saken, måste visa sig också i verkligheten. Det finns faktiskt inga skäl för att Sverige ska vara sämre på entreprenörskap än våra nordiska grannländer.

Från Centerpartiets sida tror vi att 300 000 nya jobb skulle kunna skapas de närmaste åren i småföretag eller hos de nya entreprenörer som hoppas kunna sätta sina idéer i verket. Målet bör enligt vår uppfattning vara att antalet nystartade företag ska öka med 20 % fram till år 2006. Ska detta bli möjligt krävs det en rad åtgärder för att underlätta både för befintliga företagare och för dem som vill starta någon form av verksamhet. En företagare måste ges bättre möjlighet att utveckla sina företag i stället för att kämpa med byråkratiskt krångel och hindrande skatter.

I sammanhanget kan det också vara värt att påpeka att en positiv politik för småföretagen också i sig är god regionalpolitik. Av de 12 000 företag som finns i mitt hemlän Jämtland är 9 000 egenföretagare utan anställda. Om bara en del av dessa skulle våga ta steget och anställa medarbetare skulle det innebära en kraftig förstärkning av arbetsmarknaden och sätta fart på tillväxt och utveckling.

En god service från myndigheterna är av stor betydelse för småföretagarna. Myndigheterna bör bli mer serviceinriktade och uppträda som ett slags lots för företagen.

Jag ska här nämna några av de förslag som vi anser viktiga för att få fart på företagandet och därmed tillväxt och utveckling i alla delar av vårt land.

Redan i grundskolan är det viktigt att uppmuntra till entreprenörskap. Så sker på en del håll i landet, bland annat i min hemkommun Krokoms i Jämtland. I Trångsvikens skola är entreprenörskap sedan flera år tillbaka en integrerad del av undervisningen, med mycket goda resultat. Trångsviken är för övrigt ett slags miniatyr av Gnosjö med 50 företag på 600 invånare. Nu tar andra skolor i kommunen och länet efter det här goda exemplet. Jag tror att det är dags för att skolan i hela landet uppmuntrar entreprenörskap. Det är en långsiktig satsning.

Alltför länge har småföretagare diskriminerats när det gäller skattelagstiftning och när det gäller trygghetssystemen. Det är dags att utreda hur likvärdiga regler ska kunna införas i socialförsäkringarna för företagare såväl som för anställda. Trygga företagare kan åstadkomma mer och våga satsa mer.

En väl fungerande infrastruktur i form av vägar, järnvägar, flyg och bredband är av avgörande betydelse för att företagen ska kunna utvecklas. Det handlar också om att förbättra samverkan mellan högskola och universitet, näringsliv och det omgivande samhället. Inte minst gäller det att stimulera innovationer och ta till vara och kommersialisera de uppfinningar och upptäckter som görs.

I dag beskattar vi arbete högt i Sverige. En väg att gå för att lätta denna börda är att sänka arbetsgivaravgifterna, vilket skulle göra fler affärsidéer lönsamma. Det är kanske genom generellt sänkta arbetsgivaravgifter, men personligen skulle jag gärna lyfta in möjligheten till en geografisk differentiering av arbetsgivaravgifterna – som i Norge.

Att få fram kapital för att utveckla sitt företag är inte sällan ett stort problem – som vi hörde här tidigare. Här har såväl staten som bankerna ett stort ansvar att åstadkomma en förändring. Från Centerpartiets sida menar vi att staten bör underlätta för den enskilde entreprenören att själv kunna ta fram ett startkapital, en grundplåt, för att kunna förverkliga sin affärsidé i ett eget företag. Därför vill vi införa ett starta-eget-sparande där löntagare skattefritt kan spara för att kunna förverkliga sin företagardröm.

I Sverige har vi en stor potential av kvinnliga företagare. Det är hög tid att ge dem möjlighet att förverkliga sina affärsidéer. I en internationell jämförelse är det få företag som startas av kvinnor i Sverige, trots att vårt land ibland brukar framställas som en världsmästare i jämställdhet. Här finns mycket att göra.

Vårt land har en god och förhållandevis stabil grund som välfärdsland, men ett välfärdsbygge kan snabbt drivas ned genom en felaktig och

halvhjärtad politik. Vi får inte glömma att växtkraften i första hand kommer underifrån, från små och medelstora företag. Därför har vi inte råd att fortsätta att ha ett krångligt regelverk som kväver både idéer och företagarlust. Det är hög tid att ge småföretagen, både befintliga och nytillkommande, bättre förutsättningar att växa och utvecklas i alla delar av Sverige. Sker det finns det anledning att vara optimistisk inför framtiden.

Anf. 72 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Ett ökat företagande är av mycket stor betydelse för en hållbar utveckling och för nya jobb i Sverige. Tyngdpunkten i näringspolitiken är att skapa goda förutsättningar och incitament för att starta företag och för att driva redan etablerade företag. Det är mycket som behövs för att vi ska få en bra företagspolitik i Sverige. Det behövs bra kompetensförsörjning på alla plan, möjligheter till ökad förädling och möjligheter att ta hand om innovationer. Kunskapsutveckling och innovativ verksamhet, i kombination med entreprenörskap, är av avgörande betydelse för hur det ska gå för ansträngningarna att säkra Sveriges framtida konkurrenskraft.

Jag vill nu gärna trycka på vikten av kapitalförsörjning till företag. Det är många bra, nya idéer som inte kan utvecklas på grund av att företagen inte kan få tag i kapital eller att de stoppas på vägen för att detta inte fungerar. Det är allvarligt, och det måste göras något åt detta.

Det här är allvarligt ur glesbygdens synvinkel. Där är problemen stora. Ett företag i glesbygden som har samma förutsättningar som ett företag närmare befolkningscentrum har inte alls samma möjlighet att utvecklas och har inte alls samma möjligheter att få kapital för att få i gång nya idéer. Det är allvarligt för den regionala utvecklingen. Det samma gäller alla företag, men det är allra mest bekymmersamt för företagen i glesbygden och för de nya miljöföretagen. Här måste någonting göras för att säkra att dessa företag får möjlighet att utvecklas.

Vi har diskuterat mycket regelförenklingar för småföretag. Det är ett otroligt viktigt område. Som har nämnts tidigare är kostnaden för de minsta företagen för att hantera regelverket väldigt hög – 30 000 kr per anställd och år för företag med upp till 20 anställda. Det är en hög summa. Den kostnaden minskar när företagen blir större. Det är en orättvisa gentemot de små företagen.

Om det är alltför krångligt att starta och driva företag blir effekten färre företag. Småföretag tillväxer inte i den utsträckning som vore önskvärt om byråkratin är för svår. Ändå måste vi vara överens om att det är viktigt att det finns regler som ger ett vettigt företagande, till exempel miljöregler. Man får inte dra ned på kraven, men däremot måste man göra reglerna enkla att hantera. Miljöpartiet har tillsammans med de borgerliga partierna kommit överens om att påskynda förenklingen av regelverken. Vi har diskuterat detta mycket länge. Vi har sett att regeringen har haft ambitioner i denna fråga, men det har inte gått tillräckligt fort. Vi tycker inte att frågan har prioriterats tillräckligt mycket. Nu vill vi trampa gasen i botten. Det måste ske någonting, det vill säga hela regelverket ska gås igenom under mandatperioden. Det är egentligen den stora skillnaden mellan regeringens förslag och det förslag som vi nu

lägger fram tillsammans med borgarna. Det här är inte ett orimligt mål. Det här måste ske. Det är lika bra att sätta i gång snabbt och få det gjort.

Vi bör få mätmetoder så att vi kan se hur Sverige klarar sig i jämförelse med andra länder i Europa och runtomkring oss. Därför vill vi att OECD får granska oss och påskynda utvecklingen av mätmetoder. I och med att vi går ihop med borgarna hoppas vi att ska vi få en majoritet och att arbetet ska få en mycket högre prioritet än tidigare.

Det är också viktigt att det inte får ta för lång tid att få svar från myndigheter till företag som har ställt frågor eller som har ärenden liggande. Det stoppar upp och krånglar till det för företagen.

Jag är glad att vi i det här betänkandet har fått igenom en viktig sak, även om stora svårigheter fortfarande kvarstår för miljöutveckling genom att företagen till exempel inte har kapital för utveckling. Vi har fått igenom en början till något som vi kallar för miljödriven näringslivsutveckling. Miljödriven näringslivsutveckling har miljösituationen som utgångspunkt för nya lösningar och affärskoncept. Här har OECD pekat ut att det är väldigt stora tillväxtpotentialer i den sektorn. Trenden är positiv, och det är ingen avmattning. De största marknaderna är Norden och Västeuropa, men framtidsmarknaderna ligger i hela världen. Vi har fått till en satsning på att få i gång en kraftsamling för miljödriven näringslivsutveckling. Det är vi glada för.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 73 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Sverige är ett rikt land med stora möjligheter. Medvetna satsningar har gjorts på kunskap och de många människornas kreativitet och arbetslust, som har gjort Sverige till en ledande forsknings- och IT-nation med hög sysselsättning och många framgångsrika företag. Välfärden är väl utbyggd, och den gemensamma ekonomin är stark. Vi får självklart inte slå oss till ro med detta. I den alltmer hårdnande internationella konkurrensen måste vi hela tiden vässa våra vapen.

Näringspolitiken är här en viktig faktor för att främja tillväxt och sysselsättning. Men jag vill betona att det bara är *en* del. Det handlar också om väl fungerande infrastruktur, om forskning och utveckling, om arbetsmarknadspolitik och om en väl fungerande lönebildning.

Den svenska samhällsmodellen med satsning på både utbildning och social utjämning har bidragit till att Sverige har växt sig starkt. Regionala högskolor har inneburit att människor fått en närhet till utbildning. Generösa skatteregler har gjort det möjligt för det stora flertalet att ha en dator, vilket förutom att öka vårt kunnande också stärkt IT-industrin.

En framstående hälso- och sjukvård som fördelas efter behov har inneburit en trygghet hos människorna på samma gång som den gjort Sverige ledande inom medicinteknik. Arbetsmiljör regler har inneburit att människorna skyddats från många faror men också att Sverige blivit världsledande på hörselskydd. Starka miljöregler har inneburit framstående företag inom miljöteknik.

Självfallet är det så! Det hela hänger ihop. Tillväxt ger sysselsättning och välfärd om den fördelas rätt. Om vi tar vara på de många människornas kunnande och engagemang får vi också ökad rättvisa och ökad tillväxt. Om människor känner sig trygga innebär det en minskad rädsla för förändringar. En bra arbetslöshetsförsäkring gör människor mindre rädda

om det oundvikliga inträffar. Arbetsmarknadsutbildningar har gjort det möjligt för människor att omskola sig. Detta har lett till att vi vågat driva på den viktiga omstruktureringen av näringslivet när gamla förutsättningar inte längre funnits. Vi har också världens mest teknikvänliga fackföreningsrörelse.

Herr talman! Det svenska näringsklimatet står sig relativt väl gentemot andra länder i vår omvärld. Vi har starka basnäringar, som papper, trä, stål och verkstadsproduktion, men också nya områden, som mobila IT-tjänster, bioteknik, medicin och underhållning.

Bland de största tillgångarna i det svenska näringsklimatet är den svenska arbetskraftens höga utbildningsnivå. Kunskapslyft och kommunal vuxenutbildning har här varit viktiga redskap, som borgerligheten hela tiden varit emot. Vi går nu vidare genom att införa en allmän förskola för fyra- och femåringar. Det är också oerhört viktigt för Sveriges utveckling.

Ett flertal undersökningar visar att näringsklimatet är bra i Sverige. Jag ska ta några exempel.

Hög kunskapsnivå i produktionen är en av de viktigaste frågorna för att ett land ska vara attraktivt för företagande. Enligt en *benchmarking*-rapport från OECD visar Sverige många tecken på att kanske vara världens främsta kunskapsbaserade ekonomi. Sverige är till exempel det land som enligt rapporten satsar mest på forskning, högre utbildning och investeringar i datorprogram mätt som andel av BNP.

På den årliga rankinglistan från World Economic Forum, som väl inte precis kan beskyllas för att tillhöra socialdemokratins stora stödtrupper, får Sverige höga placeringar. I en jämförelse mellan 80 länder rankas Sverige som nummer 6 i aktuell konkurrenskraft och klättrar på ett år upp från plats nummer 9 till femte plats när det gäller långsiktig tillväxtkraft.

Financial Times pekade förra året ut Sverige tillsammans med Schweiz som de två länderna med den bästa framtiden av alla i den industriella högteknologin.

Herr talman! Det gäller att fortsätta att utveckla och stärka Sveriges positioner i en alltmer konkurrensutsatt värld. Ska vi kunna behålla vårt försprång behövs mer av samarbete och förnuft. Detta är inte minst viktigt när vi befinner oss i en internationell lågkonjunktur, där Sverige som ett litet, öppet och exportberoende land självklart påverkas oerhört starkt. Vi ska inte konkurrera med låga löner och dålig arbetsmiljö, utan med kunskap och kompetens.

Det är därför oerhört glädjande att det tas många initiativ till att utveckla Sverige. För att nämna ett, går företagsledare och fackföreningar nu samman för att skapa en ny allians för att få fram långsiktiga och produktiva investeringar i Sverige. Det är ingen kvartalskapitalism för att tjäna snabba pengar, inga hot om utflyttningar, utan konstruktivt samarbete mellan arbetsgivare, arbetstagare och fackföreningar. Det var så vi en gång växte oss starka i Sverige, och det är så vi ska fortsätta.

Vi måste få fler nya företag, framför allt nya småföretag, som några har talat om tidigare. Här kan samhället bidra på många olika sätt. Det handlar om teknikspridning, kompetensutveckling och innovationsfrämjande åtgärder. Andra viktiga faktorer är sunda konkurrensvillkor, mins-

kad regelbörda, god tillgång till kapital, information och rådgivning samt självfallet också en bra myndighetsservice.

Jag ska här redovisa några av de åtgärder som den budget vi behandlar kommer att innebära.

Design av varor och tjänster får en allt större betydelse för företagens tillväxt. Vi avsätter därför 20 miljoner för att stärka design som ett medel för näringslivsutveckling.

Under perioden 2002–2004 avsätts 42 miljoner för att underlätta för kvinnor och invandrare att starta och driva företag. Stödet till kooperativt företagande ökar också.

Nyligen har regeringen fattat beslut om ett nationellt entreprenörskapsprogram med särskild inriktning mot ungdomar.

Den statliga kapitalförsörjningen kommer i större utsträckning att riktas till de tidiga utvecklingsfaserna i nya tillväxtinriktade företag.

Vinnova kommer att få ytterligare 30 miljoner för uppbyggnad av ett nationellt inkubatorprogram.

Regeringen har också tagit initiativ till en process med näringsliv, arbetsmarknadens parter, universitet och högskola för att diskutera och formulera en offensiv innovationsstrategi. Syftet är att kunskap från universitet och högskola, näringsliv och den offentliga sektorn i allt större utsträckning ska omsättas i nyföretagande och hållbar tillväxt.

Till detta vill jag framhålla IUC:s fortsatta verksamhet, de regionala tillväxtavtalen och nedsättningen av sociala avgifter i stödområde A, för att bara nämna några.

Den stora bataljen på det här området i dag verkar bli regelförenklingsarbetet. Regelförenklingsarbetet har gjort stora framsteg och pågår kontinuerligt. Arbetet med att förenkla befintliga regler har prioriterats, och granskningen av nya regler fortsätter.

En OECD-undersökning pekar på att Sverige ligger strax under genomsnittet vad gäller företagens regelkostnad per sysselsatt. Sverige hamnar också under genomsnittet när den totala regelkostnaden för företag ställs i förhållande till bruttonationalprodukten.

Det här hindrar inte att vi hela tiden måste gå vidare för att vi är ett litet, exportberoende land. Vi har kommit en bra bit på vägen, men vi ska nu öka farten och hålla linjen framåt så rak som möjligt.

Arbetet med att minska den administrativa bördan för småföretagen har ett brett upplägg, som innehåller förenklingar av internationella och nationella regler, färre och enklare blanketter och uppgifter från företag, bättre service och tillgänglighet hos myndigheterna, effektivare administration inom och mellan myndigheter och – så långt bara kreativiteten räcker – IT-lösningar som förenklar tillvaron för små företag.

Ett problem har varit att det inte har funnits någon tillräckligt bra metod för att kunna mäta den administrativa bördan. Regeringen har därför gett ITPS i uppdrag att i samarbete med näringslivet hitta en metod, klar att använda under 2003. Därefter ska ett mål för regelförenklingsarbetet preciseras samtidigt som ett samlat handlingsprogram visar hur målet med ett mindre byråkratiskt näringsliv uppnås.

En del regler måste finnas kvar. Det måste hela tiden göras en avvägning mellan syftet med regeln och nyttan med en förenkling. Det finns många regler som värnar djur, natur och människor.

Under knappt ett år har Simplex genomfört 78 konsekvensanalyser, vilket har lett till att ett tjugotal förslag omprövats eller modifierats. Förenklingen av befintliga regler är nu den stora utmaningen.

För att förenklingsarbetet ska bli mer effektivt måste respektive departement och myndighet ges ett ännu tydligare ansvar, som regeringen också tar upp i sin skrivelse.

EU-medlemskapet har lett till ökad reglering, som på olika sätt drabbar företagen. Sverige har under ordförandeskapet starkt drivit på för att få ett bättre regelförenklingsarbete. Jag ska nämna några andra saker.

Företagarguiden är en webbplats för företagare med all myndighetsinformation. Statskontoret jobbar med 24-timmarsmyndigheter. Det är också någonting som kommer att förbättra och redan har förbättrat för småföretagen.

De nyss uppräknade satsningarna är ett axplock av alla de åtgärder som nu görs. Detta tillsammans med den övriga ekonomiska politiken kommer att skapa goda förutsättningar för tillväxt men också för rättvisa.

Herr talman! Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 74 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag börjar med att notera att Marie Granlund står för den syn som socialdemokrater så ofta framför när det gäller barn. Att Marie Granlund i dag väljer att ta upp allmän förskola för fyra- och femåringar i ett näringspolitiskt anförande är som vanligt ett uttryck för att barnen i Socialdemokraternas värld framför allt utgör ett hinder för förvärvsarbete. Jag vill bara säga att jag inte delar den synen.

Sedan har jag två frågor till Marie Granlund.

Den första anknyter till den utredning som både Eva Flyborg och jag relaterade till. Det är en internationell undersökning som har visat att Sverige befinner sig på 31:a plats bland 37 undersökta länder – och det här har skett via intervjuer.

Nu har regeringen satt upp ett mål om 37 500 nya företag. Vad bedömer Marie Granlund, utifrån den målsättningen, att detta ger resultatmässigt om, låt oss säga, två år när det gäller placering? Hur kommer det att påverka Sveriges position i den här ligan? I den här doktrinen om 37 500 nya företag ligger det ju också en ambition och en målsättning som rymmer företagarklimatet i stort. Så hur kommer det att påverka?

Min andra fråga hämtar jag från Göran Skytte som i Svenska Dagbladet har förklarat varför regeringen inte vidtar åtgärder mot den svarta marknaden. Han säger så här: Svartjobb är en ekonomisk och mental livlina för en växande del av befolkningen, varav många sannolikt röstar socialdemokratiskt. Min fråga till Marie Granlund handlar om den svarta sektorn, som undanhåller i storleksordningen 40 miljarder kronor. Det är skattepengar som går förlorade. Hur ser batteriet av åtgärder ut för att man ska komma till rätta med den svarta sektorn?

Anf. 75 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag skulle först vilja svara på Maria Larssons första fråga. Det handlar om utbildning. Vi tycker att utbildning och bildning är väldigt viktigt. Därför har vi satsat oerhört mycket och kommer att satsa mycket på det. Allmän förskola för fyra- och femåringar är inte till för att

föräldrar ska kunna arbeta. Det är möjligtvis en följd. Satsningen görs för att vi tycker att det är oerhört viktigt att barn får tillgång till denna kunskap. Det är så vi tror att man måste satsa för att individer ska kunna utvecklas och för att också Sverige på det sättet ska bli rikt. Vi tycker, som sagt, att det är en väldigt viktig satsning.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Maria Larsson. Jag har läst i tidningsartiklar och sett pressmeddelanden där det står – och du sade det själv i ditt tal – att nu kommer allting att förändras för småföretagen. Regelförenklingsarbetet kommer att påskyndas och så vidare. Jag skulle vilja fråga vad det är i det som antagligen kommer att bli ett tillkännagivande till regeringen som är så dramatiskt. Regeringen har ju själv tagit upp de flesta av de saker som ni driver igenom i den skrivelse som är lämnad till riksdagen.

Det finns några skillnader. Man har sagt att man ”bör” lämna in en ansökan till OECD under innevarande år. Ni säger att man ”ska” göra det. Ni säger att det ska tas fram ett kvantitativt mål. Regeringen säger att vi först måste få fram mätmetoder och att vi ska ta fram ett handlingsprogram. Vad är den stora skillnaden mer än det som Maria Larsson har tagit upp, att hela regelverket ska granskas?

Detta kommer att låsa upp oerhört många människor. Vi ska titta på miljöbalken. Vi ska titta på arbetsrätten. Vi ska titta på livsmedelstillsynen. Är detta produktivt? Är inte detta bara ett sätt att driva plakatpolitik i stället för sakpolitik som inte kommer att förändra någonting i grunden?

Anf. 76 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på någon av de två frågor jag ställde. Det var inte ens i närheten. Jag förmodar att Marie Granlund återkommer i sitt nästa inlägg. Annars är det ett svaghetstecken, tycker jag.

Min retoriska fråga när det gäller barnen blir naturligtvis: Anser Marie Granlund att kunskap kan förmedlas någon annanstans än i förskolan? Är föräldrar kompetenta att också förmedla kunskap? Kan det ske kunskapsinhämtande inom hemmets väggar? Det är min fråga tillbaka.

Sedan blir jag orolig när jag hör Marie Granlund som inte har förstått vad det här uppdraget, som riksdagen förhoppningsvis kommer att ge till regeringen, innebär. Det är precis det vi efterlyser, eftersom det har lyst med sin frånvaro tidigare, en genomgång av hela regelverket. Ambitionsnivån har ibland funnits just när man talar från regeringens sida, men handlingen har uteblivit.

Sedan har naturligtvis våra krav till viss del tillmötesgått på utskottsnivå. Det fanns ingenting i regeringens proposition om att man skulle gå till OECD och begära en granskning. Det har skett förhandlingar – naturligtvis för att Socialdemokraterna inte vill tappa ansiktet i kammaren – och det är ju bra. Så långt är vi med. Så långt är vi överens. Men Marie Granlund ser i dag inte skillnaden mellan det vi begär och det Socialdemokraterna lägger fram. Det gör mig orolig.

Det kvantitativa målet ska nu sättas upp av regeringen, och det diskuteras förhoppningsvis också av fler partier. Det är ert uppdrag. Den exakta målsättningen är upp till er, men det måste resultera i att man prioriterar det här arbetet på ett sätt som man inte har gjort tidigare, vare sig personalmässigt, arbetsmässigt eller omfångsmässigt. Marie Granlund måste inse att det är en himmelsvid skillnad jämfört med det arbete som

har bedrivits innan. Här handlar det om en kraftsamling framöver, den som vi har efterlyst så länge och som inte har funnits på departementsnivå.

Prot. 2002/03:39
18 december

Näringsliv

Anf. 77 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att vi i utskottets majoritet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, har filat mycket på vårt utlåtande när det gäller regelförenklingar. Men det handlar ju om att vi så gärna skulle vilja ha ett enigt utskott och om att vi skulle kunna undvika de värsta avarterna, som till exempel att hela regelverket ska ses över.

När det gäller arbetsmiljölagsstiftning, arbetsrättslagsstiftning, miljöbalken kommer det, som sagt, att låsas fast hur lång tid som helst. Vi är mer handlingsinriktade än så. Dessutom tar regeringens skrivelse upp att man ska lämna in till OECD, men ni ändrade från "bör" till "ska". Det är sådant som några av oss ägnade oss åt under SSU-tiden. Jag kan tänka mig att det är likadant i andra ungdomsförbund, men när man sitter i riksdagen borde man kanske ta lite mer ansvar för utvecklingen än att bara driva igenom detta för att knäppa regeringen på näsan. Jag kan i och för sig förstå att det, om man är i opposition under en lång tid, kan bli en drivkraft och väldigt viktigt att göra detta. Men jag tycker faktiskt att verkligheten och de små företag som finns i Sverige är viktigare än så.

Jag är övertygad om att föräldrar har oerhört mycket att ge. Jag tror att förskolan finns som ett komplement till dem, och jag tycker är det är bra med en allmän förskola för fyra- och femåringar.

Den svarta sektorn är ett problem. Vi arbetar med detta på olika sätt och håller på med åtgärder bland annat när det gäller taxi. Det är självklart att vi inte kommer att släppa det, men det finns inte *en* enda lösning för att komma fram här.

Vi är övertygade när det gäller vår politik. Vi har också sett att vi stiger uppåt i flera av de undersökningar som, som sagt, inte står socialdemokratin nära. Vi har gått upp från nionde till femte plats vad gäller konkurrenskraft och tillväxtpotentialer. Jag tycker att det talar för sig själv.

Anf. 78 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Nej, det talar inte för sig själv. Grunden för denna debatt är att Sverige har ett alltför dåligt företagsklimat.

Det kom nyligen en internationell studie som heter *Global Entrepreneurship Monitor* som placerar Sverige på 31:a plats bland 37 länder när det gäller entreprenörskap. Den internationella konsultfirman Andersen gjorde en jämförande studie, benchmarking-undersökning, som hette *Not Just Peanuts*. Där hade Sverige det i särklass sämsta entreprenörsklimatet av alla undersökta länder.

Vi fick nyligen nya siffror från den svenska stiftelsen Jobs and Society. De visar nya bottensiffror. Antalet nyregistrerade företag sjunker.

Under Göran Perssons tid som statsminister har vi förlorat sju företagare om dagen. Det är minus 17 000 företagare på sju år. Det är grunden för denna diskussion, Marie Granlund.

Vi har inga ambitioner att få ordning på det svenska skattetrycket eller på de stora offentliga monopolerna som hämmar utvecklingen inom den privata tjänstesektorn. För att nå framgång där måste vi lyfta bort Marie

Granlund och andra socialdemokrater från makten i Sverige. Om vi kör över Socialdemokraterna i eftermiddagens votering kan vi måhända tvinga regeringen att åtminstone få fart på det regelförenklingsarbete som är så viktigt och där så lite har hänt under de gångna sju åren.

Anf. 79 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! När vi kom tillbaka till makten 1994 hade vi ett digert saneringsarbete att ta tag i. Under de åtta åren därefter har tillväxten i Sverige genomsnittligt legat på 3,2 %. Det har vida överstigit enskilda EU-länder och EU som helhet. Det måste väl ändå tala för sig själv?

Vi valde en annan väg. Hade ni fått fortsätta hade ni fortsatt med stora ofinansierade skattesänkningar. Vi valde en annan väg som har visat sig lyckosam.

Jag tycker att det är fantastiskt att vi i Sverige har klarat oss så bra som vi har gjort i den internationella lågkonjunktur som vi befinner oss i nu. I dag kom nya rapporter om att ett nytt stort amerikanskt företag – vid sidan om Enron och andra – har gått i konkurs. Det var ett stort försäkringsbolag.

Jag tycker att det är fantastiskt att Sverige som är så litet har klarat sig så bra. Det tror jag beror på sammanhållningen i det svenska samhället och att vi faktiskt tycker att alla människor är viktiga och att vi satsar på kunskap och kompetens.

Jag skulle vilja fråga Mikael Odenberg hur han tror att den strukturalisering som arbetarrörelsen alltid ställt sig bakom skulle vara möjlig med Moderaternas politik med försämrad a-kassa och ökat antal karensdagar. Förändringsbenägenheten skulle minska med försämrad arbetsrätt.

Är det inte viktigt att försöka ha en samsyn i Sverige? Jag är övertygad om att svenska löntagare tar mycket större del i produktionen och har större förståelse för företagsledningars krav och behov än i andra länder. Det beror på att de är med, att det finns kollektivavtal och att de har representation i bolagsstyrelserna. Jag skulle gärna vilja få Mikael Odenbergs syn på detta.

Anf. 80 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Det ska Marie Granlund gärna få. Vi har ingen ambition att försämra arbetsrätten. Vi vill modernisera den eftersom den i stora stycken är en oöverskådlig lagstiftning som har sina rötter i 70-talets tillverkningsindustri och industrisamhälle. Det är en lagstiftning som är illa anpassad till det moderna näringsliv som nu växer fram. Den är anpassad till de stora företagen, inte till de nya samarbetsformer som växer fram på arbetsmarknaden. Det finns skäl att se över och modernisera lagstiftningen.

Det faktum att vi har tappat 17 000 företagare på sju år är svårt att vända till en framgång, Marie Granlund. Hon slår sig för bröstet, men verkligheten i Sverige är faktiskt den att nästan en och en halv miljon människor står utanför den reguljära arbetsmarknaden. De är öppet arbetslösa, i AMS-åtgärder, förtidspensionerade eller sjukskrivna. I stora delar av Norrlands inland står en tredjedel av den vuxna arbetsföra befolkningen utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Marie Granlund står i talarstolen och säger att vi har klarat oss jättebra i den internationella konkurrensen. Sverige har ju halkat utför i välfärdsligan i snart 30 år. Det krävs rejäla åtgärder. När det gäller den erbarnliga skattepolitiken i landet lär vi inte kunna nå några resultat förrän Socialdemokraterna är borta från regeringsmakten. Men om vi trycker rätt i eftermiddag kanske vi kan tvinga regeringen att få fart på regel-förenklingsarbetet. Det är en liten del, men den är viktig för företagen och dem som vill investera i nya jobb i vårt land.

Anf. 81 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Tror Mikael Odenberg att situationen i Sverige skulle ha varit bättre om man hade genomfört skattesänkningar på 150 miljarder kronor? Det hade framför allt drabbat låginkomsttagare. Tror Mikael Odenberg att vi då hade haft lättare att klara oss i den internationella konkurrensen?

Det är en internationell lågkonjunktur nu. Det finns självklart saker som inte är de bästa i Sverige, men internationellt sett har vi klarat oss oerhört bra i denna lågkonjunktur jämfört med vår omvärld. Vi skulle naturligtvis önska att vi klarat oss ännu bättre.

Vi har lyckats halvera den öppna arbetslösheten. Det är rätt, som Mikael Odenberg säger, att det finns många människor i åtgärder. Men vi tycker inte att det enda som är viktigt här i livet är att gå på Handelshögskolan eller KTH. Vi tycker också att det är viktigt att de människor som minst har fått ta del av samhällets utbildningsutbud bereds möjlighet att studera inom Kanskapslyftet, på komvux och andra ställen. Om man kan utnyttja tiden då man är arbetslös till att göra sådant tycker vi att det är alldeles utmärkt.

Jag tror att Mikael Odenberg utanför kammaren skulle kunna medge att det inte är så stora skillnader på de två alternativ som vi ska votera om senare i eftermiddag när det gäller regelförenkling. Jag tror också att Mikael Odenberg inser att detta mycket handlar om plakatpolitik. Det handlar om att få ett så kallat tillkännagivande till stånd och att knäppa regeringen på näsan. I praktiken innebär det närapå ingenting, förutom möjligtvis att en del saker kommer att stoppas upp för att så mycket resurser kommer att tas i anspråk för att granska varenda paragraf i miljöbalken, livsmedelstillsynen, arbetsrätten och så vidare.

Vi vill vara mer handlingsinriktade. Vi tycker att politiken är för viktig för att hanteras på ett sådant sätt.

Anf. 82 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tänker inte delta i den debatt som Marie Granlund delvis öppnade för om vems felet var och om att ni har sanerat statsfinanserna. Låt oss för guds skull lämna denna debatt därhän. Ni tog ett steg när ni delvis tog tillbaka en del saker för ett tag sedan. Låt oss lämna det vid det.

När det gäller dagens debatt och beslut befinner vi oss däremot i en allvarlig situation. Nyföretagandet har minskat under de senaste åren och har sin lägsta nivå på över tio år. Det räcker med att säga det. Dessutom har företagskonkurserna ökat med 10 %. Vi ser ingen ändring på detta. Regeringens egna redovisningar visar ju på hur allvarlig situationen är. Färre ska försörja fler.

Herr talman! Att ha tagit upp något är inte samma sak som att verkligen ha gjort något. Det är en väsentlig skillnad. För mig handlar det inte om plakatpolitik. Att verkligen göra något är något helt annat än att ta upp, fundera på och så vidare. Det är en väsentlig skillnad på om man verkligen gör något eller om man bara pratar om det.

I mitt anförande tog jag upp en annan sak som kanske inte var så tydlig men som jag tycker är kärnan i hela debatten. Varför är det finare att vinna på Bingolotto på lördag än att tjäna pengar på ett eget företagande? Varför är det finare att vara anställd än att ha ett eget företag och till och med anställa andra människor? Det är en väsentlig fråga som jag ställer mig väldigt ofta.

Hur har klimatet och attityden mot företagande, uppfinnare och entreprenörer kunnat ändras så dramatiskt? Det har inte alltid varit så i Sverige. På 50-talet var vi en småföretagarnation med väldigt många familjer och enskilda som levde på sitt företagande. Det var en naturlig väg att gå. Så är det inte längre. Den nöten i företagsklimatet är mycket viktig att knäcka. Det är ingen plakatpolitik.

Anf. 83 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Regelförenklingsarbete är av största vikt för småföretagen – jag ska komma tillbaka till det. Men det finns andra saker som jag tror är ännu viktigare. Det handlar om kapitalförsörjning. Det finns ganska gott om riskkapital men inte alltid till de inledande skedena och kanske inte alltid över hela landet. Väldigt mycket är koncentrerat till Stockholmsregionen. Detta är en av de stora frågorna tillsammans med tekniköverföring, universitet och högskolor.

Detta pratar ni inte alls om. Ert budgetalternativ spretar mellan partierna och olika poster. Någon vill satsa på innovation, medan någon annan är emot det. Någon vill satsa på rymden, och någon annan är emot det. En tredje är emot något annat.

Nu koncentrerar ni hela ert politiska budskap till regelförenklingar eftersom ni kan få igenom ett tillkännagivande mot regeringen som faktiskt inte innebär någonting. Om regeringen säger att den ska lämna in ärendet till OECD för en granskning säger ni att vi ska göra det i år. Regeringen har kanske sagt att vi ska göra det nästa år. Jag har lite svårt att förstå storheten i det. Problemet är däremot hela regelverket. Det ska ses över: miljöbalk, arbetsrätt, livsmedelstillsyn och så vidare.

Jag har förstått att det finns en allmän strategi att svartmåla Sverige och säga att allting är väldigt dåligt. Jag tycker att det är trist. Det finns andra länder, där man faktiskt försöker sluta upp kring det som är viktigt, både näringslivet som inte hotar med att flytta huvudkontor och politiker som försöker samsas om några stora viktiga frågor.

Det finns en ideologisk klyfta när det gäller hur tillståndet i Sverige är i dag. De krafter som vinner den här kampen om bilden av Sverige kommer att få makten att formulera en vision om hur Sverige ska förändras. Det är en strid om bilden av Sverige och en strid om samhällets framtid. Jag kan tala om att vi kommer att göra allt för inte förlora den här striden. Vi vill inte ha ett samhälle med större klyftor. Vi vill ha ett samhälle med tillväxt och rättvisa.

Anf. 84 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Vi som kommer att vara i majoritet i kammaren i slutet av dagen är i sanning olika partier. Men vi besjålas av samma uppgift, tanke och idé att sätta fart på regelförenklingarna, att minska företagens kostnader och faktiskt ge fler jobb. Det här är inte bara en isolerad företeelse i sig som ett betänkande, som en del i en budgetproposition. Det här är ett aktivt verktyg för att vi till exempel ska klara integrationen av de nya svenskar som kommer till Sverige så att vi kan utnyttja dem och använda dem och så de kan få vara med och bygga det nya och framtidens Sverige.

Genom att inte ta de här sakerna på allvar, herr talman, försitter regeringen ett av de allra viktigaste verktygen vi har för en lyckad integration, det vill säga att skapa fler jobb på alla nivåer och inom alla sektorer, och inte bara i den offentliga sektorn. Det behövs riktiga jobb ute i riktiga företag som inte finansieras av skattemedel utan som i stället ger pengar in till statskassan.

Det är inte plakatpolitik. Det är en väsentlig skillnad. Vi måste göra det nu. Vi ska inte tänka på det och göra det sedan. Vi ska göra det nu.

Vill man vara lite mer filosofisk och sammanfatta det i en mening kan man säga så här: I Socialdemokraternas Sverige är det trots allt finare att vinna pengar Bingolotto på lördag än att ha förtjänat dem genom eget hårt arbete i ett eget företag. Det är detta som är grunden till problemet.

Anf. 85 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag vidhåller fortfarande att det handlar om plakatpolitik. Ett av de krav som man kommer att driva igenom senare i eftermiddag innebär att man ska ha mätmetoder – det är något som regeringen redan har sagt att man ska ta fram – och man slår fast att dessa ska vara i enlighet med OECD:s metoder. Regeringen har tidigare sagt att Danmark och Nederländerna har kommit längre än vad OECD har gjort på det här området. Därför vill regeringen titta på vad Danmark och Nederländerna har gjort. Men ni säger att det ska vara i enlighet med OECD:s metoder. Vad är det konstruktiva i detta? På vilket sätt försöker man komma fram?

Det låter ju jättebra att hela regelverket ska ses över, men det handlar inte bara om förmånsrättsregler, 3:12-regler eller något sådant. Det handlar om miljöbalken, arbetsrätten och livsmedelstillsynen. Det är ett gigantiskt arbete som man bara kommer att stoppa upp i stället för att få fram ett handlingsprogram som vi snabbt kan sätta i verket. Vi vill faktiskt också göra detta. Det har hänt en hel del under de här fyra åren, precis som under den tidigare perioden. Väldigt många regler har försvunnit. Väldigt mycket har förenklats. Vi ska självklart inte slå oss till ro med det.

Jag upplever det som kommer att hända här i dag så att man knäpper regeringen på näsan. Jag tror inte att någon enskild företagare kommer att märka någon som helst skillnad här.

I övrigt vill jag bara säga att vi har prövat på den borgerliga politiken. Trots de skatter vi har i Sverige och trots de regler vi har i Sverige har vi under de senaste åtta åren haft en högre tillväxt än vad de enskilda EU-länderna har haft och än vad genomsnittet i EU har varit. Det måste ju ändå tyda på att vi inte har misslyckats totalt. Det kanske är den svenska

Näringsliv

Anf. 86 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! När vi politiker diskuterar näringsfrågor och näringslivets utveckling säger vi ofta att Sverige måste satsa på kvalificerade produkter och tjänster samt se till att ligga i teknikens framkant.

Det låter bra, och det är säkert riktigt som politisk inriktning. Men den här inriktningen får inte betyda att vi underskattar betydelsen av traditionell industriell verksamhet, vilket jag tycker händer då och då. Verksamheter som stål- och skogsindustri, spånskivetillverkning, gjuterier och vanlig möbelindustri betyder fortfarande väldigt mycket för svensk sysselsättning och ekonomi. Dessa traditionella verksamheter innehåller i dag väldigt mycket av den moderna teknologins landvinningar.

Tendenserna att se dessa basnäringar som gammal verksamhet har försvårat nyrekryteringen till de här branscherna. Den här utvecklingen måste naturligtvis vändas. Det är faktiskt moderna och i många fall högteknologiska arbetsuppgifter det handlar om. Det är i den här industrin som de värden skapas som vi så väl behöver för att klara en bra sjukvård och omsorg.

Herr talman! Det händer också positiva saker på den här fronten. Det visar sig att Sverige är ett attraktivt alternativ när företag investerar i nya verkstäder. Scania koncentrerar sin verksamhet till Oskarshamn. Den välkände kapitalisten Bennet anser att det finns klara fördelar med att förlägga tillverkning i Sverige. Det här är naturligtvis positivt.

Vad här har sagts om industrin vill jag faktiskt också säga om fiskerinäringen. Det finns de som anser att det inte behövs några svenska fiskare. Man kan ju importera fisken, liksom maskiner och möbler. Vi är ju så rika i det här landet så vi behöver inte ha folk som står och gör de här sakerna. Jag tror att det är en felsyn.

Herr talman! Det är ändå viktigt att vårt land ligger i framkanten av den tekniska utvecklingen. För ett land som Sverige, som ligger relativt långt från marknaden och har en relativt liten egen befolkning och marknad, är det viktigt att vara snäppet duktigare än våra konkurrenter i ett antal avseenden. Staten har här ett stort ansvar och en viktig roll framför allt när det gäller forskningen, och då även den tillämpade forskningen. Det är bra att vi nu tar ett ordentligt tag om vad som kan kallas miljödriven näringspolitik. Det är på de områdena som Sverige kommer att ha stora möjligheter i framtiden.

Det är därför med förvåning man läser till exempel den folkpartistiska anslagsmotionen. Där anser Folkpartiet att man kan spara 100 miljoner på Verket för innovationssystem, Vinnova, samt 100 miljoner på rymdverksamheten.

Herr talman! I ett läge när näringslivet och forskarvärlden febrilt letar efter mer resurser till den tillämpade forskningen vill Folkpartiet minska resurserna. När det gäller rymdverksamheten handlar Folkpartiets prutning om en nedbantning på ca 20 %. Har man tänkt igenom sådana förslag ordentligt?

Herr talman! Konkurrenspolitiken blir allt viktigare. Det är vi överens om. Riksdagens tidigare beslut om en intensifiering av kartellbekämpningen är ett viktigt inslag för att minska intresset för kartellbildning och för att öka den sunda konkurrensen.

Jag vill påstå att ett nytt inslag i konkurrenspolitiken är hanteringen av de statliga företagen. Jag tänker på Vattenfall, Vin & Sprit, SJ, Posten, Sveaskog och Telia. Det finns kanske fler som man skulle kunna nämna i sammanhanget, men det räcker med dessa. Det står alltmer klart att en avyttring av dessa företag skulle minska konkurrensen på de berörda marknaderna, och detta utöver alla andra samhällsliga negativa konsekvenser. Det finns de som tycker att man ska sälja Vattenfall utan att ta konsekvenserna. Detta skulle naturligtvis innebära att andra stora aktörer skulle ta över. Samma sak gäller Vin & Sprit. När det gäller SJ är väl frågan om det finns någon som kan driva den verksamheten utan ett ordentligt samhällsstöd, åtminstone i det här landet.

Det är tydligen så att ett fortsatt statligt ägande av de gamla traditionella statliga företagen är bättre för konkurrenssituationen än att sälja ut hela eller delar av företagen. Kan man hoppas på en borgerlig omprövning i den här klassiska höger-vänsterfrågan? Jag tycker att jag och mitt parti har försökt att diskutera detta och problematisera vad som egentligen händer om man skulle sälja ut vissa företag. Man behöver inte tycka att man absolut ska ha statliga företag, men man kan ändå tycka att de behövs om konkurrensen förbättras genom dem.

Herr talman! Det är bra om de svenska företagen kommer alltmer i fokus. Pomperipossaskatten slopas, och 3:12-reglerna ska ses över. Det är viktigt att generationsskiften underlättas samt att det kommer fram ett förslag om schablonbeskattning av vissa branscher.

Frågan om arbetsgivarinträde vid sjukdom diskuteras för fullt just nu. Jag tycker att det handlar om två frågor: dels om att vi ska ha system för sjukförsäkringen som inte slår alltför hårt mot de små företagen, dels om att systemet inte utestänger en arbetstagare som lider av vissa krämpor eller är sjukskriven några gånger per år. Kunde man åstadkomma ett sådant system, så att småföretagen känner att de törs anställa, skulle det naturligtvis innebära väldigt många nyanställningar i de svenska småföretagen.

De borgerliga partierna samt, något överraskande, Miljöpartiet har avgivit en något märklig reservation vad gäller regelförenklingsarbetet, vilken nu mycket har varit uppe till diskussion. Det är intressant att höra Mikael Odenbergs tvivelaktiga beröm av Miljöpartiet. Jag tycker att det borde få Ingegerd Saarinen att tänka sig för ett varv till.

Man nöjer sig inte med de skrivningar som utskottet gör utan vill ha ett tillkännagivande om att *hela* det svenska regelverket för företag ska gås igenom. Maria Larsson tror att småföretagaren vid uppvaknandet varje morgon tänker igenom vad de 20 000 olika reglerna innebär. Se, det tror inte jag. Så mycket känner jag småföretagarna att jag vet att de har helt andra saker att tänka på på morgonen än vilka regler man ska följa eller eventuellt inte följa. Det där är ett sätt att överdriva situationen.

Detta med att gå igenom hela regelbördan kommer att få konsekvenser för det fortsatta arbetet, precis som Marie Granlund förut har sagt. Är de borgerliga partierna medvetna om att man härvid påverkar regelbör-

dan väldigt mycket? Det gäller exempelvis när man anser att man ska ha samma regler för enskild firma som för aktiebolag. Och kanske framför allt: Är Miljöpartiet medvetet om att den stora delen av regelbördan utgörs av miljöbalkens regler? Det handlar om livsmedelskontrollen. Är Miljöpartiet berett att på något sätt börja tumma på dessa regler?

Hur som helst, herr talman, kommer naturligtvis ett beslut som skulle innebära att hela regelbördan ska gås igenom – och då menar man naturligtvis att den ska granskas på alla möjliga sätt – att få konsekvenser någonstans. Det är ett oseriöst förslag, som hotar att lamslå en hel del annan verksamhet som berör småföretagens villkor.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i dess helhet.

Anf. 87 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Nej, Lennart Beijer, varken Folkpartiet, Miljöpartiet eller några andra partier – de kan väl i och för sig senare tala för sig själva – är beredda att försämra livsmedelskvaliteten, tvärtom. Vi har ju just föreslagit att en ny myndighet ska få i uppgift att verkligen garantera en god livsmedelskvalitet både på det som man köper i affärerna och på det som man äter på restaurangerna och så vidare. Det behöver Lennart Beijer alltså inte vara rädd för.

Men vi är beredda att se över alla de onödiga lagar, regler och förordningar som styr att företagen inte investerar till exempel i miljöförbättrande åtgärder, reningsverk och annat, som Lennart Beijer mycket väl känner till. Det kan i dag vara mycket mer kostsamt och besvärligt att bygga till och förbättra sin miljöanläggning än vad det kostar att betala böter för den. Regelverket är så krångligt och kostnaderna för åtgärderna är så höga.

Vi ska inte ha en miljölagstiftning som motverkar förbättringar i miljön på våra företag. Det är ett exempel på sådant som vi vill ta bort, och det måste göras nu.

I våra budgetalternativ finns det många saker att tala om. Lennart Beijer glömde att säga att vi har mer pengar till Konkurrensverket, till konkurrensforskningen och så vidare.

Jag vill ställa en uppriktigt menad fråga till Lennart Beijer. Vänsterpartiet och Lennart Beijer har gjort sig kända som kvinnors förespråkare, och man vill gärna utmåla sig som ett feministiskt parti. Vi har i Sverige i dag ett monopol i bland annat offentlig sektor, vård och så vidare, på många områden som förhindrar kvinnor att starta och driva egna företag i Sverige. Tycker Lennart Beijer att detta är förenligt med en feministisk profil? Vill man se fler kvinnliga företagare?

Anf. 88 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det låter naturligtvis alltid bra när man säger att man är beredd att ta bort allt som är dåligt men behålla det som är bra. Eva Flyborg nämner miljöanläggningar och liknande saker, och jag ser mycket tydligt framför mig hur väldigt oeniga vi kommer att vara om många av de här reglernas borttagande eller inte. Antagligen är alla regler någon gång motiverade. Det får inte vara så att vi ska försämra arbetsmiljö och annat. Kraven går här precis åt det andra hållet.

Vad gäller frågan om vårt parti är feministiskt lär vi nog kunna fortsätta att vara det rätt så bra. Satsningen på den offentliga sektorn innebär naturligtvis att vi i Sverige har mycket färre företag med motsvarande verksamheter än vad man har ute i Europa och i andra länder. Men Eva Flyborg ska också veta att Sverige har lyckats se till att kvinnorna verkligen kommer ut på arbetsmarknaden och har arbeten. Inget annat land kan mäta sig med Sverige när det gäller procentuellt deltagande av kvinnor i arbetslivet.

Man måste ta in hela denna bild när man granskar vilka jobb som skapas och hur situationen ser ut i olika länder.

Anf. 89 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Just det. I Vänsterpartiets Sverige ska kvinnorna vara glada för att de över huvud taget har ett jobb. De ska inte ställa krav på högre löner och så vidare, sådant som kommer till stånd när man har konkurrens till exempel inom offentlig sektor. Finns det flera arbetsgivare att gå till höjs kvinnolönerna, inte på politisk väg utan enligt marknadens spelregler.

Vi pratade tidigare om statliga företag. Det är lite intressant. Vi hade i fredags en utfrågning av näringsministern om SJ:s situation. SJ har dumpat priserna och har därmed utkonkurrerat mindre, privata bolag. Är det ett exempel på en god statlig företagspolitik som Vänsterpartiet vill stå för?

Jag skulle också vilja få svar på frågan om det är finare att vinna 30 miljoner på lördagens Bingolotto än att tjäna dem på egen företagsamhet, på eget arbete?

Anf. 90 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det är jättebra om man tjänar pengar på eget arbete, men för den skull vill jag inte slå ned på dem som lyckats vinna i ett spel som många av oss deltar i. Det är svårt att jämföra de båda sakerna.

Enligt Eva Flyborg ger fler arbetsgivare större möjligheter att välja och högre löner. Jag vill mena att hon har fel. Vi har i vårt land branscher med väldigt många kvinnor anställda som inte har lyckats med detta, trots att det vimlar av arbetsgivare och olika arbetsplatser. Jag tänker naturligtvis bland annat på dem som jobbar inom Handels område. De har inte av den här anledningen på något sätt fått upp sina löner.

Vad gäller kvinnolöner inom den offentliga sektorn är vi allihop ganska väl medvetna om dem och Vänsterpartiet har använt en stor del av valrörelsen åt att verkligen framhålla att framför allt kvinnolönerna behöver höjas ganska ordentligt. Det är bra om Folkpartiet hänger med i den svängen.

Anf. 91 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Som svar på Lennart Beijers fråga om det inte bekymrar mig att Mikael Odenberg ger Miljöpartiet ett visst erkännande vill jag säga att det bekymrar mig faktiskt inte. Dessutom får jag väl säga att jag tycker att det beröm som kom över Mikael Odens läppar var hovsamt, om man säger så. Så det tycker jag nog att vi kan ta lugnt på.

Socialdemokraterna och Vänstern betar sig som om det regelverk som ska förändras i huvudsak är miljölagstiftningen och att några andra

regelverk att förändra eller förenkla inte finns. Nu är det visserligen så att miljölagstiftningen ses över just nu. Det arbetet tror jag inte påverkas nämnvärt av det beslut som vi är beredda att fatta i dag.

Jag är övertygad om att när nu regelverket ses över och miljölagstiftningen ses över tar man även det här med regelförenkling i beaktande. Men det är klart att målen med miljöpolitiken inte får sänkas. Det är en självklarhet.

Det som jag har sett många exempel på när jag har haft kontakt med företag är att detaljerade regler förhindrar miljöutveckling. Många myndigheter har till exempel regler som inte går ut från det de borde ha; mål för verksamheten, mål för vad man vill uppnå och vilka krav man ska ha för att nå målen. Tvärtom finns det en massa regler som ger detaljutformningar som konserverar utvecklingen och hindrar nya idéer från att kunna förverkligas.

Det här är på något sätt också ett utslag av den konservatism som finns hos myndigheter och som är väldigt bekymmersam. Det är en bra följd av att hela regelverket ska ses över att även dessa motsträviga myndigheter faktiskt blir tvingade att gå igenom sina regelverk och tvingade att minska antalet regler. Då kanske de även får bort en del av de destruktiva regler som hindrar utveckling – även miljöutveckling – i Sverige.

Anf. 92 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Jag kan ge Ingegerd Saarinen rätt i att det vore jättebra om man i stället för detaljregler hade ramar, något som man ska uppnå. Nu är det bara så att en del regler ju har kommit till just för att det är så svårt att få en uppfyllelse av de här ramarna. Det går ju åt väldigt mycket andra insatser då, om vi ska kolla att man verkligen lever upp till det som vi har tänkt oss. Då kan det naturligtvis ibland vara lättare med detaljregler. Men jag är för att minska på sådana regler som egentligen bara uppfattas som hindrande.

Vi har inte heller något emot att man ser över i princip hela regelverket, men vi tycker faktiskt att det här var att ta i, när alla ändå vet om att detta är omöjligt. Framför allt är det omöjligt om man ska göra något annat, vidta några andra viktiga åtgärder också, för småföretagen.

Jag tror faktiskt, Ingegerd Saarinen, att vi inte ska nonchalera de här sakerna, som miljöbalken, livsmedelstillsynen, arbetsrätten. Det är alldeles självklart att det här finns intressen som vill börja rulla upp de här lagarna igen. Men det kan man ju inte göra med en utredning. Sådana frågor kommer i så fall tillbaka. Men jag tycker ändå att det är synd att Miljöpartiet inte kan vara med på den klokare delen av politiken.

Anf. 93 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Lennart Beijer, regelförenkling betyder inte att vi ska förändra politiken. Regelförändring handlar om hur det hela utförs, hur de regler som riksdagen ålägger till exempel företag utförs. Det är det man måste se över, för utförandet kan ofta sätta käppar i hjulet för det vi vill här i riksdagen med de regler som vi skapar. Det är mycket viktigt i fråga om myndigheter, som gärna lutar sig tillbaka och säger: Så här har vi alltid gjort. Det finns väldigt viktiga myndigheter som faktiskt säger: Det där vill vi inte förändra, för så här har vi alltid gjort. Det är viktigt att

de faktiskt tvingas göra något åt sitt regelverk och se över det. Det är hög tid.

Prot. 2002/03:39
18 december

Näringsliv

Anf. 94 LENNART

BEIJER (v):

Herr talman! Det är ju precis det arbetet som ändå har påbörjats. Det tycker jag nog att Ingegerd Saarinen kan hålla med om. Sedan tycker vi allihop att det borde kunna gå fortare. Man skulle kunna göra lite mer. Då har vi nästan identiskt lika skrivningar med den skillnaden att Miljöpartiet har tyckt att det var intressant att hoppa på en skrivning där hela det nuvarande regelverket ska gås igenom under mandatperioden.

Då har vi förstått att detta är en mycket svår sak. Det kommer att försvåra arbetet, och vi kan inte vara säkra på att vi egentligen blir särskilt offensiva. Skulle det vara så att detta i stället hindrar en vettig genomgång och förändring av regelverket vore det naturligtvis synd. Jag skulle beklaga det mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Regional utjämning och utveckling

*Regional utjämning
och utveckling*

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2002/03:NU2

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 95 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1, Allmän inriktning av den regionala utvecklingspolitiken.

Allt är vid det gamla när det gäller regional utvecklingspolitik – eller gammal hederlig regionalpolitik. Det rullar på i gamla uppkörda hjulspår. Politiken byter bara namn. Regionalt utvecklingsbidrag, sysselsättningsstöd, transportstöd, stöd till kommersiell service – stöd, stöd, stöd. Allt är vid det gamla.

Någon eller några trodde väl på någon förändring i regionalpolitikens inriktning när den regionalpolitiska utredningen kom, som talade om analys, strategi och åtgärder, alltså ett helt annat sätt att angripa just det problem som hela Sverige lider av, nämligen låg tillväxt. Omvärlden måste ju tro att vi är mindre vetande som går upp hit i talarstolen och försöker bräcka varandra med mer eller mindre pengar till regionalpolitiken när problemen runtom i landet är av mer grundläggande karaktär. Det gäller exempelvis vägarna, skatterna, energin, utbildningen och så vidare.

Utgiftsområde 19 är ett väldigt begränsat utgiftsområde, som delar ut några företagsstöd här och var. Omvärlden måste också tro att vi är mindre vetande som inte går upp i talarstolen i fråga om regionalpolitiken och säger vår mening vad gäller energipolitiken, beroende på dess inverkan på Sveriges olika regioner. Vad är spotmarknadspriset i dag?

60, 70 eller 80 öre per kilowattimme? Till det kommer energiskatterna, som ständigt höjs. Dessutom väntar ytterligare prishöjningar bakom hörnet när elcertifikaten ska sjösättas. Det är alltid mer, mer, mer! Mer av hinder – aldrig en tanke från majoriteten på att just tillgången till elenergi, och därmed priset på elenergi, är avgörande för svensk ekonomi, åtminstone i dagsläget.

När pappersbruk i Sverige överväger att stänga på grund av elprisnivån måste ju omvärlden tro att vi är galna då vi samtidigt stänger väl fungerande kärnkraftverk. Vattenkraften, kärnkraften och bioenergin, hörnpelarna i den svenska energibalansen, har alltid garanterat tillgång till el till rimliga priser. Skogen har fått ett värde tack vare att vedfibren har kunnat förädlas till papper med hjälp av elenergi. Det har i sin tur genererat jobb, exportnetto och pengar ut till bygderna.

Men inte bara det. Ute i bygderna har skogsägaren kunnat sälja veden och timret. Det har i sin tur genererat pengar till bygderna. År efter år, hela tiden – alltid har skogen haft ett värde tack vare industrin och tillgången till billig energi. Nu är det ett skarpt läge. Vad ska bygden leva av den här gången om efterfrågan på flisen eller veden upphör? Vad ska åkaren leva av, eller vad ska entreprenören leva av? Är det EU:s strukturfonder? Är det vindkraftverk, där elen måste säljas med subventionsinnehåll för att någon ska efterfråga den eller som behöver tvångströja i form av elcertifikat?

Herr talman! Den energipolitik som regeringen bedriver och administrerar i dag är huvudlös. Den är som att sikta på och skjuta sig själv i foten.

Vad är alla stöd värda när verkligheten har kommit i kapp oss? Glöm inte heller privatpersonerna som måste värma sin villa. Det blir minst fördubblade elpriser. En villa i mellersta Sverige tar dubbelt så mycket energi som en villa i södra Sverige. Flyttar vi upp en bit dubbels energibehovet en gång till. Men energiskatterna ska i alla fall höjas från årsskiftet och vi ska tvingas, med certifikaten, att betala elströmmen en gång till.

Vad tänker majoriteten föreslå? Är det elprisunderhåll till de som inte kan bo kvar i sina hus? Eller är det så fiffigt uträknat att om elpriset stiger tillräckligt mycket så kommer det att löna sig att elda upp veden och sågtimret i stället för att skicka det till industrin.

Alla förstår vad det kommer att betyda om sågverket lägger ned och jobben flyttar från Insjön i Dalarna, från Jämtlamell i Stugun eller från Vida Timber i Småland till någon annanstans i omvärlden där förutsättningarna är rimliga för den sortens verksamhet.

Ni socialdemokrater har fått som ni vill. Energin i Sverige har blivit svindyr. Jobben försvinner och behoven av stöd i olika former kommer att öka. Efter en sådan manöver kommer säkert vi moderater att anklagas för att lemlästa regionalpolitiken och vara okänsliga för svaga regioner. Inget kan vara mer felaktigt. Åkaren får för en gångs skull sänkt dieselskatt med vår politik och transportkostnaden minskar.

Vi behåller den kärnkraft som vi kan producera i det här landet och elpriset sjunker. Pappersbruket kan fortsätta producera och efterfråga ved för sina ändamål och villaägaren behöver inte frysa. Behoven av stöd minskar och det kanske rentav blir investeringar för att pappersfabriken känner tillförsikt inför framtiden. Den regionala utvecklingen blomstrar

och stödsystemen går i graven. Med en bra politik behövs ingen stödpolitik, vare sig från Bryssel eller Stockholm.

Varför, Reynoldh Furustrand, börjar ni socialdemokrater aldrig från grunden? Se till att energipolitiken fungerar, att skatterna är konkurrenskraftiga, att ni underlättar för företagaren, att vägarna finns där och att tillgången på arbetskraft finns där när företaget behöver expandera. Det kallas för grundläggande förutsättningar för företagande.

Nej, ni kör på som vanligt: Hojta på ett bidrag som kanske mer stjälper än hjälper och fortsätt gnäll över oss moderater som inte förstår betydelsen av mer stöd.

Förresten, läste ni Dagens Industri häromdagen? Det var ett *call center*-företag som tack vare ett bidrag kan flytta sin verksamhet från Dorotea till Sollefteå. Staten uppmuntrar alltså en flytt från en extrem glesbygdskommun som Dorotea till Sollefteå. För varje arbetsplats som flyttar från Dorotea till Sollefteå får bolaget 200 000 kr av skattebetalarna i bonus, för att man gör den flytten. Allt detta stöds av den socialdemokratiska regeringen. Regionalpolitiken har firat en triumf.

Sollefteå blev en prioriterad ort när regeringen lade ned förbanden i staden. Den prioriteringen innebär förstås att jobbtillfällena kan knyckas från andra glesbygdskommuner, exempelvis Dorotea, och flyttas till exempelvis Sollefteå. Och regeringen tycker att det är okej.

Regionalpolitiken har firat nya triumfer.

Är det så vi vill ha det, att jobb skyfflas runt mellan krisorterna med hjälp av snillrika stödsystem? Vore det inte bättre att vi i det här landet bestämde oss för att underlätta för att företagen ska kunna växa? Hellre hjälpa än stjälpa. Det kallar jag för en strategi för tillväxt, en strategi som skulle hjälpa alla regioner att på ett bättre sätt än hittills klara sina problem. Det var också vad den regionalpolitiska utredningen kom fram till, nämligen att stöd och bidrag aldrig kan ersätta entreprenörskap och god företagargärning. Men ändå rullar regeringen fram sin regionala utvecklingspolitik på samma vis som den alltid har gjort: Högre skatter, mer och krångligare regler, dyrare energi och så vidare.

Bestäm er, socialdemokrater, en gång för alla! Tänker ni lyfta Sverige i tillväxtligan så måste ni byta taktik. När man ligger långt efter måste man hitta på någonting, och hitta på något som inte är samma soppa som skapade problemen.

Herr talman! Till sist några ord om EU:s regionalpolitik. Vi borgare har ju fått på skallen runtom i bidragslandet för att vi skulle spela bort Sveriges strukturfondsmiljarder. Ingenting kan vara mera fel. Så länge vi finns inne i stödsystemen, vad de än heter, ska vi som nation se till att plocka hem varenda krona som finns att hämta hem. Men mot bakgrund av att EU snart är 25 så kanske det finns skäl i att titta på hur framtiden med strukturfondsprogrammen ska se ut.

Att för svenskt vidkommande i en framtid skicka 2 kr till Bryssel och sedan få 75 öre tillbaka verkar inte så välbetänkt. Hjälpen borde i rimlighetens namn utgå till dem som har de värsta problemen. Jag kan lova er, socialdemokrater, att ni inte blir rika på den här typen av affärer. Jag skulle kalla det Ebberöds bank.

Ingen kan väl heller på allvar tro att Sverige skulle vara någon form av vinnare på regionalpolitiken när länder som Lettland och Polen blir medlemmar. Då kan det vara bättre med ett system med en avräkning på

medlemsavgiften och att regionalpolitiken blir nationell till sin karaktär. Då skulle vi också slippa en massa regler som krånglar till tillvaron för näringsidkaren och hindrar utveckling.

Ett annat argument som är mycket viktigt att komma ihåg i sammanhanget är den så kallade Gislavedseffekten, nämligen att bidrag snedvrider konkurrensen mellan länder och kommer att missgynna vårt land. Exempel på det är jättesatsningarna i gamla Östtyskland där det har byggts och byggs jätteanläggningar inom sågverk, massa och papper. Allt det missgynnar Sverige och svensk industri. Jag uppmanar verkligen regeringen att ta det här mycket påtagliga hotet på allvar och se till att regionalpolitiken inom EU inte fördärvar för svensk industri.

Stendal massabruk, Stallinger sågverk, Hamburger Group wellpapp, Leipa, LWC och så vidare – en rad industrianläggningar har byggts med hjälp av stödpengar, vilket förstås är konkurrensnedvridande så att det stänker om det. Om ni framhärdar i er syn på en framtida regionalpolitik inom EU innebär det med andra ord ett hinder eller ett hot mot svensk skogsindustri. Det innebär att ni aktivt stöder en fortsatt utbyggnad av industrier som endast kommer till stånd med hjälp av subsidier. Det i sin tur är ett hot mot den svenska landsbygden

Anf. 96 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2. Självfallet står jag också bakom reservation 1 som Ola Sundell redan har yrkat bifall till. Jag vill också understryka att vi inte deltar i beslutet under punkt 5 eftersom vårt budgetförslag tidigare har fallit.

Enligt min och Folkpartiets mening är den regionalpolitik som majoriteten förespråkar i många stycken helt felaktig. Vi vänder oss framför allt mot de selektiva stöden som snedvrider konkurrensen och som kräver mycket onödig byråkrati. Jag har inte tagit fram någon uppgift om hur många personer på våra olika länsstyrelser som arbetar med att fördela företagsstöd, men jag vet att det är många.

Det viktigaste för en bra regional utveckling över hela landet är satsningar på god infrastruktur, utbildning och en rimlig samhällsservice. Det är också enligt vår mening oerhört viktigt att ha färre och enklare regler för företagen, precis som Eva Flyborg har framhållit i den tidigare debatten.

Även om vi vill ta bort de flesta bidragsformer anser vi att det är angeläget att behålla godstransportstödet, som utjämnar de konkurrensackdelar som långa avstånd innebär. Av samma skäl har vi länge förespråkat ett persontransportstöd, som ger rimliga konkurrensvillkor för företag som har sitt kapital i de anställdas huvuden och alltså måste lägga mycket pengar på resor.

De selektiva stöden innebär däremot bara en snedvridning av konkurrensen. Som Ola Sundell nämnde har man till exempel i Dorotea fått kännas vid detta. Jag vet att han redan nämnt det, men jag vill i alla fall ta upp exemplet en gång till. Dels tycker jag att det är ett flagrant exempel på hur illa stödpolitiken fungerar, dels har jag ställt en interpellation till Ulrica Messing om detta, vilket gör att mina partikolleger hemma är mycket intresserade av att jag nämner det.

Det handlar alltså om att Proffcom, ett företag som delägs av Profifice, kommer att flytta 25 jobb från Dorotea till Sollefteå med stöd från

staten. Stödet är en del av de 60 miljoner som Björn Rosengren utlovade när regementet i Sollefteå lades ned. Det här är inte rimligt, och jag hoppas att Ulrica Messing den 21 januari kommer att ge ett rimligt svar. Man kan läsa mer om detta i förra fredagens nummer av Dagens Industri. Det är ett exempel på hur felaktigt och snedvridande företagsstöd med selektiv inriktning är.

Folkpartiet har tillsammans med övriga borgerliga partier och Miljöpartiet reserverat sig när det gäller EG:s framtida sammanhållningspolitik, och jag yrkar bifall till reservation nr 2.

På den här punkten är utskottsmajoritetens ställningstagande och reservanternas skrivning egentligen ganska likartade. I båda skrivningarna framhålls att strukturfondsmedlen under den kommande perioden, som alltså börjar 2007, till huvudsaklig del måste gå till de nytillkommande medlemsländerna.

Trots att skillnaderna i skrivning är ganska små ledde det förra veckan till stort rabalder i framför allt Norrlandsmedierna. Uppenbarligen var Socialdemokraterna och Vänstern upprörda över att Miljöpartiet skrivit sig samman med de borgerliga partierna, och den stora propagandaapparaten sattes i gång. Vi som arbetar med dessa frågor blev bombade med mejl och telefonsamtal och har fått utstå kraftig kritik för att vi vill ta bort EU-stöden. Det framställs som om EU-medlen skulle försvinna omedelbart efter nyår. Sanningen är att översynen ska gälla perioden som börjar om fyra år.

Jag känner mig nödsakad att ta kammarens tid i anspråk och läsa upp delar av utskottsmajoritetens ställningstagande och reservationstexten för att det av riksdagsprotokollet ska framgå att skillnaderna är mycket små.

Utskottsmajoriteten, det är alltså s och v som vi hoppas ska förlora i eftermiddagens omröstning, skriver: "Under år 2003 lägger kommissionen fram dels en uppföljningsrapport om den framtida sammanhållningspolitiken, dels den tredje sammanhållningsrapporten med konkreta förslag inför EG:s framtida sammanhållningspolitik. Den breda diskussion som nu äger rum är ägnad att utgöra en förberedelse för de steg i beslutsprocessen som väntar under kommande år.

Inför en kommande utvidgad union blir det än mer befogat att fråga sig om det är rimligt att EU skall spendera stora summor för att åtgärda skillnader i levnadsstandard och sysselsättning inom ett land. Frågan huruvida länderna själva kan ta detta ansvar kan inte undvikas. Vidare bör det inom unionsländerna övervägas om det är rimligt att de länder som har försökt att försäkra sig om en balanserad utveckling skall betala för de länder som har misslyckas med detta. Utskottet vill i likhet med regeringen betona vikten av en allmän budgetrestriktivitet. I detta sammanhang vill utskottet framhålla att det är väsentligt för strukturfondssystemets framgång att kontrollen förbättras och att fusk med strukturfondsmedel bekämpas." Man skriver också att det är rimligt att Sverige nästa år inte får del av dessa pengar. Jag hinner inte läsa allt eftersom det tar för lång tid.

I vår reservation skriver vi: "Enligt vår uppfattning är EG:s regionalpolitik (sammanhållningspolitik) föga framåtsyftande. Det behövs en kraftfull reformering, vilket inte minst aktualiseras i samband med den kommande utvidgningen. Vi menar att det är viktigt att en reform förbereds redan nu inför nästa programperiod trots att det finns olika uppfatt-

ningar om innebörden såväl inom landet som inom övriga EU-länder. Reformen måste innebära att regionalpolitikens inriktning ändras och att dess omfattning minskas. Stödet till de nuvarande medlemsländerna måste tydligt reduceras till förmån för kandidatländerna.”

Vi säger också i reservationen att man bör överväga om det i förhandlingar går att åstadkomma att medlemsländernas avgifter minskas i stället för att pengarna ska skickas fram och tillbaka.

Det märkliga i sammanhanget är att för ett år sedan gjorde riksdagen på utskottets förslag ett uttalande om att se över detta. Det har emellertid inte skett någonting, och inte ett ord nämns i budgetpropositionen. Jag är därför lite förvånad över det enorma rabalder som uppstod. Den som verkligen vill sätta sig in i frågan kan göra det genom att noga läsa både vad utskottet och reservanterna skriver.

Jag kan av egen erfarenhet berätta om den här typen av bidragspengar. Under föregående period, det vill säga mål 6-perioden, satt jag med i två beslutsgrupper för fördelning av pengar. Det var dels den för fördelning i Västerbotten, dels den för hela mål 6-området. Jag kunde konstatera att byråkratin var orimlig. Vid ett beslutsmöte som vi hade i Vilhelmina, alltså ca 20 mil från Umeå, fanns ungefär tio tjänstemän från länsstyrelsen i Umeå med för att redogöra för ett eller två ärenden vardera. Totalt blev det alltså väldigt många arbetstimmar inklusive den långa resan. Man kan fråga sig vad det kostar.

Vidare tar det, även i dag, orimligt lång tid att formulera ansökningar, och det dröjer väldigt länge innan de beviljade pengarna betalas ut. Det i sin tur kan innebära stora likviditetsproblem för projektägarna. Det hände till exempel i Västerbottens län att länsturistnämnden på revisorernas enträgna förslag fick lägga ned eftersom de låg ute med så mycket pengar att de för tillfället hade visst underskott. Samtidigt väntade de på EU-pengar som de var beviljade. Det var en följd av det tokiga system som vi hade då och som vi fortfarande har.

Jag tycker alltså att det är onödigt, och ofta slöseri med tid och pengar, att vi går omvägen om Bryssel för att bedriva en politik för god regional utveckling.

Anf. 97 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2. Jag kan också ställa mig bakom det mesta som moderater och folkpartister redan har sagt. Jag ska dock inte upprepa det utan i stället ta upp exempel på beslut som ur regionalpolitiskt perspektiv fått negativa följder, men även ge några efterföljansvärda exempel.

Regional utjämning och regional utveckling är de två viktiga frågor som behandlas i detta betänkande. Vi lever i ett Sverige som för närvarande har problem med ett fåtal överhettade regioner där den stora befolkningsökningen skapar brist på bostäder och fruktansvärda bostadspri- ser, brist på arbetskraft, höga levnadsomkostnader, stora och stökiga skolor, mycket skadlig stress, trafikchaos och hög brottslighet. Folk i dessa områden mår inte bra, och det kostar oss mycket pengar via olika konton.

Samtidigt har vi områden med minskande befolkning. Det är dem vi huvudsakligen pratar om i detta ärende. De har överskott på bostäder, skolor får stänga i brist på barn, arbetslösheten är hög, landsting och

kommuner får mindre och mindre skatteintäkter och folk får resa många mil varje dag till arbetet på ofta dåliga vägar. Inte heller när situationen är sådan mår folk bra. Också detta kostar mycket pengar.

Genom en klok regionalpolitik borde man kunna lösa dessa båda problem. Regeringen försöker och lyckas också till viss del. Men i alltför hög grad misslyckas regeringen, myndigheter och statliga företag att nå uppsatta regionalpolitiska mål. Att regeringen inom vissa politikområden sitter fast i gammalt ideologiskt tänkande gör det än svårare att nå målen.

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att det framför allt är genom kloka beslut inom andra politikområden än regionalpolitiken som vi kan nå våra regionalpolitiska mål. Det handlar om utformningen av näringslivspolitik, familjepolitiken, asyl- och integrationspolitiken, skattepolitiken med flera områden.

Tänk er att Kristdemokraternas familjepolitik skulle genomföras! Då skulle många i glesbygden, som i dag omöjligt kan nyttja kommunens förskolor flera mil bort, få ersättning för den barnomsorg som de själva måste sköta. Ersättningen skulle motsvara den kostnad som kommunen har för de barn som är i förskolan. Detta arbete, kanske kombinerat med något annat mindre arbete, skulle betydligt öka möjligheten för föräldrar att försörja sig i glesbygden. Barnfamiljerna skulle i större utsträckning kunna bo kvar, och några fler glesbygdsskolor skulle kunna behållas.

Regeringen säger i budgetpropositionen att man tar fram lösningar som kännetecknas av ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv.

Det låter ju bra. Är det detta regeringens helhetsperspektiv vi ser hos Luftfartsverkets styrelse när man till exempel fattar beslut att slå ihop flygledningarna på Arlanda och Sundsvall–Härnösands flygplats och då fastnar för att flytta flygledningen från Sundsvall till Arlanda? Drygt 50 flygledare ska flyttas till Stockholm där det som bekant redan är överhettat. Det regionalpolitiska helhetstänknadet offras i syfte att göra Arlanda mindre olönsamt.

Beslutet innebär, om vi räknar in alla familjerna, att ett 150-tal personer ska flytta från Timrå–Sundsvalls-regionen. Det är en region där man redan har många tomma lägenheter och där befolkningen minskar varje år. Med sådana beslut verkar talet om helhetsperspektiv endast vara vackra ord som tydligen inte Luftfartsverket behöver ta hänsyn till.

Exempel på många sådana felsteg och felbeslut gör att man som representant för en utflyttningsregion och som kristdemokratisk politiker ser mörkt på regeringens förmåga att genomdriva sina fina målsättningar. Vad finns helhetsperspektivet när de flesta av de nya statliga myndigheterna den senaste tiden placerats i Stockholm när det finns regioner som i mycket högre grad skulle behöva få dessa arbetstillfällen?

Det finns ett annat exempel från mina hemtrakter. Var finns det regionala helhetsperspektivet när exempelvis Ortvikens Pappersbruk SCA i Sundsvall vill bygga ut sitt pappersbruk för miljardbelopp och därmed ge regionen fler arbetstillfällen och framför allt en mer konkurrenskraftig industri? Man har fått vänta nio år för att en detaljplan enligt plan- och bygglagen ska bli klar och godkänd. Man har nyligen fått besked om att man får vänta tre år till för att få miljötillstånd. Det är då inte konstigt att SCA tappar intresset och nu säger att satsningen får ske i något annat land.

SCA och andra företag har drabbats av flera liknande fall med orimligt långa handläggningstider. I andra EU-länder tar liknande ärenden ett två år från start till mål. Regeringens så kallade helhetsperspektiv är ibland obefintligt hos de myndigheter som ska besluta i sådana ärenden och är till föga nytta för oss i Norrland som önskar att våra gamla basindustrier ska satsa på nyinvesteringar, bli kvar i bygderna och inte jagas ur landet eller kvävas och dö byråkratins sotsdöd.

Det största hotet mot svaga regioner i Sverige är regeringens oförmåga att skapa bra, generella förutsättningar för näringslivet. Det gäller speciellt för de små och medelstora företagen och deras anställda. Men det gäller också, som jag nyss påvisade, för vissa storföretag. När det gäller att förbättra näringslivsklimatet är det inte alla åtgärder som behöver kosta pengar. Att skapa ett positivt företagsklimat och ha en uppmuntrande attityd från läns- och rikspolitiker betyder mer än man kanske tror.

Jag ska ge ett positivt exempel från verkligheten. Jag har varit småföretagare i det "röda" Timrå i ett trettiotal år. Socialdemokraterna har regerat där sedan Kristi födelse och till år 1998. Då fick de kliva åt sidan, och de övriga sex partierna, "regnbågen", tog över styret. Företagsklimatet i Timrå fram till år 1998 var bland det sämsta i Sverige. I den motvinden har jag stått i 30 år. Vi låg på 242:a plats bland landets kommuner år 1998.

Socialdemokraterna hade under alla år visat ringa intresse för företagsklimatet för små och medelstora företag. Den uppmärksamhet för näringslivet man orkade prestera riktades nästan enbart mot de stora pappersmassfabrikerna. Regnbågsalliansen i Timrå insåg vikten av att ändra på det efter 1998 års val. Efter fyra år har vi nu klättrat 140 platser upp i ligan för företagsvänligaste kommunerna och ligger nu på 102:a plats. Framgången beror i huvudsak på att vi lyckats ändra kommunens inställning till företagsamhet och entreprenörskap och i handling på olika sätt visa att vi uppskattar våra entreprenörer och företagare.

I Timrå har vi från och till haft anledning att vara stolta över vårt ishockeylag över alla partigränser. Men numera visar kommunen också stolthet över duktiga företagare genom att bland annat utse årets företagare och ge bättre service och uppmärksamhet åt företagarna. Detta kostar inte Timrå kommun mycket pengar. Men i dag växer antalet företag, och företagarna trivs och har lust att expandera och anställa mer personal. Det är mycket viktiga komponenter för en positiv regional utveckling. Det är exempel på generella åtgärder som är så mycket viktigare än olika bidragsformer som lätt snedvrider konkurrensen.

Ska denna förändring komma till stånd i hela landet måste gammalt socialdemokratiskt tänkande om företagare och entreprenörer förändras. Socialdemokraterna måste få en bättre förståelse för företagandets villkor. Kommunernas och landstingens monopol på vissa verksamheter måste brytas. Fler av dessa verksamheter måste kunna läggas ut på entreprenad. Detta skulle framför allt vara positivt för många kvinnor som skulle kunna starta eget inom vård, omsorg och städning med mera. Nya företag passar utmärkt att starta i glesbygd.

Tänk om det som står att läsa i regeringens proposition vore en verklighet. Det går: Målet för regionalpolitiken är att den främst ska underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas

så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken. Bästa sättet att förverkliga det är att genom generella beslut skapa bättre skatte- och näringslivspolitik och skapa bättre förutsättningar för att lägga ut offentlig verksamhet på entreprenad. Riktade bidrag till enskilda glesbygdsföretag snedvrider ofta konkurrensen och skapar mer problem än vad de löser, som jag tidigare sade. Sverige måste avbyråkratiseras inom många sektorer, och vanligt sunt förnuft borde få mer genomslag. Då skulle regionalpolitiken också ges chans att fungera bättre.

Vi har i Västernorrland brist på läkare, och från landstinget reser man numera regelbundet runt i Östeuropa för att värva läkare. Sedan ska dessa gå introduktionskurser i svenska innan de kan börja arbeta. Det är en ganska kostsam rekrytering. Samtidigt har vi just nu sju asylsökande läkare som sitter på asylförläggningen i Sundsvall och har gjort det i flera år. De talar redan god svenska och kunde ges arbetstillstånd. De läkarna har inte tillräckliga asylskäl och ska utvisas ur landet säger myndigheten, som tydligen inte heller tillåts ha ett regionalpolitiskt helhetstänkande. Har läkarna tur när de kommer tillbaka till sina hemländer möts de kanske av dessa headhuntrar från landstinget och får kamma tillbaka till Sverige.

Herr talman! Det känns för en västernorrlänning faktiskt lite märkligt att behöva stå här i talarstolen och vädja till regeringen att föra en klokare regionalpolitik för att vi ska få en bättre framtid i Västernorrland. Vi tillför faktiskt Sveriges BNP mest i landet efter Stockholmsregionen. Varje västernorrlänning tillför BNP nästan tre gånger så mycket som genomsnittssvensken. Men skatterna för denna verksamhet hamnar inte i vårt län utan i huvudsak i Stockholm, där näringslivets huvudkontor numera finns. Så är det för fler regioner i landet. Man skulle egentligen kunna klara sig själv om man bildar egen republik och fick behålla alla inkomster av det arbete och de naturresurser som man har.

Därför tycker jag att ni från storstadsregionerna ska vara varsamma med orden när ni talar om bidrag till så kallade svaga regioner. Dessa regioner är inte alltid tärande för Sverige som det kan synas. Det är snarare tvärtom. Dessa regioner skulle dessutom kunna betyda mycket mer för landet om regeringen förstod att satsa mer på marknadsföring av Sverige som turistland. Dessa områden har skogarna, sjöarna, älvarna, bergen, fjällen, vidderna, ensligheten och tystnaden som många turister fascinerar av och längtar att få uppleva. Vi är i dag näst sämst i EU på att marknadsföra vårt land som turistland. Här finns det stora utvecklingsmöjligheter, som speciellt kan få betydelse för glesbygden och därmed minska behoven av bidrag på dessa områden.

Herr talman! Jag avslutar mitt anförande med att påminna om att jag yrkat bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 98 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! I dag har näringsutskottet att debattera tre betänkanden och kammaren att besluta om de politiska inriktningarna i tre politikområden som i allra högsta grad är starkt beroende av varandras prioriteringar och inriktningar. Det borde vara en ekologiskt hållbar energipolitik, en näringspolitik som stimulerar företagandet och en politik som släpper fram de företagsamma människornas frihet att också våga förverkliga idéer. Det borde dessutom vara en regionalpolitik som tar ansvar

för att hela landet får både ta del av tillväxten och ges möjlighet att skapa egen tillväxt.

Då skulle vi ha haft de viktiga förutsättningarna för att skapa livskraft i hela landet, och Sverige skulle därmed ha haft bra förutsättningar för att skapa tillräckliga resurser för kommande behov inom vård, skola och omsorg.

Men tyvärr, herr talman, har vi en socialdemokrati här i riksdagen som snarare väljer att lägga sin kraft på politiska dimridåer än på engagemang i att diskutera och formulera en nationell regionalpolitik värd namnet.

Centerpartiet lägger fram förslag som skapar en utvecklingspolitik som ger förutsättningar för olika regioners och människors möjlighet till utveckling på sina villkor eftersom en stabil tillväxt bara skapas om hela landet får vara med och bidra. Det innebär att bidragstänkandet inom regionalpolitiken borde vara förbi och att det är dags att skapa grundläggande och lika villkor för utveckling i hela landet. Det är ett nationellt ansvar att förbättra företagens villkor. Det är ett statligt ansvar att skapa bra infrastruktur som innebär bra vägar, bra järnvägar, bra och modern teknik och högskolor i hela landet. Därför yrkar jag därmed bifall till reservation 1, där den övergripande synen på framtidsinriktad regional politik ingår.

Herr talman! Jag och Centerpartiet har dock full förståelse för den frustration som de norrländska socialdemokraterna nu tydligen lider av. Det är en frustration över att utvecklingen med vikande befolkningstal, dåliga vägar och ingen bredbandsutbyggnad sker trots löften från den socialdemokratiska regeringen. Det gäller neddragningar inom polisen och dåliga förutsättningar för att starta och driva företag och dessutom en socialdemokratisk regerings motstånd att återföra vattenkraftsvinsterna till Norrlandskommunerna. Lägg därtill oviljan hos Socialdemokraterna att ge svenskt jordbruk villkor som är likvärdiga med dem som motsvarande företagare i konkurrentländerna har.

Jag delar frustrationen med dessa socialdemokrater, som under de senaste två veckorna har hört av sig till centerpartister runtom i hela landet. Jag svarar att det är därför Centerpartiet har föreslagit en rad nationella åtgärder – för att skapa livskraft och självbestämmande i hela landet. Det är också därför jag hoppas att Socialdemokraterna kommer fram ur dimridåerna och tar ansvar för att majoriteten har avslagit att ytterligare 488 miljoner kronor skulle tillföras den nationella regionalpolitiken.

En nationell politik kräver att staten blir bättre på att göra det som staten är satt att sköta och att den inte lägger sig i detaljer som bättre sköts av förtroendevalda på den lokala och regionala nivån. Det är genom ett tydligt underifrånperspektiv i vår planering och vårt engagemang som livskraftiga miljöer och samhällen skapas. Men det är statens ansvar att se till att det till exempel finns en polis och att vi har ett rättsväsende som ger trygghet för människorna varhelst i landet man bor och befinner sig.

För Centerpartiets del är den lokala kraften mycket viktig för att man ska kunna skapa en hållbar och mindre sårbar tillväxt. Därför föreslår vi att resurser tillförs de lokala utvecklingsgrupperna både direkt och via

regional nivå. Men även detta avslås av den majoritetskonstellation som finns i riksdagen.

Herr talman! Socialdemokraterna har misslyckats med att forma och skapa förutsättningar för en nationell regionalpolitik som stärker hela landet. Nu försöker man i stället från socialdemokratiskt håll att göra pengarna från Bryssel till det som avgör Sveriges – och då speciellt Norrlands – överlevnad. Sanningen är, herr talman, att om Norrland och svensk regionalpolitik glöms bort i den nationella politiken så blir projekt pengar från Bryssel som ett försök att stoppa en flodvåg med en tesked.

Herr talman! I helgen fattades ett stort och, som statsminister Persson sade, ett historiskt beslut då man i Köpenhamn gav möjlighet för tio nya länder att bli medlemmar i den europeiska unionen. Det är ett beslut som Centerpartiet har arbetat för och som kommer att skapa nya och spännande förutsättningar för ett enat Europa. 13 år efter murens fall stärker man sammanhållningen mellan länderna och utjämnar olikheterna. Det är en tuff utmaning som kommer att ställa stora krav på nuvarande medlemsländer i EU. Detsamma gäller statsminister Perssons öppna resonemang om reformering av jordbrukspolitiken och att den skulle bli nationell, vilket vi inte har diskuterat i den här riksdagen. Inte heller har vi diskuterat vilka effekter det skulle få i ett regionalt perspektiv.

Herr talman! I betänkandet finns trots det en reservation som beskriver Sveriges roll i en kommande reformering av EU:s sammanhållningspolitik. Det är i ljuset av den utmaningen, efter Köpenhamnsbeslutet, som Socialdemokraternas agerande ska ses när de spelar ut Norrlands inland mot EU-utvidgningen i ambition att mörka det ansvar som den svenska socialdemokratiska regeringen har för den nationella regionalpolitiken. Skrämselpropagandan gör gällande att Centerpartiet vill avveckla strukturfonderna samtidigt som Socialdemokraterna vill behålla dem som de är.

Herr talman! Låt mig läsa följande text i betänkandet: ”Inför en kommande utvidgad union blir det än mer befogat att fråga sig om det är rimligt att EU skall spendera stora summor för att åtgärda skillnader i levnadsstandard och sysselsättning inom ett land. Frågan huruvida länderna själva kan ta detta ansvar kan inte undvikas.”

Jag skulle kunna ställa en fråga till den som har sett Socialdemokraternas agerande i alla länsstyrelser och i alla beslutsgrupper runtom i landet, nämligen: Vem har skrivit det här? Vem står bakom den här texten? Jo, herr talman, det är den majoritet i utskottet som består av Väns-tern och Socialdemokraterna, som far land och rike runt med falsk information.

Nästa fråga måste ställas till samma ledamöter. Vad betyder denna skrivning? Kritiken mot Centerpartiet blir inte trovärdig, och än mindre trovärdig blir den när man sätter in den i det gemensamma uppdrag som vi faktiskt står inför. Det består av att vi från svensk sida ska vara aktiva i reformeringen av strukturfonderna, eller – eftersom det är det rätta ordet – EU:s sammanhållningspolitik. Det är väl ändå så att vi ska ge de kommande nya medlemsstaterna i EU ungefär samma villkor och likvärdiga möjligheter som vi har haft? Däremot, herr talman, kommer Centerpartiet aldrig att ställa sig bakom den typ av ensidig politik som är Socialdemo-

Prot. 2002/03:39
18 december

*Regional utjämning
och utveckling*

kraternas nya giv och som vi kan återfinna i ett ensidigt förhållande till ett svenskt torskfiskestopp.

Ska man då välja att frivilligt avstå från sina rättigheter i gemenskapen? Nej, herr talman, Centerpartiet arbetar för en reformering. Efter en överenskommelse ska Sverige naturligtvis ta till sig de strukturfondsmedel som Sverige har rätt att få tillgång till.

Herr talman! Vad detta betänkande har resulterat i är en stor portion frustration från Socialdemokraternas sida genom att den allom givna makten har utmanats. Det vore mer ärligt att man från utskottets majoritet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, i stället förklarade att ilskan och den information som inte innebär samma sanning som betänkandet beror på att majoritetens makt utmanas. Det beror snarare på det än på att de olika beslutstexterna om Sveriges syn på EU:s reformering av kommande sammanhållningspolitik efter 2007 skulle innehålla så avgörande stora skillnader i vägval.

Herr talman! Det som krävs är en konstruktiv och saklig översyn av EU:s strukturfonder och hur de egentligen fungerar. Vi måste komma ur det byråkratiska system som snurrar runt regionala utvecklingspengar via Bryssel som likaväl kan hanteras direkt i Sverige.

Det är Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som nu ska svara på hur man ska skapa förutsättningar för tio nya länder att bli medlemmar på likvärdiga villkor i EU.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 och hoppas att den vinner majoritetens samtycke här i kammaren senare i eftermiddag.

Anf. 99 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 i betänkandet.

Folkmängden minskade i 12 av Sveriges 21 län 2001. Utvecklingen är bekymmersam, och den har varit det länge. Det finns ett stort behov av en bra och effektiv regionalpolitik. Den regionalpolitiska propositionen lade grunden för en framåtsyftande regionalpolitik. Det fanns väldigt många förslag där som nu förhoppningsvis håller på att förverkligas. Då handlar det till exempel om bättre villkor för företagande i glesbygd, kompetensförsörjning, skolor, infrastruktur, service och många andra saker som är väldigt viktiga och som är av generell karaktär.

Någonting som man konstaterade i utredningen om regionalpolitiken var också att utvecklingen med en minskande befolkning egentligen inte beror på att människor flyttar. De som flyttar är ju ungdomar som ska studera, och det är inte någonting negativt, utan vi ser gärna att de gör det. Problemet är att de inte kommer tillbaka och att för få unga familjer flyttar tillbaka. Befolkningsminskningen beror i huvudsak på minskande födelsetal.

I ljuset av detta är det väldigt viktigt att man inte försämrar villkoren på landsbygden under tiden, så att det blir oattraktivt för unga familjer att flytta tillbaka. Det är till exempel väldigt allvarligt att man lägger ned glesbygdsskolor. En sådan åtgärd försämrar radikalt möjligheterna för en bygd att bli attraktiv och få inflyttare.

Turismen har nämnts här, och den är mycket viktig. Det finns mycket som kan göra att ett område kan leva på turism. Det är viktigt att inte fördärva den gren man sitter på. Det är just frisk och fin natur, tystnad

och så vidare som kan vara intressanta för människor utifrån att uppleva. Dessa saker måste vi värna om i detta sammanhang.

En regions ekonomiska utveckling bestäms till stor del av hur den kan attrahera eller generera konkurrens och överlevnadsduglig ekonomisk verksamhet. Det är viktigt att regionen utnyttjar sina komparativa fördelar.

Men vad är det som gör att företag lokaliserar sig på vissa platser? Arbetskraften är en viktig del av det. Och det är alltmer arbetskraften som bestämmer var företag lokaliserar sig, mer än att det är företagen som bestämmer var arbetskraften lokaliserar sig. Det är en intressant förändring.

Att människor väljer att bo på vissa ställen har inte så väldigt mycket med ekonomiska faktorer att göra, har det visat sig. Det handlar om att man flyttar till människor som man trivs att vara ihop med och att regionen upplevs som intressant. Där är de kulturella frågorna väldigt viktiga att ta itu med för en region, att inte glömma att ett intressant kulturliv är viktigt.

Många medborgare upplever att de inte kan påverka politiken. Det är i det ljuset som man ska se den reservation som är gemensam för de borgerliga partierna och Miljöpartiet. Vi anser att den svenska folkstyrelsen bör innehålla fler element av självorganisering, decentralisering och självförvaltning. Den kreativitet som föds ur detta är viktig för regionernas överlevnad.

Då är det förvånansvärt att socialdemokrater och vänsterpartister hellre ser att vi får stora regionalpolitiska stöd från EU än att vi får dem från den svenska staten och att de får användas i regionerna efter människornas eget skön där. Vi behöver en ny regionalpolitik.

År 2007 är det sannolikt 25 länder i EU. Ingen tror att det finns någon möjlighet att ha kvar den regionalpolitik som vi nu har när de nya medlemsländerna ska få sin situation förbättrad. Dessutom leder EU:s nuvarande regionalpolitik till krångliga regler och en rundgång av pengar. Den regionalpolitiken är dyr för Sverige, och den är inte anpassad för en situation där vi får nya ansökarländer som behöver ta del av kakan. Vi måste framöver minska stödet till de gamla medlemsländerna. Det är alla egentligen överens om.

Det uppror som har varit på många ställen i vårt land nyligen är egentligen ganska oförklarligt utifrån det som utskottet har diskuterat. Vi måste minska stödet till förmån för nya länder. Men det innebär naturligtvis inte att vi inte ska hämta ut de stöd som vi nu har betalat in pengar för att få. Självklart ska vi göra det. Någoting annat har ingen tänkt. Men däremot vill vi fortsättningsvis inte ha denna rundgång av medel som innebär att Sverige får mindre ut av sina regionalpolitiska pengar än vad vi skulle ha fått om det var en nationell politik. Vi får inte ut mer än 1 % av de pengar som sätts in. Av EU-stöden som utdelas får vi bara 1 %. Det är betydligt mer som vi betalar. Det är nonsens att tro och ens tala om att vi vinner på den regionalpolitik som EU för. Sverige förlorar på den. Det beror också på att stödet är illa organiserat och att mycket pengar går till administration. Vi känner alla till att de som hanterar detta regelverk i EU har höga löner, och vi känner till att det finns en byråkrati och korruption. Det är inte så underligt att pengarna smälter samman innan de slutligen når oss igen efter ansökan från de svenska regionerna.

Prot. 2002/03:39
18 december

*Regional utjämning
och utveckling*

Dessutom har vi en omfattande byråkrati i Sverige som är svåröverskådlig innan pengarna slutligen når dem som behöver dem. Det är inte en bra hushållning med svenska pengar att skicka pengar först en runda via EU för att Sverige sedan ska söka dem.

Vi har därför valt att tillsammans med de borgerliga partierna foga denna reservation till betänkandet. Vi hoppas därmed få en bättre regional politik för Sverige. Vi anser inte att det måste bli ett fullständigt slut på intressanta projekt i och med det. Men jag tror att vi får mer pengar över till intressanta projekt om vi inte skickar pengarna via EU först.

En annan sak som vi var väldigt överens om när vi diskuterade regionalpolitiken inför den regionalpolitiska propositionen var också att generella åtgärder är mest effektiva och viktigast för glesbygdens överlevnad.

Anf. 100 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Ingegerd Saarinen beskrev väldigt väl problemet med EU:s strukturpolitik – rundgång, krångel och det ena med det andra. Hon har också gjort det kloka att hiera sig med oss borgare i en reservation som om drygt en timme förhoppningsvis får stöd av en majoritet här i kammaren.

Min fråga till Ingegerd Saarinen är: Varför stöder du inte den allmänna inriktning av den svenska regionalpolitiken som vi borgare också har en reservation om? I allt väsentligt sammanfaller ju den inriktningen just med den allmänna inriktningen av EU:s regionalpolitik.

Inledningsvis sade du att er politik utgår från företagande och att allmänna, generella, åtgärder är viktigare än just de här stödsystemen. I logikens namn borde det kunna få Miljöpartiet att också ställa upp på den allmänna inriktning som vi strax, om en och en halv timme, kommer att yrka bifall till.

Anf. 101 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Strukturen är viktigare än stödsystemen. Det finns, som vi hört tidigare här i dag, många stöd som är rent destruktiva, men för den skull vill jag inte utdöma alla typer av stöd. En del har ju goda effekter. Med tanke på hur till exempel Leader har fungerat kan jag gärna tänka mig sådana projekt också i framtiden, för de vitaliserar. Det finns alltså en liten åsiktsskillnad mellan oss.

Anf. 102 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Ingegerd Saarinen svarar inte på min fråga. Vi har ju en gemensam reservation om EU:s regionalpolitik. Trots det har Miljöpartiet valt att inte stödja den allmänna inriktning av den svenska regionalpolitiken som vi borgare är överens om ungefärligen är huvuddragen.

Ingegerd Saarinen's beskrivning av EU:s regionalpolitik stöder jag i allt väsentligt. När du beskriver hur ert parti förhållit sig till regionalpolitiken och talar om vad som mest behövs för att få en utveckling i olika regioner tar du upp ungefär samma faktorer som de jag nämnt: företagandet, kommunikationerna, infrastrukturen etcetera.

Då inställer sig naturligtvis frågan: Varför stöder Miljöpartiet inte vår reservation om en allmän inriktning av den svenska regionalpolitiken?

Anf. 103 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det är ju så att vi har ett budgetsamarbete med Socialdemokraterna och Vänstern. I det budgetsamarbetet ingår en del inriktningar i regionalpolitiken som vi kommer att fullfölja. Det gör att det inte är vettigt att skriva under på den borgerliga regionalpolitiken.

Anf. 104 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Låt mig börja med att uttrycka den glädje som jag och många med mig känner över det historiska beslut som fattades i Köpenhamn förra helgen.

Jag tillhör den generation som föddes under andra världskriget och som växt upp under det kalla krigets dagar. Vi ser nu ett nytt Europa med 25 medlemsstater formas – ett Europa som kommer att utgöra en stor möjlighet för att säkra freden och för att gagna en positiv samhällsutveckling för oss alla.

Framför oss ligger en spännande dagordning med stora möjligheter, men också med problem som vi måste lösa tillsammans. Detta kommer också med tanke på det betänkande som vi nu har att behandla att för framtiden innebära stora förändringar. Allt talar för att EU:s regionalpolitik efter år 2006 kommer att ha ett helt annat innehåll än dagens.

Herr talman! Regionalpolitiken har, vilket gäller från innevarande år, omvandlats till en politik för hållbar regional utveckling i hela landet. En sammanslagning av flera politikområden har till syfte att åstadkomma starka kopplingar som gör den samlade politiken mer effektiv och slagkraftig.

Men låt mig på en gång säga att detta inte är något som kommer att visa resultat över en natt, utan det kommer att ta tid och säkert också kräva korrigeringar för att det här ska bli så verksamt som möjligt.

Den tidigare regionalpolitiken hade ju i uppgift att främja utvecklingen i vissa geografiskt prioriterade områden, medan den regionala näringspolitiken gällde hela landet. Den nya regionala utvecklingspolitiken har egentligen inte några geografiska avgränsningar.

Motivet, herr talman, för att driva en regional utvecklingspolitik i alla delar av landet är att summan av den nationella tillväxten faktiskt är lika med den summa som skapas lokalt och regionalt. Detta innebär att förutsättningarna för en bra nationell tillväxt baseras på hur väl vi kan ta till vara och utveckla såväl lokal som regional tillväxt. Grundtanken med det här synsättet är att för alla delar av landet etablera och utveckla en sammanhållen politik som kan anpassas till regionala skillnader och förutsättningar.

Detta innebär att det även framöver kommer att behövas riktade åtgärder för geografiskt avgränsade områden och i regioner som i ett nationellt perspektiv bedöms ha särskilda behov.

Herr talman! Målet för den regionala utvecklingspolitiken är att åstadkomma väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av vårt land. Att politiken ska vara hållbar betyder att den ska bidra till att skapa förutsättningar för att nuvarande och kommande generationer ska erhålla så sunda ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden som möjligt. Här ska också inkluderas nationella jämställdhets- och miljömål.

Vi har under det här året påbörjat en ny regional utvecklingspolitik som är under genomförande. I nästa års budgetproposition, som avser år 2004, kommer vi för första gången att kunna avläsa resultatet av den nya politiken. Detta leder till att den regionala utvecklingspolitiken på ett mer systematiskt sätt kommer att kunna följas upp bland annat när det gäller ekonomisk tillväxt och sysselsättning, något som sedan kan stämmas av mot de nationella jämställdhets- och miljö kvalitetsmålen. Dessutom, herr talman, är det viktigt att riksdagen får en bättre resultatinformation och ett säkrare beslutsunderlag för framtiden.

Herr talman! Jag sade inledningsvis att ett utvidgat och större EU kommer att ställa andra krav på sammanhållningspolitiken. En ökad effektivitet när det gäller användandet av strukturfondsmedel blir en viktig faktor i sammanhanget. Den avgörande frågan för dagens debatt handlar, som jag ser saken, om på vilket sätt vi i vårt land ska hantera strukturfondsmedlen och andra medel som ska ge förutsättningar för en bra regional utveckling.

Jag har, herr talman, av kolleger i denna kammare fått underlag för den här debatten, och jag har tittat på vad som hänt i Norrbotten och Västerbotten och på hur de regionalpolitiska mål 1-medlen använts under åren 2000 och 2001. Jag har också tittat på de ansökningar som ligger inne för åren 2003–2006, av vilka en del är beslutade.

Jag kan konstatera att under perioden 2000–2002 har 375 projekt genomförts. Det handlar om hundratals miljoner kronor. Här finns allt från små och medelstora företag till företagareföreningar och handelskamrar. Jag är övertygad om att varenda krona som är avsatt till de här projekten har kommit till användning och nytta. Sedan kan man givetvis, som någon gjort i debatten, raljera kring att tjänstemän sitter och granskar de här beslutsunderlagen. Men jag tror att det är avgörande och viktigt att dessa beslutsunderlag granskas. De ska ju komma till så bra användning som möjligt.

Jag hävdar bestämt att de här projekten har gjort en väsentlig nytta. De har både skapat och bevarat arbetstillfällen i de här viktiga delarna av vårt land. Om vi hade haft en regionalpolitik som tog fasta på det som tyvärr kan bli resultatet av beslutet i denna kammare, skulle *inget* av dessa projekt ha varit genomfört. Det är alltså viktigt att ta reda på hur verksamheterna fungerar och vilken effekt regionalpolitiken har.

Herr talman! I detta betänkande finns två reservationer. I den första reservationen från samtliga borgerliga partier tas frågan om den allmänna inriktningen av regionalpolitiken upp.

Kontentan av reservationen är den att staten ska engagera sig så lite som möjligt i den regionala utvecklingen. I stället ska det handla om sänkta skatter och sänkta arbetsgivaravgifter med mera för företag. Jag tror inte ett ögonblick att de åtgärder som föreslås i reservationen är de rätta. Det finns inget belägg för att sänkta skatter och sänkta avgifter ger motsvarande ökning i antalet arbetstillfällen eller bättre marknadsförutsättningar för företag, framför allt i de områden där regionalpolitiken är viktig.

Självklart, herr talman, finns det anledning att följa den regionala utvecklingen och se över på vilket sätt de olika insatser som görs verkar. Självklart ska också beslutsfattandet mer präglas av decentralisering och

närhet, och givetvis måste vi se till att pengarna används så effektivt som möjligt för att syftet ska uppnås.

I den andra reservationen från de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet ifrågasätts EU:s sammanhållningspolitik. Man menar att den nuvarande politiken inte är framåtsyftande, att regionalpolitikens inriktning bör ändras och att omfattningen ska minskas samt att stödet dessutom ska minskas till de nuvarande länderna och enbart gå till de nya medlemsländerna.

Herr talman! Jag har tidigare sagt att vi sannolikt kommer att se flera stora förändringar på flera politikområden inom EU de närmaste åren mot bakgrund av att nya länder nu blir medlemmar i EU. EU:s budget måste förändras på flera punkter. Den mycket märkliga jordbrukspolitiken måste omformas och bli mera av stöd för landsbygd och glesbygd i stället för direktstöd till jordbruket. Det kan innebära mer pengar till regional utveckling eller kanske snarare en jordbrukspolitik som inriktar sig på regional utjämning.

Om vi säger som man gör i reservationen, att vi egentligen inte vill ha någon regionalpolitik i Europa, tror jag att vi sänder fel signaler. Det går inte att minska medlemsavgiften till EU genom att tacka nej till de bidrag som vi faktiskt är berättigade till. Man är överens inom EU om att inget medlemsland ska bygga sin budget på mer än 4 % stöd. Det innebär att det finns ett utrymme för stöd också i de nuvarande medlemsländerna. Om vi i Sverige säger att vi inte vill ha de här pengarna kommer inte Spanien, Frankrike, Italien, Irland och de andra medlemsländerna att säga att vi ska få lägre avgifter. Så går det inte till. Det vet reservanterna innerst inne mycket väl.

Säkert är det andra motiv som ligger bakom er reservation. Sänkta skatter och arbetsgivaravgifter, som jag tidigare nämnt, men också skatteutjämningsbidraget som nämnts tidigare i debatten är områden som kommer att bli ytterligare ifrågasatta.

Herr talman! Jag kan bara beklaga att Centern och Miljöpartiet har hamnat i fel sällskap i dessa viktiga frågor. Om ni vill att vi ska få en regionalpolitik som gör det möjligt att utveckla Sverige tycker jag att ni ska ansluta er till utskottsmajoritetens förslag när vi senare i dag ska gå till beslut. Vi vill, och jag tror att ni vill det också, att hela Sverige ska leva och utvecklas som ett modernt välfärdssamhälle där såväl storstadsregioner som landsbygd är viktiga bidragande faktorer. När utskottsmajoritetens förslag nu läggs fram framför er, titta ordentligt på det. Jag tycker faktiskt att det är ett bättre förslag än reservanternas.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag och avslag på de två reservationerna.

Anf. 105 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Vi tackar inte nej till en enda spänn från EU:s struktur-fonder. Detta är alldeles klart. Frågan är hur den framtida inriktningen av EU:s regionalpolitik ska se ut med fler länder, snart 25, som ska hantera de här sakerna. Det här är inget ensidigt resonemang från vår sida – att vi skulle slänga pengarna i sjön och säga att förhoppningsvis får vi lägre avgifter i EU. Det är en strategi, en inriktning för hela EU att omfattningen på den omfattande stödregimen måste begränsas. Det är rimligt, anser jag, att man går ut med ett antal förslag på hur det kan tänkas se ut. Men

det är inte så att vi skulle vara så korkade att vi lämnar tillbaka pengarna i tron att vi förhoppningsvis får en lägre medlemsavgift. Det här omfattar naturligtvis hela EU-området.

Effekterna av den här stödregimen på både svensk och EU-nivå, som Reynoldh Furustrand är anhängare till, har vi sett i enstaka väldigt uppmärksammade fall. Gislavedsfallet är ett exempel, liksom de industrier i östra Tyskland som byggs på löpande band med statssubventioner och EU-stöd. Sedan tog vi också upp exemplet från Dorotea, där man med skattepengar flyttar jobb från Dorotea till Sollefteå därför att Sollefteå är en prioriterad ort för att regeringen valde att ta bort förbanden däriifrån.

De här exemplen, det finns många fler, visar att det här sättet att bedriva regionalpolitik på måste vara fel.

Min fråga till Reynoldh Furustrand: Finns det inte en rimlighet i det vi säger om att begränsa, om att se till att orterna själva får bättre grundförutsättningar att sköta sin regionala utveckling?

Anf. 106 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Självklart ska orter och regioner ha goda förutsättningar för att sköta sin egen utveckling. Vi socialdemokrater och Vänsterpartiet har ingen annan uppfattning i den frågan.

Fallet Gislaved och de verksamheter som sätts i gång i östra Tyskland är under prövning för att se huruvida pengarna är fel använda eller inte. Såvitt jag förstår har man inte kunnat leda i bevis i Gislavedsfallet att Portugal på ett oskäligt sätt skulle ha använt EU-bidrag för att etablera verksamheten där, det vill säga att dra från Sverige och etablera sig i Portugal.

Vi ska självklart se över statsstödsregler och se till att statsstödsregler tillämpas på ett riktigt och korrekt sätt. Där är Sverige en av de främsta pådrivande krafterna. När det gäller varvsstödet, ett stöd som är ganska kontroversiellt, är Sverige det land som drivit på att det inte ska utgå något varvsstöd över huvud taget men kan tänka sig andra teknik-, miljö- och utvecklingsstöd i stället för ett generellt driftsstöd.

I fallet Dorotea och Sollefteå har jag inhämtat kunskaper att det lär pågå en undersökning. Man tittar för närvarande inom Nutek på huruvida pengarna har använts fel. Är det så är jag den förste tillskyndaren att säga att det är inte meningen att man ska använda pengarna på det sättet inom ett och samma stödområde. Att lägga ned på ett ställe och föra över pengar och få nya pengar för att etablera sig på något annat ställe är helt orimligt.

Anf. 107 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Reynoldh Furustrand tar ställning för det svenska stödssystemet respektive det europeiska stödssystemet inför en framtid. Det innebär per automatik att Gislavedsfallet kommer att följas av fler Gislavedsfall och Dorotea av fler Doroteafall. Nu när Europa står inför en utvidgning med tio nya länder kommer de här industrisatsningarna inom de här branscherna att följas av fler.

Resonemanget från vår sida är att vi måste ändra inriktningen. Annars missgynnar vi svensk industri när det gäller Europas skogsindustri, och när det gäller Sverige och det svenska systemet missgynnar vi svenska skattebetalare. Det är bara att skyffla runt jobb på olika sätt. Därför måste

vi ha en annan inriktning. Det är själva kärnan i vårt resonemang. Ligger man kvar med de här stödsystemen kommer de här fallen hela tiden att följas av fler.

Prot. 2002/03:39
18 december

*Regional utjämning
och utveckling*

Anf. 108 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Varken Ola Sundell eller jag eller någon annan i denna kammare kan med säkerhet säga att det kommer att dyka upp nya Gisla-vedsfall och nya Doroteafall, ingen av oss. Det vi kan göra är att se till att det förhoppningsvis inte uppstår sådana. Jag tror inte att de som förhandlar för svenskt vidkommande är så pass korkade att de blir fullständigt förda bakom ljuset. Jag tror heller inte, Ola Sundell, att vi kommer att få ett system som innebär att det är nollat för egenlandsinsatser. Sådana kommer vi alltid att behöva. Sedan kan man diskutera storleken och omfattningen på dem.

Men vi kommer alltid att behöva någon form av insatser som korrigerar de värsta orättvisorna, som ofta också är geografiskt relaterade. Den linjen tycker jag att de svenska förhandlarna ska driva väldigt hårt i de framtida förhandlingarna om hur EU:s regionalpolitik ska användas.

Uppenbart kommer vi att få visa väldigt mycket solidaritet med länder i östra Europa. Men det kan inte leda till att vi inte kan göra någonting i vårt eget land som är viktigt ur regionalpolitiskt hänseende.

Anf. 109 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Reynoldh Furustrand talar till att börja om att vi ska ha sunda sociala och ekonomiska förhållanden i hela landet. Men vad säger då Reynoldh Furustrand om selektiva stöd som de facto snedvrider konkurrensen? Tycker han att sådana stöd är tecken på en sund ekonomi?

Vidare säger Reynoldh Furustrand att jag har raljerat över de stora antalet tjänstemän på länsstyrelserna som arbetar med att handlägga stödärenden. Jag raljerade inte. Jag konstaterade bara att det enligt min mening är onödigt mycket resurser som går till byråkrati och som i stället skulle kunna användas till produktiva insatser. Det må vara att hundratals miljoner har delats ut till projekt i Norr- och Västerbotten, men hur mycket har arbetet med fördelning av dessa pengar faktiskt kostat?

Anf. 110 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag tror att de tjänstemän och handläggare som finns runt om i landet och som har att handlägga dessa frågor gör ett mycket gott dagsverke. Visst kan det finnas ett och annat byråkratiskt feltramp, men det är någonting som jag kan ha överseende med.

När jag är ute på möten hör jag ofta att vi har en alldeles för stor byråkrati också i det här huset. Jag är den förste att försvara de som jobbar och servar oss och de som tar fram underlag för att vi ska kunna göra ett bra jobb. Det är precis på samma sätt när det gäller verksamheten hur dessa medel ska hanteras.

Beträffande snedvridna förhållanden och selektiva stöd är det möjligt att det är något stöd som kan ha blivit snett, men låt oss då se till, Yvonne Ångström, att vi lär av detta så att vi inte får sådana förhållanden också framöver. Jag vill påstå att det är ganska få sådana som existerar i dag.

Anf. 111 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! När vi och flera andra här i kammaren arbetade tillsammans i den regionalpolitiska utredningen var vi tämligen överens om att ta bort så många selektiva stöd som möjligt. Tyvärr vill inte majoriteten och regeringspartiet gå med på det. Så då kan vi kanske enas om att arbeta för att få bort allt sådant som är onödigt och koncentrera oss på det som ger bäst resultat, är av generell karaktär och kostar mindre att fördela.

Anf. 112 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det som kan uppfattas som onödigt av Yvonne Ångström och mig kan av andra uppfattas som nödvändigt och viktigt. Det är i allra högsta grad en värderingsfråga.

Det är klart att om vi kan hitta bättre och andra stödformer ska vi införa dem. Jag står bakom det som vi kom fram till i den regionalpolitiska utredningen. Jag tycker faktiskt, Yvonne Ångström, att den nya regionalpolitiken som den nu håller på att utformas mer och mer tar fasta på detta. Men jag tror inte ett ögonblick att vi totalt kan bortse från någon form av selektiva åtgärder.

Anf. 113 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! För det första vill jag fråga Reynoldh Furustrand om det inte är anmärkningsvärt att den svenska regeringen är näst sämst på att satsa på turism inom EU. Det är uppenbart att de pengar som satsas ger mångfalt igen och betyder väldigt mycket just för glesbygden.

För det andra: Har inte regeringen också misslyckats med att nå de regionalpolitiska målen när ett tjugotal nya statliga myndigheter till 70–80 % hamnar i Stockholm?

För det tredje: Är det inte att missa målet när man på Luftfartsverket beslutar att flytta flygledningen från Sundsvall till Arlanda bara för att Arlanda har svårt att få sin budget att gå ihop?

Anf. 114 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! När det gäller satsningar på turism finns det de i utskottet som är duktigare och bättre skickade än jag att hantera den typen av frågor. Det är inte mitt specialområde.

Men jag har erfarenheter på det området från den tid då jobbade med turistfrågor på landstingsnivå. Om jag väger samman det som görs i landet – och då inte bara det som görs från regeringen och riksdagen – är man i Sverige faktiskt ganska duktig på att ta fram förslag till åtgärder och projekt som handlar om turism.

Det är möjligt att man på statlig nivå inte har nått så långt som vi önskar och hoppas att man ska göra. Totalt sett tycker jag inte att Sverige är väsentligt sämre än många andra länder.

När det sedan gäller verksamheter som har etablerats är det klart att det finns en del att göra. Däremot är det inte riksdagens sak att fatta beslut om var olika verksamheter ska placeras. Vilka verksamheter som ska lokaliseras ut och till vilka delar av landet är en fråga som i första hand regeringen ska handlägga. Men det är uppenbart att det skulle kunna åstadkommas en förbättring och en spridning på det området. Det har vi ingenting emot från socialdemokratiskt håll.

Anf. 115 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Reynoldh Furustrand nämnde exempel på olika turistprojekt som det har satsats på ute i landet. Det är en sak. Men det tycker jag att turistnäringen ska sköta. Det som man har jämfört i de olika EU-länderna är hur regeringarna har marknadsfört sina länder. De olika projekten ska näringen själv sköta, bara Sverige blir känt som ett turistland. Det är det som är viktigt.

Reynoldh Furustrand skyller på att detta är regeringens uppgift. Men vi i riksdagen och ni socialdemokrater måste ju säga till regeringen att den placerar myndigheter där de bäst behövs och inte bara gör det enkelt för sig och placerar dem i Stockholm. Det har alltid varit så. Vi i glesbygden skulle behöva dessa etableringar mycket mer än vad ni behöver i Stockholm.

Anf. 116 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det är viktigt att marknadsföra Sverige som land. Vi själva som ledamöter av Sveriges riksdag har också tillfällen och möjligheter att representera Sverige när vi är ute och reser runtom i världen. Jag har själv erfärit att det är väldigt sällan som vi lyfter fram det här fina landet. Så har det åtminstone varit, men vi har blivit duktigare på det under de senaste åren. Men där finns mycket mer att göra. Det är möjligt att vi långsiktigt ska se till att det tillförs ytterligare resurser på detta område, det har jag alls ingenting emot.

När det gäller etablering av verksamheter finns det flera skäl som måste vägas in. Jag har sett hur denna vackra kommun Stockholm under 70- och 80-talen har dränerats på verksamheter som har flyttats ut till olika delar av landet. De har kanske gjort nytta dit där de har kommit, men det har också skapat problem i den här staden. Dessutom uppstår det ju synergieffekter av att ha verksamheter placerade nära varandra, och dessa måste naturligtvis också vägas in när man tittar på hur dessa verksamheter ska lokaliseras.

Men jag har ingenting emot att man prövar mera om verksamheter som lämpar sig för ett speciellt ändamål kan flyttas till något annat ställe i landet i framtiden.

Anf. 117 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Snälla Reynoldh Furustrand, kom fram bakom dimmorna! Göm dig inte bakom strukturfonderna som är aktuella för 2007! Svara på frågorna i stället! Vilken politik är det som är viktigast för de projekt som du och dina kamrater hänvisar till hela tiden? Jag utgår ifrån att dina kamrater har betonat vikten av att dessa projekt får bra bredband, en utbyggd IT, modern teknik, bra vägar och ett rättssystem som innebär att det finns ett poliskontor i varje kommun. Tala om att det är den nationella politik som ni är ansvariga för! Jag utgår ifrån att socialdemokraterna inte förväntar sig att EU ska ta ansvar för detta.

Vi är några som har praktisk erfarenhet både av att ingå i grupper där det fattas politiska beslut och av att vara aktiva i olika projekt. Vi vet att dessa projekt har ett behov av en nationell regionalpolitik via strukturfonderna.

Den här veckan har jag mött Socialdemokraternas mycket tvivelaktiga formuleringar om vilken politik som är på väg. Man hänvisar till att strukturfonderna ska avvecklas 2003 och till att man ensidigt tänker säga nej till EU:s strukturfondsmedel. Detta är lögn. Det står ingenstans i det här underlaget. Vi riktar in oss på reformeringen 2007, och om jag förstod Reynoldh Furustrand rätt är ni också införstådda med att så behövs.

Men jag måste ändå ställa frågan: Vad innebär den mening som ni har formulerat i majoritetstexten: Inför den kommande utvidgningen blir det än mer befogat att fråga sig om det är rimligt att EU ska spendera stora summor för att åtgärda skillnader i levnadsstandard och sysselsättning inom ett land?

Anf. 118 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det handlar precis om det som står i det som Åsa Torstensson läste upp. Inför 2007, som jag sade i min inledning, kommer vi att se en helt annan regionalpolitik i Europa, definitivt. Då måste allting som vi har hållit på med tidigare omprövas. Och väldigt mycket av det som vi själva håller på med måste omprövas. Det blir en jätteomprövning. Det är jag fullständigt medveten om.

Men vad jag sade i mitt anförande var att om man konsekvent hade gått på det ni säger i er reservation, hade väldigt lite varit genomförbart. Det var det som jag reagerade mot.

Jag hoppas att vi kan förenas långsiktigt. Jag hoppas att Åsa Torstensson inser att de medel som vi betalar till den europeiska unionen och den europeiska gemenskapen, som är en viktig del i en solidarisk handling och som vi ska vi ha rätt att ta tillbaks i form av regionalpolitiskt stöd, också ska kunna användas.

Åsa Torstensson vet mycket väl att vi inte kommer att få några rabatter. Vi kan inte påräkna någon avräkning. Så går det inte till. Jag har själv suttit tidigare och förhandlat, dock inte i EU, och jag vet precis hur det går till. Det är inte så att man säger: Ni i Sverige är så snälla så ni får någonting på ett annat område. Så går det inte till i verkligheten.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Åsa Torstensson. Jag har respekt för att ni vill plussa på med 488 miljoner till regionalpolitiska åtgärder. Men hur kan ni sätta er i knäet på Moderaterna och Folkpartiet som vill dra ned en halv miljard? Då blir det ju mindre pengar för er att använda än om ni ansluter er till vår linje.

Anf. 119 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Det är intressant att Reynoldh Furustrand fortfarande inte svarar på frågan vem det är som är ansvarig för den nationella politiken, ansvarig för att vi inte har poliser i alla kommuner, ansvarig för att bredbandsutbyggnaden inte genomförs i framför allt de norra delarna av Sverige som har ett väldigt starkt behov av det.

Jag vet också att de socialdemokrater som har ringt till centerpartister land och rike runt är oroliga för att vi har en socialdemokratisk regering som ensidigt ska ta ansvar för regionalpolitiken. Man litar inte på att Sveriges socialdemokrater sköter regionalpolitiken just med inriktning på att skapa livskraft i alla miljöer.

Vad gäller Centerpartiets politik sammanfaller de grova dragen i regionalpolitiken precis med det som är formulerat i strategin: att skapa

förutsättningar för ett bra företagsklimat, att flytta makten från riksdag och regering till regioner och till den lokala nivån där man vet bäst var och hur medlen ska användas. Och att slussa medel via Bryssel, det vet både Reynoldh Furustrand och jag, är inget effektivt sätt att använda nationella medel.

Jag hoppas att vi också fortsättningsvis pratar klarspråk om att efter 2007 kommer de tio nya medlemsländernas behov av att vara en del av EU att prioriteras.

Anf. 120 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sista. Jag är fullständigt övertygad om att de tio nya medlemsländerna kommer att ta en väsentligt större del av de regionala medlen i anspråk. Det är klart att det kommer att kännas för oss andra som har varit vana vid att ha pengar tidigare. Vi kommer inte att få lika mycket. Men jag hävdar bestämt, och jag står för den uppfattningen, att det som vi har rätt att få och också ska använda nationellt ska vi naturligtvis ta emot och inte säga: Det där har vi ingen nytta av. Dessa pengar kommer vi dessutom inte att kunna plocka fram någon annanstans. Vi får inga rabatter. Vi får ingen avräkning på något annat område.

Att det sedan ringer socialdemokrater som är nervösa och oroliga får jag väl stå ut med. Jag har hört att också centerpartister har ringt efter det att den här debatten har dragit i gång och varit oroliga för vad som kommer att hända med strukturfondsmedel och liknande. De är också bekymrade över att Åsa Torstensson och hennes partikamrater ansluter sig till en annan linje än vad de själva förespråkar. Så det där är inte konstigt. Vi är vana vid att sådant inträffar.

Men jag beklagar, Åsa Torstensson, att du och Miljöpartiet har satt er i fällan. Vi har haft en möjlighet att föra en politik som har gagnat landsbygden, en politik som ger bättre glesbygdsutveckling. När jag tittar på de förslag som de andra partierna har, och som ni lierar er med, är det klart att jag blir orolig. Det hoppas jag att Åsa Torstensson förstår.

Anf. 121 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Reynoldh Furustrand fortsätter att låtsas som att vi som har reserverat oss har tänkt tacka nej till regionalpolitiska medel som vi har varit med och betalat in till EU. Jag tycker att det är oärligt. Vi har alla förklarat, och det är dessutom en självklarhet, att vi ska hämta ut så mycket som möjligt av de pengar som vi redan har betalat in.

Den här reservationen handlar om politiken från 2007. Den handlar inte om hur det ser ut nu. Nu betalar vi in mycket mer pengar än vad vi får ut av regionalpolitiska medel. Av de EU-stöd som utdelas under strukturperioden 2000–2006 får vi 1 %. EU har avsatt 195 miljarder euro till den regionalpolitiska stödverksamheten. Av den summan får svenskarna 2,19 miljarder.

Det är också självklart att om vi i fortsättningen får regionalpolitiska medel på samma sätt som nu, med dessa små utdelningar som vi får av det vi betalar in, kommer vi naturligtvis att tvingas till en höjd medlemsavgift. De regionalpolitiska medlen regnar ju inte ned på oss från himlen. Vi måste höja avgifterna för att kunna betala till de regionalpolitiska medlen och betala till de nya länderna. Vad det handlar om är att vi

måste hålla avgifterna till EU på en någotsånär rimlig nivå, annars kommer vi att urholka möjligheten till egna regionalpolitiska stöd samt för en egen vettig utveckling, till exempel pengar till kommuner och landsting som de mycket väl behöver. Om vi bara drar i väg med avgifter till EU och fortsättningsvis, liksom nu, får väldigt lite tillbaka, urholkar vi vår egen utveckling.

Anf. 122 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det kommer alltid att finnas de som tycker att vi inte får ut tillräckligt av det vi betalar in i form av medlemsavgifter. Jag har respekt för att Ingegerd Saarinen, som har en helt annan uppfattning i själva grundfrågan när det gäller EU över huvud taget, driver de här frågorna.

Vad jag menar är att det blir förändringar. Efter 2007 får vi en annan regionalpolitik. Allt talar för att vi efter 2007 får en annan jordbrukspolitik. Det är klart att de stöd som kommer att utformas och ges ut då kommer att vara av ett annat innehåll, och det påverkar oss i Sverige.

Jag har inget emot att jordbruksstöd i Sverige omvandlas till ett bra regionalpolitiskt stöd eller till ett jordbruksstöd till de regioner som är mest utsatta. Jag hör till dem som menar att jordbruksstödet i sin nuvarande konstruktion är fullständigt felaktigt. När storbönder på den skånska slätten tar merparten av stödet medan jordbrukare i andra delar av landet får mindre är det klart att detta måste ändras. Det förstår jag, och det förstår Ingegerd Saarinen. Likadant blir det med de regionalpolitiska stöden. Men det som vi har rätt att ta ut och använda nationellt ska vi som har varit medlemmar tidigare självklart också ta ut.

Anf. 123 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Något annat har vi aldrig sagt än att vi ska ta ut så mycket som möjligt av det som vi har betalat in. Men Reynoldh Furustrand och Vänstern har varit ute och förespeglat den svenska opinionen att vi vill bli av med de medel som betalas ut till Sverige och att det innebär en kostnad. I själva verket handlar det i stället om att vi vill betala in mindre pengar till EU, och det skulle innebära att vi inte fick stöd i samma omfattning som nu. Varför inte vara ärlig i den frågan?

Anf. 124 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Ingegerd Saarinen vet lika väl som jag att vi inte kommer att få betala in mindre. Ingegerd Saarinen vet vilka parametrar som används för att mäta hur mycket man ska betala i avgifter i förhållande till bruttonationalprodukten.

Sverige är ett land som har ordning i sin ekonomi och i sina hanteringssystem. Det är dessutom ett rikt land. Det innebär att vi faktiskt är duktiga och kan betala.

Det är möjligt att medlemsavgifterna kommer att se annorlunda ut efter 2007, men det vet varken Ingegerd Saarinen eller jag någonting om. Det viktiga är att vi tillämpar en solidarisk fördelningsprincip för hur medlen ska användas. Oavsett om det är jordbruksstöd eller regionalpolitiskt stöd, kommer självfallet de nya medlemsländerna att ta väsentligt mer i anspråk än vad vi har varit vana vid tidigare och ska också kunna få göra det. Men jag hävdar bestämt att utifrån det att vi faktiskt betalar in

Anf. 125 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Vänsterpartiet menar att det behövs en kraftsamling för att bryta utvecklingen mot ökade regionala klyftor. Alla regioner är beroende av fungerande lokala arbetsmarknadsregioner, hög sysselsättning och en hög utbildningsnivå hos medborgarna i hela landet. För att vi ska åstadkomma detta är det helt avgörande att engagemanget och initiativkraften utgår från den lokala och regionala nivån. Lokala utvecklingsgrupper, hembygds-, idrotts- och kulturföreningar måste även kunna samverka med såväl den politiska nivån som näringslivet.

De främsta hoten mot den regionala balansen och hållbar utveckling är en negativ befolkningsutveckling, en ensidig näringsstruktur, låg sysselsättning samt flaskhalsar och proppar i kollektivtrafiken.

Befolkningsstrukturen är ett problem. De unga flyttar i en jämn ström till storstadsregionerna. Av Norrlandslänens 54 kommuner var det bara fem som ökade sin befolkning under 2001. Särskilt oroande är det att nettoutflyttningen till betydande del består av kvinnor och unga välutbildade. Kvinnors möjlighet att delta i de rum där besluten fattas och lönerna är som högst måste öka rejält om målet, en hållbar tillväxt, ska förverkligas i hela landet. Det gäller både inom näringslivet och i offentlig sektor.

Då de yngre flyttar från hemorten och inflyttningen inte ökar uppstår brist på arbetskraft samtidigt som behoven ökar för näringslivet och inom vård och omsorg. För att utveckla en sammanhållen politik som tar hänsyn till regionala skillnader och förutsättningar kommer det att under en lång tid, även efter 2007, att vara nödvändigt med riktade stimulansåtgärder från den nationella nivån. Detta gäller alla regioner, men särskilt viktigt är det för vissa geografiskt avgränsade områden. Alla nivåer måste samarbeta. Ökade resurser behövs för att stimulera företagsutveckling, stärka låne- och kapitalmarknaden för riktigt små företag och för kompetens- och metodutveckling, IT och andra kommunikationer i hela landet.

Alla politikområden har ett ansvar, som tidigare har sagts i den här debatten. Det är inte utgiftsområde 19 som ska lösa strukturproblemen. Det är den nationella och de regionala nivåernas gemensamma ansvar. Detta ansvar delas också i allt högre grad med näringslivet.

Herr talman! Skogslän, jordbruksbygd och landsort har i grunden goda utvecklingsförutsättningar, men har under flera år tampats med svåra strukturproblem. En orsak till detta är att många områden är ytterst glest befolkade, vilket försvårar och skapar höga kostnader för såväl lokalbefolkningen som näringslivet. Det gäller exempelvis resekostnader och tillgång till modern informationsteknik, men det påverkar även tillgång till service i form av äldreomsorg, butiker och kollektivtrafik.

Herr talman! Värdet av strukturfonderna har varit stort i Sverige, inte bara finansiellt utan också via påverkan på förbättrade arbetsmetoder och i och med att fonderna bidragit till ett ökat samarbete genom att man lägger samman flera olika huvudmäns kassor för att åstadkomma den offentliga svenska finansieringen. Reynoldh Furustrand har ju i sitt tidigare anförande belyst detta med exempel.

*Regional utjämning
och utveckling*

Det står emellertid helt klart att det krävs reformer av EG:s sammanhållningspolitik. Effektiviteten måste öka, kontrollen förbättras, fusket bekämpas och krånglet minska. Här är alla partier överens.

Enligt Vänsterpartiets mening står det klart att det framöver kommer att krävas reformer av EG:s sammanhållningspolitik. Men det är viktigt med en bred öppen diskussion om utformningen av gemenskapens struktur- och regionalpolitik. Hur den ska utformas ska inte avgöras i denna kammare, utan det ska vi göra tillsammans med alla regioner, både i Sverige och i andra länder.

Inom EG:s sammanhållningspolitik kommer strukturfondsmedel att vara ett instrument även under nästa programperiod. Enligt Vänsterpartiet bör huvuddelen av dessa medel gå till de nya medlemsstaterna, som har störst behov av stöd till ekonomisk och social utveckling.

Herr talman! Jag vill från denna talarstol klargöra att jag och Vänsterpartiet inte alls är anhängare till EU som organisation och dess konstruktion. Vi har inte heller aktivt medverkat till att Sverige är medlem. Men det åligger näringsutskottet att hantera frågan om strukturfonderna inom EU, och Vänsterpartiet kommer att hantera den frågan på det sätt som bäst gynnar regional utveckling och demokrati i Sverige i dagsläget och genom förhandlingar inför nästa programperiod som börjar 2007.

Herr talman! Tiden medger inte att jag närmare beskriver hur de olika strukturfonderna regleras, men vi vet att de oftast används mycket bra på många ställen inom små företag ute i landet. I Sverige finns bland annat mål 1- och mål 2-stöd, Leader-plus, Equal och Urban, och programmen finns i alla delar av landet.

Moderaterna, Miljöpartiet, Centern och övriga borgerliga partier skriver i en gemensam reservation att i det fall EU ekonomiskt ska stödja olika regioner bör det vara regioner som väsentligt ligger under genomsnittet i unionen vad gäller levnadsstandard och medelinkomst. Bara de ska ha möjlighet att förhandla om detta inför 2007. Kriterierna är levnadsstandard och levnadsnivå. Det finns inget kriterium om glesbygd.

Sverige har ingen låg levnadsstandard eller låg medelinkomst eftersom vi har ett socialt välfärdssystem som garanterar detta. Däremot har vi sällsynt stora vidder, stora skogsområden, långa älvdalar och öar, där människor, byar och företag ligger långt från varandra. Det är ett faktum så länge vi inte radikalt kan öka vår befolkning.

Vänsterpartiet delar övriga partiers uppfattning att huvuddelen av framtida strukturfondsmedel ska riktas till de nya medlemsländerna, men på en avgörande punkt skiljer sig vår mening mot reservanternas. Riksdagen ska inte skriva bort rätten och möjligheten att behålla vissa områden som har alldeles specifika behov. Den dag vi själva kan garantera att vi klarar vår regionala uthålliga växtkraft och kan kompensera det med vissa strukturella skillnader ska vi naturligtvis göra det. Men jag ser inte att vi klarar det fram till 2007.

Moderatmotionen som reservanternas tillstyrker vill kompensera att vi avstår från strukturfondsmedel genom att sänka medlemsavgiften. Det finns inget samband mellan medlemsavgift i EU och strukturfondsåterflöde. De förhandlas i helt olika sammanhang. Strukturfonderna ger ca 3 miljarder per år till Sverige utanför budgettaket. Jag tycker att reservanternas skjuter på pianisten. Steg ett i denna strategi borde i stället vara att regeringen förhandlar ned avgiften för medlemskapet, de här

21 miljarderna. Varje miljard som vi skulle kunna förhandla ned ger vår nationella budget pengar för att vi ska kunna föra en starkare regionalpolitik.

Vårt beroende av EU:s regelverk och EU:s politiska prioriteringar måste minska. Hur kan Centerpartiet och Miljöpartiet garantera landsbygdsutveckling, stöd till butiker och annat som jag vet att de vill ha när de inte kan tillförsäkra budgeten minst de 3 miljarder som i dag kommer landet till del via strukturfonderna? Och hur kan Moderaterna och övriga reserverna säga sig vara solidariska med de nya medlemsländerna genom att minska omfattningen och helst avveckla strukturfonderna inom EU? Det är helt fel forum att här diskutera vad EU ska göra med strukturfonderna. Det är i konventsdebatten alla medlemsländer ska diskutera hur de gör med sina fonder och den budget de har fått.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 126 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Till Gunilla Wahlén måste jag säga: Det är väl rimligt att vi i parlamentet diskuterar ett svenskt förhållningssätt gentemot EU och att vi, förhoppningsvis, skapar en svensk plattform? Jag vill erinra Gunilla Wahlén om det arbete med de olika EU-grupperna som vi har startat i näringsutskottet. Vi har bland annat haft till syfte just att hjälpa till med att skapa en svensk plattform, ett förhållningssätt, när det gäller EU:s framtida regionalpolitik. Det har legat i pipelinen hela tiden.

Hela eftermiddagen har jag stått och presenterat vår syn på hur denna strategi ska förhandlas fram i samarbete med andra länder. Ändå står Gunilla Wahlén här och läser något helt annat. Hon borde ju rimligtvis ha hört något av det som sagts.

Dessutom: Läs er egen skrivning! Just på dessa avgörande punkter som tas upp i anförandet har ni exakt samma skrivning. Jag kliar mig bakom örat.

Så har jag en helt annan fråga till Gunilla Wahlén – hon får gärna kommentera det jag har sagt – och det gäller detta med lastbilarna. Jag har ställt frågan många gånger, för jag vet att Vänsterpartiet vill ha 18-meterslängd på lastbilarna i Sverige just i en förhandling med EU. Jag hoppas att hon har fått miljöfundamentalisterna i Vänsterpartiet att ändra åsikt i denna mycket avgörande fråga för svensk industri och svensk konkurrenskraft.

Anf. 127 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Jag är den första att beklaga att Ola Sundell kommer att sluta som ordinarie i näringsutskottet och bli ersättare. Jag kommer att sakna denna fråga om dessa lastbilar. Ola Sundell kommer att få samma svar av mig varje gång. Jag får försäkringar om att detta ska lösas. Det finns speciella avtal som gäller de här områdena. Jag trodde att lastbilarna inte skulle komma på tapeten i dag.

När det gäller EU, strukturfonder och regionalpolitik har ni i Moderaterna menat att vi i näringsutskottet ska diskutera att EU inte ska ha strukturfonder eller att omfattningen av dem ska minskas. Jag tycker att ni börjar i fel ända. Jag tycker att ni ska skriva en motion – och den skriver jag gärna under – om att vi ska förhandla för att minska avgiften för

medlemskapet i EU. Det behandlas inte i näringsutskottet utan i ett annat sammanhang.

Anf. 128 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag måste fråga Gunilla Wahlén vilket betänkande hon egentligen har läst. Det verkar inte som om hon har läst vare sig reservanternas skrivningar eller sin egen, majoritetens, skrivning. Det finns ingenting i detta betänkande som beskriver någon form av ensidighet från svensk sida. Det är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som i andra sammanhang driver ensidighet när det gäller rättigheter och EU-politiken.

Däremot berör en stor del av betänkandet annat än strukturfonderna. Gunilla Wahlén säger att det krävs kraftsamling. Jo, jag tackar, jag! Det var ett kraftfullt ord. Beskriv vad det är ni vill med den nationella politiken innan även Gunilla Wahlén gömmer sig bakom dimridåerna 2007!

Anf. 129 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! I den proposition som antogs förra året om den nya regionalpolitiken ställer man om regionalpolitiken från att ha varit en stödpolitik till att bli en stimulanspolitik. Man lyfter över ansvaret för den regionala utvecklingen till samtliga utgiftsområden. Inom Justitiedepartementet ska man göra regionalpolitiska konsekvensbeskrivningar. Inom utbildningsområdet ska man göra regionalpolitiska konsekvensbeskrivningar. Syftet är att det ska finnas sysselsättning, arbete, varierat näringsliv, utbildning, bra arbetsmarknadsregioner och kommunikationer i hela landet.

Utgiftsområde 19 kan inte på något sätt styra regionalpolitiken. Man kan bidra på olika sätt.

Vi ska ställa om från en stödpolitik till en stimulanspolitik, men den perioden har just börjat. Omställningen är inte på något sätt klar, och det är fullt möjligt att ompröva detta.

Åsa Torstensson frågade vad jag hade läst för material. Jo, jag har läst de tre motioner som ni har tillstyrkt och som ligger till underlag för er reservation. Där finns dessa skrivningar om hur det ska se ut, hur omfattningen ska minskas och hur man ska göra. Det är vad jag har läst. Det har varit underlaget för min tolkning.

Jag vill då fråga Centerpartiet: På vilket sätt uppfattar Centerpartiet att vår skrivning väsentligen skiljer sig från reservanternas skrivning? Vad är det som skulle göra att politiken blev helt annorlunda när det gäller strukturfondsdelen?

Anf. 130 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Gunilla Wahlén beskrev så vackert att det krävs kraftsamling mot den regionala klyvningen. Den regionala klyvningen har ju inte inträtt för ett år sedan. Ni har suttit tillsammans med Socialdemokraterna ett flertal år och hanterat den nationella budgeten. Var har då förslagen funnits för att lösa den moderna teknikens utbyggnad så att den kommer alla delar av landet till del? Var finns förslagen som ska göra att man har farbara vägar i de norra delarna av landet och i Dalsland året runt? Det är ju precis detta som skapar till växt och ger företagarna en möjlighet. Var finns de förslag som ger möjlighet till rättstrygghet i hela

landet, så att det finns polis i alla kommuner? Den regionala klyvningen och befolkningsomflyttningen har inte inträtt år 2001. Var finns dessa förslag för den kraftfulla samling som nu krävs?

Prot. 2002/03:39
18 december

*Regional utjämning
och utveckling*

Anf. 131 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Jo, Åsa Torstensson, jag är helt medveten om den utveckling som har skett när det gäller svensk regionalpolitik och om den förändring som har skett under de senaste tio åren. Det är den stora befolkningsomflyttningen. Det är de stora förändringarna i svenskt näringsliv, där man har gått från ett basindustriland till ett kunskapsintensivt land med tjänsteindustri. Alla jobb av industrikaraktär har förändrats och kräver hög kompetens, och antingen det gäller att man jobbar inom skogsindustrin eller att man jobbar inom jordbruket krävs det mycket utbildning. Det har hänt under de senaste tio åren.

Politiken måste anpassa sig till de behov som finns i dag. Det är därför vi i Vänsterpartiet i dag vill att man ska satsa på entreprenörskapsutveckling, på nätverk och på bredband i hela landet. Det är därför man måste göra det. Behoven fanns inte för tio år sedan, men vi ser och vi vet att behoven finns i framtiden. Därför behövs det pengar och tid till att göra detta.

Vi har i den regionalpolitiska propositionen gjort speciella anslag för bygdeutveckling, för utveckling av industrin och för utveckling av gruvindustrin. Det görs ett otal punktsatningar, för att inte tala om satsningar på turismindustrin och ekoturismen. Det görs ansträngningar nu, och man måste fullfölja, fördjupa och förbättra dem för att vi ska få en politik som är hållbar i hela landet och inte bara i vissa områden av landet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Arbetsmarknad

11 § Arbetsmarknad

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2002/03:AU1

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (prop. 2002/03:1 delvis och skr. 2001/02:187).

Anf. 132 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Varje dag befinner sig ungefär 1,2–1,5 miljoner människor i den arbetsföra befolkningen utanför produktivt arbete. Det finns många olika skäl till varför man är utanför. En stor grupp är öppet arbetslösa. En annan grupp befinner sig i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En stor grupp, uppåt 400 000 människor, är förtidspensionerade. Ungefär lika många är sjukskrivna, en grupp som ökat kolossalt kraftigt i antal under senare år.

Totalt sett innebär det att mellan 25 och 30 % av den arbetsföra befolkningen varje dag befinner sig utanför produktivt arbete.

Min kollega Henrik Westman kommer senare att utveckla dessa saker ytterligare, så jag går inte in mer på detta. Men det finns anledning att verkligen fördjupa sig i skälen till att så många människor i arbetsför ålder befinner sig utanför.

Jag vill påstå, herr talman, att denna utveckling är både skrämmande och fullständigt oacceptabel. Varför är den då oacceptabel och skrämmande? Jo, det kommer inte att finnas något, och det finns i dag inget, modernt samhälle som kan låta en så stor andel av den arbetsföra befolkningen vara utanför det produktiva arbetet – inte kunna försörja sig själv, inte bidra till försörjningen av ungdomar, barn och äldre.

I grunden, och framför allt i Sverige som har så stor andel offentliga transfereringssystem, utgör denna stora andel utanför arbetsmarknaden ett dödligt hot mot hela välfärden. Vi kommer definitivt aldrig att klara framtida välfärd, varken för unga eller för gamla, om vi inte ser till att denna gradvisa erodering av försörjningsbasen som ägt rum under senare år upphör. Försörjningsbasen måste bli större, annars kommer välfärden att hotas i än större utsträckning.

Då kan man fråga sig: Vad behövs? Vi har under flera timmar, herr talman, haft en debatt i kammaren om näringspolitiken. Det är ingen tvekan om att oaktat man skulle driva världens bästa arbetsmarknadspolitik, vilket vi nu inte gör, kommer den aldrig att räcka till om man inte på andra politikområden bedriver en betydligt bättre politik i samverkan och med bra dialog med näringslivet. Vi behöver en mycket, mycket bättre näringspolitik som skapar ett betydligt bättre näringsklimat.

Jag lyssnade på avstånd till debatten om regelförändringarna, där det eventuellt kan bli ett intressant tillkännagivande från kammaren här om någon timme. Utskottets socialdemokratiska ordförande talade där om att det egentligen inte betyder någonting vad kammaren uttalar. Det får mig att fundera: Tar inte regeringen någon hänsyn till vad riksdagen fattar beslut om? Är det alltså fullständigt ointressant vad riksdagen uttalar? Vad innebär detta rent konstitutionellt? Och framför allt: Vad tycker svenska företagare, som än så länge ändå tar det politiska systemet på något allvar? Vad skickar det för signaler om demokratins funktionssätt om utskottsordföranden säger att även om riksdagen gör ett uttalande om regelförändringar så innebär det egentligen ingenting alls? Det måste ju vara en signal om att Regeringskansliet inte bryr sig om riksdagen, åtminstone inte när riksdagen uttalar saker som Regeringskansliet inte tycker om men som uppenbarligen näringslivet och företagsamheten skulle tycka var väldigt bra, nämligen att det ska bli en regelförenkling.

Hemma i Småland, som jag kommer ifrån, upplever man ibland detta regelsystem ungefär som jag kan tänka mig att nyodlarna, till exempel Karl Oskar i Vilhelm Mobergs böcker, en gång gjorde. De gick där med sina spett och ville också nyodla på sitt sätt, utveckla och öka sin areal. Med spettet kände de sten efter sten efter sten, och till sist insåg de att det inte fanns någon möjlighet att nyodla. På samma sätt som dessa stenar ligger paragraferna i regelsystemen som hinder för utveckling inom näringslivet. Karl Oskar, herr talman, valde efter moget övervägande tillsammans med hundratusentals andra att flytta härifrån och förkovra sig på ett annat ställe. Jag är övertygad om, om parallellen tillåts, att det finns många företagare som funderar på det lämpliga i att utvecklas på annat håll i stället för att köra med dessa hindrande paragrafer.

Jag hoppas, herr talman, att den inställning som kom till uttryck från näringsutskottets ordförande inte gäller Regeringskansliet i allmänhet. Man hyser dock en viss tveksamhet.

Det behövs förändringar inom skattepolitiken och inom utbildningspolitiken för att höja kompetensen. Det behövs förändring av våra socialförsäkringssystem, en förändring som gör att de kan samspela på ett helt annat sätt. Ibland har man en känsla av att det är nästintill omöjligt att göra några förändringar i systemen. Gör man en förändring på ett ställe får det nämligen konsekvenser i det andra, tredje, fjärde och femte systemet, och inför ett sådant dödligt hot avstår man från att göra en förbättring i det första systemet. Allt hänger visserligen ihop, men i Sverige har vi på något sätt fått en sammanhängande smet som gör att vi varken politiskt eller på annat sätt kan förändra speciellt mycket. Det utgör i sin tur ett hot mot vårt välbefinnande.

Men givet att vi skulle få en förändring av ett antal områden, av vilka jag nämnt några, är det klart att en förändrad arbetsmarknadspolitik skulle vara bra.

Innan jag går in på detta, herr talman, kan det dock finnas skäl att säga att allt inte handlar om en ändrad politik. Det handlar också om attityder och värderingar hos människor, både inom och utom näringslivet. Det finns anledning att fundera över om vi framöver kan rationalisera och intensivifiera produktionen på ett sådant sätt, och i vilka former vi ska göra det, att människor mellan låt säga 55 och 65 år inte slås ut i samma takt som i dag. Vi vet att förvärvsgraden sjunker påtagligt efter 55 år och fram till 65. Jag är alldeles övertygad om att ifall vi inte under några år framöver kan se till att förvärvsgraden ökar bland, populärt, 40-talisterna så kommer vi att stå inför ännu större problem med att klara försörjningen. Vi måste se till att också i företagen organisera och utveckla produktionen på ett sätt som gör att fler människor över 55 år kan stanna helst till sin pensionsålder. Med det nya pensionssystemet, herr talman, finns det ju skäl att fundera på om man ska jobba efter 65 också. Det finns också ytterligare argument för detta.

Det finns också skäl att fundera över värderingar och attityder till människor som hittills egentligen aldrig fått fäste på den svenska arbetsmarknaden, nämligen människor som inte har svensk bakgrund. Det är en skrämmande utveckling om man jämför hur människor från andra delar av världen på 50-, 60- och 70-talen kom in på den svenska arbetsmarknaden. Studier vid bland annat universitetet i Växjö, som är ledande på den här typen av forskning, visar mycket brutalt hur andelen som har kontakt med den svenska arbetsmarknaden dramatiskt har sjunkit för de här grupperna. Får vi inte en ändring på det, och får vi inte en möjlighet att i större utsträckning låta människor i 55–65-årsåldern vara en del av det försörjande Sverige, kommer försörjningsbasen som sagt att eroderas än mer, och vi kommer att få än svårare att klara välfärden både för yngre och för äldre.

I en gemensam reservation, nr 1, redovisar vi i ett antal punkter en del av vad som behövs för att förbättra den svenska arbetsmarknadspolitik.

Vi noterar att kostnaderna för politiken inte står i någon rimlig relation till den nytta den för närvarande gör. Arbetslöshetskasseförsäkringen har i stora delar förlorat sin karaktär som omställningsförsäkring. Det finns en mindre god verkningsgrad i matchningen mellan utbud av jobb

Arbetsmarknad

och efterfrågan på arbete. Den nuvarande arbetsmarknadspolitiken satsar i alltför liten utsträckning på stöd till de riktigt svaga grupperna. Den har, herr talman, varit utomordentligt dålig på att få in nya grupper, framför allt från främmande länder, på den svenska arbetsmarknaden.

Den kritiken, tillsammans med exempelvis den rapport som Riksdagens revisorer kom med för ett par veckor sedan om brister i mål- och resultatstyrningen av AMS och länsarbetsnämnderna, markerar klart och tydligt behovet av en ny arbetsmarknadspolitik, såsom vi har redovisat i reservation 1.

Låt mig av tidsskäl säga någonting kort bara om reservation nr 8 som behandlar regeringens skrivelse om EU:s sysselsättningspolitik. Jag kan i likhet med andra i går och i dag uttrycka min glädje över utvidgningen och besluten i Köpenhamn. Det är ganska naturligt att man gör det eftersom man tog sina första steg i politiken i skuggan av det så kallade metalltalet som hölls i början av 60-talet. Det var väl Tage Erlander som då sade att allt sådant Europasamarbete var någonting som Sverige skulle hålla sig borta från. Det känns på något sätt skönt att tiderna har ändrats, att man har gjort ett bokslut för andra världskriget och kan peka framåt.

Men det leder, herr talman, till att EU, om vi nu med 25 stycken medlemsländer i EU ska kunna driva en kraftfull politik, måste ägna sig åt det som är mest väsentligt. Vi reserverar hyser en oro för att man på EU-nivå engagerar sig i frågor som man likaväl kunde hantera på den nationella nivån. Enligt subsidiaritetsprincipen borde det vara fullt möjligt att på nationell nivå se till att skapa just det näringsklimatet, den goda utbildningspolitiken och den öppna inställningen till människor som ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Detta behöver inte EU syssla med. Det är jättebra att EU uttalar att fler människor behöver komma i arbete. Hela Europa, nästan alla EU:s medlemsstater, dras med samma problem. Det är en åldrande befolkning, det är problem med att klara sysselsättnings- och försörjningsbasen.

Avslutningsvis, herr talman, är det utifrån en subsidiaritetsprincip önskvärt att EU renodlar sina uppgifter och mindre ägnar sig åt frågor som med stor framgång kan skötas på den nationella nivån, gärna med en stödjande funktion av EU.

Herr talman! Med det vill jag be att få yrka bifall till reservation nr 1. Jag stöder givetvis alla andra reservationer där moderater finns med. Men av tidsskäl yrkar jag bifall bara till reservation nr 1.
(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då voteringen skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Punkt 2 (Energipolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

3. res. 2 (kd)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

32 för res. 2

17 för res. 3

261 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

93 för res. 1

29 för res. 2

189 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

174 för utskottet

91 för res. 1

47 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 19 c

För res. 1: 49 m, 42 fp

Avstod: 30 kd, 17 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Punkt 3 (Stängningen av Barsebäck 2)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd)

Votering:

174 för utskottet

121 för res. 4

17 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 19 c

För res. 4: 49 m, 42 fp, 30 kd

Avstod: 17 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Motiveringen:
Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 5 (mp)
Votering:
176 för utskottet
17 för res. 5
119 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 130 s, 1 m, 1 fp, 25 v, 19 c
För res. 5: 17 mp
Avstod: 48 m, 41 fp, 30 kd
Frånvarande: 14 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Punkt 1 (Målen för och inriktningen av näringspolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)
Votering:
172 för utskottet
140 för res. 1
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 130 s, 25 v, 17 mp
För res. 1: 49 m, 42 fp, 30 kd, 19 c
Frånvarande: 14 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Punkt 3 (Regelförenkling m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c, mp)
Votering:
155 för utskottet
157 för res. 2
37 frånvarande
Kammaren biföll res. 2.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 130 s, 25 v
För res. 2: 49 m, 42 fp, 30 kd, 19 c, 17 mp
Frånvarande: 14 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

171 för utskottet

140 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 25 v, 17 mp

För res. 1: 49 m, 42 fp, 30 kd, 19 c

Frånvarande: 15 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Punkt 4 (EG:s framtida sammanhållningspolitik)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

155 för utskottet

157 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll res. 2.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v

För res. 2: 49 m, 42 fp, 30 kd, 19 c, 17 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 3 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § (forts. från 11 §) **Arbetsmarknad** (forts. AU1)

Arbetsmarknad

Anf. 133 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation nr 3.

”Sverige har visserligen inte full sysselsättning, men utvecklingen är förhållandevis positiv.”

Så kan man citera utskottsmajoritetens skrivningar, att utvecklingen vad gäller människor som har arbete i Sverige är förhållandevis positiv.

De raderna skriver man när 654 000 människor i Sverige saknar jobb eller är undersysselsatta.

Man skriver de raderna i ett läge när 46 300 färre personer har arbete i november 2002 jämfört med november 2001.

Man skriver de raderna i ett läge när 70 % av den sysselsättningsökning som vi visserligen har sett under perioden 1997–2001 beror på att människor i stället har blivit sjukskrivna.

Den socialdemokratiska regeringen och utskottsmajoriteten arbetar på sysselsättningsområdet med ganska trubbiga sysselsättningsmål, som dessutom skönmålar verkligheten. Det där fungerar kanske bra i en valrörelse, men det hjälper inte svensk välfärd att en procentsiffra går upp när en person i stället för att vara arbetslös blir sjukskriven. Det är knappast

någon tröst för den som har blivit förtidspensionerad att se att målen uppfylls om han eller hon ville fortsätta i arbetslivet. Den som just nu saknar arbete får inte, även om man har finurliga sätt att beräkna det, arbete bara därför att det ser bra ut i statistiken.

Från samtliga borgerliga partiers sida vill vi ha ett nytt mål för sysselsättningspolitiken där vi verkligen mäter vilka som arbetar och som inte arbetar, i stället för det mål som regeringen nu har satt upp.

När man talar om arbetsmarknadspolitik är det viktigt att fundera på vad som är viktigast. Den absolut viktigaste åtgärden handlar om att få i gång Sverige. Det ligger lite utanför det vi ibland diskuterar arbetsmarknadspolitiskt, för där handlar det om AMS och om åtgärder.

Den viktigaste åtgärden handlar om förenklade regler för företagande, att sänka skatter för företagare och att göra det lönsamt att arbeta.

Det handlar om att se till att göra det lönsamt att utbilda sig i Sverige.

Det handlar om att skapa ett Sverige som är öppet mot omvärlden för nya idéer, ett Sverige som säger att arbetskraftsinvandring kan vara något spännande och något nytt, att vi kanske kan lära oss något från omvärlden – inte ett Sverige där LO-tidningen kallar arbetskraftsinvandring för arbetsläger.

Det är så paradoxalt just nu i Sverige att vi har hundratusentals människor utan arbete och samtidigt en arbetskraftsbrist.

Då kan man lite förenklat i retoriken välja det som Göran Persson valde i denna valrörelse, att säga att innan vi låter någon från ett annat land komma hit och få jobb ska vi se till att de som saknar jobb får jobb. Det är det resonemanget som även arbetsmarknadsutskottets majoritet driver.

Om man har en arbetskraftsbrist i en sektor där man inte får människor som kan jobba inom svensk arbetsmarknad, gör det att vi tappar arbetstillfällen i Sverige. Fyller man arbetskraftsbristen bidrar det i sig till tillväxt. Svenskt Näringsliv har beräknat att vi under förra året tappade tiotusentals arbeten och arbetstillfällen i Sverige just därför att vi sade nej till arbetskraftsinvandring.

Med det sagt om vad som är kärnan i att få nya jobb i Sverige ska jag ägna en stund, herr talman, åt att kommentera det som brukar vara i centrum för arbetsmarknadspolitik, det vill säga åtgärder, arbetslöshetsförsäkring och annat.

Dagens arbetsmarknadspolitik har tyvärr skapat en situation där den som är arbetslös eller arbetssökande, den som behöver hjälp, väldigt snabbt hamnar i ett patron-klient-förhållande. Arbetsförmedlingen har dubbla roller. Den ska dels hjälpa och stödja, dels kontrollera, vilket inte fungerar speciellt bra. Vi har en situation där det går väldigt mycket resurser till byråkrati och för lite resurser till att verkligen hitta nya jobb.

Det här vill Folkpartiet förändra i grunden. Det handlar om att vi vill lägga ned dagens AMS och ersätta det med en mindre, central myndighet, som framför allt ska syssla med myndighetsutövning, och sedan se till att den arbetssökande får både rättigheter och skyldigheter. Det är rättighet till kostnadsfri arbetsförmedling, men den behöver inte ske i statlig regi. Det är rättighet till arbetslöshetsersättning för alla.

För oss är detta en del i utbyggnaden av den generella välfärden och införandet av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som alla som är på arbetsmarknaden omfattas av.

Det handlar om att den arbetssökande ska ha möjlighet att välja mellan olika jobbförmedlare. På det här området precis som på alla andra områden fungerar verksamheten bättre ifall det finns fler aktörer. Den fungerar sämre med färre aktörer. Vi vill pröva ett system med omställningspeng där den arbetssökande har mycket större makt att själv kunna påverka sin tillvaro, men det handlar också om skyldigheter. Det handlar om skyldigheter att anmäla sig till ett servicekontor som arbetssökande, och det handlar om skyldigheter att aktivt söka arbete.

I en annan del av det betänkande som vi nu debatterar kan man läsa att situationen för utländska medborgare i Sverige påtagligt förbättrats de senaste åren. Det må ha varit sant för ett år sedan. Man hade gått från en katastrofal situation till en något mindre katastrofal situation, men det är inte längre sant. Åter ser vi, när man går ut ur en högkonjunktur, att de som drabbas är de som har kommit in sist på arbetsmarknaden. Det senaste året har sysselsättningen bland utomeuropeiska medborgare minskat med 10 %. För dem som är medborgare i ett afrikanskt land har sysselsättningen minskat med 20 %. Vi vet att det finns utsatta områden i Sverige där människor fullständigt har fastnat i utanförskapet och har mycket svårt att komma in.

I ett läge när vi har förorter där var tredje har jobb och två av tre saknar jobb känns det mycket svagt och mycket bekymmersamt att man väljer att beskriva det som att situationen för de utomeuropeiska och de utomnordiska invandran påtagligt har förbättrats. Man vägrar att se problemet med en misslyckad integrationspolitik. Man vägrar att se problemet med att vi har en arbetsrätt som gör att det är den som har kommit från ett annat land eller den som är ung, som har kommit in sent på arbetsmarknaden, som drabbas. Vi har en arbetsrätt som gör att det är den som står utanför och knackar på som har svårt att komma in, medan den som har jobb och är medlem i facket har ett mycket starkt skydd på en svagare parts bekostnad.

Vi vill modernisera arbetsrätten i grunden, och vi vill tillsätta en parlamentarisk utredning för att se vad man kan göra. Det handlar, skriker politiska motståndare, om att försvaga och försämra. Det handlar egentligen inte om det när man vill göra förändringar som rör flexibilitet.

Det handlar också om att skapa en arbetsrätt som är anpassad till dagens typ av anställningar – projektanställningar, visstidsanställningar – och om att skapa ett skydd även för de människor som i dag faller utanför. Framför allt handlar det om att öppna arbetsmarknaden för dem som står helt utanför den i dag.

Ett sorgebarn, där utskottsmajoriteten mycket riktigt ger regeringen kritik, handlar om de arbetshandikappade i Sverige. För två år sedan tillkännagav riksdagen att man ville ha en höjning av lönebidragstaket. Ingenting har hänt, och nu säger utskottsmajoriteten ifrån igen. Det är mycket bra, men det kan bli för sent. Det som håller på att ske, så länge man inte höjer lönebidragstaket, är nämligen att människor som har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden förlorar den här typen av anställningar som vi ger stöd till. I det avseendet hade Folkpartiet i sitt budgetförslag extra medel.

Svensk arbetsmarknadspolitik är på många sätt skapad för en annan tid, och den är skapad i symbios mellan Socialdemokraterna och fackför-

eningsrörelsen i första hand. Det tråkiga är att nytänkandet och förändringarna nästan aldrig kommer på det här området.

Vi fick en ny minister med ansvar för de här frågorna, Hans Karlsson – han är i dag inte närvarande i kammaren. Jag har suttit i en utredning med honom om att sänka arbetstiden. Jag tycker att det förslag majoriteten kom fram till var fel, men det fanns delar i det som var bra. Fast det är ju häpnadsväckande och en ynkedom att tre veckor efter det att ordföranden i en statlig kommitté har blivit minister så säger han att det där med att sänka arbetstiden inte var något vidare. Man klarade alltså inte ens att gå i mål med den frågan. Jag är glad för att man inte gick i mål med den, fast det behöver ske mycket på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 134 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! För en vecka sedan kom SCB:s senaste arbetskraftsundersökning. Den visar att vi svenskar jobbar mindre i dag än vad vi gjorde förra året vid den här tiden. Antalet arbetade timmar har sjunkit från 144 miljarder till 140 miljarder. SCB menar att en betydande orsak till detta är den ökande sjukfrånvaron.

Men i går kom ännu dystrare besked. Konjunkturinstitutet reviderar ned tillväxten kraftigt nästa år. Samma besked gav Svenskt Näringslivs konjunkturbedömare för ett par dagar sedan, och nu stiger arbetslösheten i Sverige. Alla siffror pekar faktiskt åt fel håll. Det betänkande som vi ska behandla här i dag bygger på en budgetproposition som är helt inaktuell i det här avseendet. Och det finns ingen beredskap att hantera den stigande arbetslösheten. Budgeteringsmarginalen är 300 miljarder kronor, och det är felräkningspengar när stigande arbetslöshet driver upp a-kasseutgifterna och kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Min fråga till Anders Karlsson och Socialdemokraterna är: Vilken beredskap har ni för att möta den här nya situationen, som Konjunkturinstitutet nu pekar på, när alla prognoser pekar åt fel håll? Hur kommer ni att hantera den under kommande år?

Att det är ett obsolet betänkande vi diskuterar i dagens debatt visar majoritetens skönmålning av den svenska arbetsmarknaden. Man skriver att utvecklingen är förhållandevis positiv. Frågan är då vilka signaler som gör utvecklingen förhållandevis positiv.

Är det den gamla skrytvalsen om att det faktiskt har skapats många nya jobb under de senaste åren? Det kan egentligen inte vara det, eftersom sanningen är att Sverige var ett av de sämsta länderna i EU på att skapa nya jobb – under de senaste åren mellan 1997 och 2001. Vi hamnar på plats 11 av 14. Vi har samma internationella konjunkturmiljö, och vi var på elfte plats bland EU-länderna när det gällde förmågan att skapa nya jobb. Det skapas alltså nya jobb men långt mycket färre än i de andra EU-länderna.

Studerar man de sammanlagda kostnaderna för sjukskrivningar och arbetslöshet sedan Socialdemokraterna kom tillbaka till makten 1995 ser man att utgifterna sedan mitten av 1990-talet har legat konstant. Kostnaderna för arbetslöshet har minskat, men samtidigt har sjukskrivningskostnaderna ökat. Socialdemokraternas tid vid makten har alltså handlat om att flytta människor och statsutgifter från bokföringsposten arbetslöshet till posten sjukskrivning. Är det den här utvecklingen som majoriteten kallar förhållandevis positiv?

Att sjukfrånvaron är huvudförklaringen till den sänkta arbetslösheten under senare år bekräftas också av statistiken över antalet arbetade timmar. Mellan 1997 och 2001 ökade antalet verkligt arbetade timmar med bara 5 %, och under den senaste hösten har den här ökningen uttraderats fullständigt.

Herr talman! En helt avgörande fråga för arbetsmarknadens utveckling är också lönebildningen, och hur märks det i dagens betänkande? Jo, det är några korta pliktskyldiga rader som refererar till vad Medlingsinstitutets generaldirektör har sagt på ett besök i utskottet.

Konjunkturinstitutet, liksom Medlingsinstitutet tidigare, varnar för att arbetskraftskostnaderna stiger snabbare än i omvärlden. Ungefär en procentenhet snabbare ökar lönerna i Sverige jämfört med omvärlden, vilket driver upp arbetslösheten med tiotusentals människor.

Men lönebildning handlar inte bara om den totala löneutvecklingen. Vi är många som unnar exempelvis omsorgspersonalen inom Kommunals avtalsområde högre löner, inte minst för att man ska kunna rekrytera mer personal och skapa en bättre arbetsmiljö. Men om Kommunals lönekrav sprider sig till andra avtalsområden blir utvecklingen ännu dystrare än vad KI nu förutspår. Men lönebildningen måste också fungera som smörjmedel i ekonomin, så att växande företag kan dra till sig arbetskraft och människor vågar och vill utbilda sig och ta ansvar. Även här ser vi stora problem och en passiv regering.

Herr talman! Sjukskrivningar, förtidspensioneringar, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och studier håller nere den öppna arbetslösheten och döljer mycket av sanningen, mycket av de verkliga problemen.

Med dagens mål för sysselsättningen skulle vi kunna uppnå målet om 80 % sysselsatta trots att hundratusentals människor är sjukskrivna och förtidspensionerade. Nuvarande mål är helt enkelt missvisande. Vi behöver ett realistiskt och väldefinierat mål där det tydligt framgår hur stor andel människor som är i verkligt arbete. Det finns utrett och diskuterat i en av Jan Rydhs utredningar. Det borde få regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett förslag i denna riktning.

Herr talman! Det är väl knappast okänt för någon i kammaren att Riksdagens revisorer nyligen kommit med svidande kritik mot regeringen och dess styrning av AMS och länsarbetsnämnderna. Man pekar på att oklara mål kan leda till att politiken blir mindre effektiv och att alltför allmänna målformuleringar minskar möjligheterna att utvärdera politiken. Det är mycket besk kritik från Riksdagens revisorer.

Dessutom ser vi långsiktigt växande problem med brist på arbetskraft inom vissa områden och regioner. Arbetsmarknadspolitiken förmår inte matcha de lediga jobben mot de arbetslösa.

Jag är övertygad om att det finns mycket att vinna på mer mångfald inom arbetsmarknadspolitiken. Flera olika aktörer kan bedriva verksamheter och hjälpa människor att finna de jobb som passar dem. Därför kräver vi kristdemokrater tillsammans med de andra borgerliga partierna att regeringen skyndsamt tar initiativ till en ny arbetsmarknadspolitik som sätter individen i centrum. Vi har utvecklat riktlinjer för detta i reservation 1.

Genom att öppna för olika alternativ kan vi bättre än i dag ta till vara idéer som kan förbättra matchningen mellan lediga jobb och arbetssökande.

Herr talman! Vi står inför en fortsatt osäkerhet vad gäller såväl Sveriges ekonomi som den internationella konjunkturen. Vi kan inte lita på att ett uppsving i konjunkturen ska lösa arbetslöshetsproblemen här i Sverige. Vi kan definitivt inte räkna med att en förbättrad konjunktur så småningom ska lösa arbetskraftsbristen.

Att reformera arbetsmarknadspolitiken är därför av grundläggande betydelse, både för att arbetslösa ska få jobb och för att öka arbetskraftsutbudet. Om vi ska lyckas med båda delarna måste vi också hejda de skenande sjukskrivningarna och det ökande antalet förtidspensionerade.

Herr talman! Min tilltro till att den nuvarande regeringen ska förmå göra någonting åt detta är begränsad. Vi kristdemokrater har under flera år i debatterna i kammaren varnat för att vi ska hamna i den situation som vi nu står inför. Nu står vi på tröskeln till en mycket bekymmersam utveckling med stigande arbetslöshet och ökande problem på arbetsmarknadens områden. Regeringen och utskottsmajoriteten låtsas att det regnar och skriver att utvecklingen är förhållandevis positiv. Jag är allvarligt oroad för vad som sker i vårt land och vad vi står inför just nu. Frågan är om Anders Karlsson, Camilla Sköld Jansson och Ulf Holm också är oroad och vad de tänker göra åt detta. Ni är skyldiga oss svaret i dag.

Anf. 135 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Som vanligt när vi debatterar arbetsmarknad får vi höra en klagolåt från den borgerliga sidan. Det är en kör som unisont klagar på än det ena, än det andra. Det är antingen fel på statistiken eller prognoserna eller så är det hela politiken som fallerar.

Men hur många gånger man än läser motionerna från borgerligheten får man inte det hela att gå ihop: Läget i dag är det sämsta tänkbara. Framtidsutsikterna är de sämst tänkbara. Likafullt är man rörande överens om att göra stora neddragningar just i arbetsmarknadspolitiken. Det är där de borgerliga vill göra sina neddragningar. Det är där stora ostyveln tas fram. Även om man vill skära lite olika tjocka skivor handlar det om rejäla skivor.

Vad är då receptet? Det är det som man har hört så många gånger förut: sänk skatten, försvaga arbetsrätten, sänk ersättningen i a-kassan, och så vidare. Inte i fråga om något av dessa förslag kan borgerligheten visa exempel från annat håll att det ger tillväxt och skapar sysselsättning. Det är ren ideologi och rent maktperspektiv som borgerligheten håller på med.

Det finns många problem. Jag ska återkomma till det. Det står också tydligt i betänkandet. I fråga om huruvida utvecklingen är förhållandevis positiv beror det på vad man jämför med. Attefall jämförde med EU-länderna 1997. Om man jämför med 1999 och framåt och med EMU-länderna har Sverige bättre sysselsättningsutveckling, bättre utveckling när det gäller arbetslöshet, bättre tillväxt, högre förvärvsfrekvens och bättre situation när det gäller investeringar. På punkt efter punkt har vi en bättre situation än vad EMU-länderna har. Det är väl ändå förhållandevis positivt?

Det finns också problem, men vi löser inte dem med att göra stora neddragningar i arbetsmarknadspolitiken. Det är inte läge för det. Tvärtom måste vi rusta arbetsmarknadspolitiken och ha beredskap för att det

som Konjunkturinstitutet säger faktiskt stämmer, att tillväxtprognoserna kanske måste skrivas ned. Då handlar det inte om neddragningar utan om motsatsen.

Det är stora utmaningar. Vi måste få en bättre utbudspolitik, fler arbetade timmar och fler ut på arbetsmarknaden. Vi kommer att debattera ohälsan senare i dag. Härondagen var det en stor integrationsdebatt om invandrarnas situation. Det handlar om den demografiska utvecklingen, jämställdhet, regionala obalanser och så vidare. Det är en rad viktiga frågor som vi under resten av riksdagsåret återkommer till för att vidareutveckla lite djupare.

Trots att vi har dessa utmaningar menar vi i Vänsterpartiet att vi inte får tappa bort visionerna. Det handlar inte enbart om statistik och kvantitet utan också om kvalitet. Vi har försökt lyfta fram det i en motion och ett yrkande. Det handlar om Sverige som kunskapsnation. Man talar om det i EU-sammanhang, men vi menar att det är dags att på allvar göra något mer genomtänkt av denna vision.

Borgarna vill att vi ska konkurrera med sänkta skatter och försvagad arbetsrätt. Vi borde hellre konkurrera med kunskap. När man gör undersökningar om var företag vill förlägga sin produktion är det välutbildad arbetskraft som är den viktigaste enskilda faktorn vid val av etableringsort.

Detta borde vara ett perspektiv som mycket mer medvetet genomsyrar både politiska och ekonomiska beslut. Det är en strategi där kunskap är vårt konkurrensmedel. Då blir det viktigt med andra reformer och att gå åt ett annat håll än vad borgerligheten vill. Då blir det viktigt med långsiktighet, trygga anställningsvillkor och arbetsmiljöer som stimulerar till kreativitet och utveckling. Då blir det viktigt att betala rimliga löner i stället för att hela tiden försöka pressa och pressa.

Mycket av detta så kallade tänk finns med i Bennettrapporten. En del av utvecklingsarbetet pågår redan. Men vi skulle vilja se att man tog ett mycket mer samlat metodiskt grepp och utarbetade en plan, som Jönssonligan brukar göra. Men denna gång ska det bli en plan som håller ända in i mål.

Utmaningar är det gott om. En annan utmaning som skulle komma att ställa stora krav på svensk arbetsmarknad är om det skulle bli ett ja i folkomröstningen om svenskt medlemskap i EMU. Trots att ja-partierna gör vad de kan för att få det att handla om namn och utseende på sedlar och mynt handlar det om mycket mer. Det är därför vi ska ha en folkomröstning. Vi ska inte minst värdera det faktum att vi i EMU får sämre förutsättningar att driva en stabiliseringspolitik och sämre förutsättningar att bekämpa arbetslösheten.

I dag använder vi oss av penningpolitiken för att stabilisera sysselsättning och produktion. I EMU har vi inte penningpolitiken i vår hand. Det är också därför EMU-utredningen från i våras kommer fram till att vi i EMU får ökad instabilitet och större svängningar i produktion och sysselsättning, eftersom efterfrågestörningar kommer att slå igenom med full kraft, som man skriver.

Som om inte det var tillräckligt inger också EMU:s hårdare inflationsmål farhågor. Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning har gjort en gedigen forskningsrapport, där man har tittat på empiriska fakta, hur det faktiskt ser ut i verkligheten. Där talar allt för att om

vi går med i EMU får vi räkna med att arbetslösheten stiger upp till 6 % enbart med hänvisning till att EMU har skarpare inflationsmål. Man pratar om att gå med i EMU kan vi förvänta oss en arbetslöshet på extrema nivåer i samband med ekonomiska kriser.

Därför undrar man vad som egentligen menas när EMU-anhängarna säger att vi ska gå med i EMU för sysselsättningens och tillväxtens skull. Det har visat sig både i teorin och i praktiken att EMU tvärtom ökar risken för arbetslöshet och gör det svårare för oss att upprätthålla en bra tillväxt.

Det är alltså arbetsmarknaden och löntagarna som ska stå för anpassningsmekanismerna om vi går med i EMU. Det handlar om förändringar för löntagarna för att underlätta lönesänkningar. Det handlar om förändringar i arbetsrätten för att få till stånd en flexibilitet på arbetsgivarnas villkor.

Vi i arbetsmarknadsutskottet har diskuterat den här frågan med Konjunkturinstitutet. I deras senaste rapport från oktober i år analyserar man förutsättningarna för lönebildningen både inom och utom EMU. Vi tycker att det är föredömligt. Man borde faktiskt oftare göra konsekvensbeskrivningar som visar att EMU förändrar viktiga områden. Konjunkturinstitutet påpekar att det kommer att ta mycket längre tid att dämpa effekterna av makroekonomiska störningar inom EMU. Eftersom vi inte har en rörlig växelkurs får vi i stället göra det genom att snabbt pressa ned kostnaderna för det vi producerar. Det handlar bland annat om att snabbt få ned lönerna.

I den utredning om stabilitetspolitiken som kom i våras drar man parallellen till krisen i början på 90-talet när Sverige lekte EMU, när vi band kronan till eucn. I den här statliga utredningen säger man att om vi inte då hade släppt kronans bindning och återgått till rörlig växelkurs hade det krävts åtskilliga år av nedpressade löner och förlust i tillväxt för att få samma effekt som vi fick i och med att vi kunde återgå till en rörlig växelkurs.

Vi tycker att det är viktigt att göra den typ av konsekvensbeskrivningar som Konjunkturinstitutet gör. Vi i Vänsterpartiet har krävt det i en motion som avstyrks av utskottsmajoriteten. Vi tycker att det är beklagligt. Därför vill jag och Vänsterpartiet yrka bifall till vår reservation nr 2, som just handlar om ett krav att det ska finnas med konsekvensbeskrivningar utifrån ett möjligt EMU-medlemskap när vi fattar beslut om arbetsrätt, arbetsmarknadspolitik och så vidare.

Herr talman! Låt mig gå över till någonting helt annat innan jag avslutar. Det gäller frågan om taken för lönebidragen. I flera år har vi i Vänsterpartiet drivit den frågan. Dagens nivå är inte rimlig. Vi håller med DHR som har gått ut väldigt hårt och menar att det är snudd på diskriminering att värdera arbetshandikappades arbetsinsatser så lågt. Detta är ju ett uttryck för det. Det var också DHR som först initierade det drastiska förslaget som vi har lagt om att det kanske är viktigare att minska antalet lönebidrag så att vi kan få till stånd en höjning. Nu är inte det aktuellt längre. Vi är väldigt glada över att utskottet så tydligt ger en markering till regeringen att det nu är dags. Det är ingen tvekan om att regeringen förväntas fullfölja det utskottet har uttalat när det gäller taken för lönebidragen.

Anf. 136 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag uttryckte en djup oro för att vi i Sverige går mot en stigande öppen arbetslöshet från en redan hög arbetslöshetsnivå på 4 %, till detta kommer alla som befinner sig i åtgärder, alla som är undersysselsatta, deltidsarbetslösa etcetera. Uppemot 15 % får inte jobba så mycket som de skulle vilja göra. Jag uttrycker en oro för att vi nu går mot en stigande öppen arbetslöshet. Då avfärdas jag av Camilla Sköld Jansson. En vänsterpartist avfärdar en kristdemokrat som är oroad över stigande arbetslöshet och säger att jag sysslar med ideologi. Visst är det ideologi. Jag tycker inte om arbetslöshet. Jag vill ha ett Sverige där människor har arbete. Jag tycker faktiskt att vi ligger på en alltför hög nivå i dag. Jag tycker att vi går mot en oroande framtid. Då avfärdas jag.

I våra motioner och reservationer har vi pekat på en annan väg. Vi har besparingar på det här anslagsområdet. Det beror bland annat på att vi har strukturreformer. Vi ökar avgifterna i a-kassesystemet, men vi sänker också inkomstskatterna mer än så. Det gör att det blir bättre incitament för lönebildningen. Lönebildningen är central för sysselsättningen. Jag kan förstå om Camilla Sköld Jansson struntar i EMU. Hon vill inte ta tag i de problem vi brottas med. Det tvingas vi göra om vi går med i EMU. Jag ser med oro på att Vänsterpartiet har inflytande över regeringspolitiken med tanke på att jag hoppas att Sverige ska bli medlem i EMU. Man måste lösa de svenska problemen. Om man stoppar huvudet i sanden och glömmer problemen får man bara använda växelkursen som mekanism, och det gör Sverige allt fattigare och fattigare.

Anf. 137 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Man ska nog stoppa huvudet ganska långt ned i sanden för att inte kunna se det faktum att EMU-länderna har haft en mycket sämre utveckling än vad Sverige har haft på en rad områden, som jag sade. Det gäller sysselsättning, förvärvsfrekvens, tillväxt och så vidare.

Jag avfärdar inte Attefalls oro. Jag avfärdar dina förslag till lösningar. Jag menar att de är ideologiska. Det är ren och skär ideologi som ligger bakom. Exemplet med ett lågskattesamhälle med svaga offentliga strukturer, dålig a-kassa, svag arbetsmarknadspolitik kombinerat med hög sysselsättning och tillväxt existerar inte. Det har aldrig existerat och kommer inte att existera.

Vi i Vänsterpartiet säger att det finns många problem. Vi måste ta tag i dem. Vår oro gäller till exempel att vi i den stundande EMU-debatten inte lägger upp detta på bordet och visar att EMU trycker på för den politik som Attefall och hans parti vill ha. Det inger oro.

Anf. 138 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Camilla Sköld Jansson rycker ut några år för att visa att Sverige har gått hyfsat bra jämfört med andra länder. Man måste rimligtvis jämföra hela den socialdemokratiska regeringsperioden och se hur utvecklingen har varit totalt sett. Det är klart att det kan skilja mellan olika länder olika år. Olika länder kan befinna sig i olika konjunkturfaser. Om man tittar över en längre tidsperiod på en likartad internationell miljö totalt sett, är det intressant att jämföra Sveriges förmåga med andra länders.

Sedan tycker jag att det är intressant att se att Camilla Sköld Jansson avfärdar våra lösningar. Men vilka lösningar har Camilla Sköld Jansson i betänkandet, i majoritetspolitiken? Att hon har en massa andra lösningar om att förstatliga företag och ha mer offentligt ägande i näringslivet på sina egna kongresser är en sak. Men den politik vi tar ställning till här och nu är ju den som Camilla Sköld Jansson tar ansvar för tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är den ni står till svars för. Ta ansvar för den politik som för oss mot ökande arbetslöshet och som inte löser problemen på arbetsmarknaden! På den punkten är Camilla Sköld Jansson oss svaret skyldig. Vilken politik ska hantera de allt större problem som vi ser framför oss?

Anf. 139 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill återigen peka på det faktum att den förda politiken har varit lyckosam. Stefan Attefall tycker att det är rimligare att jämföra från 1997 än från 1999. Det tycker inte jag.

Jag tycker också att man kan lyssna på OECD när de presenterar framtidsutsikterna. Vilka tror man kommer att få bäst utveckling när det gäller sysselsättning och tillväxt? Är det vi med vår politik? Eller är det EMU-länderna? Det är vi med vår politik. Man spår mycket lägre tillväxt i EMU-länderna. Vi är på god väg.

I mitt anförande lyfte jag också upp en vision, en tanke, om hur vi skulle kunna gå vidare. Det handlar just om att det är kunskap vi ska konkurrera med och vilka konsekvenser och följder det får när det gäller långsiktighet, behov av stark anställningstrygghet och allt det som Stefan Attefall och kd inte vill ha.

Anf. 140 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt ofta andefattigt för svensk politik när man lyssnar till Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, som faktiskt har makten i detta land. Camilla Sköld Janssons inlägg handlade till att börja med om att de borgerliga har dåliga förslag. Därefter talade hon om de problem som finns. De är inte så farliga, men hon talar om dem. Sedan målade hon upp en vision om att alla ska ha trygga och fasta anställningar. Hur detta ska gå till berör Camilla Sköld Jansson inte med mer än några ord om att vi ska satsa på kunskap.

Jag är den förste att hålla med Camilla Sköld Jansson om att vi ska satsa på kunskap. Problemet är att Vänsterpartiet dessutom har haft ansvar genom sitt samarbete inom både skol- och utbildningspolitiken de senaste åren i vårt land. Det har inte lett till en bättre kunskapsskola och en bättre högre utbildning.

Jag vill ställa tre konkreta frågor. Den första är: Kan du ge ett par exempel på förslag i betänkandet som du verkligen tror ger nya jobb?

Du säger att höga skatter inte är problemet. Min andra fråga är: Spelar skattenivån någon som helst roll när ett företag ska bestämma sig för att anställa en person eller inte?

Den tredje frågan är: Varför är det invandrare som förlorar jobben när vi nu minskar sysselsättningen? Varför är det 20 % sysselsättningsminskning bland afrikanska medborgare medan det än så länge rör sig om promille för svenskar?

Anf. 141 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Vad gäller skattenivåer har Svenskt Näringsliv genom åren försökt att hitta den rapport som ska visa att hög skatt är dålig för sysselsättning och tillväxt. Det sambandet finns inte. Inte bara Svenskt Näringsliv utan också andra har i land efter land letat efter detta. Det är inte så enkelt.

Tvärtom gör vårt skatteuttag att vi har en kvalitet både på företaget och på offentlig sektor som vi inte skulle ha, om Sverige vore ett lågskatteländ, och det tycker jag är viktigt.

Invandringen är ett gemensamt problem, som vi alla diskuterar. Som Erik Ullenhag mycket väl är medveten om handlar det mycket om attityder. Jag skulle vilja bolla tillbaka frågan eftersom jag tyckte att Ullenhag i sitt anförande avslöjade vad det hela handlar om. Han pratar så fint om att vi ska bjuda hit ytterligare invandrare men säger att arbetsrätten då är ett problem. Arbetsrätten gör att de som redan finns inne på arbetsmarknaden inte flyttas ut, så att nya kan komma in.

Ullenhag är alltså inte ute efter nya arbetstillfällen. Han vill lättare kunna sparka för att lättare kunna lyfta in annan arbetskraft. Det är just den principiella invändning som både vi och den samlade arbetarrörelsen har mot fri arbetskraftsinvandring. I ett nötskal fångade Erik Ullenhag upp precis det som det handlar om: lönedumpning och social dumpning.

Anf. 142 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag noterar att någon fråga eventuellt fick ett svar. Det är alltid ganska svårt att i den politiska debatten diskutera med personer som förutsätter att man har en dold agenda och som på något vis utgår från att jag ägnar min tid åt politik därför att jag tycker att det skulle vara kul att de rika blev rikare och att de som har det svårt skulle få det svårare. Men låt oss inte fastna i den diskussionen.

Hade Camilla Sköld Jansson lyssnat noggrant på vad jag sade skulle hon ha hört att jag underströk att arbetsrätten gör att de som i dag står utanför arbetsmarknaden har svårt att komma in på den. Arbetsrätten gör att de som var sist in klassas ut först. Det är förklaringen till att sysselsättningsminskningen för afrikanska medborgare i Sverige är 20 %. Det är klart att det när man nu drar ned blir de som är födda någon annanstans som får betala.

Arbetskraftsinvandring är en annan fråga. När det finns en arbetskraftsbrist i ett yrke och någon kommer till Sverige och får ett jobb i det yrket, kan det bidra till tillväxt. Det är till och med så att ekonomiskt-historiskt sett alla länder som är öppna mot omvärlden fungerar bättre än de som är slutna mot omvärlden.

Du hänvisar till att det handlar om lönedumpning och så vidare, men det handlar om att ni vill kasta ut människor som i dag har ett jobb i Sverige, försörjer sig och bidrar till svensk välfärd. Det sker också varje dag att sådana människor inte får stanna.

Jag vill också göra klart att, som Camilla Sköld Jansson vet, det nästan inte finns någon här i kammaren som verkligen står för ett lågskattesamhälle. Jag och några till pläderar däremot för att det kanske är bra att kostnaden för att anställa någon blir lite lägre och att det kan vara bra att ha lite lägre arbetsgivaravgift, men Camilla Sköld Jansson tror kanske att vi kan ha 100 % arbetsgivaravgift utan att det ändå händer någonting

med arbetsrätten. I så fall är det oroande att du tillhör ett parti som ska styra Sverige.

Anf. 143 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Erik Ullenhag säger att man inte är ute efter ett lågskattesamhälle, men problemet är ju att ni bara går åt ett håll. Visst kan man tillfälligt öka sysselsättningen genom att göra en skattesänkning. Tillfälligt kan man kanske till och med öka sysselsättningen genom att försämra arbetsrätten. Men vad är nästa steg? Jo, det blir att ytterligare försämra arbetsrätten och sänka skatten ännu mer. Ni är inne i en spiral därför att ni inte har något annat att komma med.

Vi säger: Vänd spiralen åt det andra hållet! Bygg på trygghet, och bygg på en stark välfärd som genererar tillväxt! Er politik ger en destruktiv och nedåtgående spiral, som vi med kraft kommer att argumentera emot.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

13 § (forts.) Arbetsmarknad (forts. AU1)

Anf. 144 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5. Jag står givetvis även bakom andra reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till de här två.

Martin Luther lär ha sagt – om han citeras rätt vet jag inte: ”Arbete befordrar hälsa och välbefinnande och hindrar många tillfällen till synd.” Synden kan vi lämna därhän, men hälsa och välbefinnande tror jag faktiskt är två väldigt viktiga faktorer i livet för de allra flesta människor. I det fallet har Luther alldeles rätt, om han nu har sagt det. Har han inte sagt det så är det någon annan. Det är någonting som jag tror att vi ska ta fasta på på dessa områden som är genomgripande för människorna i vårt land.

För vår del i Centerpartiet tycker vi att arbetsmarknadsområdet är ett väldigt viktigt område, ett högprioriterat område. Socialdemokraterna brukar i den politiska retoriken, i valrörelser och så där, upplevas ha samma uppfattning. Men under den förra mandatperioden var det inga ministrar här mer än någon enstaka gång. Jag kan dock inte påminna mig vilken gång det var.

Inte heller i dag är någon minister med ansvar för arbetsmarknadsområdet här. Han har väl förmodligen annat att sysselsätta sig med, och det

är ju bra för honom. Men debatten i den här kammaren blir kanske inte vad den kunde ha varit. Nu kommer Anders Karlsson att svara för regeringspartiets överväganden. Vi får väl se vad han har att tillföra. Men regeringen lyser med sin frånvaro.

Är det möjligen så att regeringen inte tycker att man har något att komma med? Man reparerar hellre skador än att förebygga dem. Det är lättare att anställa fler direktörer på AMS än att se till att det blir en bättre politik för de arbetslösa. Det är lättare att betala ut ersättningar till a-kassan än att se till att människor kommer i arbete.

Det här vill vi från Centerpartiets sida ändra på. Vi vill ha en politik som är betydligt mer individinriktad, mer decentraliserad. Det är faktiskt ute på arbetsplatserna, i kommunerna, som de här anställningsförhållandena ska komma till. Det är mellan enskilda individer, arbetstagare och arbetsgivare, som avtalen ska slutas. Då tror jag faktiskt att det är betydligt viktigare att man satsar resurser på basplanet än att man gör det i toppen, där AMS-direktörerna håller till.

Dessutom ser inte Sverige likadant ut i hela det här långa landet. Vi har tätbefolkade områden med en stor, intensiv arbetsmarknad men där det också finns många arbetslösa, till exempel invandrare, människor med funktionshinder och kvinnor som börjar bli lite äldre och är utslitna. Sedan har vi andra arbetsmarknader, där det är stora avstånd och där man upplever att man kanske måste pendla ganska långa vägsträckor för att kunna ta ett jobb som finns någon annanstans.

Jag tror på de kommunala arbetsförmedlingsnämnderna. Det är en gemensam nämnd med representanter för både kommunen och arbetsförmedlingen som sitter och diskuterar de här frågorna. Man har kontakt med arbetsmarknadens parter i de här nämnderna. De kan lösa många problem som behöver lösas. Där kan kontakterna komma till stånd, de kontakter som knyter ihop arbetslivet till en helhet.

Från Centerpartiets sida vill vi ha tre spår till arbetet. Den som blir arbetslös ska i första hand ha en utbildning som motsvarar gymnasiekompetens. Det finns alldeles för många människor som har kanske tio femton år kvar i arbetslivet men som inte har tillräckligt hög kunskapsnivå. De behöver ha den här gymnasiekompetensen för att sedan kunna bygga vidare.

Sedan vill vi också satsa på KY, kvalificerade yrkesutbildningar. Det krävs ganska mycket i dagens arbetsliv av dem som ska jobba. Många arbetsgivare efterfrågar de kunskaper som de studerande med en kvalificerad yrkesutbildning har. Man har dels en teoretisk kunskap, men dels också ganska mycket praktik i den här utbildningen. Det är väldigt viktigt. Men tyvärr gör regeringen något helt annat. Man drar alltså ned på den här utbildningen. Man drar ned några hundra miljoner kronor på det här området. Det tycker jag att man har gjort alldeles fel i. Det hör inte till arbetsmarknadsområdet, för det ligger under utbildningsområdet. Men det är väldigt viktigt för oss inom arbetsmarknadsområdet hur det här samspelet mellan olika myndigheter fungerar. Vi vill också satsa på komvux, så att man kan få den här gymnasieutbildningen på ett effektivt sätt.

Sedan vill vi skapa övergångsarbetsmarknader för dem som ändå inte kommer ut på den vanliga arbetsmarknaden, de som har det lite knepigt. De har kanske en belastning av något slag med sig. De kan ha en skada.

De kan ha sociala problem eller vad det nu är för något. De här människorna behöver komma i kontakt med arbetsgivare så att de får visa vad de kan, att de är människor att räkna med. Då är jag övertygad om att väldigt många kommer att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden, men man måste få pröva, både från arbetsgivares och arbetstagares sida. Det vill vi finansiera genom att göra arbetsgivaravgifterna betydligt lägre för de här människorna.

Prognoserna pekar tyvärr inte åt något positivt håll. Tyvärr är det också så att sysselsättningsökningen har ätits upp av sjukskrivningar. Sedan är det också så att de trepartssamtal som har förts mellan regeringen och arbetsmarknadens parter i ganska stor utsträckning verkar ha gått i kvav. Det tycker jag är väldigt synd, för jag tror att det är på det basplanet som de här förändringarna kan ske.

Det finns några saker som jag tycker att regeringen borde göra något åt, herr talman. Det gäller till exempel den dåliga valfrihet som finns. Man har en arbetsförmedling att vända sig till. Det skulle behöva finnas fler. Arbetsförmedlingen är byråkratiskt uppbyggd. Det är dålig samverkan mellan myndigheter, till exempel mellan arbetsförmedling och försäkringskassa. Det är också dålig samverkan ibland mellan arbetsgivare och myndigheter. Man har till exempel inte lyckats särskilt bra med deltidarbetslösheten för kvinnor inom vården. A-kassan är inte heller en omställningsförsäkring, som den skulle behöva vara. Den upplevs som ett sätt att försörja sig. Det ska den inte vara. Den ska vara ett skydd för den som blir arbetslös tills man kommer in i jobb på nytt.

En fråga som har varit upp här förut, och som vi från Centerpartiets sida har drivit i flera år, är att höja taket för lönebidragen från dagens 13 700. Det har legat där i tio år ungefär. Inte ens för tio år sedan var 13 700 bra betalt. I dag är det nästintill uselt. Jag har hört många länsarbetsdirektörer och förståndare på arbetsförmedlingar som har varit förtvivlade. De har haft människor som har utretts färdigt, som skulle kunna gå tillbaka till arbetslivet efter sjukdom eller något annat, men som inte får jobb för att arbetsgivaren inte klarar av att betala den här personen fullt ut. Personen i fråga är medveten om att han eller hon inte kan jobba till hundra procent utan behöver ha lönebidrag för att arbetsgivaren ska anse det lönt att anställa den personen.

Centerpartiet föreslog 15 000 i ett första steg. Arbetsmarknadsstyrelsen, alltså regeringens eget verk, har föreslagit 17 000. Det vore inte för mycket, för i dag blir människor i stället utslagna. Det handlar om att de över huvud taget ska ha en chans att fortsätta hos ideella organisationer och andra som i dag kämpar med att få ekonomin att gå ihop. De har inte råd att betala skillnaden mellan de pengar de får från staten och det som de ska betala, om de ska betala en hygglig, acceptabel lön i enlighet med de avtal som finns på arbetsmarknaden. Därför behöver det hända saker på det här området.

Varför gör regeringen ingenting? Det är inte första året det händer. Det är åtminstone andra om inte tredje året som jag hör samma frågor från Arbetsmarknadsverket och människor som har hamnat i denna situation. Det är slöseri med pengar dessutom. Människor hamnar i en situation där de inte kan försörja sig själva. Då får vi försörja dem helt och hållet i stället för bara till en del.

Vi har också föreslagit naturvårdsarbete. Det kan vara någonting som behöver göras men kanske inte är så lönsamt i dag. Det finns många fler frågor inom detta område som behöver tas upp. Inte minst behöver EU:s sysselsättningsstrategier diskuteras mycket mer än i dagens läge.

Vi behöver lösa de här problemen på det lokala planet, där parterna känner varandra. Det är enskilda människor och deras behov vi ska värna, inte de stora byråkratiska organisationerna.

Anf. 145 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Vissa delar i Margareta Anderssons anförande kan jag hålla med om, inte minst när det gäller vikten av att vi faktiskt får till stånd en höjning av taket i lönebidraget.

Vi är också överens om att arbetsmarknadspolitiken är viktig och högprioriterad. Om man tycker det förstår jag inte riktigt hur man kan göra så stora neddragningar som Centerpartiet faktiskt vill göra. Inte heller förstår jag hur man får det att gå ihop med det regionalpolitiska perspektiv som Centern ändå försöker ha. Därför är min fråga om ni har räknat på neddragningarna. Hur slår det till exempel i inre Norrland? Hur slår det för de långtidsarbetslösa där med nedtrappning i a-kassan och mindre arbetsmarknadsinsatser? Hur många arbetsförmedlare sägs upp? Har ni tittat på hur er politik slår utifrån ett regionalpolitiskt perspektiv?

Anf. 146 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Ja, vi har räknat på hur vår politik slår. Man kan inte dela upp politiken i olika block utan den hänger ihop i en helhet. Den viktigaste biten i sammanhanget är att se till att människor kommer i arbete, att sänka arbetsgivaravgifter så att det är möjligt för företagen att anställa människor.

Sedan har vi ett skattesänkingsförslag som gynnar både dem som har de lägsta lönerna och de kommuner som har den lägsta skattebasen. De får alltså behålla mera om de inför det skatteförslag som Centerpartiet har fört fram i riksdagen.

Att betala människor för att de går och gör ingenting leder heller inte någonstans. Att gå på a-kassa i inre Norrland kan inte vara särskilt stimulerande och leda fram till någonting. Vad man behöver göra är att se till att det finns möjligheter för företag och möjligheter för människor att få jobb i alla delar av Sverige. Man måste se till att det verkligen händer någonting, att man tar till vara den kreativitet som finns överallt, i hela landet.

Anf. 147 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att se på det ur ett regionalpolitiskt perspektiv. Det kanske vi kan återkomma till. Arbetsmarknadspolitiken fyller ju flera funktioner. Det handlar dels om att matcha arbetsökande mot de jobb som finns, dels om att upprätthålla och vidareutveckla kompetens och så vidare. Men man förlorar också en viktig omfördelningspolitik med Centerpartiets förslag. I samma stund som det är hög arbetslöshet i en region strömmar det med automatik stora pengar dit, i form av ersättning till a-kassa som upprätthåller efterfrågan och så vidare.

Jag hoppas att Margareta Andersson tar med sig de här funderingarna. Jag är rätt övertygad om att ni har missat det centrala med en omfördelning mellan regioner med er politik. Jag som kommer från Norrlands inland hoppas att Maud Olofssons politik inte kommer att träda i kraft. Jag är övertygad om att vi skulle förlora på det.

Anf. 148 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är nog övertygad om motsatsen. Jag menar att man ska ta vara på möjligheter att anställa folk, att erbjuda sysselsättning och arbete och inte bara upprätthålla köpkraft med konstlade medel, för det leder ingenstans. Människorna tappar både initiativförmåga och intresse. Dessutom måste vi också se till att det är uthålligt. Det är inte uthålligt att leva på a-kassa under ett antal månader.

Jag kommer också från en del av Sverige som inte har den allra bästa sysselsättningsnivån. Det har blivit bättre de senaste åren. Men det har varit utflyttning och en hel del glesbygdsproblem i sydöstra Sverige. Det är viktigt att se till att man till exempel har en infrastruktur – goda transporter och kommunikationer. Inte minst bredbandsutbyggnaden är viktig i sådana områden, så att man kan utnyttja kunskaper som finns på annat håll. Då är man inte tvungen att hela tiden åka någon annanstans för att utbilda sig, för att få sjukvård eller för att få del av kultur, som man också vill om man har en högre utbildning.

Det är så många faktorer som verkar tillsammans. Det är inte bara arbetsmarknadspolitik. Alla politikområden är viktiga hela tiden. Här har vi från vårt partis sida sagt att vi satsar mera på att bygga ut stöden inom regionalpolitiken. Framför allt vill vi se till att det händer någonting positivt, att människor får möjlighet att arbeta i stället för att leva på bidrag för det är ganska improduktivt.

Anf. 149 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Låt mig först och främst få kommentera det som flera har varit inne på, nämligen osäkerheten om utvecklingen på arbetsmarknaden. Det är väl ganska naturligt att det är en hel del osäkerhet. Tack och lov kanske siffrorna ändras efter hand. Det finns ingen anledning att frångå de bedömningar som regeringen har lagt fram som underlag. Jag kan absolut inte skriva under på de skräckscenarier som vissa ledamöter ger uttryck för här om hur hemskt det skulle vara. Därmed inte sagt att allting är bra.

Sysselsättningsmålet, att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år ska ha reguljär sysselsättning, är ett bra mål. Det ska vi jobba efter. Vi har dock lite olika åsikter om medlen för att nå dit.

Några efterfrågar här nya tag i arbetsmarknadspolitik. Låt mig då föra fram ett exempel på förslag som Miljöpartiet har drivit igenom, nämligen försöket med friåret som nu pågår i tolv kommuner runt om i landet. Man får rätt att ta fritt från sitt jobb i upp till ett år och får ersättning med 85 % av a-kassan, under förutsättning att arbetsgivaren samtidigt erbjuder plats till någon som är arbetslös.

Det finns inget annat ord för denna friårsreform än succé. Framför allt leder friåret till välfärdsförbättringar och möjligheten att bryta den ökande trenden av sjukskrivningar på grund av stress. Vi ser också en minskning av arbetslösheten och på lång sikt finns goda chanser att

friårsreformen kan bidra till att permanent sänka arbetslöshetsnivån. Det innebär också en möjlighet för den person som varit arbetslös en längre period att komma in i arbetslivet och inte bli fast i långtidsarbetslöshet. Det är ju det värsta som kan hända.

Det innebär också en god chans för den som får ett friår att kunna ta en andningspaus. Man kan ägna mer tid åt varandra. Det ger också en ökad valfrihet i arbetslivet.

Det är mot bakgrund av detta mycket glädjande att Miljöpartiet tillsammans med Vänstern och Socialdemokraterna nått en överenskommelse att senast den 1 januari 2005 införa friår permanent i hela Sverige, med lägst samma villkor, ersättningsnivåer och omfattning per kommun som det nu pågående friårsförsöket innefattar. Det lovar gott inför framtiden.

Samtidigt med detta steg hoppas jag också att det inom en snar framtid kommer förslag om en arbetstidsförkortning där den dagliga arbetstiden kan förkortas. Vi i Miljöpartiet har kämpat länge för att få detta till stånd, och tiden kan kanske snart vara mogen för att även andra partier ska inse förträffligheten med förslaget.

Av regeringsförklaringen framgick att samtliga myndigheter, liksom kommuner och landsting, ska sätta upp mål och utarbeta handlingsplaner för att öka mångfalden och motverka diskrimineringen vid anställning. En sådan satsning skulle behövas även i den privata sektorn. Ökad mångfald är en tillgång och en motor för Sverige.

Man blir lika ledsen varje gång man får höra hur vissa personer behandlas när de söker arbete eller är på sina arbetsplatser. Det ska inte behöva vara så i Sverige år 2002. Integrationsarbetet är viktigt för att skapa förutsättningar för alla att komma in på arbetsmarknaden. Därför är Miljöpartiet också positivt till arbetskraftsinvandring. Det är helt enkelt nödvändigt för framtiden och inget som man ska vara rädd för.

Herr talman! Jämställdhetslagen har skärpts, och åtgärder för att komma åt löneskillnader mellan kvinnor och män har föreslagits. Detta till trots har inte mycket hänt. Löneskillnader finns fortfarande, och i stället för att minska verkar gapet tvärtom öka till kvinnors nackdel. En översyn och analys av tidigare beslut om skärpning av jämställdhetslagen ur denna aspekt är på gång. Det är bra. Skärpningen av lagen måste leda till att skillnaderna kan suddas ut. Om inte så sker är Miljöpartiet villigt att skärpa lagen ytterligare. Vi måste dock först avvakta den utredning och analys som är på gång.

Liksom flera tidigare talare vill också jag poängtera frågan om höjningen av lönebidragstaket. Det är en oerhört angelägen uppgift för många arbetshandikappade personer som vill ha en plats på arbetsmarknaden. Att taket inte har höjts på tio år är en skam.

Jag vill också säga något om EMU och EU:s sysselsättningsstrategi. De frågorna blir alltmer betydelsefulla även för svenskt vidkommande.

Jag börjar med EMU. Vänstern har väckt en motion om EMU och arbetsmarknaden. De har också skrivit en reservation som de yrkat bifall till. Jag tycker att det ligger mycket i vad Vänstern för fram om vad EMU kan komma att innebära i stort. Jag sympatiserar också med kravet att det borde utredas vad ett svenskt medlemskap kan få för inverkan på svensk arbetsmarknad. Tyvärr är mycket av detta i dag höljt i dunkel.

EMU är ett högriskprojekt eftersom det är omöjligt att förutse alla konsekvenser av att avhända sig den egna penningpolitiken. Den slutsatsen dras också i EMU-utredningen *Stabiliseringspolitik i valutaunionen* där det förutsätts att det blir svårare att stabilisera ekonomin inom EU än utanför. Effekten kan ur arbetsmarknadspolitiska aspekter bli att arbetslösheten ökar med flera procent. Detta kan inte vara rätt väg att gå, och det är också en anledning till att Miljöpartiet inte tycker att Sverige ska gå med i EMU.

De som förespråkar ett svenskt EMU-medlemskap säger att det är för att säkra sysselsättningen och tillväxten. Det är ett ganska märkligt argument. Om man jämför med andra euroländer ser man att utvecklingen ser betydligt ljusare ut i Sverige än i de länder som i dag är med i EMU. Det borde leda till någon eftertanke bland EMU-anhängarna i Sverige.

När det gäller EU:s sysselsättningsstrategi bygger denna på ett mellanstatligt samarbete utan bindande direktiv och lagstiftning. Drivkraften i processen utgörs av de gemensamma åtagandena och det politiska trycket – det som går under benämningen ”den öppna samordningsmetoden” – i enlighet med Amsterdamfördraget.

Vi i Miljöpartiet tycker som de flesta i Sverige, nämligen att vi inte ska vara med i EU. Men nu är vi medlemmar, och vi får göra det bästa av situationen. I och med att EU:s sysselsättningsstrategi inte bygger på några bindande regler från EU:s sida har jag inte reserverat mig i denna fråga.

Vi som tillhör utskottets majoritet har också valt att lyfta fram en del av de problem som i praktiken finns med EU:s sysselsättningsstrategi. Ett exempel är Statskontorets utvärderingsrapport rörande sysselsättnings-samarbetet i EU. Enligt rapporten är det en allmän uppfattning bland tjänstemän vid departement och myndigheter, och bland företrädare för arbetsmarknadens parter, att EU:s sysselsättningsstrategi inte nämnvärt har påverkat svensk politik, och att strategin är relativt okänd utanför den grupp av personer som direkt arbetar med den. Det är en ganska svidande kritik som rapporten ger. Frågan man kan ställa sig är om det över huvud taget är någon mening med att regeringen deltar i EU:s möten om sysselsättning. Mitt svar på den frågan är nog ett nej.

När det gäller sysselsättnings-samarbetet vill jag också beröra skattefrågorna. Från Miljöpartiets sida är vi starkt kritiska till att EU:s ministerråd och EU-kommissionen inom ramen för sysselsättningsstrategin lägger sig i hur och i vilken utsträckning Sverige och andra medlemsstater genomför skattereformer och utfärdar skatteregler. Vi menar att det helt och hållet måste vara en nationell angelägenhet att avgöra hur skattesystemet ska se ut.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag som Vänstern, Socialdemokraterna och Miljöpartiet står bakom.

Anf. 150 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag läste ur Konjunkturinstitutets decemberrapport i mitt huvudanförande och beskrev hur oroande utvecklingen var den närmaste tiden med stigande arbetslöshet och fallande tillväxt. Den oron har jag gett uttryck för, och jag blev därför glad när jag läste det särskilda yttrandet från Ulf Holm med anledning av EU:s sysselsättningsstrategi. Där skriver Ulf Holm att ”jag menar dock att Sverige i stora drag i dag saknar

en hållbar strategi på sysselsättningsområdet” och ger skarp kritik när det gäller kompetensutveckling, livslångt lärande, skattefrågor etcetera. Det låter bra.

Jag tycker att det är bra att Ulf Holm delar den kritik som vi har mot den passiva regeringspolitiken. Jag har dock lite svårt att få det att gå ihop med att Ulf Holm samtidigt ska rösta igenom ett förslag i betänkandet som står för den passiva sysselsättningspolitiken, alltså en avsaknad av hållbar strategi på sysselsättningsområdet. Jag skulle vilja ha en förklaring till varför han kan skriva så och sedan rösta igenom en politik som står för det som han kritiserar.

Anf. 151 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Syftningen med detta ska jämföras med vad regeringen går med på när det gäller EU:s sysselsättningsstrategi. I de resolutioner som framkommer handlar det väldigt mycket om lärande, kunskap och så vidare. Jag tycker att Sverige agerar på ett sätt i EU:s ministerråd, och uppfyller sedan inte åtagandena lika bra här hemma.

Stefan Attefall vet lika väl som jag att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet har kommit överens om kompetensutvecklingspengar. Tyvärr har arbetet dragit ut på tiden och är fortfarande inte igångsatt. Det måste jag naturligtvis kritisera, men jag jobbar samtidigt för att vi så snart som möjligt ska nå en lösning i de frågorna.

Anf. 152 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det kan vara en förklaring. Men samtidigt finns det skrivningar i andra reservationer som kritiserar just bristen på att man på hemmaplan inte lever upp till de beslut man fattar i EU. Precis samma kritik riktar Ulf Holm i det särskilda yttrandet där han skriver att den regering vi har i Sverige i stora drag saknar en hållbar strategi på sysselsättningsområdet.

Det är en kraftig kritik. Det kritiserade kommer Ulf Holm att rösta igenom här i dag i kammaren, eller i praktiken i morgon. Jag får det inte riktigt att gå ihop. Det är en välkommen insikt. Jag hoppas att den insikten förstärks hos Miljöpartiet. Men jag får inte ihop det med att samtidigt ta ansvar för den politik man faktiskt tar ansvar för.

Detta är ett problem med både Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Man pratar om en sak i ett sammanhang, och sedan röstar man för en politik som man kritiserar och säger att man inte tror på. Man måste ta ansvar för de beslut man fattar och inte använda dubbel bokföring.

Anf. 153 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Skillnaden är kanske att jag tar ansvar. Vad är alternativet? Stefan Attefall kan inte på allvar mena att jag ska rösta för de fyra borgerligas förslag. Det alternativet ser inte jag som möjligt. Det innehåller så pass mycket avvikelser från den politik som jag står för.

I detta sammanhang är det betydligt lättare att göra upp med Socialdemokraterna och Vänstern om bland annat friårsfrågan och förhoppningsvis också om förslaget om förkortad arbetstid. Det är två viktiga inslag i arbetsmarknadspolitikerna från Miljöpartiets sida.

Anf. 154 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Ulf Holm tog i sitt anförande upp integrationspolitiken och tyckte att det var bra att många utomnordiska och andra invandrare har fått jobb. Vad vill Miljöpartiet göra för insatser för att man inom offentlig sektor ska anställa proportionellt lika mycket invandrare som man gör i den privata sektorn? Dessa människor har jobb inom den privata sektorn. Varför gör inte Miljöpartiet ännu mer i den frågan om den är så viktig?

Anf. 155 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Vi försöker på alla sätt att få till stånd en ändring här, men det tar lite tid. Jag tycker absolut att den offentliga sektorn bör ta ett mycket större ansvar än vad den gjort hittills i dessa frågor. Det är precis som Margareta Andersson säger här. Den privata sektorn har betydligt fler utomnordiska i arbetskraften än den offentliga sektorn.

Anf. 156 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hoppas att det lyckas och att det blir någonting mer än vackra ord.

Sedan har jag en annan fråga. Miljöpartiet talar väldigt mycket om att man ska plocka ned antalet arbetade timmar. Vi ska ha friår och arbetstidsförkortning. Hur ska vi först och främst finansiera mindre antal arbetade timmar? Hur ska vi få arbetskraft som ska göra allt det jobb som vi trots allt måste ha utfört i landet?

Detta ska dessutom ske tillsammans med en regering som inte vill acceptera arbetskraftsinvandring. Det kan jag kanske i viss mån förstå. Vi måste också, som jag ser det, jobba ett visst antal timmar i landet för att klara av försörjningen.

Anf. 157 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Ett av problemen är de stora ohälsotalen. Med sänkt arbetstid tror jag och Miljöpartiet att vi skulle må bättre och vara mindre sjuka. Det är en viktig förstärkning.

En förkortad arbetstid kostar inte så mycket. Vi har hört många exempel på att det skulle fördärva hela Sveriges ekonomi. Men tittar man till exempel på ett land som Frankrike som har sänkt veckoarbetstiden har knappast dess ekonomi fallit sönder. Det tror jag inte heller att Sveriges skulle göra.

Däremot skulle tillväxten i ett 20-årsperspektiv blir något lägre vid sex timmars arbetsdag jämfört med åtta timmars. Men det tror jag är en välfärdsvinst som väldigt många av oss svenskar är beredda att betala för att just få tid med annat också.

Anf. 158 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag tacka Ulf Holm för att han snarare fokuserar på sin politik än säger att oppositionen har fel. Det är alltid ett problem, som jag tidigare har varit inne på, när makten ägnar sig åt att kritisera dem som inte har makten i stället för att fundera på vad man ska göra åt de problem som finns.

Däremot delar jag inte riktigt Ulf Holms verklighetsbild. Det är tråkigt att vara i opposition i den meningen att man försöker peka på de problem som finns i samhället. Men det är ett faktum, enligt den senaste arbetskraftsundersökningen, att det är 46 300 färre som arbetar i november 2002 än förra året. 70 % av sysselsättningsökningen är sådan som har ersatt sjukskrivningar. Sysselsättningsvolymen i arbetade timmar har minskat med 2 %. Antalet företagare har minskat med 12 000.

Jag har en första fråga: Vad har Miljöpartiet för beredskap – vad ska vi göra för att möta den vikande sysselsättningen rent ekonomiskt och var någonstans tar vi pengarna? Detta är dyrt.

Jag har en andra fråga som jag är lite intresserad av. Nu har vi olika syn på arbetstidsfrågan. Men jag vill få en kommentar av Ulf Holm till Hans Karlssons uttalande. Han var tidigare ordförande i Arbetstidskommittén och har nu tagit avstånd från den egna överenskommelsen i den kommittén. Vad händer med arbetstidsfrågan härnäst?

Anf. 159 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag hade varit väldigt lycklig om jag kunde svara på Erik Ullenhags sista fråga, nämligen: Vad händer nu i arbetstidsfrågan? Jag vet inte vad som händer just nu. Det verkar tyvärr stå stilla.

Jag skulle gärna vilja se att man kom fram till ett försök med arbetstidsförkortning utifrån till exempel de erfarenheter man har gjort i Stockholm med förkortad arbetstid och att man skulle kunna gå vidare i denna fråga. Det är så mycket jag kan säga om just det.

Det stämmer att sysselsättningen enligt den rapport som Erik Ullenhag refererar till är något lägre nu än för ett år sedan. Men man kan också titta lite på den internationella konjunkturen. Sverige är en del av världen. Vi berörs också av den internationella konjunkturen. Den har knappast varit positiv den senaste tiden.

Man måste också titta på de förslag som vi har för att komma till rätta med det. Majoriteten i arbetsmarknadsutskottet har försökt att ta tag i frågan och driver ett samarbete just för att främja en god och uthållig tillväxt. Det gäller inte minst genom de förslag som vi har om skatteväxling och så vidare.

Anf. 160 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att den majoritet som bildades tidigare i dag vid voteringen och som drev igenom regelförändringar för företagare kommer att betyda mer för Sverige än en hel del som den sittande regeringen driver.

Jag hör till dem som fortfarande har ett hopp om att vi kommer att se en annan majoritet i detta parlament under denna mandatperiod. Jag tror inte att skillnaderna är så stora att de inte går att överbrygga.

Jag ska fastna lite grand kring arbetstidsfrågan. Min inställning är att den enskilde själv i högre grad ska kunna styra över sin arbetstid vissa perioder i livet och vissa tider. En vecka kanske du behöver jobba mindre och andra veckor kanske du behöver jobba mer. Vi ska ha en större flexibilitet i arbetstidslagen.

Det är klart att den enskilde själv kommer att få betala för detta. Det blir effekten. Du tjänar mer pengar om du jobbar mer och mindre pengar om du jobbar mindre. Hur ska jag som privatperson betala en arbetstids-

förkortning från åtta till sex timmar? Det är ändå den springande punkten. Innebär det att jag får 25 % lägre lön relativt sett mot vad jag hade haft om jag inte hade gjort en arbetstidsförkortning?

Anf. 161 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! I vissa frågor kan säkert Miljöpartiet och de fyra borgerliga komma överens. Småföretagarfrågan är ett exempel på detta. Men i det stora hela är det dock inte i så många förslag som vi har bildat majoritet i denna kammaren, i varje fall inte än.

När det gäller veckoarbetstiden och att man ska kunna vara mer flexibel är vi från Miljöpartiet mer inne på att det är den dagliga arbetstiden som bör sänkas. Det gäller inte minst mot bakgrund av att man också ska få tid att göra mer varje dag.

Det är alltså ett steg för att minska ohälsan. Man får mer tid för sig själv, sin familj och sina fritidsmöjligheter för att kunna må bra både i hemmet och på arbetsplatsen. Det är därför sänkningen av den dagliga arbetstiden är betydligt viktigare.

Det låter fint med flexibel hantering och att arbetsgivaren ska kunna få bestämma mer när man ska vara ledig och så vidare. Men det måste vara ett samspel mellan arbetsgivare och arbetstagare. Annars fungerar det inte. Jag tror att det är bättre med en generell arbetstidsförkortning till sex timmar.

Vem ska betala det? Framför allt handlar det om att det blir lite lägre tillväxt, vilket gör att vi alla får betala det.

Men vi vinner i form av välfärdsvinster, som man tyvärr inte i dag kan mäta i pengar men som är mycket viktiga för att vi alla ska tycka att livet är skoj att leva. Vi ska också tycka att det är skoj att gå till jobbet och vi ska bli mindre utslitna. I dag känner många inte så, tyvärr. Det kan inte vara meningen med svensk arbetsmarknadspolitik.

Anf. 162 ANDERS KARLSSON (s):

Herr talman! Innan jag kommer in på mitt anförande vill jag säga något med anledning av det som Anders G Högmark sade om näringsutskottets ordförandes uttalande. Det har nog blivit något missförstånd. Självfallet är jag övertygad om att näringsutskottets ordförande och jag är överens om att också regeringen ska rätta sig efter de beslut som fattas här i kammaren. Jag vill bara ha det sagt innan jag börjar.

Herr talman! De flesta av oss sätter likhetstecken mellan välfärd och ett samhälle där vi gemensamt bidrar efter förmåga och får del av tryggheten efter behov. Men tanken kring välfärdssamhället är något mycket större. Det handlar i grunden om att alla ska få en chans, oavsett bakgrund, ursprung eller pengar i plånboken. Tankarna kring välfärdssamhället föddes i arbetarrörelsens barndom i slutet av 1800-talet i protest mot klassamhället, som gjorde skillnad på besuttna och dem som saknade pengar.

Hjalmar Branting, en av arbetarrörelsens pionjärer, uttryckte sin vision så här: ett samhälle där alla kan förverkliga sina stämningars längtan.

Klassamhällets systemfel var att det inte gav möjligheter till det stora flertalet utan bara till de redan privilegierade. Ett sådant samhälle kan aldrig blomstra eller utvecklas. Det är dömt att gå under därför att det ställer människor utanför.

Medan vi socialdemokrater ser politikens möjligheter, där politiska beslut ska stötta och stärka dem som annars riskerar att hamna i underläge, säger Moderaterna och deras vänner på högerkanten att ensam ska vara stark. De påskiner att alltför mycket redan har gjorts för att stärka dem med mindre ekonomiska och kulturella resurser mot dem som har större resurser.

Jämför det med ett sprinterlopp där bara tre tävlande av åtta får delta! Resten är diskade på förhand därför att de saknar pengar till startavgift, har utlandsklingande efternamn eller mörkare hudfärg.

Därmed inte sagt att det finns anledning att romantisera över det svenska välfärdssamhället. Brister finns, och de ska klart tas på största allvar genom en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Om vi socialdemokrater blundar för hoten så mister vi förmågan att förstå bristen på samhällskritik som ledde till borgerlighetens framgångar under 80-talet, som i sin tur ledde fram till 90-talets svåra kris. Välfärdssamhället finns inte en gång för alla. Vi kan inte sitta nöjda och se på.

Därför är socialdemokratins uppdrag att ständigt vara i opposition mot orättvisor därför att det ständigt pågår en kamp mellan oss som vill bygga och förbättra och de krafter som vill rasera och öka klyftorna mellan människor.

Herr talman! I den här debatten tycker jag att det är viktigt att ha i minnet att det inte är så många år sedan läget var katastrofalt i Sverige. När massarbetslösheten härjade som värst under våren 1994 befann sig 565 000 kvinnor och män i öppen arbetslöshet eller i åtgärder. Arbetsmarknadspolitiken har aldrig tidigare ställts inför en större utmaning. Det har kostat på, och stora grupper har tvingats stå tillbaka. Nu är läget anorlunda. Vi har nått fyraprocentmålet. Många människor har fått jobb och ökad framtidstro.

Vi har visat de borgerliga domedagsprofeterna att de hade fel. Vi har aldrig tvekat inför de värderingar som har gällt och fortfarande gäller för vår politik: Alla ska vara med i den gemenskap som kallas välfärdssamhället. Ingen ska stå utanför. Allas vilja till delaktighet ska tillvaratas.

Jag har i debatten som vanligt fått ta del av nya borgerliga svartmålningar av den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken. Låt mig få återkomma till de borgerliga partiernas förslag lite längre fram.

Herr talman! Nu står vi inför nästa stora utmaning. År 2004 ska 80 % av den arbetsföra befolkningen ha ett jobb. Arbetslinjen är och förblir den framgångsrika grunden i socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik. Det handlar om att var och en ska göra rätt för sig efter förmåga och att ingen ska lämnas utanför åt sitt eget öde.

Genom att lita på människors vilja till eget ansvar och förmåga till egen utveckling och genom att skapa trygghet för den enskilde med klara och tydliga regler är jag övertygad om att vi lyckas också med denna uppgift.

Det är med fokus på förmedling av arbete, förstärkt arbetslinje och åtgärder av hög kvalitet som vi markerar ett tydligt vägval för utformningen av framtidens arbetsmarknadspolitik.

Det är framför allt fyra områden som vi vill inrikta arbetsmarknadspolitiken på under de närmaste åren:

- 80-procentsmålet, med fokus på åtgärder för att öka de invandrade gruppernas tillträde till arbetsmarknaden
- förbättrad matchning i syfte att förkorta sök- och vakanstiderna och motverka flaskhalsar
- en effektiv arbetsinriktad rehabilitering så att långtidsarbetslösa kommer tillbaka till arbetslivet
- insatser för att öka deltidsarbetslösheten.

Herr talman! Jag vill här också ta upp de arbetshandikappades svårigheter på arbetsmarknaden. Anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare och anställning i Samhall är viktiga medel för att underlätta för arbetshandikappade att få ett arbete. Många åtgärder, hjälpmedel och annat stöd som i dag erbjuds människor med arbetshandikapp kan säkert förbättras, bli mer flexibla och utformas mer efter individens behov och önskemål. Därför har vi också tillsatt två utredningar. En ser över Samhall och dess framtida utformning, och den andra utreder situationen för personer med funktionshinder i arbetslivet.

Jag vill dock betona att lönebidragen å ena sidan inte får låsa in människor i en bestämd anställningsform. Å andra sidan får inte heller taket vara för lågt.

Vi socialdemokrater ser starka sysselsättnings- och fördelningspolitiska skäl att anpassa nivån för lönebidraget på en mer realistisk nivå. Med tanke på de svårigheter som möter många arbetshandikappade som vill ha en plats i arbetslivet utgår vi från att regeringen prövar möjligheterna att höja lönebidragstaket.

Herr talman! I min inledning varnade jag för frestelsen att skönmåla tillvaron. Det är med oro som jag ser att de senaste årens minskande arbetslöshet bland utomnordiska invandrare har bromsats upp.

Integrationsverkets rapport om vardagsrasism visar att det knappast rör sig om stora skillnader i kunskap och utbildning utan snarare om strukturell diskriminering. Diskriminering är ingen slump eller något uttryck för några enstaka personers illvilja. Det är ett faktum att det kräver allas vårt ansvar att bryta den rädsla och okunskap som så lätt slår rot i mötet med det okända.

En aktiv arbetsmarknadspolitik spelar en ovärderlig roll för att bryta utanförskap och bidragsberoende. Grunden för jobb ska läggas redan under flyktingars och invandrades första tid i Sverige. Våra erfarenheter pekar entydigt i en och samma riktning: Eget arbete med egen försörjning är nyckeln till inträde i det svenska samhället. Att bryta den vanmakt som många tvingas leva i är därför en av socialdemokratins största utmaningar under mandatperioden.

Under 2002 använder AMS 165 miljoner kronor av sitt förvaltningsanslag för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Denna ram utökas nu under 2003.

Vid samtliga länsarbetsnämnder finns i dag särskilda mångfaldsspecialister.

Dessutom ska arbetsförmedling och vägledning anpassas mer efter människors olika behov och förutsättningar, med individuella handlingsplaner som ett av flera verktyg.

Svenskundervisningen ska förbättras.

Nya metoder ska tas fram för validering av utländsk kunskap.

Alla kommuner, landsting och myndigheter ska sätta upp mål och ta fram handlingsplaner för ökad mångfald och minskad diskriminering vid anställning.

Men det räcker inte. Ett rimligt krav är därför att också privata arbetsgivare tar fram sådana handlingsplaner.

Att anställa fler med invandrarbakgrund bör rimligen inte vara svårt. För många företagare måste det vara guld värt att hitta någon eller några med rötter i en annan kultur och med särskild kompetens. Språk och kunskaper om sociala koder och kulturer är ofta värdefulla i mötet med nya kunder, marknader och länder.

Jag påstår att vår välfärd till stor del hänger på om vi lyckas tillvarata de många arbetslösa människor med rötter i andra länder som redan finns i Sverige.

Herr talman! De borgerliga partierna verkar aldrig ge upp sin trött-samma kamp för att försöka svärta ned den socialdemokratiska politiken. Med jämna mellanrum presenteras samma men långtgående förslag för att, som de säger, förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Inte heller de borgerliga partiernas budgetreservationer innehåller något nytt under solen. Det är samma gamla skåpmat och omkok av tidigare motioner. Som vanligt består borgerlighetens recept av inskränkningar i arbetsrätten, en bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen och en kraftig bantning av anslagen till arbetsmarknadens område. Löntagarnas intressen ska försvagas genom att man slår undan mattan för de fackliga organisationerna. Bland annat ska kollektivavtalen avlövas och ersättas av individuella anställningsavtal.

Låt mig ta några exempel ur den borgerliga högen:

- Moderaterna vill avskaffa aktivitetsgarantin.
- Moderaterna vill avskaffa turordningsreglerna i LAS.
- Moderaterna och Kristdemokraterna vill ersätta kollektivavtalen med individuella avtal.
- Kristdemokraterna vill införa ungdomslöner i vissa branscher.
- Folkpartiet vill spara nästan 13 miljarder nästa år och ytterligare några miljarder 2004 på arbetsmarknadens område.

Jag medger gärna att jag har svårt att förstå logiken i en sådan politik – hur ökade klyftor, mindre inflytande för den enskilde på arbetsplatsen och mer av otrygghet och oro ska kunna leda till en bättre arbetsmarknad. Denna ekvation får jag inte att gå ihop.

På punkt efter punkt radar de borgerliga partierna upp försämringar för de arbetslösa, ofta snyggt förpackade med fagert tal om att den en-

skilda människan ska sättas i centrum men med ett innehåll som lär få förödande konsekvenser om det skulle omsättas i praktiken:

- Med sin omställningspeng vill de smygvägen införa en bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen. Det är ingenting annat än kränkande. Den arbetslöse ska tacksamt stå med mössan i hand och ta emot den peng som anses lämplig för just honom eller henne.
- Ökad egenfinansiering av a-kassan innebär tre till fyra gånger högre kostnader för den enskilde än i dag.
- De vill lägga ned AMS för att lägga ut delar av verksamheten på privata bemanningsföretag.

Herr talman! Frågan blir onekligen: Vilket intresse har privata bemanningsföretag av att etablera sig i glesbygden? Vem ska ta ansvar för de arbetshandikappade och långtidsarbetslösa, som inte är lönsamma på arbetsmarknaden?

De som får betala priset för de borgerligas experimentlusta är de arbetslösa. Med sänkta ersättningsnivåer och nedmontering av arbetsförmedlingarna kommer det att bli oerhört svårt att föra en arbetsmarknadspolitik med omtanke om de svaga.

Så gick det med det fagra talet om att sätta individen i centrum.

Vi socialdemokrater avvisar bestämt tankarna på försämringar för de arbetslösa eller att den som haft otur att förlora sitt jobb själv ska stå för arbetslöshetens kostnader genom ökad egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen.

De borgerliga partierna påstår att vi socialdemokrater tar för lätt på de varningstecken som arbetsmarknaden uppvisar. Men om det nu är som de påstår, att det finns risk för ökad arbetslöshet, ställer jag mig frågan: Varför vill ni i så fall montera ned den svenska arbetsmarknadspolitik och samtidigt genomföra försämringar för de arbetslösa?

Herr talman! Den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitikerna är framgångsrik. Det ska den fortsätta att vara. Men givetvis följer vi noga utvecklingen av svensk ekonomi. I slutet av november var 3,9 % av arbetskraften öppet arbetslös. Det är visserligen en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med november i fjol, men viktigt att notera är att de långtidsarbetslösa blir färre. Totalt varslades 6 700 personer om uppsägning på olika håll i landet under november. Det är en hög siffra men ändå inte lika hög som i november i fjol då varslen var fler.

Herr talman! Jag vill säga några ord om den kritik som Riksdagens revisorer har riktat mot AMS. Mycket av kritiken mot ledningen och styrningen av verket har varit känd inom såväl AMS som regeringen. Till detta kan sägas att regeringen 2001 beslutade om ny myndighetsinstruktion där länsarbetsnämnderna har omvandlats till styrelser med begränsat ansvar. En linjär organisation har därmed tillskapats med klarare styrning. Jag känner mig därmed trygg i AMS utvecklingsarbete. Det pågår arbete med bland annat ett omfattande fempunktsprogram som beslutades i AMS styrelse vid årsskiftet 2002/02 i syfte att komma till rätta med ledning, styrning och goda verksamhetsprestationer.

Avslutningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater ser det som angeläget att utveckla en kultur i arbetslivet som i större utsträckning myndig-

förklarar människor, en kultur som inte bara gynnar redan privilegierade utan som beaktar alla vuxna människors rätt och önskan att arbeta under anständiga arbetsvillkor, en kultur som gör att människor växer och utvecklas.

Med den socialdemokratiska politiken har vi bevisat att det är genom att lita på människor och deras vilja att vara med och ta ansvar som man bygger ett framgångsrikt Sverige. Det är genom trygghet och klara regler som människor frigörs och kan vara med och skapa ett samhälle där alla har en plats.

Herr talman! Därför vill vi fortsätta arbetet med att bygga vidare på Hjalmar Brantings vision: ett samhälle där alla kan förverkliga sina stämningars längtan.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 163 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Låt mig först konstatera att vi nu får en aktivitet i Regeringskansliet och ute på myndigheterna med att göra kraftfulla förändringar av regelsystemet. Det var uppenbart ett löfte. Att jag var tveksam inför de uttalanden som gjordes är ganska naturligt med tanke på att vi i andra sammanhang sett en viss tröghet, för att uttrycka det försiktigt, när regeringen ska omsätta vissa av riksdagens beslut. Det finns många exempel där man har dröjt ganska lång tid.

Jag vill också ta upp en annan sak. En gång i tiden fanns det i katolska kyrkan en föreställning om att påven alltid var ofelbar när han uttalade sig i ämbetet, och dit går tankarna när man hör Anders Karlsson. Han är fullständigt ofelbar. Socialdemokratins representanter är ofelbara. Alla förslag och alternativ som oppositionen presenterar är i stort sett värdelösa.

Det vore lätt att säga detta, och med viss trovärdighet, om man själv hade en situation där arbetslösheten var nedpressad och en stor andel av den arbetsföra befolkningen var i arbete. Men, Anders Karlsson, jag inledde mitt anförande med att uttrycka en stor oro över att en så stor andel av just denna arbetsföra befolkning var utanför arbetsmarknaden. Ni kan föra ett resonemang om och ha ett mål på 80 % förvärvsgrad, men vad betyder detta om vi samtidigt vet att sjukskrivningstalen ökar dramatiskt så att vi precis som tidigare får ett mindre antal timmar?

Delar Anders Karlsson min och vår oro över att försörjningsbasen är på väg att erodera? Ser han inga problem med att en så stor grupp står utanför den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 164 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är klart att jag känner en oro. Jag sade det i mitt anförande också. Självklart är inte allting perfekt. Mycket måste göras. Därför talar jag också om de kraftfulla insatser som ska göras, bland annat på det område som gäller dem som invandrat till Sverige och inte kommit ut på arbetsmarknaden. Självklart är det så.

För övrigt finns det ett elvapunksprogram, och det jobbas intensivt i Regeringskansliet med att komma till rätta med det höga sjukskrivningstal som vi har. Men den debatten kommer i nästa ärende så den tänker jag inte ta nu.

Det är klart att vi måste se till att människor får jobb. Men trots allt har vi i Sverige en mycket hög sysselsättningsgrad. I era anföranden tidigare har ni talat om Europa i övrigt, och vid den jämförelsen har vi en mycket hög sysselsättningsgrad i Sverige. Men vi har lagt fast ett mål på 80 % år 2004. Det ligger fortfarande fast, och jag tror också att vi kommer att klara av det.

Anf. 165 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! I och för sig är det bra att Anders Karlsson redovisar denna oro inför att så många står utanför arbetsmarknaden. Samtidigt är det på något sätt lite sent påkommet. Under sju åtta år har Socialdemokraterna haft möjlighet att agera, nu påstår man sig vilja agera.

Sedan tycker jag att Anders Karlsson tar lite lätt på Riksdagens revisorers rapport. Det pågår en del förändringar tack vare att revisorerna har påpekat ett antal saker. Men det finns en svidande, kraftfull kritik från en enig revisionsgrupp när det gäller verksamhetsuppföljningen, målformuleringar, etcetera.

Den skrivelse som senare blir aktuell ska arbetsmarknadsutskottet behandla under våren, och då får vi anledning att återkomma till detta.

Men jag skulle vilja anknyta till den debatt vi hade tidigare om den kortare arbetstiden. Vad är Anders Karlssons uppfattning om den eroderade försörjningsbasen, som jag kallar det, när vi ser att för få timmar produktivt arbete finns i vårt samhälle? Avskriver Anders Karlsson i dag möjligheten att sänka arbetstiden från åtta till sex timmar? Det finns i regeringsunderlaget uppenbarligen partier som varmt vurmar för detta och som fortsätter att idka någon sorts illusionsmakeri kring att det skulle vara möjligt med bara begränsade effekter på sysselsättning och framför allt på den framtida tillväxten. Delar Anders Karlsson och socialdemokratin uppfattningen att man ska kunna sänka arbetstiden från åtta till sex timmar med bara marginella förändringar av tillväxten när man ser den här situationen som ger anledning till oro för försörjningsbasen?

Anf. 166 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Anders G Högmark använde i sitt anförande orden ett dödligt hot mot välfärden. Där är vi inte på samma nivå. Det som händer inom sjukförsäkringsområdet är inget dödligt hot mot välfärden. Vi ska komma till rätta med det. Det jobbas intensivt. Det sade jag.

Sedan jämförde Anders G Högmark med Karl Oskar som flyttade härifrån därför att han inte hade möjlighet att bruka sin mark i fattigdomens Småland. Ja, han flyttade från ett dåligt Sverige. Om en företagare skulle flytta från Sverige i dag är det inte från ett dåligt Sverige. Det är viktigt hur man väljer liknelser också.

Vad gäller Arbetsmarknadsverket sade jag i mitt anförande att styrelsen vid årsskiftet 2001/02 beslutade om ett fempunktsprogram som innebär att man ska ha ett gemensamt uppdrag och ett arbetsmarknadsverk, alltså en linjär organisation. Man ska ha ett arbetsmarknadsverk i omvärlden i samverkan med kommun, fack och arbetsgivarorganisationer. Man ska ha en ledning och styrning för en bättre uppföljning med kontroller av verksamheten. Man har ett kompetensbaserat lärande i organisationen, alltså en utbildning av samtliga i Arbetsmarknadsverkets organisation. Det är punkt 5, Utvärdering och förnyelse. Hela tiden medan

man bygger upp någonting utvärderar man så att man verkligen ser hur det växer fram.

Jag måste ändå säga att revisionsrapporten från Riksdagens revisorer säkert har haft sitt berättigande. Annars kan man nog säga att Arbetsmarknadsverket redan i dag har åtgärdat de problem som finns eller är på god väg och jobbar intensivt med dem. Sedan tar det tid att förändra saker i en stor organisation. Det är jag medveten om.

Anf. 167 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Anders Karlsson säger att vi använder ett hopkok av gamla förslag i våra motioner. En del förslag upprepar vi därför att vi tycker att de är goda. Man kan även ta till vara det som inte har blivit genomfört därför att man vill ha det genomfört.

I så fall vill jag hävda att även regeringen använder hopkok, till exempel i fråga om att sfi-undervisningen ska förbättras. Jag vet inte hur många gånger jag har fått samma svar på hur man ska göra från den som har representerat Socialdemokraterna. Nu vill jag ha ett konkret svar: Vilka konkreta insatser ska göras för att sfi-undervisningen ska bli bättre, för att inte kunskaperna i svenska och kontakterna med andra människor och med arbetslivet ska vara en av de stora stötestenarna för invandrarna?

Vad gör regeringen över huvud taget mer konkret för att få in fler av invandrarna, speciellt de med utomnordisk eller utomeuropeisk bakgrund, inom den offentliga sektorn? Jag känner till det arbete man utför på länsarbetsnämnderna, men det kanske rör sig om 10–15 personer i residensstäderna. Vad händer i hela det övriga landet? Vilka åtgärder vidtar regeringen där?

Anf. 168 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Margareta Andersson frågar hur sfi-undervisningen ska förbättras. Det pågår ett arbete i hela landet med sfi-undervisningen. Skillnaden var, och jag ska ta min egen kommun som exempel, att ett år fick den kommun som jag är bosatt i, som då hade ungefär 35 000 invånare, nära 1 800 nya invånare på ett år. Dem skulle vi sätta i utbildning i svenska, och de skulle anpassas till det svenska samhället. Det var en omöjlig uppgift för en kommun med det invånarantalet. Självklart blev också sfi-utbildningen därefter.

Men i dag är det en individuell prövning av var och en som kommer och som ska ha utbildning i sfi. Så tror jag att det fungerar i de allra flesta kommuner. Man har en helt annan hantering därför att antalet flyktingar som kommer till kommunerna är hanterbart. Skillnaden är att det kom så oerhört många i början av 90-talet. Då var det svårt att hantera.

Samtidigt kom de till vårt land när vi hade kris i ekonomin. Arbetslösheten steg. Välutbildade svenska medborgare i yrkesverksam ålder kunde inte själva få ett jobb utan vi hade oerhört höga arbetslöshetstal. Man måste ställa resultatet i relation till detta. I dag jobbar man helt annorlunda med sfi-utbildningen.

Anf. 169 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hoppas att det här verkligen också ger resultat så att människor kommer ut i arbete mycket snabbare än de har gjort tidigare.

Men än har vi tyvärr i den statistiken inte sett några riktiga genombrott. Framför allt kommer det tillbaka. När arbetsmarknaden nu går mot en liten nedbantning är det återigen de här människorna som kommer att få lämna arbetsmarknaden först.

Jag har också en fråga med anledning av att man ska ha en linjär organisation inom AMS. Jag är mycket orolig för att den linjära organisationen ska bli så stelbent, byråkratisk och toppstyrd att de intressanta idéer och förslag som kommer utifrån – från de olika arbetsförmedlingarna och länsarbetsnämnderna – kommer att försvinna i byråkrati. Som jag sade i mitt anförande ser faktiskt Sverige olika ut i Vetlanda, Landskrona, Stockholm och Kiruna. Det finns väldigt många olika sätt att hantera frågorna på. Därför tycker jag att man måste ha en mycket bra förklaring till den toppstyrning man inför. Så olika tror jag inte att hanteringen är. Dessutom behövs ingen millimeterrättvisa, för den finns inte och skulle inte heller vara bra för människorna, som jag ser det.

Anf. 170 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att det inte ska vara någon toppstyrning.

Men det måste också vara på det viset att Arbetsmarknadsverket är enhetligt, att det har ett uppdrag i hela landet, så att inte varje arbetsförmedlare i vårt land har olika uppfattning om vad Arbetsmarknadsverkets uppgift är. Därför tror jag att vi är rörande överens om den organisationsförändring som vi antog efter arbetsmarknadsutskottets förslag om att införa en linjär organisation. Det var vi tydligen inte, ser jag på Margareta Andersson. Det var ett sätt för Arbetsmarknadsverkets chef att peka ända ut i organisationen, ända ut på arbetsförmedlingarna. Tidigare var länsarbetsnämnderna egna juridiska personer, och varje länsarbetsnämnd kunde göra vad den ville. Man fick inte genomslag för den nationella arbetsmarknadspolitiken. Det tror jag är viktigt.

I det fempunktsprogram som Arbetsmarknadsverket har tagit fram finns det massiva insatser för att utbilda alla i hela organisationen. Då blir det ett bättre arbetsmarknadsverk än vad det har varit tidigare. Mängden arbetslösa personer på arbetsmarknaden är betydligt färre än 1994.

Anf. 171 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag konstatera att skillnaderna mellan folkpartistisk och socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik är stora. Men man behöver inte beskriva dem som större än vad de är. ”Vi sparar 13 miljarder”, säger Anders Karlsson. Det är riktigt. Men 7 miljarder kompenseras i sänkta skatter, som du mycket väl vet.

Vad gäller glesbygden, Anders Karlsson, vet du mycket väl, om du har läst handlingarna, att vi säger att det ska finnas en offentlig arbetsförmedling i de situationer där det inte kan finnas privata alternativ.

Vad gäller de arbetshandikappade vet du mycket väl att vi anslår mer pengar än regeringen för att verkligen få upp lönebidragen. Eftersom det inte finns någon ansvarig minister här vill jag i det här sammanhanget fråga: När kan det komma en proposition om höjda lönebidragstak?

Anders Karlsson är nöjd med det mesta. Är du nöjd med svensk integrationspolitik? Sysselsättningsnivån i Rosengård har gått ned från två

tredjedelar till en tredjedel. Karl-Oskar och utvandring nämndes, det vill säga människor med utländsk bakgrund utbildas i Sverige och flyttar sedan till Storbritannien och får omedelbart jobb efter att ha upplevt utanförskap här. Är du nöjd med svensk integrationspolitik när människor får vänta i månader och år på besked om de ska få stanna eller inte? I många fall är de mer psykiskt nedbrutna av den behandling de har utsatts för i Sverige än av övergrepp de har upplevt hemma. Är du nöjd med svensk integrationspolitik?

Anf. 172 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Först säger Erik Ullenhag att man sparar 13 miljarder, men med 7 miljarder i skattesänkningar. Jo, men pengarna ska väl användas? Hur ska man lösa problemen i arbetsmarknadspolitiken med 13 miljarder mindre? Det borde vi alla kunna få svar på i kammaren i dag. Vad är det för arbetsmarknadspolitik som Folkpartiet vill driva med 13 miljarder mindre? Det svaret borde alla få.

Jag kan självklart inte säga när det ska komma en proposition om lönebidragstaket. Det framgår starkt i betänkandet att utskottet ser att det kommer en höjning när regeringen så får möjlighet att genomföra den. Jag kan inte stå här och säga om det blir den 1 januari eller den 1 september. Vi har varit mycket tydliga från utskottets sida att det måste ske en höjning av lönebidragstaket. När den kommer kan jag däremot inte säga.

Sedan var det frågan om invandrarna på arbetsmarknaden. Självklart är vi inte nöjda med antalet invandrare som har kommit ut på arbetsmarknaden. Jag försökte förklara för Margareta Andersson varför vi inte är nöjda. Den socialdemokratiska regeringen övertog från den borgerliga regeringen en arbetslöshet som aldrig har varit högre under efterkrigstiden än 1994. Den skulle vi först brotta ned, och sedan skulle vi se till att de nya invandrarna som hade kommit till Sverige kom ut på arbetsmarknaden. Det har varit en tuff uppgift. Vi har fått ned arbetslösheten till 4 %. Vi har 80-procentsmålet. Vi har också målet att det ska satsas extra pengar för att få fler invandrare ut på arbetsmarknaden. Vi jobbar intensivt med den frågan från Regeringskansliets sida.

Anf. 173 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Ni har haft makten sedan 1994, och det har blivit värre. Jag har nämnt siffran ett par gånger tidigare: Bland dem som är medborgare i ett afrikanskt land har sysselsättningen minskat med 20 % det senaste året. De tar direkt smällen när konjunkturen delvis vänder. Detta har skett från en extremt låg nivå. Vi är sämre än många andra länder.

Jag lyssnade mycket noggrant på Anders Karlssons svar till Margareta Andersson. Det var oerhört bekymmersamt. Det första du gjorde var att göra flyktingarna, de människor som har kommit hit, till ett problem. Du sade att ”till min stad kom det 1 800”, och hur skulle du klara det? Dessa är en gigantisk tillgång. Men genom att låta dem sitta och vänta i månader och år på beslut har man misslyckats med att ta dem till vara. Där tror vi på individens möjligheter.

Om Anders Karlsson läser not 1 på s. 115 framgår det att av besparingarna motsvaras 7,3 miljarder av högre egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen kontra en skattesänkning. Nästa gång kanske vi ska

skriva en rubrik, men man får betala med a-kasseavgift och man kompenserar genom en skattesänkning. Där har du 7,3 miljarder.

Det är lite trist och faktiskt lite beklämmande att först höra Mona Sahlin i denna kammare säga att integrationspolitiken inte har misslyckats utan det är bara målen som inte har nåtts. Sedan får vi höra dig nyvaktet säga att ni jobbar intensivt med denna fråga. Ni kan väl säga att ni faktiskt fullständigt har misslyckats, framför allt jämfört med andra länder.

Anf. 174 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Har jag någon gång, Erik Ullenhag, sagt att invandrarna är ett problem? För mig är de en tillgång. Om vi ska nå 80-procentsmålet, och om vi ska behålla en generell välfärd i vårt land, måste vi se till att de människorna också kommer ut på arbetsmarknaden. Om detta råder inget tvivel från den socialdemokratiska politikens sida. Invandrarna är en tillgång.

Jag försökte belysa svårigheterna. I Byggnadsarbetareförbundet – där jag själv har arbetat – har 35 % av de yrkesverksamma medlemmarna varit i arbetslöshet. Sedan kom ytterligare massor av invandrare till olika kommuner i landet, och man klarade inte att hantera detta. Jag erkänner att vi inte klarade att hantera detta på vissa ställen. Min kommun var nog inget undantag. Det fanns på fler ställen.

Nu har vi lyckats pressa tillbaka den arbetslöshet som den borgerliga regeringen genomförde. Nu ska vi också se till att invandrarna, som är en tillgång för Sverige, också kommer ut på arbetsmarknaden. Försök inte hävda att vi tycker att invandrare är en belastning. Jag vill klart deklarerat från talarstolen att de är en tillgång.

De 13 miljarderna är en besparing. Vad är det ni ska spara på i arbetsmarknadspolitiken med de 13 miljarderna, Erik Ullenhag? Jag fick inget svar, och du får säkert en chans att komma tillbaka någon annan gång.

Anf. 175 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Anders Karlssons anförande var en demagogisk ordkaskad. Vi kände hur maten rycktes ur munnen på oss från 1800-talet och fram till 1994, då tydligen allt elände också fanns eftersom det då var en borgerlig regering. Jag kan kontra med att våren 1991 försvann 1 000 jobb om dagen. Så kan vi hålla på och jämföra.

Det intressanta var att ordkaskaden snarare var ett försök att dölja fakta. Vad Anders Karlsson och Socialdemokraterna har lyckats med under de åtta nio åren är att flytta människor och statsutgifter från kolumnen Öppen arbetslöshet till Sjukskrivningskontot.

Konjunkturinstitutet skriver i sin rapport som kom häromdagen att arbetslösheten nu stiger upp till 4,4 % under nästa år. Målet om att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år ska vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden 2004 kommer inte att klaras.

Det är en dyster prognos som Konjunkturinstitutet pekar på och som vi har varnat för. I detta läge kör Anders Karlsson med demagogiska angrepp och svepande anklagelser och också direkta lögner, till exempel att Kristdemokraterna vill ersätta kollektivavtal med individuella avtal. Visa mig i denna kammare den reservationstexten eller den motionstex-

ten. Jag har haft den debatten förut med Anders Karlsson om felaktigheter från Socialdemokraternas sida, och då backade han i talarstolen. Jag hoppas att han gör det denna gång också.

Vilken beredskap har Anders Karlsson och Socialdemokraterna för att hantera utvecklingen på arbetsmarknaden, den stigande arbetslösheten och det faktum att målet om 80 % i arbete inte kommer att nås, såvida inte sjukskrivningarna ska öka ännu mer än i dag? De sjukskrivna räknas också som sysselsatta enligt det märkliga sätt att räkna som används.

Anf. 176 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Sysselsättningen har de facto ökat och ökar fortfarande i landet. Det är riktigt att sysselsättningsgraden har sjunkit lite grann sedan november förra året, men faktum är att antalet sysselsatta är betydligt högre i dag än 1994. Jag kan inte de exakta siffrorna – kanske Stefan Attefall kan dem. Men inte ens Stefan Attefall kan väl mena att vi skulle ha misslyckats kapitalt med arbetsmarknadspolitiken när han säger det?

Vi har genom en aktiv arbetsmarknadspolitik, bland annat genom att gå från ett passivt till ett aktivt arbetssökande och genom aktivitetsgarantin, också sett till att de långtidsinskrivna på arbetsförmedlingen har fått mycket större möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Det har de också gjort.

Anf. 177 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Visst har sysselsättningen förbättrats sedan 1994. Vi har också haft en tid med en lång internationell högkonjunktur. Som jag sade i mitt anförande är det intressanta hur Sverige under en längre tidsperiod, i samma internationella högkonjunktur, hävdar sig jämfört med andra länder. Jag kunde då visa att vi är på elfte plats av 14 EU-länder. Vi lyckas alltså sämre än grannländer och likartade länder i omvärlden att skapa nya jobb när konjunkturen är god. Sedan kan man säkert välja ut ett och annat år när siffrorna är sämre, men det är den långsiktiga trenden.

Som jag sade har kostnaderna för arbetslöshet och sjukskrivningar varit konstanta sedan 1995, men vi har flyttat dem från öppen arbetslöshet till sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Det är den dystra sanningen. Antalet arbetade timmar, antalet människor i verkligt arbete, har ökat ytterst marginellt.

Här ligger misslyckandet, att man inte har kunnat utnyttja konjunkturen bättre och fått mera fart på näringslivet.

Vi går nu mot en utveckling där arbetslösheten börjar stiga kraftigt, och fortfarande skenar sjukskrivningskostnaderna. Vad har då socialdemokratin för beredskap, för recept? Bara det faktum att a-kasseutgifterna stiger med en budgeteringsmarginal på 300 miljoner kronor, som är felräkningspengar i sammanhanget, gör att man inte ens tål en ökning av a-kasseutgifterna, än mindre för offensiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Vilken beredskap har Socialdemokraterna? Förklara för oss! Vilken beredskap har ni för att hantera den här utvecklingen? Det är stora bekymmer som Sverige står inför, och socialdemokratin pratar bara om 1800-talet och gamla goda tider.

Anf. 178 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag citerade en av arbetarrörelsens pionjärer, Hjalmar Branting, som började verka på 1800-talet. Jag pratade inte om arbetsmarknadspolitiken på 1800-talet. Det kanske hade varit bra om det hade funnits en sådan, så Karl Oskar hade sluppit flytta till Amerika.

Stefan Attefall säger att arbetslösheten stiger kraftigt. Antalet arbetslösa var i november för ett år sedan 164 000, och i år är det 171 000. Är det kraftigt? I förhållande till att vi har en arbetskraft i landet på 4 383 000 människor är det alltså en ökning på 0,2 % bland de arbetslösa. Då är det inte kraftigt.

Jag ska också passa på att svara Erik Ullenhag, som sade att arbetslösheten bland afrikanerna har ökat med 20 %. Ja, jämförelser i procent kan man alltid göra. Men tittar vi på antalet ser vi att det är 300 personer. Det är beklagligt, men 20 % låter mycket mer. När vi hanterar sådana här siffror är det viktigt att vi försöker göra det så att människor förstår. Det handlar om 300 personer. Jag erkänner att det är för många, men 20 % låter helt annorlunda.

Jag menar trots allt att den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken har varit framgångsrik, och det ska den förbli. Jag kan inte föreställa mig att en socialdemokratisk regering sitter överksam om arbetslöshets-siffrorna stiger. Då måste man göra någonting åt det, och det är man också beredd att göra.

Anf. 179 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Anders Karlsson, med sin fackliga bakgrund, höll ett väldigt engagerat anförande om arbetsrätt och så vidare. Jag tänkte knyta an till det och till mitt anförande om EMU-frågan. Det är ju inte helt enkelt – för att inte säga omöjligt – att kombinera ett ja till EMU med en stark arbetsrätt.

I regeringens egen utredning om stabiliseringspolitik konstaterar man att stärkt anställningstrygghet inte hör hemma i en EMU-anpassning.

Konjunkturinstitutet skriver i sin rapport från oktober: Därför är det bra om det i Sverige invanda rättvisetänkandet försvagas, anser KI, eftersom vid ett EMU-medlemskap ökar kostnaderna för sociala rättvisenormer. Att genomföra uppenbara försämringar för löntagarna lär inte ske utan motstånd.

Så skriver Konjunkturinstitutet. Samma inställning finns i regeringens egen utredning om stabiliseringspolitik.

Då kommer jag till vårt krav, som jag menar är fullt rimligt. Vore det inte rimligt att samma stund som vi fattar beslut om arbetsrätt, om arbetsmarknadspolitik och om sådana områden som har direkt bäring på EMU belysa vilka skilda förutsättningar vi har inom EMU respektive utanför EMU?

Anf. 180 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att man belyser EMU från alla utgångspunkter, när det nu ska folkomröstas om det.

Jag är däremot fullständigt övertygad om att det inte spelar någon roll om vi finns i EMU eller ej, därför att lönebildningen måste följa den övriga europeiska nivån. Vi kommer inte att klara den, som vi säger,

fulla sysselsättningen och nå 80-procentsmålet om vi inte har en lönebildning som håller sig på den europeiska nivån.

Av det skälet ser jag inte att det skulle bli betydligt svårare att vara med i EMU än att stå utanför.

Prot. 2002/03:39
18 december

Arbetsmarknad

Anf. 181 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Stabiliseringsutredningen har tittat på det här, vilken påverkan och vilket tryck internationaliseringen i sig sätter kontra EMU-frågan. Där säger man att EMU innebär en fundamental skillnad vid ekonomiska kriser som specifikt träffar vårt land. Det var också den redovisningen vi fick från Konjunkturinstitutet när de besökte arbetsmarknadsutskottet. En dåligt fungerande lönebildning inom EMU får mycket mer långtgående negativa konsekvenser än om vi står utanför.

Förhoppningsvis ska debatten nu inte komma att handla om det som ja-sidan tydligen vill, om krona eller euro, utan jag hoppas att det blir en seriös debatt där man tar upp frågan om arbetsrätten. Den ska handla om vad regeringens egen utredning egentligen menar med arbetsgivarnas ökade förhandlingsstyrka, vad man menar när man säger att stärkt anställningstrygghet inte passar in i EMU och vilka reformer man talar om när man säger att man måste göra det lättare att genomföra lönesänkningar för löntagarkollektivet.

Då är man inne på just de grundbultar som Anders Karlsson värnar, som kollektivavtal, facklig tillhörighet, facklig förhandlingsstyrka och så vidare. Jag hoppas att vi inom EMU-debattens ram kan återkomma till de här frågorna.

Anf. 182 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det förs diskussioner i LO där man säger att det ska vara buffertfonder. Andra säger att man just ska kunna möta eventuella strukturförändringar i svenskt näringsliv. Det finns också de som säger att överskottsmålet över en konjunkturykel skulle vara 3 % i stället för 2 % och att finanspolitiken skulle sköta det.

Det viktiga är att kollektivavtalet fortfarande får behålla sin betydelse, att man inte underminerar kollektivavtalets roll. Där är det också viktigt att man inom den sociala dimensionen i EU verkligen belyser vikten av att det inte sker en social dumpning.

Vi är inne på en EMU-debatt nu, som jag inte hade tänkt att vi skulle ta vid detta tillfälle. Det finns säkert anledning att komma tillbaka till den före folkomröstningen. Men likväl som det kanske finns stora fördelar med att gå in i ett EMU-medlemskap finns det sådant som är problem, och det måste man också försöka belysa i den här debatten.

Det viktiga för oss är att kollektivavtalet får en fortsatt stor betydelse på arbetsmarknadens område i Sverige.

Anf. 183 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Alla som uppmärksam och intresserat tagit del av AU1 – det är säkert många personer som har gjort det – har kunnat läsa att det råder en bred politisk enighet om att en väl fungerande lönebildning har betydelse för tillväxten. Så skriver nämligen utskottsmajoriteten i betänkandet. Det är bra.

Men om man nu också menar det undrar jag varför i all sin dar regeringen inte gör något för att skapa ett klimat som främjar tillväxt. Det är staten som har ett övergripande samhällsekonomiskt ansvar, ett ansvar som går utöver det som parterna har för lönebildningen.

Cirka en fjärdedel av vår ekonomi är i princip undantagen från konkurrens genom den verksamhet som bedrivs i offentlig sektor. Det är även där som den sämsta löneutvecklingen har varit.

Även om det i dag läggs ut mer verksamhet på entreprenad uppgår den endast till 10 % av all primärkommunal verksamhet. Marknader för 300 miljarder kronor borde kunna öppnas för konkurrens. En effektivisering om bara 5 % på den offentliga sektorns inköp av varor och tjänster skulle ge möjlighet att minska skatter med ungefär 20 miljarder kronor samtidigt som nya affärsmöjligheter för konkurrenskraftiga företag öppnas. Genom ökad mångfald och konkurrens inom välfärdens kärnområden skulle alltså såväl kvalitet som löner kunna utvecklas.

Herr talman! Jag skulle kunna ställa frågan: Varför vill inte socialdemokraterna medverka till detta? De gör ju allt för att motverka en bättre fungerande vård och skola.

De låga lönerna inom vård- och omsorgsyrkerna gör också att det lönar sig dåligt att fortsätta att arbeta. Många kvinnor som arbetar inom de här yrkena känner att det finns inga alternativa arbeten att söka. Det enda som återstår när man känner sig trött och utsliten är sjukskrivning och sedan kanske förtidspensionering.

Socialdemokrater talar gärna vitt och brett om dålig jämställdhet och om stora löneskillnader inom näringslivet, särskilt på beslutande poster. Men inom Regeringskansliet har löneskillnaderna ökat med nästan 1 100 kr sedan augusti 2001. En LO-rapport i januari 2002 visar också att lönegapet mellan män och kvinnor har ökat med ca 1 000 kr i månaden.

Bland de 18 myndighetschefer som regeringen utsåg 2001 fanns inte en enda kvinna. Och en kvinnlig generaldirektör tjänar i genomsnitt 7 % mindre än sin manliga kollega. Av Sveriges 90 ambassadörer är endast 18 kvinnor. Förklara detta! Det vore kanske på sin plats att städa lite runt den egna dörren, socialdemokrater.

Herr talman! Det är på tiden att Sverige skapar en arbetsmarknad som är mer rörlig och öppen, en arbetsmarknad som är tillgänglig för alla. Jag menar inte att det bara är den geografiska rörligheten som måste öka utan framför allt den sociala. Den stora arbetskraftsreserv av faktiskt arbetslösa människor som finns i Sverige måste mobiliseras, både för den enskildes skull och för samhällets.

Det gäller att skapa ett samhällsklimat som uppmuntrar arbete och kunskap. Det ska alltid löna sig att arbeta och driva företag. Här har socialdemokratin sitt stora misslyckande. Ska fler ha ett meningsfullt arbete måste skatter på arbete och utbildning sänkas.

Det handlar också om att alla människor, oavsett bakgrund, har kompetens som kan tas till vara om bara samhället erbjuder förutsättningar och möjligheter. I vårt samhälle ska alla få plats och känna genuin delaktighet. I vårt Sverige blir inte hundratusentals invandrare ett alibi att använda som argument för att inte öppna vårt samhälle för den nödvändiga reglerade arbetskraftsinvandring som krävs inom till exempel sjukvården.

Herr talman! För att reformera lönebildningen behövs ett helhetsperspektiv och en tydlig råkång mot statlig inkomstpolitik. Lönebildning ska ske lokalt, så att lönerna bestäms så nära den enskildes verklighet som möjligt, och vara individuell. Skatten på arbete bör sänkas. Det är inte någon nyhet, men vi moderater föreslår till exempel ett grundavdrag på 50 000 kr samt ett förvärvsavdrag.

Vi vill belöna utbildning och kunskap. Ta bort statsskatten som är att betrakta som en skatt på utbildning och kunskap!

Inför en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring! Modernisera konfliktreglerna på arbetsmarknaden genom bland annat proportionalitet i förhållande till stridsåtgärdens omfattning och skada! Avskaffa sympatiåtgärderna!

Jag har visat på några angelägna förändringar. Det finns mycket mer att göra för att få en rörlig och flexibel arbetsmarknad.

Herr talman! Det är helt tydligt att den svenska arbetsmarknadspolitiken måste läggas om för att uppmuntra och stödja arbetslinjen fullt ut. Vi moderater vill sätta den arbetslöse i centrum. Den arbetslöse ska inte vara en klient hos en arbetsmarknadsmyndighet utan en medborgare med rätt att få kvalificerad service. Den enskilde måste själv få det avgörande inflytandet över vilken utbildning eller aktivitet som han eller hon ska satsa på för att sedan kunna få ett riktigt jobb.

Krav måste ställas på att insatser anpassas efter varje person. Det förutsätter en mångfald, valfrihet och individualisering som nästan helt saknas i dagens AMS-system. Riksdagens revisorer, som var eniga, pekar också i den nyutkomna rapporten på att det finns stora brister inom Arbetsmarknadsverket. Arbetsmarknadspolitiken måste alltså förändras i grunden, och nuvarande organisation anser vi ska läggas ned. En ny myndighet bör i stället ersätta nuvarande AMV.

Bland uppgifterna ska denna nya myndighet fungera som ett expertorgan till regeringen, där såväl regering som riksdag ska kunna få bra prognoser, analyser och andra underlag om arbetsmarknadsläget.

I dag fungerar arbetsförmedlingarna relativt dåligt vad gäller att just göra det som namnet antyder: förmedla arbeten. Detta görs för det mesta på helt andra vägar, genom exempelvis egna kontakter, privata förmedlingar eller headhunting.

Tillsammans med de andra borgerliga partierna föreslår vi i stället att servicekontor upprättas i varje kommun, en plats för såväl de arbetslösa som andra arbetssökande. Man anmäler sig även där för att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Den nya myndigheten bör få ansvaret för dessa och fördela anslag och lokaliseringar.

Med en sådan ny myndighet bör de arbetssökande få snabbare tillgång till arbete. En kortare genomsnittlig söktid på fyra dagar skulle till exempel kunna ge en besparing på 1,4 miljarder i arbetslöshetsförsäkringen. Troligen kommer också förvaltningskostnaderna att minska drastiskt.

Herr talman! Jag har talat om att arbetsmarknaden måste bli mer rörlig och öppen. Vi moderater vill att arbetsmarknadspolitiken ska sätta människor i arbete, inte bara bevilja dem nya bidrag eller åtgärder. IFAU visar att vissa åtgärder till och med har negativa effekter.

Den arbetsmarknadspolitik som regeringen har fört de senaste mandatperioderna har kommit till vägs ände. Den fungerar inte. Den ger inte dem som är arbetslösa den bästa hjälp de kan få för att hitta ett nytt arbete. Därför behövs en ny arbetsmarknadspolitik som uppmuntrar och möjliggör individuella lösningar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 184 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna nr 1, 3 och 6.

Jag ska inte upprepa det som har sagts. Jag tror att det har blivit ganska tydligt att regeringen och majoriteten inte har en politik som fungerar i dag och inte ens en beredskap inför de problem som finns och som även utskottet har erkänt.

Det är ganska märkligt eftersom vi lever mitt i det som vi kallar informationsåldern. Det verkar som om det tar ganska lång tid för majoriteten att få den information som finns tillgänglig, till exempel om antalet arbetslösa ökar eller minskar.

Det är också lite problem med matematiken. Anders Karlsson sade att det handlar om 300 afrikaner och att det skulle betyda 20 % mindre. Då borde det ha funnits bara 1 500 afrikaner på den svenska arbetsmarknaden förra året. Ett sådant påstående är fantastiskt. Jag hoppas att Anders Karlsson kollar siffrorna lite bättre. Det kan inte finnas 1 500 afrikaner allt som allt på den svenska arbetsmarknaden så att 20 % blir 300.

I denna debatt har jag saknat det mer långsiktiga perspektivet. Man diskuterar mycket om detta år är bättre eller sämre än förra året. Det är viktigt. Men jag tror att den svenska arbetsmarknaden har långsiktiga problem som också är mycket viktiga. När Anders L Johansson, AMS generaldirektör, besökte arbetsmarknadsutskottet konstaterade han något utomordentligt viktigt. Han sade att sedan andra världskriget har vi lämnat varje högkonjunktur med fler människor i utanförskap än vid tidigare högkonjunktur. Det säger något mycket viktigt. Det finns långsiktiga strukturella problem på den svenska arbetsmarknaden. Jag ser ingenting om det i regeringens politik eller hos de partier som stöder regeringen. Det är en väldigt viktig sak.

Vi har diskuterat om det är färre eller fler som är anställda november 2002 än november 2001. Sanningen är att det är 8 000 färre. Det är den statistiska sanningen. Det kan man gå till datorn och kolla. Men det är mycket viktigare att vi kan gå tillbaka till 1985 och se att det då var fler anställda än i dag eller förra året.

Vi har ett problem. Mellan 1985 och 2002 har det tillkommit 400 000 människor i arbetsför ålder. Vi har färre jobb, mer än 100 000 färre jobb, och 400 000 människor till. Vi har ett jobbundskott på det långsiktiga planet på en halv miljon arbetstillfällen.

Det borde diskuteras mycket mer här, och regeringen borde tänka mycket mer på detta. Alla dessa människor som inte är sysselsatta i dag befinner sig i ett utanförskap. Det kan heta socialbidrag, förtidspensionering eller vad som helst, men det handlar om en halv miljon människor. Tyvärr är en stor del av dem invandrade personer. Det är naturligtvis utomordentligt allvarligt, inte bara för att det inte är roligt att stå utanför. När det handlar om stora grupper människor som dessutom är avvikande

och på många andra sätt står utanför växer mycket allvarliga konflikter i vårt samhälle.

Om vi misslyckas med arbetsmarknadspolitiken som vi har gjort – en halv miljon jobbunderskott är givetvis ett misslyckande på lång sikt – skapar vi motsättningar. Vi skapar grogrund för det som vi kallar vardagsrasism och kanske för lite andra saker. Det är allt detta som står på spel när vi talar om arbetsmarknadspolitiken på lite längre sikt.

När jag kom till Sverige för 28 år sedan arbetade de invandrade svenskarna mer än de infödda svenskarna. Under dessa 28 år har jag sett en katastrof inträffa. I dag finns det forskare som inte alls är rasister som räknar på hur mycket invandrarna kostar. Det är ganska bra beräkningar. Slutsatsen är att vi kostar ungefär 30 miljarder kronor per år. Det är underskottet, vad vi ger och vad vi får, det vill säga: Sverige håller på att förlora pengar på oss.

Det är en skandal. Det finns inget normalt samhälle som förlorar på invandrarna. Om det skulle vara det normala skulle Förenta staterna vara jättefattigt. Om de skulle förlora på invandrarna, till exempel som oss 30 miljarder per år, skulle USA vara ett helt annat land i dag. Det är världens supermakt.

Någonting mycket viktigt har fallerat i Sverige som gör att vi i dag har detta katastrofala resultat. Detta resultat måste jag och mina barn och alla barn till människor som ser annorlunda ut bära på. Vi blir anklagade för att vara parasiter, för att vara allt från muslimer till konstiga typer och dessutom i ett nytt land som inte är vårt land. Det är utomordentligt dumt.

Det kommer förklaringar: De var så många. Vi försökte – först med svenskarna, verkar det som. Vi glömde de andra, men nu ska vi ta hand om dem också.

Om det är så att ni glömde de invandrade svenskarna under den goda tiden har ni gjort ett katastrofalt misstag. Om det någonstans växer motsättningar i vårt samhälle är det när dessa människor som inte är födda här, som ser annorlunda ut och kanske tror på andra gudar står utanför. Då växer idén om parasiter och allt som är annorlunda.

Detta är socialdemokratins, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ansvar. Det är oerhört viktigt att diskutera dessa saker. Ni har inte bara misslyckats detta år och dessa månader. Ni har misslyckats på lång sikt. Det behövs mycket stora förändringar.

Anf. 185 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Mauricio anklagade mig för att ha läst på dåligt. Det är faktiskt arbetsmarknaden för utomnordiska medborgare i siffror från AMS. Det finns 4 400 afrikaner inskrivna på arbetsförmedlingen. Därav är 1 500 arbetslösa. Om Erik Ullenhag säger att arbetslösheten har ökat med 20 % är det för mig 300 personer.

Anf. 186 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Nu är jag säker på att Anders Karlsson har problem med matematiken. För det första: Du menar väl afrikanska medborgare och inte alla afrikaner. För det andra: Om 4 400 fanns på arbetsmarknaden och 3 000 ungefär var sysselsatta då är 20 % mindre 600 och inte 300.

Det som jag och många andra har sagt är att sysselsättningen minskar med 20 %. Här är det problem med matematiken och lite till kanske. Det allvarliga och viktiga är det långsiktiga underskottet. Kan du inte säga något om den halv miljon jobb som är det långsiktiga underskottet på vår arbetsmarknad? Kan du inte säga någonting om hur ni ska ta hand om detta? Det är viktigare än dessa 20 %.

Anf. 187 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Ingen politik i världen kan skapa jobb. Det är inte politiken som skapar jobb. Det är människorna som gör det. För att människorna ska kunna skapa jobb krävs det vissa klara skapande villkor. Det är det som vi borde diskutera i dag. Så länge som vi säger att vi måste *fa* människorna i jobb, vi måste *ge* jobb så talar vi fel språk. Vi måste hitta möjligheter att befria människornas skapande kraft, och det gör vi inte. Vi har ärvt det här överperspektivet över människan från många tidigare decennier. Det starka samhället ska ta hand om, skapa jobb, fixa, lösa och klara av svårigheter. Vi glömmer att det starka samhället lika gärna kan skapa hinder för människor och blockera möjligheter när det starka samhället stelnar till i strukturer som inte accepterar förnyelse.

Efter tre år av debatter om invandrarnas arbetslöshet är det för mig ett fullständigt mysterium hur man kan blunda inför så många rapporter och vetenskapliga undersökningar som bevisar att AMS och arbetsmarknadspolitiken inte fungerar. Riksdagens revisorer, Statskontoret och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, har gång på gång bevisat att arbetsmarknadspolitiken inte fungerar och att det finns mycket stora brister hos AMS.

Varje gång som vi samlas här för att diskutera de här frågorna är det som om de här rapporterna och undersökningarna inte fanns. Detta är inte borgerlighetens klagosång. Detta är vetenskapliga undersökningar som man blundar för. Jag ska bara läsa upp en liten del av de här rapporterna. Jag har läst dem. De innehåller en oerhört bra pedagogik. Alla människor som sitter här borde faktiskt läsa dem i stället för att ägna sig åt retoriska övningar.

Våren 2002 kommer den första utvärderingen av aktivitetsgarantin. Vi får då veta att arbetsförmedlarna är nöjda. Dessutom kommer det tydligen fram att många arbetsförmedlare inte har en aning om vad aktivitetsgarantin ska innebära och vilket innehåll denna ska ha. Vi ser också att de nya åtgärderna fylls med aktiviteter på olika sätt. Nästan en fjärdedel av förmedlingarna erbjuder inte deltagarna heltidsaktivitet.

Detta är bara ett exempel, för att inte tala om Riksdagens revisorers senaste förgörande rapport. Om man läser den rapporten ordentligt kommer man till slutsatsen att vi har diskuterat fel saker under flera år. Eftersom de här målen för arbetsmarknadspolitiken är felformulerade förlorar vi bara tid med tomma ord när vi diskutera de här målen och om man har nått dem eller inte. Detta har klart och tydligt analyserats i Riksdagens revisorers rapport.

Det är klart att vi behöver en mycket stor och kraftig ansträngning för att förnya både arbetsmarknadspolitiken och våra debatter, vårt sätt att titta på det här politiska området. Jag blir faktiskt mycket glad när jag tänker på den reformering av AMS som våra partier föreslår. Jag tror att den är absolut nödvändig. Det är bara genom att befria både de arbetslösa

och arbetsförmedlarna från labyrinten av bestämmelser, rutiner, normer och regler som i dag finns på området som man kan skapa verkliga förutsättningar för att människor själva ska börja skapa jobb. Det är människorna som skapar jobben. Det är inte politiken eller byråkraterna. Kom ihåg det!

Sedan är det en annan sak som vi måste tänka på mycket oftare. Vi måste sluta att säga att vi ska *ge* jobb till invandrarna. Vi måste komma ihåg att människor som kommer till det här landet har mycket starka erfarenheter bakom sig och de kan själva skaffa sig jobb om det finns förutsättningar för det, om det inte är för svårt. Men det är oftast väldigt svårt just på grund av förstelnade arbetsrutiner och förstelnade så kallade arbetsmetoder.

Jag har träffat många arbetslösa invandrare, och jag arbetar tillsammans med dem. Jag har inte träffat en enda av dem som säger att han eller hon har fått hjälp på arbetsförmedlingen. Däremot har jag träffat invandrare som säger att den dagen som AMS läggs ned ska man ha kalas.

Apropå den intressanta polemiken om hur många afrikaner som har eller inte har förlorat sina jobb vill jag säga att det inte går att räkna därför att vi inte har en korrekt statistik. Vi är en liten arbetsgrupp som jobbar för långtidsarbetslösa akademiker från andra länder. När vi försökte hitta möjliga deltagare i ett arbete med vissa mycket specifika program upptäckte vi att vi inte kunde hitta dessa arbetslösa. Så fort en invandrare blir svensk medborgare försvinner han någonstans i den anonyma massan av arbetslösa. Då kan man säga att man bara har 4 000 afrikaner på arbetsmarknaden, för de andra har blivit svenska medborgare. De räknas inte längre som afrikaner.

Vi har en annan mycket intressant konstighet i statistiken över befolkningen. Det är de utomlands födda. En mycket arg finländsk dam har en gång förklarat för mig att hennes barn var födda i Tyskland och alltså räknades som tyskar. Hon är finska.

Hennes man är finne, men barnen som råkade födas i Tyskland är utomlandsfödda i Tyskland, och enligt svensk befolkningsstatistik är de alltså antagligen tyskar.

Om vi vill ha en möjlighet att jobba ordentligt med de här frågorna måste vi förnya allt. Målen, arbetsmetoderna, strukturen, statistiken – allt måste förnyas.

En annan mycket rolig historia i statistiken är ”övriga”. Det finns en stapel i befolkningsstatistiken i vilken ingår människor som inte är arbetslösa, som inte studerar, som inte är långtidsjukskrivna, som inte är sjukpensionerade och som inte är hemmafruar men som är ”övriga”. Vi vet inte vilka de är och på vilket sätt de överlever från dag till dag.

Det vore väldigt intressant om vi någon gång kunde få ordning på den mycket enkla men grundläggande del av arbetsmarknadspolitiken som statistiken utgör.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2002/03:AU2
Utgiftsområde 14 Arbetsliv (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 188 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Jag ska försöka att inte förlänga debatten alltför mycket.

Varje vardag är det uppemot 1,4 miljoner människor i vårt land som inte arbetar eller arbetar mindre än de önskar – detta trots att de är i arbetsför ålder och skulle kunna göra en insats som vore värdefull för landet. De är arbetslösa, i arbetsmarknadsåtgärder, latent arbetsökande, långtidssjukskrivna, förtidspensionerade eller undersysselsatta. Var fjärde människa i arbetsför ålder arbetar således inte, och utvecklingen visar att läget inte blir bättre.

Den stora ökningen av långtidssjukskrivningarna under senare delen av 90-talet har fortsatt. Ökningen utgörs till större delen av kvinnor, som svarar för merparten av de långvariga sjukskrivningarna. Det är också främst bland kvinnorna som det sker fortsatta förändringar. De sjukskrivna kvinnorna är i stor utsträckning anställda inom vård, skola och omsorg, och de blir allt yngre.

Av den senaste statistiken från Riksförsäkringsverket framgår visserligen att ökningstakten för antalet sjukskrivna minskar, men samtidigt sker en kraftig ökning av antalet förtidspensionärer. Antalet långtidssjukskrivna är redan uppe i avskräckande höga tal, och om nuvarande utveckling fortsätter har vi inom ett år flera sjukskrivna än öppet arbetslösa. Värst är utvecklingen och läget inom offentlig sektor, och kostnaderna för samhället är mycket stora.

Enligt en nyligen presenterad rapport från Riksförsäkringsverket har kostnaderna för sjukfrånvaron fördubblats sedan 1996. Det gäller för alla branscher och alla regioner. Högst ligger Norrbotten, och lägst ligger Kronoberg. Skillnaderna mellan länen är stora och har bestått sedan 1996, men trots stora skillnader mellan länen räcker det inte med insatser bara i de län som har de högsta sjukpenningkostnaderna för att nå regeringens mål om att halvera sjukfrånvaron.

De största kostnaderna för sjukfrånvaron finns av naturliga skäl i de stora kommunerna, trots att dessa har låga sjuktal per invånare. Sanningen är faktiskt att även om sjuktalet minskar till den lägsta nivån, som finns i Danderyd, räcker det inte för att halvera sjukfrånvaron. Det räcker inte heller att enskilda branscher eller regioner med hög sjukfrånvaro tillfrisknar. Målet att halvera sjukfrånvaron nås då ändå inte.

Sjukfrånvaron måste sjunka i alla branscher och alla regioner. Med hänsyn till den oroväckande utveckling som skett hittills kan konstateras att regeringen inte har lyckats stoppa utvecklingen och att det är tveksamt om målen med nuvarande politik verkligen är realistiska.

Det går säkert inte att peka ut *en* orsak till sjukfrånvaron. Verkligheten är mer komplex än så. Förklaringar måste nog sökas bland flera olika orsaker som sammanfaller. Undersökningar visar att majoriteten av dem som ofta sjukskriver sig gör det av andra orsaker än sådana som rör arbetsplatsen. Regeringens lösning på problemet är att rikta åtgärder mot arbetsgivarna och arbetsplatserna. Det är fel väg att gå. Man måste i

stället göra en bredare samhällsanalys, som innefattar både människors arbetsförhållanden och deras ekonomiska situation. Det måste skapas en öppen arbetsmarknad med större rörlighet.

Arbetsmarknaden måste bli tillgänglig för alla, och den sociala rörligheten måste öka. Det finns studier som visar att det finns fler sjukskrivna i de områden där arbetsmarknaden fungerar dåligt. Vår nuvarande arbetsrättsliga lagstiftning motverkar byte av arbetsgivare. Vi moderater vill ändra på detta och införa mer flexibla regler. Till exempel bör turordningsreglerna avskaffas, så att fler företag vågar anställa fler och så att fler personer vågar byta arbete oftare.

Offentlig sektor visar märkbart högre ohälsotal än den privata sektorn, även om det finns stora skillnader. Den koncentration till ett fåtal arbetsgivare som framför allt finns inom vård, skola och omsorg skapar totalt sett sämre arbetsförhållanden än om olika former av företag och organisationer fick konkurrera om både arbetskraft och konsumenter.

Undersökningar visar att en påtagligt större del av dem som arbetar inom privata alternativ upplever att de krav som ställs på dem är möjliga att nå. En större mångfald av arbetsgivare inom vården, skolan och omsorgen skulle säkert leda till både minskat missnöje och minskad frustration för de anställda, vilket i sin tur skulle kunna minska sjukskrivningarna.

Över huvud taget måste det vara politikens roll att inspirera och skapa möjligheter för fritt val för den enskilde och för familjer, inte att dirigera. Det måste bli möjligt att räkna till i vardagen. Förutsättningar måste skapas så att individer och familjer kan välja sina egna lösningar. Detta är viktigt inte minst av jämställdhetsskäl. Den främsta formen av oberoende är att kunna leva på sin lön och inte vara beroende av bidrag, och därför behövs en skattereform. Det bör också skapas möjligheter för den enskilde att kompetensutveckla sig, så att större tillfredsställelse i arbetet kan uppnås och att det går lättare att byta arbete om det så önskas.

Jämställdhets- och kompetensutvecklingsfrågor kommer senare i dag att närmare tas upp av min partikollega Tobias Billström.

Vad gäller anslagsförslaget under Utgiftsområde 14 har Moderata samlingspartiet en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Beträffande de olika anslagen kan nämnas att vi moderater är principiella motståndare till specialdomstolar och partssammansatta domstolar. Vi anser därför att Arbetsdomstolen bör läggas ned och att dess uppgifter bör överföras till det allmänna domstolsväsendet. Vi anser vidare att de fyra ombudsmän som har till uppgift att utöva tillsyn över diskrimineringslagstiftningen i arbetslivet bör slås ihop till en myndighet och slutligen att Medlingsinstitutets uppgifter bör begränsas.

Fru talman! Givetvis står jag bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 189 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Regeringen har som ett av sina mål satt upp ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor, och vem kan väl inte skriva under på det? Men sedan går det snett någonstans, som vi har konstaterat tidigare här under kvällen.

Folkpartiet gick till val på förändring. Ett annat Sverige är möjligt – tack och lov. Ibland verkar folk faktiskt tvivla på att det finns andra

strukturer och lösningar än dem vi matats med i generationer. ”Vi vet vad vi har men vi vet inte vad vi får” är den gamla klassiska devisen. Vi har en vision om ett modernare, mer företagsamt och kunskapsinriktat Sverige. Den största fördelen med ett sådant Sverige är att många fler blir behövda och delaktiga. Invandrare får jobb. Sjukskrivna får vård. Elever får stöd. Entreprenörer och kvinnor får möjligheter. Ett samhälle som inte ger hela manskapet plats vid årorna tappar fart. Det är det som har drabbat Sverige. Segregation är alltså inte bara en kränkning av de människor som drabbas utan också ett rent resursslöseri.

Tillväxt: Vissa anser att det är ett skällsord. Om man misstar medel för mål kan jag förstå det, för tillväxt är faktiskt inget mål i sig. Det är ett medel för att nå målet, precis som att bli riksdagsledamot inte är något mål utan ett medel. Vi glömmer det ibland. Ett bättre liv för alla är faktiskt vad alla här önskar.

Tillväxt är inte enkelt men det ger ju faktiskt något så enkelt som mer att fördela åt alla. Därför är Folkpartiet ett parti som skriver under på idén om tillväxtorienterad politik. Vi tror på sänkta skatter på arbete och företagande som *ett* sätt att skapa denna tillväxt. Vi tror på en mer rättvis skattepolitik för framför allt de barnfamiljer som blir väldigt klämda med det skattesystem vi har i dag.

Arbetsrätten blev under en kort tid ett hett ämne i valrörelsen. Folkpartiet är inte emot arbetsrätten, som bland annat LO försökte få det till. Tvärtom vill vi faktiskt stärka den för till exempel gravida och vid föräldraledigheter. Men när till och med författarna bakom utredningen om en hållfast arbetsrätt börjar med att säga att mängden regler som reglerar arbetsrätten nu börjar närma sig den absoluta gränsen för vad som är hanterligt kan man kanske ana att det i sig utgör ett hinder för våra företagare. Det är hög tid för en rensning och förenkling för att få en arbetsrätt som både fungerar som det skydd det var tänkt som och främjar tillväxt.

Folkpartiet gjorde integration till valets huvudfråga. Men Sveriges problem med integration gäller inte bara invandrare. Vi kan se tydliga exempel på bristande integration som måste rättas till både för de drabbades skull och ur ett tillväxtperspektiv. Vi har oförmågan att släppa in invandrarna på arbetsmarknaden, som vi talade om tidigare. Vi har brister på åtgärder mot det snabbt växande antalet sjukskrivningar. Vi har också avsaknaden av åtgärder för att släppa in funktionshindrade i samhället och på arbetsmarknaden.

I morse var det över en miljon, nästan en och en halv miljon, människor som inte gick till jobbet fast de med en annan politik skulle kunna göra en insats på arbetsmarknaden. Det är klart att det påverkar deras självbild. De människorna känner inte att de är behövda.

Av den dryga miljonen är ca 155 000 personer hemma för att de mår dåligt. 37 miljarder kronor kostade det förra året. Sjukfrånvaron ökar i en takt som ingen vare sig kan beräkna eller förstå i dag. Vad vi vet är att ökningen är störst i landstingssektorn, där sjukfrånvaron nu faktiskt har nått 5 %. Vi vet att det offentliga står för den största delen sjukskrivna. Vi vet också att det är en betydligt större andel kvinnor än män som blir sjukskrivna. Förhållandet är ungefär 60–40. Stressen slår hårdast mot kvinnor. Under de senaste tio åren har andelen kvinnor som har varit sjukskrivna mer än en månad ökat med 77 %. Motsvarande siffra för

männen är 41 %. Det är inte bra det heller. En förbättring av jämställdheten mellan könen skulle bidra till att förebygga ohälsa bland kvinnor.

Folkpartiet har presenterat ett tiopunktersprogram som syftar till att minska stressen i livet – inte bara i arbetslivet utan i livet i stort. Det handlar bland annat om att införa en skattereduktion på hushållsnära tjänster, en riktad skattesänkning till barnfamiljer och en reformerad arbetstidslagstiftning som gör det möjligt att bestämma mer över vår egen tid.

Vi har en mycket bristfällig samverkan mellan sjukvården, försäkringskassorna, den drabbade och arbetsgivarna. Bristen på vård och rehabilitering måste åtgärdas. Vi tror att en bättre samordning mellan i första hand vården och försäkringskassan dessutom frigör de ekonomiska resurser som behövs. Situationen är nu också så allvarlig att vi faktiskt måste se över vissa regelskärpningar. Vi föreslår dels vissa förändringar i regelverket kring läkares sjukskrivningsrätt, dels att sjukskrivna som erbjudits rehabilitering men inte deltagit ska få en lägre ersättning.

Ibland kan delar av lösningar faktiskt vara barnsligt enkla. Riksförsäkringsverket har i veckan redovisat en studie som visat att sex av tio heltidssjukskrivna *vill* jobba åtminstone deltid. Det verkar ju synnerligen dumt att förhindra det.

Regeringen sätter upp målet att halvera antalet sjukdagar till år 2008. Det är ett hedervärt mål. Men sedan då? Jag är rädd för att detta mål får precis samma effekt som målet att halvera arbetslösheten. Man fixar och tricksar med siffror och tabeller snarare än att man genomför någon verklig förändring för dem som drabbats. Låt oss hoppas att jag har fel.

Om den nuvarande utvecklingen inte bryts kommer inte bara allt reformutrymme att försvinna. De existerande åtagandena på välfärdsområdet kommer också att hotas. Regeringens sätt att budgetera anslaget i statsbudgeten visade väl detta på ett tydligt sätt. Om det belopp som Riksförsäkringsverket hade äskat hade förts upp hade utgiftstaket brutits igenom. Så man har valt att sätta upp ett mycket lägre belopp – återigen genom att fixa och tricksa med kolumner och tabeller.

Bristen på åtgärder gör att denna budgetering faktiskt blir rena önsketänkandet såvida inte avsikten bara är att vältra över kostnaden på Sveriges företagare, vilket man kanske kan luta åt att tro nu efter att treparts-samtalet helt plötsligt har decimerats till ett tvåpartssamtal.

Folkpartiet tror på förebyggande insatser och egenmakt. Otaliga undersökningar bevisar att en viktig orsak till sjukskrivning är just bristen på inflytande över den egna livssituationen. Valfrihet är inte heller något skällsord – lika lite som tillväxt. Folkpartiet är övertygat om att det är genom att avskaffa monopolen inom de traditionella kvinnoyrkena som vi kan skapa nya arbetsplatser med nya chefsstrukturer och lönebildningar och en annan flexibilitet. Om de anställda ges möjlighet att välja mellan arbetsgivare bidrar det till högre löner, förbättrade arbetsvillkor och en generell statushöjning för de i dag kvinnodominerade yrkena.

Kvinnors lön i förhållande till mäns lön var 82 % förra året. Det är ingen ändring från föregående år. Pengar är inte allt, fru talman. Hade det varit den enda skillnaden mellan mäns och kvinnors liv kunde man kanske ha köpt det – fast de flesta kvinnor hade väl inte haft råd. Jämställdhetslagstiftningen används inte. Den fungerar inte. Den måste ses över.

I dag startar mer än dubbelt så många män företag som kvinnor. Sverige tillhör de länder som har minst antal kvinnliga företagare. Jag är övertygad om att fler kvinnor kan och vill starta eget, men man lider helt enkelt av det här inte-kan-väl-jag-syndromet. Jag är övertygad om att det är fler som vill och att man kanske hade vågat också om det hade varit en annan struktur och enklare regler. Varför föds vi till exempel med en A-skattsedel? Är det någon som har frågat sig det? Varför är det så svårt att skaffa en F-skattsedel?

I dag anses det dessutom fortfarande fullt att ägna sig åt privat företagsamhet inom omvårdnadssektorn. Det anses också fullt att vilja köpa hjälp till sitt hem. Jag har väldigt svårt att förstå det. I stället vill man pytsa ut miljontals kronor till lönehöjningar i typiska kvinnoyrken. Man vill tvinga styrelser att ta in kvinnor. Man vill tvinga alla till sex timmars arbetsdag. Det är kvoteringar, regleringar och en utbyggd offentlig sektor. Vi har hört det förr.

Till sist vill jag ta upp kompetenssparande och kompetensutveckling. Vi är alla rörande överens om att det är en av de viktigaste frågorna för att behålla en stark tillväxt. Trots detta har reformer gång på gång skjutits på framtiden. De borgerliga partierna har en gemensam kompetensutvecklingsmotion. Till och med SACO och TCO ansåg att majoriteten i arbetsmarknadsutskottet borde läsa den. Motionens förslag var klart bättre än de förslag som återfanns i regeringens proposition. Tyvärr har väl inte den vädjan haft någon större effekt i arbetsmarknadsutskottet ännu.

Utbildning är en färskvara. Vi måste ständigt utbilda oss. Systemet ska vara individuellt och frivilligt. Det ska bygga på en möjlighet för personer att göra insättningar på det egna kompetenssparkontot. Sparbeloppet ska kunna uppgå till ett basbelopp.

Det är också viktigt att det individuella kompetenssparandet är lockande i förhållande till andra sparformer. Därför måste det råda stor valfrihet för spararna både vad gäller olika typer av sparande och olika sparinstitut. Konkurrens och valfrihet blir igen ett nyckelord för en liberal politik.

Anf. 190 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! I regeringsformen 1 kap. 2 § står följande ”Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd skall vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet och för en god levnadsmiljö”.

Att särskilt trygga rätten till arbete och verka för en god levnadsmiljö – det är vad detta betänkande om arbetsliv tar upp och är alltså en av grundbultarna i regeringsformen. Hur väl har då regeringen lyckats med detta sitt uppdrag?

Ser man just till begreppen ”trygga rätten till arbete” och ”verka för en god levnadsmiljö” så har regeringen fortsatt med sin sifferexercis och lagt ut dimridåer för att få oss att tro att verkligheten ser bättre ut än vad den egentligen gör. Arbetslösheten fortsätter att öka och ohälsan likaså men hur redovisas detta i Socialdemokraternas målbeskrivningar?

Hur många i Sverige vet om att sjukskrivna räknas in i begreppet sysselsatta och att kriteriet för att vara sysselsatt är att man arbetar minst en

timme per vecka? Den dystra och sanna bilden av arbetsmarknaden är att 70 % av den sysselsättningsuppgång som skett mellan 1997 och 2001 är ersättningsjobb för de sjukskrivna och förtidspensionerade. En vanlig vardag är det, som sagts innan, sammantaget 1,4 miljoner svenskar i arbetsför ålder som inte arbetar eller arbetar mindre än de önskar. Det innebär att var fjärde vuxen människa i arbetsför ålder inte arbetar. Är detta att arbeta för en god levnadsmiljö och trygg rätt till arbete, är det detta som socialdemokraterna på annonspelare är stolta men inte helt nöjda med?

Fru talman! Nej, här måste till en helt annan politik för att vi kristdemokrater ska känna oss stolta och nöjda när det gäller arbetslivet. Det är viktigt att diskussionen om den ökade ohälsan utgår från människan i ett helhetsperspektiv. Den ökande ohälsan kan inte enbart bero på hur arbetslivet eller arbetsmarknaden fungerar. Snarare är det fråga om att människor måste få en balans i tillvaron mellan arbete och hem- och familjeliv.

I gårdagens Svenska Dagbladet står det i en kommentar till de havererade trepartssamtalen att ett av skälen till de privata arbetsgivarnas avhopp är att beskrivningen av sjukfrånvarons orsaker är för snäv. Här ger Riksförsäkringsverket dem delvis rätt eftersom de i sina studier kommit fram till att ”bara” hälften av alla sjukskrivna anser att arbetet helt eller delvis är orsaken till sjukskrivningen. Det gäller alltså att se till människans hela situation med arbete, hem och fritid för att få kunna få en överblick över ohälsoproblematiken.

Förutom det som Stefan Attefall nämnde när han debatterade betänkandet AU1 så vill vi kristdemokrater ha följande förändringar inom arbetslivet för att uppnå bättre levnadsförhållanden, minska ohälsan och trygga arbetet:

1. Gör arbetslivet barnvänligt. Detta skapar en förutsättning för att både kvinnor och män ska kunna utvecklas i sina yrkesroller och samtidigt kunna fungera i den viktiga föräldrarollen. Att vårda och fostra barn bör ses som en kompetenshöjande uppgift. Om föräldrar ges möjlighet till flexibel förläggning av arbetstiden skulle de kunna minska barnens dagliga vistelse i barn- eller skolbarnsomsorgen och vara mer tillsammans med dem. Vi kristdemokrater ser positivt på så kallad *job-sharing*, där två parter med likartad kompetens delar på ett jobb för att klara till exempel barnomsorgen på ett familjenära sätt.
2. Fler aktörer och karriärvägar inom vårdsektorn. Med fler aktörer skulle möjligheten för både bättre arbetsförhållanden och löner öka, vilket i sin tur underlättar för personalen att hålla ohälsan borta samtidigt som kvaliteten på vården skulle öka.
3. Inrätta en delegation för stress och utbrändhet där forskare och praktiker ingår som kan föreslå nödvändiga åtgärder mot ohälsa.
4. Arbetsmiljöverket måste arbeta på ett aktivt sätt med såväl fysisk som psykisk ohälsa och fungera som rådgivare i arbetsmiljöfrågor. Verket bör även fungera som en uppsökande samarbetspartner för de företag, organisationer och offentliga förvaltningar som vill ha stöd och råd om ohälsan.

5. Satsa på kompetenssparande. Utbildning och kompetens är nyckelord för framtidens arbetsmarknad samtidigt som utbildning alltmer blir en färskvara. Därför är det viktigt att införa ett system för sparande till kompetensutveckling. Systemet ska vara individuellt och frivilligt. De borgerliga har i en gemensam reservation redogjort för hur detta kompetenssparande kan se ut. Systemet ska bygga på att både arbetstagare och arbetsgivare gör insättningar på individuella kompetenssparkonton som ska beskattas med 15 % avkastningskatt. Avdrag vid inkomstbeskattningen för insättningar ska kunna göras upp till ett prisbasbelopp per år. Förvaltningen av dessa medel bör vara hos banker och finansiella institut, tycker vi borgerliga.

Fru talman! I utskottsbetänkandet understryks vikten av att kvinnornas situation särskilt uppmärksammas i arbetet med ohälsan. Det senaste från Riksförsäkringsverkets statistik är att antalet personer som varit sjukskrivna 30 dagar eller mer ökade från 138 200 år 1997 till 295 000 personer år 2001, en ökning med 156 800. Av dem är 63 % kvinnor. De vanligaste diagnoserna är depression, ångesttillstånd och stressreaktioner. Särskilt utsatta är anställda inom primärkommunal sektor.

Svenska kvinnors förvärvsfrekvens ligger bland de högsta i världen och kvinnor är de som arbetar mest i hemmen. Det verkar bli en allt svårare uppgift att hinna med både yrkesarbete och hemarbete. Man vill i stället prioritera tid med barnen. Ett sätt att stödja kvinnor är att utforma beskattningen så att det går att köpa hushållstjänster till ett rimligt pris. Detta skulle få en rad omedelbara effekter. Rimliga priser på hushållstjänster skulle möjliggöra för även dem med normala inkomster att köpa dessa tjänster. Det skulle också medföra att de personer, oftast kvinnor, som i dag utför sådana hushållstjänster på en svart marknad – och den är stor – skulle få riktiga jobb och därmed en betydande trygghet i form av lön, pension, försäkringar med mera. Det skulle också underlätta för många att såväl komma in på arbetsmarknaden som att pröva eget företagande.

I arbetsmarknadsministrerns frånvaro ställer jag frågan till Anders Karlsson: Varför är Socialdemokraterna så kvinnofientliga och inte vill hjälpa kvinnor att orka med ett yrkesarbete och hushållsarbete? Varför vill ni inte sänka skatten på hushållstjänster så att fler kan få hjälp i sitt hem och på detta sätt få ned ohälsan?

Fru talman! Jag vill till slut yrka bifall till den kristdemokratiska reservationen nummer 2.

Anf. 191 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till reservationerna 3 och 7.

Under gårdagens debatt här i kammaren, och även i den här debatten, har det diskuterats hur vi ska minska antalet långtidssjukskrivna. Centerpartiet har under en lång tid kritiserat regeringen för att man inte har vidtagit några åtgärder för att minska ohälsan. Något yrvaket har den socialdemokratiska regeringen på senare tid föreslagit lösningar på hur man ska komma åt de problemen.

Att det är yrvaket och sent påkommet visar inte minst det betänkande vi debatterar här vid denna sena timme. Det finns en tydlig statistik i

betänkandet som visar på regeringens misslyckande. Tyvärr är också debatten kring sjukskrivningarna i många stycken enbart inriktad på arbetsgivarens ansvar för sjukskrivningarna. Det visar inte minst den senaste tidens turbulens kring trepartssamtalen, där det hade varit önskvärt att arbetsmarknadens parter hade kunnat komma överens.

Ju längre tiden har gått desto tydligare har det blivit att regeringens utsände inte har lyckats skapa enighet. Han har inte ens lyckats hålla ihop gruppen. Det är inte så konstigt för mig. Fokus i samtalen verkar ha varit att det enbart är arbetsgivarna som har och ska ta ansvar. Jag ska inte förneka att arbetsgivarna har ett ansvar, men ansvaret vilar på så många fler än arbetsgivarna.

Regeringens handlingsförlamning på det här området är tydlig rätt igenom. Inriktningen handlar enbart om att rehabilitera dem som redan blivit sjukskrivna.

I det långsiktiga arbetet är det dock än viktigare att arbeta med att förebygga ohälsa. Ur det perspektivet är det till exempel anmärkningsvärt att man inte ens lyckats lägga fram den sedan länge utlovade folkhälso-propositionen.

Fru talman! Centerpartiet har inom andra politikområden utvecklat sin syn på hur de vill förebygga ohälsa. Jag tänkte i dag fokusera lite mer på arbetsmiljöfrågorna. Vi vill förbättra och öka fokus på det förebyggande arbetsmiljöarbetet. En mängd skador som kan härledas till arbetsmiljön kan förebyggas. För att det ska bli möjligt krävs att kunskapen och kompetensen inom detta område stärks.

Vi behöver öka kunskapen kring de skillnader i förutsättningar och behov som vi människor har, till exempel mellan kvinnor och män. Om vi tittar på utformningen av skiftnycklar och bormaskiner ser vi att de är utformade efter den genomsnittliga handstorleken hos en man. Storleken på tangenter och tangentbord, liksom datormusen, är andra exempel på vanliga arbetsredskap som vanligtvis är utformade efter mäns förutsättningar – dessutom gäller det högerhänta män.

Centerpartiet vill därför att regeringen gör en närmare studie av hur utbildningen inom arbetsmiljöområdet har utvecklats. Regeringen bör även föra en dialog om hur kunskapen och kompetensen inom arbetsmiljöområdet ytterligare kan stärkas. Ett lämpligt sätt att åstadkomma detta hade varit inom ramen för trepartssamtalen, men nu verkar inte samtals-stonen vara den bästa mellan parterna i de samtalen.

Sjukskrivningsstatistiken visar på tydliga skillnader i samhället, både regionalt och – som också nämnts tidigare – mellan könen. Kvinnorna står för en dubbelt så stor del av sjukskrivningarna som männen. En förklaring till detta är den höga ohälsan i offentlig sektor, där flertalet kvinnor arbetar.

Tyvärr har forskningen kring arbetsmiljön under lång tid varit fokuserad på vad som är orsaken till den ökade sjukfrånvaron. Det ska inte förringas, men man måste också titta på detta från andra håll. Vi borde göra en ordentlig undersökning av de regioner och de yrkesgrupper där friskhetsfaktorn är hög och se vilka faktorer som bidrar till att dessa yrkesgrupper och regioner är mer långtidsfriska än andra.

Fru talman! I en tid då kunskap är den enskilt viktigaste produktionsfaktorn i de flesta företag, också inom de traditionella industrisektorerna, är det av avgörande betydelse att företag förmår förnya sina medarbete-

res kunskaper. Trots vetskapen om detta har det gjorts alltför lite för att underlätta arbetskraftens övergång till framtidens arbetsliv.

En nyckel till detta är kompetenssparandet, vilket också har framförts tidigare i debatten. Vi vill se ett generöst utformat kompetenssparande som stimulerar både arbetstagare och arbetsgivare att göra avsättningar. Tyvärr är inte det system som riksdagen till viss del fattade beslut om i våras särskilt generöst. Enligt TCO-utredaren Lena Orpana kommer det att ta mellan sju och tio år för en genomsnittlig tjänsteman att kunna avsätta pengar som räcker till en termins utbildning utan inkomstbortfall. Detta medför risk för att arbetsgivarnas intresse att fylla på arbetstagar- nas konton försvinner. Den enkla anledningen till det är att spartiderna blir orimligt långa.

Centerpartiet har tillsammans med övriga borgerliga partier en annan form för hur kompetenssparandet ska se ut. Vi vill att både arbetstagare och arbetsgivare ges reella möjligheter att göra avsättningar. Det är en form som ger individen möjlighet att göra avdrag för sparandet och som ger arbetsgivaren rätt till avdrag för sociala avgifter vid avsättningen.

Ett väl fungerande kompetenssparande är en viktig del i det livslånga lärandet, och det ökar människors möjlighet att på lika villkor utvecklas. Kompetenssparandet kan även bli en av delarna i att minska antalet sjuk- skrivningar i och med att det underlättar för den enskilde att byta arbets- plats eller karriär.

Avslutningsvis, fru talman: För Centerpartiet är de individuella kom- petenskontona ett verktyg för både de anställda och för företagen. De är ett verktyg för att man ska kunna växa och möta framtiden med öppna ögon. De individuella kompetenskontona ökar den anställdes trygghet och företagets tillgång till kompetent arbetskraft. Det gynnar människan, företaget och samhället i stort.

Anf. 192 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Tidigare i dag har vi debatterat sysselsättning och arbete. Jag tänkte nu gå steget längre och prata om det goda arbetet. Mer än 24 timmar får aldrig dygnet, och om tiden ska räcka till måste det finnas en rimlig balans mellan jobb och fritid. Trots allt tillbringar de flesta av oss en stor del av livet just på jobbet. Det är viktigt att det finns kvalitet i de timmarna för att vi ska orka med allt det andra som vi vill göra.

Jag tror att vi måste vidareutveckla en helhetssyn på arbetslivsfrå- gorna, där vi tillsammans kan forma mänskliga arbetsmiljöer. De an- ställda är redan i dag arbetsgivarens viktigaste resurs. Tyvärr märks detta inte alltid. Arbetsmiljön är utan tvekan en av de viktigaste rekryterings- frågorna vid framtida anställningar.

Men för att utveckla ett modernt arbetsliv krävs förändring av arbets- organisationerna. Arbetstagarens inflytande över arbetstiden måste stär- kas. Det har stor betydelse för människors möjlighet att planera sina liv och för arbetsgivaren att kunna organisera. Arbetsrätten bör inriktas på att minska den uppsjö av tidsbegränsade anställningar som finns i dag. Jag återkommer till detta lite senare.

Sannolikt finns det ett samband mellan den kraftiga ökningen av sjukskrivningar och de försämringar som skett i arbetsmiljön under 1990- talet. Allt större grupper arbetar under arbetsförhållanden med negativ

stress, låg egenkontroll och bristande socialt stöd – mycket beroende på att en stor del av skyddsombudsverksamheten försvann under den tiden.

Orsakerna till bristande skyddsombudsverksamhet kan säkert spåras i lågkonjunktorens kölvatten, där tystnaden och rädslan över att förlora jobbet bidragit till att fler blivit sjuka. I dag står vi inför fullbordat faktum. Det krävs 60 000 nya skyddsombud samt ökade satsningar på arbetsmiljöutbildning. Det är en verksamhet som vi nu åter vill försöka stärka. Vi föreslår därför ytterligare 30 miljoner till att förstärka den regionala skyddsombudsverksamheten, samt att 30 miljoner satsas på förstärkt tillsyn.

Men detta räcker inte. Det måste till en förändrad syn på skyddsombudens roll från arbetsgivarnas sida. En god arbetsmiljö måste också betyda att den ses som en viktig produktionsfaktor.

Fru talman! Vi socialdemokrater är oerhört angelägna om att göra allt vad vi kan för att motverka att människor slits ut på grund av dåliga arbetsmiljöer, maktlöshet i jobbet eller andra orsaker som gör att människor mår dåligt och som, när det vill sig illa, slutar i arbetsskador eller sjukskrivning. Detta i sin tur kräver insatser på en rad områden:

- Den sjukskrivnes rätt till rehabilitering och möjligheter att återgå i arbete ska förbättras.
- Resurser ska avsättas för ökad samordning mellan sjukvård, socialtjänst, arbetsmarknad och försäkringskassa.
- Arbetsmarknadens förebyggande arbete ska stärkas, och kvinnors hälsa och arbetsvillkor uppmärksammas särskilt.

Det rör sig inte nödvändigtvis om stora eller kostsamma aktiviteter. De arbetsplatser som lyckas vittnar om att de pengar man satsar får man igen mångfald genom minskade sjukskrivningar.

Det är min övertygelse att vi människor fungerar bättre i ett arbetsliv med trygga anställningsvillkor och en stark arbetsrätt som undanröjer godtycke och utslagning och där engagemang och utveckling uppmuntras. Detta har kloka arbetsgivare redan insett. De vet att när personalen slipper bekymra och oroa sig gör den ett bättre jobb. Friskare arbetsplatser är på sikt välgörande för både produktion och tillväxt. Det är den vägen vi ska gå. Tryggheten och inflytandet ska ökas, inte begränsas, genom att

- floran av tidsbegränsade anställningar ska avgränsas; tillvidareanställning ska vara norm,
- chansen till återanställning ska öka,
- föräldraledigheten ska inte kunna missbrukas under uppsägningstid,
- skyddet för gravida och föräldralediga ska stärkas,
- undantagen i turordningsreglerna ska bort och
- möjlighet till livslångt lärande ska finnas.

Jag konstaterar att mycket återstår att göra innan vi nått målet om det goda och jämlika arbetslivet. Rätten till vidareutbildning är ett område där orättvisorna är stora mellan olika människor och grupper.

Fru talman! Jag konstaterar att den höga sjukfrånvaron är slöseri med våra mänskliga, sociala och ekonomiska tillgångar. Det får inte fortsätta. Tillsammans med arbetsmarknadens parter och andra aktörer vill vi socialdemokrater komma till rätta med problemen i arbetslivet. Det finns ingen enkel lösning. Men jag tror att det viktigaste arbetet måste göras lokalt ute på arbetsplatserna i samverkan mellan anställda och arbetsgivare. Detta understryks också av forskare vid Karolinska Institutet som har listat en arbetslivets fem-i-topp-lista för ökad hälsa. Den ser ut ungefär så här:

- delaktighet och inflytande på arbetsplatsen
- rimlig fysisk belastning
- ett gott ledarskap
- möjlighet till egen utveckling och kompetensutveckling
- kraven anpassas efter den egna kompetensen och inflytandet.

Fru talman! Vi ser självklart med bekymmer på kvinnors situation i arbetslivet. Många kvinnodominerade arbetsplatser dras fortfarande med följdverkningar som uppstod kring de slimmade organisationerna under 90-talets besparingskris.

Men hela sanningen finner man inte bara där. Arbetsmiljöverkets och Riksförsäkringsverkets studier visar att organisatoriska eller sociala faktorer orsakar 70 % av de arbetsjukdomar som drabbar kvinnor. Kort sagt: Kvinnors arbetsliv präglas fortfarande av stort ansvar men litet inflytande.

Socialdemokraternas uppdrag handlar främst om att skapa en jämn fördelning av makt och inflytande. Det ska ske genom lika möjligheter för kvinnor och män till ekonomiskt oberoende, lika arbetsvillkor och tillgång till vidareutbildning. Många, framför allt kvinnor, sitter fast i ofrivilliga deltid eller otrygga timanställningar. Därför ska heltid vara en rättighet och deltid en möjlighet.

Fru talman! Det måste till attitydförändringar. Förväntar vi oss att kvinnor ska ta huvudansvaret för barnen? Förväntar vi oss möjligen omedvetet att kvinnor har mindre tid och intresse för sitt jobb och därmed presterar mindre i arbetet? Synen på kvinnor och män i arbetslivet kan många gånger kännas hopplöst cementerad. Men diskriminering och orättvisor kan faktiskt förändras med politiska beslut.

Målet är ett arbetsliv där alla får möjlighet att utvecklas, där ingen slås ut av skador eller ohälsa och där alla kan påverka sina arbetsuppgifter. Det goda arbetslivet är ingen utopi. Det kan vi uppnå, för politik gör skillnad.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 193 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Vi hade en delegation indiska kvinnor på besök i arbetsmarknadsutskottet i höstas. De flesta av dessa kvinnor var yrkesarbetande. När de fick reda på att vi inte hade någon hjälp i hemmet frågade de oss: Men hur får ni detta att gå ihop? Svaret på det är att vi inte får det att gå ihop. Ohälsan är katastrofalt hög just bland kvinnorna.

Det svåra är att få arbete, fritid och hemarbete att gå ihop. Socialdemokraterna ser inte, de hör inte och de talar inte om detta som är en verklighet. Lösningen är inte att mannen ska hjälpa till med hemarbetet. De i Sverige som har det största problemet med att inte få tiden att räcka till är de ensamstående mammorna.

Därför ställer jag samma fråga igen som jag gjorde innan. Varför kan ni inte hjälpa kvinnorna, som har den högsta ohälsan, och se till att de kan få hushållstjänster till rimliga priser?

Anf. 194 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är ingenting som hindrar någon i Sverige i dag att ha hushållsnära tjänster om de vill det. Men de får själva betala tjänsten. Jag kan inte finna någon anledning för att just hushållsnära tjänster skulle vara subventionerade med skattemedel samtidigt som andra tjänster inte är subventionerade med skattemedel. Det är väl vad det handlar om, Annelie Enochson. Därför är mitt svar att den som vill ha hushållsnära tjänster har möjlighet till det, men inte med skattesubvention.

Anf. 195 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Det innebär att de ensamstående mammorna får fortsätta att ha den högsta ohälsan i Sverige. De klarar inte av detta. Det är frågan om att ha en sänkt skatt. Ni är inte beredda att ens tänka tanken.

Jag har en annan sak som jag vill ta upp med er, eftersom jag inte kommer längre i diskussionen. Det gäller betänkandet. I utskottets övervägande talar man på s. 23 om trepartssamtal och elvapunktsprogrammet. Sedan säger man: Den viktigaste punkten i elvapunktsprogrammet är de trepartssamtal som förs mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Syftet med dessa samtal är att skapa en samsyn, säger man.

När näringslivet i förrgår lämnade samtalen sades det att man efterlyser just en helhetssyn. Man efterlyste attitydförändringar till sjukskrivningar och en översyn av ersättningsnivåerna. Man upplever att det inte finns någon samsyn.

Den viktigaste punkten i programmet och som gör att man slår sig för bröstet är just trepartssamtalet. Efter det att betänkandet har skrivits visade sig att det har halverats.

Min fråga till Anders Karlsson och Socialdemokraterna är: Vad tror de är de bakomliggande orsakerna till varför människor behöver sjukskriva sig från arbetet i dag? Vad tror ni? Varför sjukskriver sig människor?

Anf. 196 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Först till frågan om att ensamstående mammor skulle ha möjlighet till hushållsnära tjänster. Det tror jag inte ens Annelie Enochson tror på. Vilka ensamstående mammor är det vi talar om? Är det de

som tjänar 15 000–20 000 kr i månaden som skulle ha möjlighet att ha någon anställd som skulle sköta de hushållsnära tjänsterna?

Möjligheten är snarare att de ska kunna kombinera, som jag sade i mitt anförande, för att få de 24 timmarna om dygnet att gå ihop. Det kan de göra om de har ett stimulerande och gott arbete där de kan påverka och tycker att det är kul att gå till jobbet. Då är det också lättare med de andra 16 timmarna som de tillbringar på sin fritid. Då får de också det att gå samman.

Det visar sig att de människor som har de mest stimulerande arbetsuppgifterna också är de som jobbar mest, men de klarar det. De människorna som har de minst stimulerande arbetsuppgifterna är de som har bekymmer. Därför ligger mycket av ohälsotalen, tror jag, just i arbetsmarknaden. Det är där man måste komma till rätta med dem.

Sedan till trepartssamtalen. Det är beklagligt att det sprack innan man hade skrivningen klar. Man ville inte ställa upp från Svenskt Näringslivs sida. Men det vi har talat om, ohälsotalen, handlar ändå om att vi vill få tillbaka människorna till jobbet.

Vi talar inte om att de är hemma. Vi talar om att de människor som går sjukskrivna ska kunna komma tillbaka i ett arbete. Därför är Kenth Petterssons förslag till hur man skulle kunna komma till rätta med faktorerna i ohälsotalen mycket intressant.

Det är kanske inget likhetstecken mellan att vara sjuk och att vara hemma från arbetet. Det finns säkert goda möjligheter att genomföra delar av detta utan att det skulle kosta någonting för arbetsgivaren. Det gäller till exempel detta med 75 %, eftersom man kommer att sänka arbetsgivaravgiften i motsvarande grad.

Anf. 197 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru talman! Det var mycket som sades i detta anförande av både glädjande och förvirrande art. Ohälsofrågorna och deras orsak och verkan skulle vi nog kunna debattera dygnet runt i kammaren.

Ett problem som vi i Centerpartiet har identifierat för länge sedan är det stuprörstänkande som mycket har präglat försäkringskassan, arbetsförmedlingen och socialtjänsten. Vi har vid upprepade tillfällen lagt fram förslag om en ökad finansiell samordning.

Därför är det i och för sig glädjande att Anders Karlsson nu säger att man är beredd att öka samordningen. Den automatiska frågan till Anders Karlsson blir för mig: Varför har ni då tidigare vid upprepade tillfällen i kammaren röstat emot sådana förslag? Det har varit förslag som kunde ha underlättat för oss att hålla långtidssjukskrivningarna stängna.

Anf. 198 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tänker inte kommentera vad vi har röstat för och emot i den här kammaren tidigare. Jag kan det inte heller – jag vet inte precis vilka betänkanden som vi har röstat för eller emot.

Jag kan bara säga att det finns ett otal utredningar som nu är på gång och jobbar med just de här frågorna eftersom vi tar dem på största allvar. När den ena rapporten efter den andra kommer om att man kan hitta olika lösningar så är det klart att jag tycker att man ska vara öppen för det. Vi socialdemokrater är öppna för alla lösningar som kan få ned ohälsotalen. Att människor verkligen kan gå till jobbet och arbeta – det är det som vi

ska se till! Människor ska kunna gå och göra sitt jobb och få det att gå ihop med sin fritid. Vi får väl se när Rydhs utredning och alla andra utredningar om ohälsan i arbetslivet är klara.

Men det som vi inom vårt utskottsområdet ska debattera är faktiskt den tid då man är på jobbet. Socialförsäkringsutskottet förde en lång debatt om ohälsan här i kammaren i går, men då handlade det mer om rehabilitering och andra faktorer. Men vi pratar utifrån arbetsmarknadsutskottets betänkande, där det handlar om arbetslivet.

Anf. 199 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru talman! Jag är mycket väl medveten om att vi pratar utifrån arbetsmarknadsutskottets betänkande och arbetslivet. Men det var ju Anders Karlsson som tog upp det här med att öka samordningen med försäkringskassan och så vidare, så jag kunde inte motstå att ställa frågan. Jag kan fortsätta att ställa frågan om varför ni har röstat emot, men jag kanske inte får något svar.

Vi kan ta en annan del som Anders Karlsson tog upp. Det gäller hur kvinnors situation på arbetsmarknaden inom den offentliga sektorn kan förändras och hur man kan göra den bättre. Men också där finns det en ovilja från Socialdemokraterna – det har åtminstone funnits det fram till nu. Nu sade ju Anders Karlsson att han var villig att ta till sig många olika förslag.

Min fråga är: Varför finns det en sådan tydlig ovilja hos Socialdemokraterna att öppna den offentliga sektorn för alternativa arbetsplatser och på så sätt skapa en valfrihet för de kvinnor som jobbar i offentlig sektor? På så vis kan man också skapa en lite större morot för den offentliga sektorn att kunna bli bättre och även ha en öppenhet för olika lösningar.

Anf. 200 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Har de lågavlönade kvinnoarbetsplatser som finns på Konsum, ICA eller på andra ställen lägre sjukfrånvarotal än de offentliga arbetsplatserna? Nej, det har de inte. Problemet ligger alltså inte i om det är en offentlig eller en privat arbetsgivare. Problemet ligger i det som jag har försökt att säga, nämligen i inflytandet över arbetet. Kassörskan på Konsum blir utsliten i armar, armbågar och handleder av lyften och det monotona arbetet. Vad händer i den privata sektorn när man ska rehabilitera en person? Jo, då ska man omplacera, och då räcker inte de arbetsmarknadslagar som bland andra Centern säger är alldeles för starka ens till där. Då LAS:ar man ut dem i stället, det vill säga att man säger upp personen därför att man inte kan omplacera henne eller honom. Rista inte på huvudet nu, för så är det! Jag har många exempel som jag skulle kunna räkna upp.

I offentlig verksamhet, däremot, omplaceras man därför att man är en stor arbetsgivare som har möjlighet att göra det. Men det har man inte så ofta på små arbetsplatser, och därför blir personalen ut-LAS:ad. Det finns många exempel på sådana fall. Därför är inte statistiken rättvisande. Många hos privata, små arbetsgivare blir alltså ut-LAS:ade.

Anf. 201 ANDERS WIKLUND (v):

Fru talman! Jag har också tänkt ta upp ohälsan i mitt anförande. Jag kan inte låta bli att göra en reflexion; det är en händelse som ser ut som

en tanke att vi debatterar ohälsan vid en tidpunkt när vi av hälsoskäl egentligen borde göra något annat. Men det är väl riksdagsledamöters arbetsvillkor, och knappast någonting som vi kan sprida som ett gott exempel till resten av arbetslivet.

Jag ska i alla fall göra mitt bästa för att fatta mig kort och prata fort, så att jag bidrar till att vi kommer härifrån så fort som möjligt.

Sedan 1997 är Sverige inne i en period med höga och ökande sjuktal. Under 2000-talet har redan två statliga utredningar kommit om ohälsan. Utredningarna konstaterar att orsakssambanden är komplexa och att ohälsan ser olika ut hos befolkningen beroende på kön, klass, ålder och yrkesområde.

Man konstaterar också att faktorer i både arbetslivet och i samhällsutvecklingen påverkar situationen och utvecklingen. Jag ska i mitt anförande uppehålla mig vid de mekanismer i arbetslivet som producerar ohälsa. Av tidsskäl måste jag utelämna de förändringar som sker i samhällsutvecklingen i övrigt, som också har betydelse.

De utredningar som presenterats konstaterar trots allt att förhållandena i arbetslivet har en viktig och avgörande betydelse när det gäller utvecklingen av ohälsa. Jag vill också konstatera och inledningsvis slå fast att även om sjukdomsdiagnosen relaterar till ökad stress och psykisk belastning – det är ju det som har ökat mest under senare år – så är det fortfarande förslitnings- och belastningsskador orsakade av fysiskt tungt och belastande arbete i högt tempo som helt dominerar.

I huvudsak är det LO:s medlemmar, både män och kvinnor, i både privat och offentlig sektor som drabbas. Men det är fler kvinnor än män, och framför allt är det äldre kvinnor. Ohälsan är alltså inte jämt fördelad över befolkningen. Klasskillnaderna är stora. De nya sjukdomarna ändrar inte den bilden. Ohälsan är fortfarande en fråga om klass, och numera också en fråga om kön.

För mig är det alldeles uppenbart att samband finns mellan den snabba ökningen av ohälsan sedan 1997 och den ekonomiska krisen och massarbetslösheten några år tidigare. Att 200 000 jobb i kommuner och landsting och 400 000 jobb i det privata näringslivet försvann till följd av krisen har naturligtvis inte gått spårlöst förbi. Omvandlingstrycket och förändringstakten har ökat i hela arbetslivet, både i privat och offentlig sektor, som en följd både av den ekonomiska krisen och nya ekonomisk-politiska villkor under 1990-talet.

I näringslivet och industrin ser vi hur lönsamhetskrav och ökade vinstmarginaler driver på effektiviseringar och rationaliseringar i verksamheten. På många arbetsplatser har personalminskningar och ständiga omorganisationer blivit vardagsrutin. Nya, magra organisationer växer fram med alltmer individpräglade arbetsvillkor där arbetstagarna avkrävs eget ansvar, pressas på prestationer, uppmanas att vara lojala, förändringsbenägna och flexibla och dessutom agera i en omvärld som ständigt förändras.

Den individuella lönesättningen, som invaderat arbetslivet under 1990-talet, förstärker problemen. När individuella förhållningssätt blir viktigare än gemensamt agerande och när var och en ska klara sig själv så ökar individens utsatthet och det blir svårare att säga nej och ställa krav. Slimmade arbetsorganisationer och ny teknik skärper kraven även på utbildningsnivå och på flexibla anställda med bredare kompetens.

Samtidigt minskar utrymmet för socialt hänsynstagande och ansvar för anställda med särskilda behov och äldre arbetstagare.

Klimatet har utan tvekan hårdnat under 1990-talet. Människor som under många år har slitit hårt i underbemannade organisationer där sjuknärvaron ofta är hög och övertidsarbetet omfattande har fått betala ett högt pris för utvecklingen under 1990-talet.

När den tunna linje – som verkligen är tunn – som skiljer magra organisationer från anorektiska brister så far människor illa. Samma utveckling kan vi iaktta i offentlig sektor, även om utvecklingens drivkrafter i näringslivet och i den offentliga sektorn är av olika slag – för så är det. Det handlar om lönsamhetskrav respektive resursbrist, men konsekvenserna är likartade. Resultatet är kostnadsjakt, rationaliseringar och hårdbantade organisationer.

Förutom ofärden och lidandet för de enskilda individerna så växer samhällets kostnader lavinartat. Det är kostnader som ockuperar reformutrymmet i statsbudgeten och hotar förutsättningarna för en uthållig finansiering av välfärdspolitiken. Utvecklingen måste naturligtvis brytas – därom borde vi kunna vara ense.

Vänsterpartiet står bakom den ambitiösa målsättningen att halvera antalet sjukskrivningsdagar fram till 2008. Uppgiften blir inte lätt. Det finns inga enkla och snabba lösningar, utan det krävs en helhetssyn och en rad olika åtgärder för att vända utvecklingen.

Jag vill avsluta med några av de huvudpunkter som Vänsterpartiet vill sätta främst i kampen mot ohälsan, mot bakgrund av den analys jag just gjort av de mekanismer som producerar ohälsa.

Ingenting kan ersätta det konkreta och dagliga arbetet med att eliminera skadliga arbetsmiljöer och riskfaktorer i arbetet. Detta måste alla anställda, fack, skyddsombud, chefer och företagshälsovård ägna sig åt med mycket större effektivitet än tidigare. Grunden för ett sådant arbete är arbetsmiljölagen och ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

För att flytta fram positionerna i förhållande till dagens arbetsvillkor och nya riskfaktorer i arbetslivet krävs fler bindande föreskrifter kopplade till sanktionsavgifter på centrala avsnitt i arbetslivet. Det kan handla om organisationsfrågor, bemanningsfrågor, konsekvensanalyser, utbildningsfrågor med mera.

Vi behöver en arbetsmiljölagstiftning, för att travestera en känd LO-ordförande som numera har avgått, som har förmågan att ställa sig i vägen för långtgående effektiviseringar och ogenomtänkta organisationsförändringar vars konsekvenser är skadliga för arbetsmiljön och hotar personalens hälsa.

Vi vill också göra företagshälsovården obligatorisk och tillgänglig för alla arbetstagare. Inriktningen ska vara förebyggande och rehabiliterande. Kompetens och metoder måste utvecklas i förhållande till de nya riskfaktorerna, inte de gamla. Företagshälsovårdens medverkan i det förebyggande arbetsmiljöarbetet är helt avgörande, och dess roll måste stärkas. Det förutsätter en mera oberoende ställning för företagshälsovården och en kvalitetssäkring av dess verksamhet.

Arbetsmiljöutbildningen är central i en strategi för bättre arbetsmiljöer. Redan beslutade satsningar på regionala skyddsombud är steg i rätt riktning, men ambitionerna måste sättas högre. Trots stödet från arbetsmiljölagstiftningen är bristerna på området mycket stora. Även om det på

många arbetsplatser görs utbildningsåtgärder som är värda all respekt är det dessvärre ändå inte ovanligt att såväl skyddsombud som chefer saknar relevant utbildning. För vanliga anställda är situationen än värre.

Det är en helt oacceptabel situation att grundläggande arbetsmiljöutbildning inte kommer alla anställda till del. För chefer och skyddsombud ska arbetsmiljöutbildning och kontinuerlig vidareutbildning självklart vara en obligatorisk del av deras uppdrag respektive befattning. Man bör också överväga att införa körkort i arbetsmiljöfrågor för chefer.

Sjuka arbetsvillkor ska inte vara lönsamma. Ekonomiska drivkrafter för arbetsgivarna att utveckla arbetsmiljön och förebygga arbetsskador och sjukdomar är därför helt nödvändiga. Vi vill ha system som är kopplade till verksamheternas arbetsmiljöarbete och som premierar arbetsplatser som är anslutna till företagshälsovården, som premierar ett fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete och som premierar arbete med riktlinjer och handlingsplaner för rymliga arbetsplatser och mångfald i arbetslivet.

Vi är motståndare till drivkrafter som fokuserar på kostnaderna för den enskildes frånvaro. Sådana system riskerar att leda till en negativ inställning till arbetstagare med reducerad arbetsförmåga. Arbetstagaren kan komma att uppfattas som problemet snarare än brister i arbetsmiljö eller rehabilitering. Riskerna ökar också för en starkare selektering i arbetslivet och än större svårigheter för grupper som redan i dag har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Vi vill också slopa karensdagen. Det är ett viktigt steg i det förebyggande arbetet. En rad undersökningar har bekräftat att karensdagen i sjukförsäkringen medför att arbetstagare inte sällan avstår från att sjukskriva sig. Antingen kvarstår man i arbete eller väljer komp- eller semesterdagar i stället för sjukskrivning. Särskilt drabbade är naturligtvis kvinnor med låga löner som ställs inför det hopplösa valet att antingen sjukskriva sig och därmed förlora värdefull lön eller ta ut semesterdagar och därmed i värsta fall gå miste om en längre sammanhängande semesterledighet. Som en följd av karensdagens effekter har sjuknärvaron ökat och därmed också risken för att fler sjukdomar utvecklas på sikt.

Vi behöver också effektiva och snabba rehabiliteringsinsatser.

I ett helhetsperspektiv krävs även fortsatta satsningar på välfärden. Utöver redan beslutade tillskott är ytterligare ökning av resurserna till offentlig sektor helt nödvändiga. Lönerna måste höjas och fler anställas om personaltätheten inte minst inom vården och omsorgen ska kunna öka.

Nu ser jag att min talartid snart är slut. Alltså måste jag skynda på.

Nedskärningarna i välfärden har slagit hårt, särskilt mot kvinnorna. Därför är ohälsan enligt vår uppfattning också en viktig jämställdhetsfråga. För alla som helt eller delvis saknar fotfäste på arbetsmarknaden krävs fler fasta jobb med goda arbetsmiljöer och fasta anställningar i stället för osäkra visstidsanställningar. Jag noterar också att Anders Karlsson i sitt anförande uttryckte en viss skepsis mot den flora av visstidsanställningar som i dag förekommer. Det är jättebra om vi är överens om att försöka ta bort dessa.

Heltids- och tillsvidareanställning ska vara norm. Vi vill även stärka fackets inflytande över personalpolitik, arbetsorganisation och arbetstid.

Vi tycker också att det är dags att påbörja en arbetstidsförkortning. Vi tror att det är ett viktigt steg i riktning mot ökad hälsa och ökad jämställdhet.

Fru talman! Med de orden vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 202 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag hade tänkt börja med arbetsmiljöarbetet, men eftersom timmen är sen och eftersom jag tyckte att Anders Karlsson i sitt inlägg sade ganska vettiga saker ber jag bara att få instämna i det han sade gällande detta arbete.

Då går vi i stället direkt in på de stora ohälsotalen i svenskt arbetsliv i dag. Detta medför ett stort lidande för dem som har drabbats av ohälsa samtidigt som det medför stora kostnader för samhället i stort. De direkta kostnaderna beräknas öka med 31 miljarder per dag, och totalsumman för 2002 beräknas till otroliga 120 miljarder kronor.

Men det är inte enbart stora kostnader för statsbudgeten och den enskilde utan också för den enskilde arbetsgivaren, som har kostnader i form av produktions- och kompetensbortfall.

För att kunna vända ohälsotalen och få ett mer hälsosamt samhälle är vi övertygade om att ett flertal åtgärder samtidigt måste sättas in. Det finns inte *en* lösning på problemet, då orsakerna till de stora ohälsotalen är många.

Den vanligaste diagnosen för ohälsa är sjukdomar i rörelseorgan. Därefter kommer sjukdomar relaterade till den psykiska hälsan. Tydligt är att kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland de långtidssjuka. En stor andel är offentliganställda. Detta kan delvis bero på den arbetsmiljö dessa arbetsgivare erbjuder men också på den demografiska strukturen hos dessa arbetsgivare med en stor andel kvinnor och en hög medelålder.

Arbetsgivarna har en stor roll att spela när det gäller såväl att förebygga ohälsa bland sina anställda som att vara en aktiv part i rehabiliteringen av anställda som drabbats av ohälsa. Ett problem som finns bakom en del av sjukskrivningstalen är konflikter och otrivsel på arbetsplatsen. En lösning på detta är naturligtvis att man som anställd får möjlighet att byta arbetsplats, men för ett långsiktigt arbete med problemen behöver också arbetsgivaren tillsammans med de anställda utarbeta mångfaldsplaner efter modell av dagens jämställdhetsplaner.

Miljöpartiet har tidigare lagt fram förslag om obligatoriska mångfaldsplaner i riksdagen.

Försäkringskassan har ett samordningsansvar när det gäller rehabilitering av långtidssjukskrivna. Under de senaste åren har försäkringskassorna runtom i landet överbelastats med arbetsuppgifter då antalet sjukskrivningar har ökat starkt samtidigt som organisationen har genomgått en kraftig rationalisering. Detta har givetvis medfört ganska stora samordningsproblem när det gäller rehabilitering, och denna har därför inte kunnat utföras på ett tillfredsställande sätt. Vi anser att det därför är viktigt att det är *en* aktör i samhället som har det övergripande ansvaret för samordningen samt att denna aktör har resurser och kompetens som gör att arbetsgivare och enskilda som drabbas av ohälsa kan vända sig dit med stort förtroende.

De långtidssjukskrivna som är arbetslösa hamnar i dag mellan olika stolar. För denna grupp långtidssjukskrivna bör försäkringskassan ha ett tydligt samordningsansvar samtidigt som Arbetsmarknadsverket bör ha ett tydligt ansvar för att medverka i rehabilitering av denna grupp långtidssjukskrivna.

För att underlätta rehabiliteringen tillbaka till arbetet är det viktigt för en del individer att ha kontakt med arbetslivet. I dag är den vanligaste formen av sjukskrivning en sjukskrivning från arbetet på heltid. Miljöpartiet anser att det är viktigt att det vid sjukskrivningen tas hänsyn till det positiva med att ha en fot kvar i arbetslivet och vill därför öppna för att man ska ha mycket mer av flexibel deltidssjukskrivning utifrån den enskildes behov. Den enskilde bör också ha möjlighet att pröva nya arbetsuppgifter hos arbetsgivaren eller på en annan arbetsplats.

Möjligheten att ta ut ett friår, utifrån Miljöpartiets förslag, är ett sätt för människor att få en nödvändig andningspaus samtidigt som deras drömmar och funderingar på andra sysselsättningar i livet kan realiseras eller påbörjas. Det är också ett bättre sätt för den enskilde att ta kontroll över sin situation.

Fru talman! En stor del av ohälsotalen relateras till stress i både arbetslivet och i det övriga livet. En orsak till de ökade långtidssjukskrivningarna för kvinnor handlar om en stressig arbetsmiljö samt att kvinnor i stor utsträckning fortfarande är dubbelarbetande. Miljöpartiet menar att en generell arbetstidsförkortning tillsammans med ett intensifierat jämställdhetsarbete skulle ge familjerna och framför allt kvinnorna möjlighet att förändra sin livssituation och på så sätt undvika att drabbas av ohälsa.

Några ord om arbetsrätten, som har varit uppe till diskussion: Den är både bra och viktig, men får absolut inte bli en flaskhals. Undantag och anpassning till verkligheten måste göras. Undantagen som genomfördes när det gäller turordningsreglerna är ett viktigt steg för att småföretagen ska få en bättre utgångspunkt för att leva vidare. Det är här också viktigt att betona att graviditet och föräldraledighet inte ska kunna missbrukas som uppsägningstid.

Slutligen några ord om HomO, det vill säga ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, som nu har fått ett ökat anslag på 2 miljoner kronor, vilket vi ser som mycket viktigt och nödvändigt eftersom HomO fått ökade uppgifter och permanent högre kostnader för sin verksamhet. Dessutom vill vi möjliggöra att HomO får myndighetsansvar även för homofobi. Det är mycket viktigt att vi tar itu med de frågorna på ett tydligare och bättre sätt än vi har gjort hittills.

Avslutningsvis, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 203 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ska i mitt anförande främst beröra de moderata reservationerna 5 och 6 angående jämställdhetspolitiken samt reservation 7.

Det är en självklar utgångspunkt för en god jämställdhetspolitik att varje människa har lika värde och att man därför ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Individens frihet är det som formar min syn, som moderat, på jämställdheten. När män och kvinnor får mer av frihet får de också resurser och en styrka att bryta könsstereotypa mönster.

Med denna utgångspunkt är det därför naturligt att det går en klar skiljelinje mellan mitt parti och andra partier i denna kammare, mellan oss som nämner politikens uppgifter med namn som flexibilitet, individualism och tron på medborgarnas val och dem som säger att politiken just ska styra och dirigera i syfte att skapa ett mer politiskt samhälle. Det är naturligtvis också därför vi har reserverat oss.

När vi diskuterar arbetsmarknadspolitiken blir denna skillnad extra tydlig. Staten ska aldrig tvinga en kvinna att antingen vara en yrkesarbetande förälder på heltid eller att vara hemmafru. Politiker borde inte premiera beteenden över huvud taget utan i stället ge medborgarna verktygen att själva välja väg.

Men detta betyder inte, fru talman, att Moderaterna inte skulle uppmärksamma de problem som i dag finns på den svenska arbetsmarknaden. För visst är det ett problem att Henrik får gliringar av arbetskamraterna när han vill stanna hemma med sin lille nyfödde son. Visst befäster detta en snedvridning i fråga om föräldraledigheten. Självfallet är det så. Och omvänt är det inte upplyftande att Emma tvingas avbryta sin karriär beroende på att hon väljer att föda barn.

Men lösningen på dessa attitydproblem, för det är just en fråga om attitydproblem, ligger inte i att skapa tvingande lösningar, lika för alla. Att ensidigt inrikta arbetsmarknadspolitiken på lagstiftning riskerar tvärtom att förstärka problemen. Att kollektivt peka ut kvinnor som en svag grupp gynnar inte debatten. Tvärtom riskerar särregleringar att cementera problemen och att permanenta en dålig kvinnosyn hos dem som redan har den. Lagen är nämligen aldrig starkare än den tilltro som medborgarna har till den. Och i jämställdhetsfrågan blir detta extra tydligt.

Därför önskar vi moderater i stället vidga jämställdhetspolitiken till fler områden. Vi vill se förändringar som ger individerna ekonomisk frihet, personlig frihet och yrkesmässig frihet. Om våra skattereformer blir verklighet ökar också möjligheterna att leva på sin egen lön. Och det är naturligtvis ett steg i rätt riktning.

I den individuella arbetstiden ser vi ett verksamt instrument för att ge Henrik och Emma deras chanser att få stanna hemma med barnen. Med en högre grad av flexibilitet kan vi alltså få en förändring i mentaliteten till stånd.

På samma sätt vill vi ge alla människor ett inflytande i relation till deras situation. När vårdbiträdet saknar inflytande på sitt arbete vill vi bryta ned gränserna och få fler företag som alternativ till de offentliga arbetsgivarna. Valet av barnomsorg är på samma sätt centralt och ofta helt avgörande för svenska föräldrars möjligheter att bli mer jämställda.

Fru talman! Det är i valet av metoder, inte i valet av mål, som de stora skiljelinjerna i den här kammaren går.

Låt mig också kort beröra frågan om kompetensutveckling och kompetenssparande. Mitt parti anser, och det gör förhoppningsvis också alla andra i denna kammare – de som är kvar i kväll och de som är utanför men likafullt tillhör den – att investeringar i individers kunskaper är något värdefullt.

De ekonomiska förutsättningarna för att kunna sätta av medel måste alltså bli bättre för de enskilda medborgarna. Att skapa en aktivitet i sparandet är en angelägen uppgift. Sparar medborgarna på årsbasis av sin inkomst ökar möjligheterna att finansiera vidareutbildning och undvika

arbetslöshet. Detta är positivt, inte bara för den enskilde utan också för vårt lands förmåga att stå emot ekonomiska kriser.

Men även här finns naturligtvis en skillnad mellan partierna i denna riksdag, framför allt i fråga om synen på avsättningsmöjligheterna och vad gäller den myndighet som nu föreslås av utskottsmajoriteten förvalta medlen. I det första fallet menar vi att det är väsentligt att medborgarnas avdragsmöjligheter ökas och blir jämställda med dagens villkor för pensionssparande. Detta är enligt vår mening nödvändigt för att göra sparformen attraktiv.

I fråga om förvaltandet av medlen är vi inte speciellt positiva till en särskild statlig myndighet utan anser att detta kan hanteras av de banker och finansinstitut som redan i dag verkar på marknaden.

Anf. 204 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Ohälsan och stressen i arbetslivet har ökat lavinartat de senaste åren. Det allt hårdare klimatet på arbetsplatserna sliter på de anställda och allt fler känner sig utbrända. Varje dag går ca 100 svenskar in i väggen, och kvinnor drabbas hårdare än män. 7 000 medlemmar i Vårdförbundet är i dag långtidssjukskrivna, och av dessa är majoriteten kvinnor.

Om denna trend fortsätter innebär det en katastrof för sjukvården i Sverige. Motsatsen, om vi kunde få tillbaka dessa personer i arbete, innebär att vi inte skulle ha brist på sjuksköterskor.

Forskare har funnit att ca 80 % av alla som uppger sig vara sjuka lider av depression och psykisk ohälsa. Den självupplevda psykiska ohälsan har ökat i alla åldersgrupper. Störst är ökningen bland unga vuxna mellan 18 och 29 år.

Nya, moderna sjukdomar som ger sig uttryck i magbesvär, värk, allergier, hjärt-kärlbesvär, reumatism har kommit, och sjukvården har i dag inte redskap att behandla dem. Det läkarna kan göra är många gånger bara att sjukskriva de människor som drabbas. Det finns många långtidssjukskrivna som inte får den hjälp de borde få. Ohälsan döljer även annat. Det kan vara missbruk av läkemedel, alkoholproblem och våld mot kvinnor och barn. Stress och utbrändhet skapar också risk för arbetslöshet, försörjningssvårigheter, social utslagning, utanförskap, skamkänslor, störningar i familjelivet och en ökad börda för resten av familjen. Ohälsan är komplex.

Klimatet i arbetslivet måste förändras. Dessutom måste vi anpassa lagar och bestämmelser inom arbetslivet efter dagens problem och dagens sjukdomar. Ta till exempel elöverkänslighet, som en del av vår befolkning anser sig lida av. Den forskning som bedrivs på området har inte kunnat hitta de tydliga samband som behövs för att fastställa diagnos. Det innebär att detta kan i dag inte klassas som arbetsskada. I dag finns minst 200 000 svenskar som har stora problem att klara sitt vardagliga liv och som är övertygade om att det beror på exponering av elektromagnetiska fält. Den ökade exponeringen och den pågående utbyggnaden av mobiltelefonnät gör att vi måste på något sätt hitta lösningar för att hjälpa dessa människor, som blir fler och fler. Visserligen måste hälsoarbetet ha en stark förankring i vetenskap. Vi måste hushålla med våra resurser, och då är det viktigt att arbetet grundas på kunskap och inte på tyckande.

Men till dess forskningen har hunnit få fram bevismaterial måste dessa människor som drabbas få hjälp.

Jag vet att regeringen har satt i gång en hel del arbete på det här området och att ohälsan är en prioriterad fråga för regeringen. Det gläder mig. Jag skrev i höstas en motion under rubriken Stress som behandlas i det här betänkandet. Även om utskottet avstyrker motionen kan jag se att utskottet har bestämt sig för att vända utvecklingen på området. Det känns bra. Nu väntar utskottet bland annat på det resultat som det arbete som är i gång ska ge. Dessutom har folkhälsan fått en egen minister, en arbetslivsminister – vilket också bådär gott.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 205 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Låt mig i denna sena timme säga några ord om en fråga som ligger som en underström i arbetslivsområdet, nämligen diskrimineringsfrågorna.

Varje människas lika rätt att ta plats i samhället, att söka lyckan och att forma sitt liv oavsett vem man är, var man är född och av vem man är född, tillhör kärnan i det liberala uppdraget. Det är ett område som vi liberaler har arbetat för från 1700-talets kamp mot adelns bördsprivilegier till arbetet för jämställdhet, mot rasism och mot homofobi.

I den bästa av världar skulle inte diskrimineringslagstiftning behövas, men verkligheten är tyvärr en annan. Diskrimineringslagarna är nödvändiga redskap i dag för att skapa mekanismer som motverkar diskriminering och ger upprättelse åt den enskilde. Jag vill särskilt framhålla att en av huvudpunkterna i Folkpartiets integrationsprogram, som blev en av huvudpunkterna i årets valrörelse, var att stärka arbetet mot etnisk diskriminering. Anmälningarna och klagomålen till Diskrimineringsombudsmannen ökar ständigt. De har femdubblats på fem år. Förra årets siffror kommer att överträffas även i år.

Men allt inom detta område kan inte läggas på en statlig myndighet. Vi behöver en stark ombudsmannainstitution, men det finns också viktiga roller för organisationer på gräsrotsnivå för att tillvarata rättigheterna för människor som blir kränkta på grund av sin etnicitet på arbetsmarknaden. Som huvudmän för den offentliga sektorn har vi som politiker ett särskilt ansvar att fråga oss varför andelen människor med utländsk härkomst är mycket lägre bland de anställda inom den offentliga sektorn än inom den privata. Om den offentliga sektorn vore lika bra som den privata på att anställa människor med utländsk härkomst skulle invandrades arbetslöshet vara utradad.

Min kollega Tina Acketoft har tidigare berört Folkpartiets arbete på jämställdhetsområdet och inte minst arbetet mot diskriminering av gravida och föräldralediga. Här anser vi att anställningsskyddet måste stärkas, och villkoren vid uppsägningar bör noga granskas. Visar det sig att föräldralediga och gravida missgynnas måste man överväga att skärpa lagstiftningen.

Det finns också diskriminering på grund av sexuell läggning. Homofobins mekanismer handlar inte bara om våld, som till exempel den nyligen inträffade brutala misshandeln i Borås av elithandbollsdomaren Peter Mattias Jansson, utan syns också i arbetslivet. Den skapar rädsla, osynliggörande och ohälsa för den enskilde. Det finns därför till exempel

ingen rim och reson i att det i lagen mot diskriminering på grund av sexuell läggning saknas ett åläggande om att förebygga trakasserier i arbetslivet när ett sådant åläggande finns inom andra områden.

Vi har inte minst åldersdiskrimineringen, och vi har också diskrimineringen av funktionshindrade – som är en av de grupper som sannolikt är mest utsatt för diskriminering i vårt samhälle.

Fru talman! När nu frågorna kommer att ses över i ett sammanhang vill jag uttrycka förhoppningen att den parlamentariska utredning som gör denna samlade översyn får resurser och möjligheter att verkligen ta det samlade grepp som nu kommer att behövas. Dagens lagstiftning spretar osystematiskt och är illa samordnad, vilket både minskar den enskildes skydd och försämrar rättsutvecklingen. Jag vill därför avsluta debatten med att uttrycka förhoppningen att utredningen kommer att ha möjlighet att göra en översyn i sin helhet. Det vore mycket allvarligt om tillfället som man nu har i sin hand kommer att försittas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Finansutskottets betänkanden
2002/03:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2002/03:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
2002/03:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
2002/03:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Konstitutionsutskottets betänkande
2002/03:KU14 Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier

Skatteutskottets betänkande
2002/03:SkU5 Utvidgning av reglerna om framskjuten beskattning vid vissa andelsbyten, m.m.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 december

2002/03:331 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Jan O Karlsson
Hiv/aids

2002/03:332 av *Rolf Gunnarsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens situation

2002/03:333 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Integritetsskyddets framtida utformning

2002/03:334 av *Krister Örnfjäder* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Tjuvfiske

2002/03:335 av *Maria Öberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing

Flygtrafiken i inlandet

2002/03:336 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-

Christin Nykvist

Segdragna lantbruksutbetalningar

2002/03:337 av *Fredrik Olovsson* (s) till jordbruksminister Ann-Christin

Nykvist

En sammanhållen hästpolitik

2002/03:338 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Jan O Karlsson

Biståndet till Zimbabwes parlament

2002/03:339 av *Ulla Löfgren* (m) till miljöminister Lena Sommestad

Miljöbalken som styrinstrument

2002/03:340 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Arbetsmarknadspolitik

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 januari 2003.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 december

2002/03:265 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Nationella insatsstyrkan

2002/03:266 av *Rolf Gunnarsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens situation i Falun

2002/03:267 av *Anita Brodén* (fp) till miljöminister Lena Sommestad

Naturresevat

2002/03:268 av *Åsa Torstensson* (c) till miljöminister Lena Sommestad

Torskfisket

2002/03:269 av *Marie Wahlgren* (fp) till miljöminister Lena Sommestad

Förerenat vatten i Öresund

2002/03:270 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Jan O Karlsson

Kairo + 10

2002/03:271 av *Jan-Evert Rådström* (m) till näringsminister Leif

Pagrotsky

Det svenska företagsklimatet

2002/03:272 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till justitieminister Thomas

Bodström

Svart arbetskraft

2002/03:273 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Rättsavtal med USA

Prot. 2002/03:39
18 december

2002/03:274 av *Karin Thorborg* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Storterminal vid Arlanda

2002/03:275 av *Anita Brodén* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Preskriptionstid för brottet sexuellt utnyttjande av underårig

2002/03:277 av *Ameer Sachet* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Kulturarbetares villkor på arbetsmarknaden

2002/03:278 av *Jeppé Johnsson* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Registerhållningsavgiften

2002/03:279 av *Gunnar Nordmark* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Statligt ägda företags ansvar

2002/03:281 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Utbildning av FN-poliser

2002/03:282 av *Hans Hoff* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Beslagtagande av fordon

2002/03:283 av *Hans Hoff* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Salmonellafrött kött

2002/03:284 av *Ulla Löfgren* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Natura 2000 och äganderätten

2002/03:285 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Översyn av nollvisionen

2002/03:286 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Bekämpning av miljöbrott

2002/03:287 av *Marie Wahlgren* (fp) till miljöminister Lena Sommestad
Utredning av miljöbrott

2002/03:289 av *Ulf Sjösten* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Fortifikationsverkets hyressättning

2002/03:290 av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Sveriges säkerhetsunderskott

2002/03:291 av *Roger Karlsson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Väntetiderna och vårdgarantins löften

2002/03:292 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Lena Sommestad
Brister i utsläppsstatistiken

2002/03:295 av *Nils-Göran Holmqvist* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Månadsvis avläsning av elmätare

2002/03:296 av *Michael Hagberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Torskbeståndet i svenska vatten

2002/03:297 av *Runar Patriksson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Uppgradering av Riksväg 45 till Europaväg

2002/03:298 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Kriminalvårdens planeringsförutsättningar

2002/03:299 av *Ulla Löfgren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Tingsrättslagman vid Lycksele tingsrätt

2002/03:300 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Asylsökande som erhållit arbete i Sverige

2002/03:301 av *Mikael Damberg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Israeliska förstörelsen av egendom på Västbanken och Gaza
2002/03:302 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förtroendeuppdrag för representanter för handikapprörelsen
2002/03:305 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Handläggningstiden vid miljöprovning

Prot. 2002/03:39
18 december

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 januari 2003.

18 § Kammaren åtskildes kl. 22.28.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 § anf. 13 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 64 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 96 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.51,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.54,
av talmannen därefter till och med 13 § anf. 187 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om val.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid.....	2
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 december	3
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer	3
JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	6
UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan.....	8
7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 17 december	8
SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12).....	8
8 § Energi	14
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU3	14
Anf. 1 ESKIL ERLANDSSON (c).....	14
Anf. 2 ULLA LÖFGREN (m).....	14
Anf. 3 EVA FLYBORG (fp).....	16
Anf. 4 MARIA LARSSON (kd).....	19
Anf. 5 INGEGERD SAARINEN (mp)	21
Anf. 6 EVA FLYBORG (fp) replik.....	24
Anf. 7 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	24
Anf. 8 EVA FLYBORG (fp) replik.....	25
Anf. 9 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	25
Anf. 10 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	26
Anf. 11 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	26
Anf. 12 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	26
Anf. 13 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	27
Anf. 14 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	27
Anf. 15 MARIA LARSSON (kd) replik	30
Anf. 16 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	30
Anf. 17 MARIA LARSSON (kd) replik	30
Anf. 18 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	31
Anf. 19 LENNART BEIJER (v)	31
Anf. 20 MARIA LARSSON (kd) replik	33
Anf. 21 LENNART BEIJER (v) replik	34
Anf. 22 MARIA LARSSON (kd) replik	34
Anf. 23 LENNART BEIJER (v) replik	34
Anf. 24 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	35
Anf. 25 LENNART BEIJER (v) replik	35
Anf. 26 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	35
Anf. 27 LENNART BEIJER (v) replik	35
Anf. 28 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	36
Anf. 29 LENNART BEIJER (v) replik	36

Anf. 30	ULLA LÖFGREN (m) replik.....	36
Anf. 31	LENNART BEIJER (v) replik	37
Anf. 32	ESKIL ERLANDSSON (c).....	37
Anf. 33	MARIA LARSSON (kd) replik.....	38
Anf. 34	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	39
Anf. 35	MARIA LARSSON (kd) replik.....	39
Anf. 36	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	40
Anf. 37	EVA FLYBORG (fp) replik.....	40
Anf. 38	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	41
Anf. 39	EVA FLYBORG (fp) replik.....	41
Anf. 40	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	41
Anf. 41	ULLA LÖFGREN (m) replik.....	42
Anf. 42	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	42
Anf. 43	ULLA LÖFGREN (m) replik.....	42
Anf. 44	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	42
Anf. 45	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	43
Anf. 46	MARIA LARSSON (kd) replik.....	45
Anf. 47	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	45
Anf. 48	MARIA LARSSON (kd) replik.....	46
Anf. 49	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	47
Anf. 50	EVA FLYBORG (fp) replik.....	47
Anf. 51	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	47
Anf. 52	EVA FLYBORG (fp) replik.....	48
Anf. 53	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	49
Anf. 54	ULLA LÖFGREN (m) replik.....	49
Anf. 55	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	50
Anf. 56	ULLA LÖFGREN (m) replik.....	51
Anf. 57	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	51
Anf. 58	MIKAEL ODENBERG (m)	51
Anf. 59	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	52
Anf. 60	MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	53
Anf. 61	LENNART BEIJER (v) replik	53
Anf. 62	MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	54
Anf. 63	LENNART BEIJER (v) replik	54
Anf. 64	MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	55
Anf. 65	EVA FLYBORG (fp)	55
Anf. 66	Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	56
Anf. 67	EVA FLYBORG (fp)	56
	(Beslut fattades under 12 §.).....	56
9 §	Näringsliv	56
	Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU1	56
Anf. 68	MIKAEL ODENBERG (m)	56
Anf. 69	EVA FLYBORG (fp)	59
Anf. 70	MARIA LARSSON (kd).....	61
Anf. 71	HÅKAN LARSSON (c).....	63
Anf. 72	INGEGERD SAARINEN (mp).....	66
Anf. 73	MARIE GRANLUND (s)	67
Anf. 74	MARIA LARSSON (kd) replik.....	70
Anf. 75	MARIE GRANLUND (s) replik	70

Anf. 76	MARIA LARSSON (kd) replik	71
Anf. 77	MARIE GRANLUND (s) replik.....	72
Anf. 78	MIKAEL ODENBERG (m) replik	72
Anf. 79	MARIE GRANLUND (s) replik.....	73
Anf. 80	MIKAEL ODENBERG (m) replik	73
Anf. 81	MARIE GRANLUND (s) replik.....	74
Anf. 82	EVA FLYBORG (fp) replik.....	74
Anf. 83	MARIE GRANLUND (s) replik.....	75
Anf. 84	EVA FLYBORG (fp) replik.....	76
Anf. 85	MARIE GRANLUND (s) replik.....	76
Anf. 86	LENNART BEIJER (v)	77
Anf. 87	EVA FLYBORG (fp).....	79
Anf. 88	LENNART BEIJER (v) replik	79
Anf. 89	EVA FLYBORG (fp) replik.....	80
Anf. 90	LENNART BEIJER (v) replik	80
Anf. 91	INGEGERD SAARINEN (mp)	80
Anf. 92	LENNART BEIJER (v)	81
Anf. 93	INGEGERD SAARINEN (mp)	81
Anf. 94	LENNART BEIJER (v)	82
	(Beslut fattades under 12 §.)	82
10 §	Regional utjämning och utveckling.....	82
	Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU2	82
Anf. 95	OLA SUNDELL (m)	82
Anf. 96	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	85
Anf. 97	LARS LINDÉN (kd).....	87
Anf. 98	ÅSA TORSTENSSON (c)	90
Anf. 99	INGEGERD SAARINEN (mp)	93
Anf. 100	OLA SUNDELL (m) replik	95
Anf. 101	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	95
Anf. 102	OLA SUNDELL (m) replik	95
Anf. 103	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	96
Anf. 104	REYNOLDH FURUSTRAND (s).....	96
Anf. 105	OLA SUNDELL (m) replik	98
Anf. 106	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	99
Anf. 107	OLA SUNDELL (m) replik	99
Anf. 108	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	100
Anf. 109	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	100
Anf. 110	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	100
Anf. 111	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	101
Anf. 112	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	101
Anf. 113	LARS LINDÉN (kd) replik.....	101
Anf. 114	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	101
Anf. 115	LARS LINDÉN (kd) replik.....	102
Anf. 116	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	102
Anf. 117	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	102
Anf. 118	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	103
Anf. 119	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	103
Anf. 120	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	104
Anf. 121	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	104

Anf. 122 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	105
Anf. 123 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	105
Anf. 124 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	105
Anf. 125 GUNILLA WAHLÉN (v)	106
Anf. 126 OLA SUNDELL (m).....	108
Anf. 127 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	108
Anf. 128 ÅSA TORSTENSSON (c)	109
Anf. 129 GUNILLA WAHLÉN (v)	109
Anf. 130 ÅSA TORSTENSSON (c)	109
Anf. 131 GUNILLA WAHLÉN (v)	110
(Beslut fattades under 12 §.).....	110
11 § Arbetsmarknad	110
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2002/03:AU1	110
Anf. 132 ANDERS G HÖGMARK (m).....	110
(forts. 13 §).....	113
Ajournering	113
Återupptagna förhandlingar	113
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	114
NU3 Utgiftsområde 21 Energi.....	114
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	115
NU2 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	116
13 § (forts. från 11 §) Arbetsmarknad (forts. AU1)	116
Anf. 133 ERIK ULLENHAG (fp).....	116
Anf. 134 STEFAN ATTEFALL (kd)	119
Anf. 135 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	121
Anf. 136 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	124
Anf. 137 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	124
Anf. 138 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	124
Anf. 139 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	125
Anf. 140 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	125
Anf. 141 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	126
Anf. 142 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	126
Anf. 143 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	127
(forts.).....	127
Ajournering.....	127
Återupptagna förhandlingar	127
13 § (forts.) Arbetsmarknad (forts. AU1)	127
Anf. 144 MARGARETA ANDERSSON (c)	127
Anf. 145 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	130
Anf. 146 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	130
Anf. 147 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	130
Anf. 148 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	131
Anf. 149 ULF HOLM (mp).....	131
Anf. 150 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	133
Anf. 151 ULF HOLM (mp) replik.....	134
Anf. 152 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	134
Anf. 153 ULF HOLM (mp) replik.....	134
Anf. 154 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	135

Anf. 155	ULF HOLM (mp) replik	135
Anf. 156	MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	135
Anf. 157	ULF HOLM (mp) replik	135
Anf. 158	ERIK ULLENHAG (fp) replik	135
Anf. 159	ULF HOLM (mp) replik	136
Anf. 160	ERIK ULLENHAG (fp) replik	136
Anf. 161	ULF HOLM (mp) replik	137
Anf. 162	ANDERS KARLSSON (s)	137
Anf. 163	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	142
Anf. 164	ANDERS KARLSSON (s) replik	142
Anf. 165	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	143
Anf. 166	ANDERS KARLSSON (s) replik	143
Anf. 167	MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	144
Anf. 168	ANDERS KARLSSON (s) replik	144
Anf. 169	MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	144
Anf. 170	ANDERS KARLSSON (s) replik	145
Anf. 171	ERIK ULLENHAG (fp) replik	145
Anf. 172	ANDERS KARLSSON (s) replik	146
Anf. 173	ERIK ULLENHAG (fp) replik	146
Anf. 174	ANDERS KARLSSON (s) replik	147
Anf. 175	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	147
Anf. 176	ANDERS KARLSSON (s) replik	148
Anf. 177	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	148
Anf. 178	ANDERS KARLSSON (s) replik	149
Anf. 179	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik.....	149
Anf. 180	ANDERS KARLSSON (s) replik	149
Anf. 181	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik.....	150
Anf. 182	ANDERS KARLSSON (s) replik	150
Anf. 183	PATRIK NORINDER (m).....	150
Anf. 184	MAURICIO ROJAS (fp)	153
Anf. 185	ANDERS KARLSSON (s) replik	154
Anf. 186	MAURICIO ROJAS (fp) replik	154
Anf. 187	ANA MARIA NARTI (fp).....	155
	(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	156
14 §	Arbetsliv	157
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2002/03:AU2	157
Anf. 188	HENRIK WESTMAN (m).....	157
Anf. 189	TINA ACKETOFT (fp)	158
Anf. 190	ANNELIE ENOCHSON (kd)	161
Anf. 191	CLAES VÄSTERTEG (c)	163
Anf. 192	ANDERS KARLSSON (s)	165
Anf. 193	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	168
Anf. 194	ANDERS KARLSSON (s) replik	168
Anf. 195	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	168
Anf. 196	ANDERS KARLSSON (s) replik	168
Anf. 197	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	169
Anf. 198	ANDERS KARLSSON (s) replik	169
Anf. 199	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	170
Anf. 200	ANDERS KARLSSON (s) replik	170

Anf. 201 ANDERS WIKLUND (v)	170	Prot. 2002/03:39
Anf. 202 ULF HOLM (mp)	174	18 december
Anf. 203 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	175	<hr/>
Anf. 204 BIRGITTA AHLQVIST (s)	177	
Anf. 205 MARTIN ANDREASSON (fp)	178	
(Beslut skulle fattas den 19 december.)	179	
15 § Bordläggning	179	
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	179	
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	180	
18 § Kammaren åtskildes kl. 22.28	182	

Prot. 2002/03:39
18 december

Elanders Gotab, Stockholm 2003